നമോ തസ്സ ഭഗവതോ അരഹതോ സമ്മാസമ്ബുദ്ധസ്സ

അങ്ഗുത്തരനികായോ

സത്തകനിപാതപാളി

പഠമപണ്ണാസകം

൧. ധനവഗ്ഗോ

൧. പഠമപിയസുത്തം

൧. ഏവം മേ സുതം - ഏകം സമയം ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി ജേതവനേ അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ആരാമേ. തത്ര ഖോ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - ''ഭിക്ഖവോ''തി. ''ഭദന്തേ''തി തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും. ഭഗവാ ഏതദവോച -

''സത്തഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം അപ്പിയോ ച ഹോതി അമനാപോ ച അഗരു ച അഭാവനീയോ ച. കതമേഹി സത്തഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ലാഭകാമോ ച ഹോതി, സക്കാരകാമോ ച ഹോതി, അനവഞ്ഞത്തികാമോ ച ഹോതി, അഹിരികോ ച ഹോതി, അനോത്തപ്പീ ച, പാപിച്ഛോ ച, മിച്ഛാദിട്ഠി ച. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്തഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം അപ്പിയോ ച ഹോതി അമനാപോ ച അഗരു ച അഭാവനീയോ ച.

''സത്തഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം പിയോ ച ഹോതി, മനാപോ ച ഗരു ച ഭാവനീയോ ച. കതമേഹി സത്തഹി? ഇധ , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന ലാഭകാമോ ച ഹോതി, ന സക്കാരകാമോ ച ഹോതി, ന അനവഞ്ഞത്തികാമോ ച ഹോതി, ഹിരിമാ ച ഹോതി, ഓത്തപ്പീ ച, അപ്പിച്ഛോ ച, സമ്മാദിട്ഠി ച. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്തഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം പിയോ ച ഹോതി മനാപോ ച ഗരു ച ഭാവനീയോ ചാ''തി. പഠമം.

൨. ദുതിയപിയസുത്തം

൨. ''സത്തഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം അപ്പിയോ ച ഹോതി അമനാപോ ച അഗരു ച അഭാവനീയോ ച. കതമേഹി സത്തഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ലാഭകാമോ ച ഹോതി, സക്കാരകാമോ ച ഹോതി, അനവഞ്ഞത്തികാമോ ച ഹോതി, അഹിരികോ ച ഹോതി, അനോത്തപ്പീ ച, ഇസ്സുകീ ച, മച്ഛരീ ച. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്തഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം അപ്പിയോ ച ഹോതി അമനാപോ ച അഗരു ച അഭാവനീയോ ച.

“സത്തഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു+? സബ്രഹ്മചാരീനം പിയോ ച ഹോതി മനാപോ ച ഗരു ച ഭാവനീയോ ച. കതമേഹി സത്തഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ന ലാഭകാമോ ച ഹോതി, ന സക്കാരകാമോ ച ഹോതി, ന അനവഞ്ഞത്തികാമോ ച ഹോതി, ഹിരിമാ ച ഹോതി, ഓത്തപ്പീ ച, അനിസ്സുകീ ച, അമച്ഛരീ ച. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്തഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു സബ്രഹ്മചാരീനം പിയോ ച ഹോതി മനാപോ ച ഗരു ച ഭാവനീയോ ചാ”തി. ദുതിയം.

൩. സംഖിത്തബലസുത്തം

൩. ഏവം മേ സുതം - ഏകം സമയം ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി ജേതവനേ അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ആരാമേ...പേ॰... സത്തിമാനി , ഭിക്ഖവേ, ബലാനി. കതമാനി സത്ത? സദ്ധാബലം, വീരിയബലം, ഹിരീബലം , ഓത്തപ്പബലം, സതിബലം, സമാധിബലം, പഞ്ഞാബലം. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്ത ബലാനീതി.

> “സദ്ധാബലം വീരിയഞ്ച, ഹിരീ [ഹിരി (സീ॰ പീ॰ ക॰)] ഓത്തപ്പിയം ബലം;
> സതിബലം സമാധി ച, പഞ്ഞാ വേ സത്തമം ബലം;
> ഏതേഹി ബലവാ ഭിക്ഖു, സുഖം ജീവതി പണ്ഡിതോ;
>
> “യോനിസോ വിചിനേ ധമ്മം, പഞ്ഞായത്ഥം വിപസ്സതി;
> പജ്ജോതസ്സേവ നിബ്ബാനം, വിമോക്ഖോ ഹോതി ചേതസോ”തി. തതിയം;

൪. വിത്ഥതബലസുത്തം

൪. “സത്തിമാനി, ഭിക്ഖവേ, ബലാനി. കതമാനി സത്ത? സദ്ധാബല, വീരിയബലം, ഹിരീബലം, ഓത്തപ്പബലം, സതിബലം, സമാധിബലം, പഞ്ഞാബലം.

“കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, സദ്ധാബലം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ സദ്ധോ ഹോതി, സദ്ദഹതി തഥാഗതസ്സ ബോധിം - ‘ഇതിപി സോ ഭഗവാ അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ...പേ॰... സത്ഥാ ദേവമനുസ്സാനം ബുദ്ധോ ഭഗവാ’തി. ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, സദ്ധാബലം.

“കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, വീരിയബലം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ ആരദ്ധവീരിയോ വിഹരതി അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ, കുസലാനം ധമ്മാനം ഉപസമ്പദായ, ഥാമവാ ദള്ഹപരക്കമോ അനിക്ഖിത്തധുരോ കുസലേസു ധമ്മേസു. ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, വീരിയബലം.

“കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഹിരീബലം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ ഹിരിമാ ഹോതി, ഹിരീയതി കായദുച്ചരിതേന വചീദുച്ചരിതേന മനോദുച്ചരിതേന, ഹിരീയതി പാപകാനം അകുസലാനം ധമ്മാനം സമാപത്തിയാ. ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ഹിരീബലം.

“കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഓത്തപ്പബലം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ ഓത്തപ്പീ ഹോതി, ഓത്തപ്പതി കായദുച്ചരിതേന വചീദുച്ചരിതേന

മനോദുച്ചരിതേന, ഓത്തപ്പതി പാപകാനം അകുസലാനം ധമ്മാനം സമാപത്തിയാ. ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ഓത്തപ്പബലം.

"കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, സതിബലം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ സതിമാ ഹോതി പരമേന സതിനേപക്കേന സമന്നാഗതോ ചിരകതമ്പി ചിരഭാസിതമ്പി സരിതാ അനുസ്സരിതാ. ഇദം, വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, സതിബലം.

"കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, സമാധിബലം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ വിവിച്ചേവ കാമേഹി...പേ॰... ചതുത്ഥം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, സമാധിബലം.

"കതമഞ്ച , ഭിക്ഖവേ, പഞ്ഞാബലം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ പഞ്ഞവാ ഹോതി ഉദയത്ഥഗാമിനിയാ പഞ്ഞായ സമന്നാഗതോ അരിയായ നിബ്ബേധികായ സമ്മാ ദുക്ഖക്ഖയഗാമിനിയാ. ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ഞാബലം. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്ത ബലാനീതി.

"സദ്ധാബലം വീരിയഞ്ച, ഹിരീ ഓത്തപ്പിയം ബലം;
സതിബലം സമാധി ച, പഞ്ഞാ വേ സത്തമം ബലം;
ഏതേഹി ബലവാ ഭിക്ഖു, സുഖം ജീവതി പണ്ഡിതോ.

"യോനിസോ വിചിനേ ധമ്മം, പഞ്ഞായത്ഥം വിപസ്സതി;
പജ്ജോതസ്സേവ നിബ്ബാനം, വിമോക്ഖോ ഹോതി ചേതസോ"തി.
ചതുത്ഥം;

൫. സംഖിത്തധനസുത്തം

൫. "സത്തിമാനി, ഭിക്ഖവേ, ധനാനി. കതമാനി സത്ത? സദ്ധാധനം, സീലധനം, ഹിരീധനം, ഓത്തപ്പധനം, സുതധനം, ചാഗധനം, പഞ്ഞാധനം. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്ത ധനാനീതി.

"സദ്ധാധനം സീലധനം, ഹിരീ ഓത്തപ്പിയം ധനം;
സുതധനഞ്ച ചാഗോ ച, പഞ്ഞാ വേ സത്തമം ധനം.

"യസ്സ ഏതേ ധനാ അത്ഥി, ഇത്ഥിയാ പുരിസസ്സ വാ;
അദലിദ്ദോതി തം ആഹു, അമോഘം തസ്സ ജീവിതം.

"തസ്മാ സദ്ധഞ്ച സീലഞ്ച, പസാദം ധമ്മദസ്സനം;
അനുയുഞ്ജേഥ മേധാവീ, സരം [വരം (ക॰)] ബുദ്ധാന സാസന"ന്തി.
പഞ്ചമം;

൬. വിത്ഥതധനസുത്തം

൬. "സത്തിമാനി, ഭിക്ഖവേ, ധനാനി. കതമാനി സത്ത? സദ്ധാധനം, സീലധനം, ഹിരീധനം, ഓത്തപ്പധനം, സുതധനം, ചാഗധനം, പഞ്ഞാധനം.

"കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, സദ്ധാധനം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ സദ്ധോ ഹോതി, സദ്ദഹതി തഥാഗതസ്സ ബോധിം - 'ഇതിപി സോ ഭഗവാ

അരഹം സമ്മാസമ്ബുദ്ധോ…പേ॰… ബുദ്ധോ ഭഗവാ’തി. ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, സദ്ധാധനം.

“കതമഞ്ച , ഭിക്ഖവേ, സീലധനം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ പാണാതിപാതാ പടിവിരതോ ഹോതി…പേ॰… സുരാമേരയമജ്ജപമാദട്ഠാനാ പടിവിരതോ ഹോതി. ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, സീലധനം.

“കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഹിരീധനം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ ഹിരീമാ ഹോതി, ഹിരീയതി കായദുച്ചരിതേന വചീദുച്ചരിതേന മനോദുച്ചരിതേന, ഹിരീയതി പാപകാനം അകുസലാനം ധമ്മാനം സമാപത്തിയാ. ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ഹിരീധനം.

“കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഓത്തപ്പധനം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ ഓത്തപ്പീ ഹോതി, ഓത്തപ്പതി കായദുച്ചരിതേന വചീദുച്ചരിതേന മനോദുച്ചരിതേന, ഓത്തപ്പതി പാപകാനം അകുസലാനം ധമ്മാനം സമാപത്തിയാ. ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ഓത്തപ്പധനം.

“കതമഞ്ച , ഭിക്ഖവേ, സുതധനം? ഇധ , ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ ബഹുസ്സുതോ ഹോതി സുതധരോ സുതസന്നിചയോ. യേ തേ ധമ്മാ ആദികല്യാണാ മജ്ഝേകല്യാണാ പരിയോസാനകല്യാണാ സാത്ഥം സബ്യഞ്ജനം, കേവലപരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം അഭിവദന്തി. തഥാരൂപാസ്സ ധമ്മാ ബഹുസ്സുതാ ഹോന്തി ധാതാ വചസാ പരിചിതാ മനസാനുപേക്ഖിതാ ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ. ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, സുതധനം.

“കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ചാഗധനം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ വിഗതമലമച്ഛേരേന ചേതസാ അഗാരം അജ്ഝാവസതി മുത്തചാഗോ പയതപാണി വോസ്സഗ്ഗരതോ യാചയോഗോ ദാനസംവിഭാഗരതോ. ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ചാഗധനം.

“കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ഞാധനം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ പഞ്ഞവാ ഹോതി…പേ॰… സമ്മാ ദുക്ഖക്ഖയഗാമിനിയാ. ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ഞാധനം. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്തധനാനീതി.

“സദ്ധാധനം സീലധനം, ഹിരീ ഓത്തപ്പിയം ധനം;
സുതധനഞ്ച ചാഗോ ച, പഞ്ഞാ വേ സത്തമം ധനം.

“യസ്സ ഏതേ ധനാ അത്ഥി, ഇത്ഥിയാ പുരിസസ്സ വാ;
അദലിദ്ദോതി തം ആഹു, അമോഘം തസ്സ ജീവിതം.

“തസ്മാ സദ്ധഞ്ച സീലഞ്ച, പസാദം ധമ്മദസ്സനം;
അനുയുഞ്ജേഥ മേധാവീ, സരം ബുദ്ധാന സാസന”ന്തി. ഛട്ഠം;

൭. ഉഗ്ഗസുത്തം

൭. അഥ ഖോ ഉഗ്ഗോ രാജമഹാമത്തോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ഉഗ്ഗോ രാജമഹാമത്തോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച -

“അച്ഛരിയം , ഭന്തേ, അബ്ഭുതം, ഭന്തേ! യാവ അഡ്ഢോ ചായം, ഭന്തേ, മിഗാരോ രോഹണേയ്യോ യാവ മഹദ്ധനോ യാവ മഹാഭോഗോ”തി. “കീവ അഡ്ഢോ പനുഗ്ഗ, മിഗാരോ രോഹണേയ്യോ, കീവ മഹദ്ധനോ, കീവ മഹാഭോഗോ”തി? “സതം, ഭന്തേ, സതസഹസ്സാനം [സഹസ്സാനം (സീ॰), സഹസ്സാനി (സ്യാ॰), സതസഹസ്സാനി (?)] ഹിരഞ്ഞസ്സ, കോ പന വാദോ രൂപിയസ്സാ”തി! “അത്ഥി ഖോ എതം, ഉഗ്ഗ, ധനം നേതം ‘നത്ഥീ’തി വദാമീതി . തഞ്ച ഖോ എതം, ഉഗ്ഗ, ധനം സാധാരണം അഗ്ഗിനാ ഉദകേന രാജൂഹി ചോരേഹി അപ്പിയേഹി ദായാദേഹി. സത്ത ഖോ ഇമാനി, ഉഗ്ഗ, ധനാനി അസാധാരണാനി അഗ്ഗിനാ ഉദകേന രാജൂഹി ചോരേഹി അപ്പിയേഹി ദായാദേഹി. കതമാനി സത്ത? സദ്ധാധനം, സീലധനം, ഹിരീധനം, ഓത്തപ്പധനം, സുതധനം, ചാഗധനം, പഞ്ഞാധനം. ഇമാനി ഖോ, ഉഗ്ഗ, സത്ത ധനാനി അസാധാരണാനി അഗ്ഗിനാ ഉദകേന രാജൂഹി ചോരേഹി അപ്പിയേഹി ദായാദേഹീതി.

“സദ്ധാധനം സീലധനം, ഹിരീ ഓത്തപ്പിയം ധനം;
സുതധനഞ്ച ചാഗോ ച, പഞ്ഞാ വേ സത്തമം ധനം.

“യസ്സ എതേ ധനാ അത്ഥി, ഇത്ഥിയാ പുരിസസ്സ വാ;
സ വേ മഹദ്ധനോ ലോകേ, അജേയ്യോ ദേവമാനുസേ.

“തസ്മാ സദ്ധഞ്ച സീലഞ്ച, പസാദം ധമ്മദസ്സനം;
അനുയുഞ്ജേഥ മേധാവീ, സരം ബുദ്ധാന സാസന”ന്തി. സത്തമം;

൮. സംയോജനസുത്തം

൮. “സത്തിമാനി, ഭിക്ഖവേ, സംയോജനാനി. കതമാനി സത്ത? അനുനയസംയോജനം, പടിഘസംയോജനം, ദിട്ഠിസംയോജനം, വിചികിച്ഛാസംയോജനം, മാനസംയോജനം, ഭവരാഗസംയോജനം, അവിജ്ജാസംയോജനം. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്ത സംയോജനാനീ”തി. അട്ഠമം.

൯. പഹാനസുത്തം

൯. “സത്തന്നം , ഭിക്ഖവേ, സംയോജനാനം പഹാനായ സമുച്ഛേദായ ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതി. കതമേസം സത്തന്നം? അനുനയസംയോജനസ്സ പഹാനായ സമുച്ഛേദായ ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതി, പടിഘസംയോജനസ്സ…പേ॰… ദിട്ഠിസംയോജനസ്സ… വിചികിച്ഛാസംയോജനസ്സ… മാനസംയോജനസ്സ… ഭവരാഗസംയോജനസ്സ … അവിജ്ജാസംയോജനസ്സ പഹാനായ സമുച്ഛേദായ ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതി. ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്തന്നം സംയോജനാനം പഹാനായ സമുച്ഛേദായ ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതി. യതോ ച ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ അനുനയസംയോജനം പഹീനം ഹോതി ഉച്ഛിന്നമൂലം താലാവത്ഥുകതം അനഭാവം കതം ആയതിം അനുപ്പാദധമ്മം. പടിഘസംയോജനം…പേ॰… ദിട്ഠിസംയോജനം… വിചികിച്ഛാസംയോജനം… മാനസംയോജനം… ഭവരാഗസംയോജനം… അവിജ്ജാസംയോജനം പഹീനം ഹോതി ഉച്ഛിന്നമൂലം താലാവത്ഥുകതം അനഭാവം കതം ആയതിം അനുപ്പാദധമ്മം. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അച്ഛേച്ഛി തണ്ഹം,

വിവത്തയി സംയോജനം, സമ്മാ മാനാഭിസമയാ അന്തമകാസി ദുക്ഖസ്സാ''തി. നവമം.

൧൦. മച്ഛരിയസുത്തം

൧൦. ''സത്തിമാനി, ഭിക്ഖവേ, സംയോജനാനി. കതമാനി സത്ത? അനുനയസംയോജനം, പടിഘസംയോജനം, ദിട്ഠിസംയോജനം, വിചികിച്ഛാസംയോജനം, മാനസംയോജനം, ഇസ്സാസംയോജനം, മച്ഛരിയസംയോജനം. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്ത സംയോജനാനീ''തി. ദസമം.

ധനവഗ്ഗോ പഠമോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ദ്വേ പിയാനി ബലം ധനം, സംഖിത്തഞ്ചേവ വിത്ഥതം;
ഉഗ്ഗം സംയോജനഞ്ചേവ, പഹാനം മച്ഛരിയേന ചാതി.

൨. അനുസയവഗ്ഗോ

൧. പഠമഅനുസയസുത്തം

൧൧. ''സത്തിമേ , ഭിക്ഖവേ, അനുസയാ. കതമേ സത്ത? കാമരാഗാനുസയോ, പടിഘാനുസയോ , ദിട്ഠാനുസയോ, വിചികിച്ഛാനുസയോ, മാനാനുസയോ, ഭവരാഗാനുസയോ , അവിജ്ജാനുസയോ. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്ത അനുസയാ''തി. പഠമം.

൨. ദുതിയഅനുസയസുത്തം

൧൨. ''സത്തന്നം, ഭിക്ഖവേ, അനുസയാനം പഹാനായ സമുച്ഛേദായ ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതി. കതമേസം സത്തന്നം? കാമരാഗാനുസയസ്സ പഹാനായ സമുച്ഛേദായ ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതി, പടിഘാനുസയസ്സ...പേ॰... ദിട്ഠാനുസയസ്സ... വിചികിച്ഛാനുസയസ്സ... മാനാനുസയസ്സ... ഭവരാഗാനുസയസ്സ... അവിജ്ജാനുസയസ്സ പഹാനായ സമുച്ഛേദായ ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതി. ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്തന്നം അനുസയാനം പഹാനായ സമുച്ഛേദായ ബ്രഹ്മചരിയം വുസ്സതി.

''യതോ ച ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ കാമരാഗാനുസയോ പഹീനോ ഹോതി ഉച്ഛിന്നമൂലോ താലാവത്ഥുകതോ അനഭാവംകതോ ആയതിം അനുപ്പാദധമ്മോ. പടിഘാനുസയോ...പേ॰... ദിട്ഠാനുസയോ... വിചികിച്ഛാനുസയോ... മാനാനുസയോ... ഭവരാഗാനുസയോ... അവിജ്ജാനുസയോ പഹീനോ ഹോതി ഉച്ഛിന്നമൂലോ താലാവത്ഥുകതോ അനഭാവംകതോ ആയതിം അനുപ്പാദധമ്മോ. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അച്ഛേച്ഛി തണ്ഹം, വിവത്തയി സംയോജനം, സമ്മാ മാനാഭിസമയാ അന്തമകാസി ദുക്ഖസ്സാ''തി. ദുതിയം.

൩. കുലസുത്തം

൧൩. ''സത്തഹി , ഭിക്ഖവേ, അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതം കുലം അനുപഗന്ത്വാ വാ നാലം ഉപഗന്തും, ഉപഗന്ത്വാ വാ നാലം ഉപനിസീദിതും. കതമേഹി സത്തഹി? ന മനാപേന പച്ചുട്ഠേന്തി, ന മനാപേന അഭിവാദേന്തി, ന മനാപേന ആസനം ദേന്തി, സന്തമസ്സ പരിഗുഹന്തി, ബഹുകമ്പി ഥോകം ദേന്തി, പണീതമ്പി ലൂഖം ദേന്തി, അസക്കച്ചം ദേന്തി നോ സക്കച്ചം. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്തഹി അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതം കുലം അനുപഗന്ത്വാ വാ നാലം ഉപഗന്തും, ഉപഗന്ത്വാ വാ നാലം ഉപനിസീദിതും.

''സത്തഹി, ഭിക്ഖവേ, അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതം കുലം അനുപഗന്ത്വാ വാ അലം ഉപഗന്തും, ഉപഗന്ത്വാ വാ അലം ഉപനിസീദിതും. കതമേഹി സത്തഹി? മനാപേന പച്ചുട്ഠേന്തി, മനാപേന അഭിവാദേന്തി, മനാപേന ആസനം ദേന്തി, സന്തമസ്സ ന പരിഗുഹന്തി, ബഹുകമ്പി ബഹുകം ദേന്തി, പണീതമ്പി പണീതം ദേന്തി, സക്കച്ചം ദേന്തി നോ അസക്കച്ചം. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്തഹി അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതം കുലം അനുപഗന്ത്വാ വാ അലം ഉപഗന്തും, ഉപഗന്ത്വാ വാ അലം ഉപനിസീദിതു''ന്തി. തതിയം.

൪. പുഗ്ഗലസുത്തം

൧൪. ‘‘സത്തിമേ , ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലാ ആഹുനേയ്യാ പാഹുനേയ്യാ ദക്ഖിണേയ്യാ അഞ്ജലികരണീയാ അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സ. കതമേ സത്ത? ഉഭതോഭാഗവിമുത്തോ, പഞ്ഞാവിമുത്തോ, കായസക്ഖീ, ദിട്ഠിപ്പത്തോ [ദിട്ഠപ്പത്തോ (ക॰)], സദ്ധാവിമുത്തോ, ധമ്മാനുസാരീ, സദ്ധാനുസാരീ. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്ത പുഗ്ഗലാ ആഹുനേയ്യാ പാഹുനേയ്യാ ദക്ഖിണേയ്യാ അഞ്ജലികരണീയാ അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സാ’’തി. ചതുത്ഥം.

൫. ഉദകൂപമാസുത്തം

൧൫. ‘‘സത്തിമേ, ഭിക്ഖവേ, ഉദകൂപമാ പുഗ്ഗലാ സന്തോ സംവിജ്ജമാനാ ലോകസ്മിം. കതമേ സത്ത? [പു॰ പ॰ ൨൦൩; കഥാ॰ ൪൭൫] ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ സകിം നിമുഗ്ഗോ നിമുഗ്ഗോവ ഹോതി; ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ഉമ്മുജ്ജിത്വാ നിമുജ്ജതി; ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ഉമ്മുജ്ജിത്വാ ഠിതോ ഹോതി; ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ഉമ്മുജ്ജിത്വാ വിപസ്സതി വിലോകേതി; ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ഉമ്മുജ്ജിത്വാ പതരതി; ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ഉമ്മുജ്ജിത്വാ പതിഗാധപ്പത്തോ ഹോതി; ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ഉമ്മുജ്ജിത്വാ തിണ്ണോ ഹോതി പാരങ്ഗതോ [പാരഗതോ (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰)] ഥലേ തിട്ഠതി ബ്രാഹ്മണോ.

‘‘കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലോ സകിം നിമുഗ്ഗോ നിമുഗ്ഗോവ ഹോതി? ഇധ ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ സമന്നാഗതോ ഹോതി ഏകന്തകാളകേഹി അകുസലേഹി ധമ്മേഹി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലോ സകിം നിമുഗ്ഗോ നിമുഗ്ഗോവ ഹോതി.

‘‘കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലോ ഉമ്മുജ്ജിത്വാ നിമുജ്ജതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ഉമ്മുജ്ജതി സാധു സദ്ധാ കുസലേസു ധമ്മേസു, സാധു ഹിരീ...പേ॰... സാധു ഓത്തപ്പം... സാധു വീരിയം [വിരിയം (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] ... സാധു പഞ്ഞാ കുസലേസു ധമ്മേസൂതി. തസ്സ സാ സദ്ധാ നേവ തിട്ഠതി നോ വഡ്ഢതി ഹായതിയേവ, തസ്സ സാ ഹിരീ...പേ॰... തസ്സ തം ഓത്തപ്പം... തസ്സ തം വീരിയം... തസ്സ സാ പഞ്ഞാ നേവ തിട്ഠതി നോ വഡ്ഢതി ഹായതിയേവ. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലോ ഉമ്മുജ്ജിത്വാ നിമുജ്ജതി.

‘‘കഥഞ്ച , ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലോ ഉമ്മുജ്ജിത്വാ ഠിതോ ഹോതി? ഇധ , ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ഉമ്മുജ്ജതി സാധു സദ്ധാ കുസലേസു ധമ്മേസു, സാധു ഹിരീ...പേ॰... സാധു ഓത്തപ്പം... സാധു വീരിയം... സാധു പഞ്ഞാ കുസലേസു ധമ്മേസൂതി. തസ്സ സാ സദ്ധാ നേവ ഹായതി നോ വഡ്ഢതി ഠിതാ ഹോതി. തസ്സ സാ ഹിരീ...പേ॰... തസ്സ തം ഓത്തപ്പം... തസ്സ തം വീരിയം... തസ്സ സാ പഞ്ഞാ നേവ ഹായതി നോ വഡ്ഢതി ഠിതാ ഹോതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലോ ഉമ്മുജ്ജിത്വാ ഠിതോ ഹോതി.

‘‘കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലോ ഉമ്മുജ്ജിത്വാ വിപസ്സതി വിലോകേതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ഉമ്മുജ്ജതി സാധു സദ്ധാ കുസലേസു ധമ്മേസു, സാധു ഹിരീ...പേ॰... സാധു ഓത്തപ്പം... സാധു വീരിയം... സാധു പഞ്ഞാ കുസലേസു ധമ്മേസൂതി. സോ തിണ്ണം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ

സോതാപന്നോ ഹോതി അവിനിപാതധമ്മോ നിയതോ സമ്ബോധിപരായണോ. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലോ ഉമ്മുജ്ജിത്വാ വിപസ്സതി വിലോകേതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലോ ഉമ്മുജ്ജിത്വാ പതരതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ഉമ്മുജ്ജതി സാധു സദ്ധാ കുസലേസു ധമ്മേസു, സാധു ഹിരീ…പേ॰… സാധു ഓത്തപ്പം… സാധു വീരിയം… സാധു പഞ്ഞാ കുസലേസു ധമ്മേസൂതി. സോ തിണ്ണം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ രാഗദോസമോഹാനം തനുത്താ സകദാഗാമീ ഹോതി, സകിദേവ [സകിംദേവ (ക॰)] ഇമം ലോകം ആഗന്ത്വാ ദുക്ഖസ്സന്തം കരോതി [ദുക്ഖസ്സന്തകരോ ഹോതി (ക॰)]. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലോ ഉമ്മുജ്ജിത്വാ പതരതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലോ ഉമ്മുജ്ജിത്വാ പതിഗാധപ്പത്തോ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ഉമ്മുജ്ജതി സാധു സദ്ധാ കുസലേസു ധമ്മേസു, സാധു ഹിരീ…പേ॰… സാധു ഓത്തപ്പം… സാധു വീരിയം… സാധു പഞ്ഞാ കുസലേസു ധമ്മേസൂതി. സോ പഞ്ചന്നം ഓരമ്ഭാഗിയാനം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ ഓപപാതികോ ഹോതി തത്ഥ പരിനിബ്ബായീ അനാവത്തിധമ്മോ തസ്മാ ലോകാ. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലോ ഉമ്മുജ്ജിത്വാ പതിഗാധപ്പത്തോ ഹോതി.

“കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലോ ഉമ്മുജ്ജിത്വാ തിണ്ണോ ഹോതി പാരങ്ഗതോ ഥലേ തിട്ഠതി ബ്രാഹ്മണോ. ഇധ , ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ഉമ്മുജ്ജതി സാധു സദ്ധാ കുസലേസു ധമ്മേസു, സാധു ഹിരീ…പേ॰… സാധു ഓത്തപ്പം… സാധു വീരിയം… സാധു പഞ്ഞാ കുസലേസു ധമ്മേസൂതി. സോ ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലോ ഉമ്മുജ്ജിത്വാ തിണ്ണോ ഹോതി പാരങ്ഗതോ ഥലേ തിട്ഠതി ബ്രാഹ്മണോ.

“ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്ത ഉദകൂപമാ പുഗ്ഗലാ സന്തോ സംവിജ്ജമാനാ ലോകസ്മി”ന്തി. പഞ്ചമം.

൬. അനിച്ചാനുപസ്സീസുത്തം

൧൬. “സത്തിമേ , ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലാ ആഹുനേയ്യാ പാഹുനേയ്യാ ദക്ഖിണേയ്യാ അഞ്ജലികരണീയാ അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സ. കതമേ സത്ത? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ സബ്ബസങ്ഖാരേസു അനിച്ചാനുപസ്സീ വിഹരതി, അനിച്ചസഞ്ഞീ, അനിച്ചപടിസംവേദീ സതതം സമിതം അബ്ബോകിണ്ണം ചേതസാ അധിമുച്ചമാനോ പഞ്ഞായ പരിയോഗാഹമാനോ. സോ ആസവാനം ഖയാ…പേ॰… സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഠമോ പുഗ്ഗലോ ആഹുനേയ്യോ പാഹുനേയ്യോ ദക്ഖിണേയ്യോ അഞ്ജലികരണീയോ അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ പുഗ്ഗലോ സബ്ബസങ്ഖാരേസു അനിച്ചാനുപസ്സീ വിഹരതി, അനിച്ചസഞ്ഞീ, അനിച്ചപടിസംവേദീ സതതം സമിതം അബ്ബോകിണ്ണം ചേതസാ അധിമുച്ചമാനോ പഞ്ഞായ പരിയോഗാഹമാനോ. തസ്സ അപുബ്ബം അചരിമം ആസവപരിയാദാനഞ്ച

ഹോതി ജീവിതപരിയാദാനഞ്ച. അയം, ഭിക്ഖവേ, ദുതിയോ പുഗ്ഗലോ ആഹുനേയ്യോ...പേ॰... അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സ.

"പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ പുഗ്ഗലോ സബ്ബസങ്ഖാരേസു അനിച്ചാനുപസ്സീ വിഹരതി, അനിച്ചസഞ്ഞീ, അനിച്ചപടിസംവേദീ സതതം സമിതം അബ്ബോകിണ്ണം ചേതസാ അധിമുച്ചമാനോ പഞ്ഞായ പരിയോഗാഹമാനോ. സോ പഞ്ചന്നം ഓരമ്ഭാഗിയാനം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ അന്തരാപരിനിബ്ബായീ ഹോതി...പേ॰... ഉപഹച്ചപരിനിബ്ബായീ ഹോതി...പേ॰... അസങ്ഖാരപരിനിബ്ബായീ ഹോതി...പേ॰... സസങ്ഖാരപരിനിബ്ബായീ ഹോതി...പേ॰... ഉദ്ധംസോതോ ഹോതി അകനിട്ഠഗാമീ. അയം, ഭിക്ഖവേ, സത്തമോ പുഗ്ഗലോ ആഹുനേയ്യോ പാഹുനേയ്യോ ദക്ഖിണേയ്യോ അഞ്ജലികരണീയോ അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സ. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്ത പുഗ്ഗലാ ആഹുനേയ്യാ പാഹുനേയ്യാ ദക്ഖിണേയ്യാ അഞ്ജലികരണീയാ അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സാ"തി. ഛട്ഠം.

൭. ദുക്ഖാനുപസ്സീസുത്തം

൧൭. സത്തിമേ , ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലാ ആഹുനേയ്യാ...പേ॰... അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സ. കതമേ സത്ത? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ സബ്ബസങ്ഖാരേസു ദുക്ഖാനുപസ്സീ വിഹരതി...പേ॰.... സത്തമം.

൮. അനത്താനുപസ്സീസുത്തം

൧൮. സബ്ബേസു ധമ്മേസു അനത്താനുപസ്സീ വിഹരതി...പേ॰.... അട്ഠമം.

൯. നിബ്ബാനസുത്തം

൧൯. [കഥാ॰ ൭൮൭-൭൮൮] "നിബ്ബാനേ സുഖാനുപസ്സീ വിഹരതി സുഖസഞ്ഞീ സുഖപടിസംവേദീ സതതം സമിതം അബ്ബോകിണ്ണം ചേതസാ അധിമുച്ചമാനോ പഞ്ഞായ പരിയോഗാഹമാനോ. സോ ആസവാനം ഖയാ...പേ॰... സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. അയം ഭിക്ഖവേ, പഠമോ പുഗ്ഗലോ ആഹുനേയ്യോ...പേ॰... പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സ.

"പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ പുഗ്ഗലോ നിബ്ബാനേ സുഖാനുപസ്സീ വിഹരതി സുഖസഞ്ഞീ സുഖപടിസംവേദീ സതതം സമിതം അബ്ബോകിണ്ണം ചേതസാ അധിമുച്ചമാനോ പഞ്ഞായ പരിയോഗാഹമാനോ. തസ്സ അപുബ്ബം അചരിമം ആസവപരിയാദാനഞ്ച ഹോതി ജീവിതപരിയാദാനഞ്ച. അയം, ഭിക്ഖവേ, ദുതിയോ പുഗ്ഗലോ ആഹുനേയ്യോ...പേ॰... അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സ.

"പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ പുഗ്ഗലോ നിബ്ബാനേ സുഖാനുപസ്സീ വിഹരതി സുഖസഞ്ഞീ സുഖപടിസംവേദീ സതതം സമിതം അബ്ബോകിണ്ണം ചേതസാ അധിമുച്ചമാനോ പഞ്ഞായ പരിയോഗാഹമാനോ. സോ പഞ്ചന്നം ഓരമ്ഭാഗിയാനം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ അന്തരാപരിനിബ്ബായീ ഹോതി...പേ॰... ഉപഹച്ചപരിനിബ്ബായീ ഹോതി...പേ॰... അസങ്ഖാരപരിനിബ്ബായീ ഹോതി...

പേ॰… സസങ്ഖാരപരിനിബ്ബായീ ഹോതി…പേ॰… ഉദ്ധംസോതോ ഹോതി അകനിട്ഠഗാമീ. അയം, ഭിക്ഖവേ, സത്തമോ പുഗ്ഗലോ ആഹുനേയ്യോ…പേ॰… അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സ . ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്ത പുഗ്ഗലാ ആഹുനേയ്യാ…പേ॰… അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സാ''തി. നവമം.

൧൦. നിദ്ദസവത്ഥുസുത്തം

൨൦. ''സത്തിമാനി , ഭിക്ഖവേ, നിദ്ദസവത്ഥൂനി. കതമാനി സത്ത? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സിക്ഖാസമാദാനേ തിബ്ബച്ഛന്ദോ ഹോതി ആയതിഞ്ച സിക്ഖാസമാദാനേ അവിഗതപേമോ [അധിഗതപേമോ (സ്യാ॰) അ॰ നി॰ ൭.൪൨; ദീ॰ നി॰ ൩.൩൩൧], ധമ്മനിസന്തിയാ തിബ്ബച്ഛന്ദോ ഹോതി ആയതിഞ്ച ധമ്മനിസന്തിയാ അവിഗതപേമോ, ഇച്ഛാവിനയേ തിബ്ബച്ഛന്ദോ ഹോതി ആയതിഞ്ച ഇച്ഛാവിനയേ അവിഗതപേമോ, പടിസല്ലാനേ തിബ്ബച്ഛന്ദോ ഹോതി ആയതിഞ്ച പടിസല്ലാനേ അവിഗതപേമോ, വീരിയാരമ്ഭേ [വീരിയാരബ്ഭേ (ക॰)] തിബ്ബച്ഛന്ദോ ഹോതി ആയതിഞ്ച വീരിയാരമ്ഭേ അവിഗതപേമോ, സതിനേപക്കേ തിബ്ബച്ഛന്ദോ ഹോതി ആയതിഞ്ച സതിനേപക്കേ അവിഗതപേമോ, ദിട്ഠിപടിവേധേ തിബ്ബച്ഛന്ദോ ഹോതി ആയതിഞ്ച ദിട്ഠിപടിവേധേ അവിഗതപേമോ. ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്ത നിദ്ദസവത്ഥൂനീ''തി. ദസമം.

അനുസയവഗ്ഗോ ദുതിയോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ദുവേ അനുസയാ കുലം, പുഗ്ഗലം ഉദകൂപമം;
അനിച്ചം ദുക്ഖം അനത്താ ച, നിബ്ബാനം നിദ്ദസവത്ഥു ചാതി.

൨. വജ്ജിസത്തകവഗ്ഗോ

൧. സാരന്ദദസുത്തം

൨൧. ഏവം മേ സുതം - ഏകം സമയം ഭഗവാ വേസാലിയം വിഹരതി സാരന്ദദേ ചേതിയേ. അഥ ഖോ സമ്ബഹുലാ ലിച്ഛവീ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമിംസു; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദിംസു. ഏകമന്തം നിസിന്നേ ഖോ തേ ലിച്ഛവീ ഭഗവാ ഏതദവോച - ''സത്ത വോ, ലിച്ഛവീ, അപരിഹാനിയേ [അപരിഹാനീയേ (ക॰)] ധമ്മേ ദേസേസ്സാമി. തം സുണാഥ, സാധുകം മനസി കരോഥ; ഭാസിസ്സാമീ''തി. ''ഏവം, ഭന്തേ''തി ഖോ തേ ലിച്ഛവീ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും. ഭഗവാ ഏതദവോച -

''കതമേ ച, ലിച്ഛവീ, സത്ത അപരിഹാനിയാ ധമ്മാ? യാവകീവഞ്ച, ലിച്ഛവീ, വജ്ജീ അഭിണ്ഹം സന്നിപാതാ ഭവിസ്സന്തി സന്നിപാതബഹുലാ; വുദ്ധിയേവ, ലിച്ഛവീ, വജ്ജീനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി.

''യാവകീവഞ്ച, ലിച്ഛവീ, വജ്ജീ സമഗ്ഗാ സന്നിപതിസ്സന്തി, സമഗ്ഗാ വുട്ഠഹിസ്സന്തി, സമഗ്ഗാ വജ്ജികരണീയാനി കരിസ്സന്തി; വുദ്ധിയേവ, ലിച്ഛവീ, വജ്ജീനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി.

''യാവകീവഞ്ച, ലിച്ഛവീ, വജ്ജീ അപഞ്ഞത്തം ന പഞ്ഞാപേസ്സന്തി, പഞ്ഞത്തം ന സമുച്ഛിന്ദിസ്സന്തി, യഥാപഞ്ഞത്തേ പോരാണേ വജ്ജിധമ്മേ സമാദായ വത്തിസ്സന്തി; വുദ്ധിയേവ, ലിച്ഛവീ, വജ്ജീനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി.

''യാവകീവഞ്ച, ലിച്ഛവീ, വജ്ജീ യേ തേ വജ്ജീനം വജ്ജിമഹല്ലകാ തേ സക്കരിസ്സന്തി ഗരും കരിസ്സന്തി മാനേസ്സന്തി പൂജേസ്സന്തി, തേസഞ്ച സോതബ്ബം മഞ്ഞിസ്സന്തി; വുദ്ധിയേവ, ലിച്ഛവീ, വജ്ജീനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി.

''യാവകീവഞ്ച , ലിച്ഛവീ, വജ്ജീ യാ താ കുലിത്ഥിയോ കുലകുമാരിയോ താ ന ഓകസ്സ പസയ്ഹ വാസേസ്സന്തി; വുദ്ധിയേവ, ലിച്ഛവീ, വജ്ജീനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി.

''യാവകീവഞ്ച, ലിച്ഛവീ, വജ്ജീ യാനി താനി വജ്ജീനം വജ്ജിചേതിയാനി അബ്ഭന്തരാനി ചേവ ബാഹിരാനി ച താനി സക്കരിസ്സന്തി ഗരും കരിസ്സന്തി മാനേസ്സന്തി പൂജേസ്സന്തി, തേസഞ്ച ദിന്നപുബ്ബം കതപുബ്ബം ധമ്മികം ബലിം നോ പരിഹാപേസ്സന്തി; വുദ്ധിയേവ, ലിച്ഛവീ, വജ്ജീനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി.

''യാവകീവഞ്ച, ലിച്ഛവീ, വജ്ജീനം അരഹന്തേസു ധമ്മികാ രക്ഖാവരണഗുത്തി സുസംവിഹിതാ ഭവിസ്സതി - 'കിന്തി അനാഗതാ ച അരഹന്തോ വിജിതം ആഗച്ഛേയ്യും, ആഗതാ ച അരഹന്തോ വിജിതേ ഫാസും വിഹരേയ്യു'ന്തി; വുദ്ധിയേവ, ലിച്ഛവീ, വജ്ജീനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി.

''യാവകീവഞ്ച, ലിച്ഛവീ, ഇമേ സത്ത അപരിഹാനിയാ ധമ്മാ വജ്ജീസു ഠസ്സന്തി [വത്തിസ്സന്തി (ക॰)], ഇമേസു ച സത്തസു അപരിഹാനിയേസു ധമ്മേസു

വജ്ജീ സന്ദിസ്സിസ്സന്തി [സന്ദിസ്സന്തി (സീ॰ പീ॰ ക॰)]; വുദ്ധിയേവ, ലിച്ഛവീ, വജ്ജീനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനീ''തി. പഠമം.

൨. വസ്സകാരസുത്തം

൨൨. ഏവം മേ സുതം - ഏകം സമയം ഭഗവാ രാജഗഹേ വിഹരതി ഗിജ്ഝകൂടേ പബ്ബതേ. തേന ഖോ പന സമയേന രാജാ മാഗധോ അജാതസത്തു വേദേഹിപുത്തോ വജ്ജീ അഭിയാതുകാമോ ഹോതി. സോ ഏവമാഹ - ''അഹം ഹിമേ വജ്ജീ ഏവംമഹിദ്ധികേ ഏവംമഹാനുഭാവേ ഉച്ഛേച്ഛാമി [ഉച്ഛേജ്ജിസ്സാമി (സ്യാ॰), ഉച്ഛിജ്ജിസ്സാമി (ക॰)], വജ്ജീ വിനാസേസ്സാമി, വജ്ജീ അനയബ്യസനം ആപാദേസ്സാമീ''തി [ആപാദേസ്സാമി വജ്ജീതി (ക॰) ദീ॰ നി॰ ൨.൧൩൧].

അഥ ഖോ രാജാ മാഗധോ അജാതസത്തു വേദേഹിപുത്തോ വസ്സകാരം ബ്രാഹ്മണം മാഗധമഹാമത്തം ആമന്തേസി - ''ഏഹി ത്വം, ബ്രാഹ്മണ, യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമ; ഉപസങ്കമിത്വാ മമ വചനേന ഭഗവതോ പാദേ സിരസാ വന്ദാഹി, അപ്പാബാധം അപ്പാതങ്കം ലഹുട്ഠാനം ബലം ഫാസുവിഹാരം പുച്ഛ - 'രാജാ, ഭന്തേ, മാഗധോ അജാതസത്തു വേദേഹിപുത്തോ ഭഗവതോ പാദേ സിരസാ വന്ദതി, അപ്പാബാധം അപ്പാതങ്കം ലഹുട്ഠാനം ബലം ഫാസുവിഹാരം പുച്ഛതീ'തി. ഏവഞ്ച വദേഹി - 'രാജാ, ഭന്തേ, മാഗധോ അജാതസത്തു വേദേഹിപുത്തോ വജ്ജീ അഭിയാതുകാമോ. സോ ഏവമാഹ - 'അഹം ഹിമേ വജ്ജീ ഏവംമഹിദ്ധികേ ഏവംമഹാനുഭാവേ ഉച്ഛേച്ഛാമി, വജ്ജീ വിനാസേസ്സാമി, വജ്ജീ അനയബ്യസനം ആപാദേസ്സാമീ'തി . യഥാ തേ ഭഗവാ ബ്യാകരോതി, തം സാധുകം ഉഗ്ഗഹേത്വാ മമ ആരോചേയ്യാസി. ന ഹി തഥാഗതാ വിതഥം ഭണന്തീ''തി.

''ഏവം, ഭോ''തി ഖോ വസ്സകാരോ ബ്രാഹ്മണോ മാഗധമഹാമത്തോ രഞ്ഞോ മാഗധസ്സ അജാതസത്തുസ്സ വേദേഹിപുത്തസ്സ പടിസ്സുത്വാ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവതാ സദ്ധിം സമ്മോദി. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ വസ്സകാരോ ബ്രാഹ്മണോ മാഗധമഹാമത്തോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''രാജാ, ഭോ ഗോതമ, മാഗധോ അജാതസത്തു വേദേഹിപുത്തോ ഭോതോ ഗോതമസ്സ പാദേ സിരസാ വന്ദതി, അപ്പാബാധം അപ്പാതങ്കം ലഹുട്ഠാനം ബലം ഫാസുവിഹാരം പുച്ഛതി. രാജാ [ഏവഞ്ച വദേതി രാജാ (സീ॰ ക॰)], ഭോ ഗോതമ, മാഗധോ അജാതസത്തു വേദേഹിപുത്തോ വജ്ജീ അഭിയാതുകാമോ. സോ ഏവമാഹ - 'അഹം ഹിമേ വജ്ജീ ഏവംമഹിദ്ധികേ ഏവംമഹാനുഭാവേ ഉച്ഛേച്ഛാമി, വജ്ജീ വിനാസേസ്സാമി, വജ്ജീ അനയബ്യസനം ആപാദേസ്സാമീ'''തി.

തേന ഖോ പന സമയേന ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഭഗവതോ പിട്ഠിതോ ഠിതോ ഹോതി ഭഗവന്തം ബീജയമാനോ [വീജമാനോ (സീ॰ സ്യാ॰)]. അഥ ഖോ ഭഗവാ ആയസ്മന്തം ആനന്ദം ആമന്തേസി - ''കിന്തി തേ, ആനന്ദ, സുതം - 'വജ്ജീ അഭിണ്ഹം സന്നിപാതാ സന്നിപാതബഹുലാ'''തി? ''സുതം മേതം, ഭന്തേ - 'വജ്ജീ അഭിണ്ഹം സന്നിപാതാ സന്നിപാതബഹുലാ'''തി. ''യാവകീവഞ്ച, ആനന്ദ, വജ്ജീ അഭിണ്ഹം സന്നിപാതാ ഭവിസ്സന്തി സന്നിപാതബഹുലാ; വുദ്ധിയേവ, ആനന്ദ, വജ്ജീനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി.

“കിന്തി തേ, ആനന്ദ, സുതം - ‘വജ്ജീ സമഗ്ഗാ സന്നിപതന്തി, സമഗ്ഗാ വുട്ഠഹന്തി, സമഗ്ഗാ വജ്ജികരണീയാനി കരോന്തീ’”തി? “സുതം മേതം, ഭന്തേ - ‘വജ്ജീ സമഗ്ഗാ സന്നിപതന്തി, സമഗ്ഗാ വുട്ഠഹന്തി, സമഗ്ഗാ വജ്ജികരണീയാനി കരോന്തീ’”തി . “യാവകീവഞ്ച, ആനന്ദ, വജ്ജീ സമഗ്ഗാ സന്നിപതിസ്സന്തി, സമഗ്ഗാ വുട്ഠഹിസ്സന്തി , സമഗ്ഗാ വജ്ജികരണീയാനി കരിസ്സന്തി; വുദ്ധിയേവ, ആനന്ദ, വജ്ജീനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി.

“കിന്തി തേ, ആനന്ദ, സുതം - ‘വജ്ജീ അപഞ്ഞത്തം ന പഞ്ഞാപേന്തി, പഞ്ഞത്തം ന സമുച്ഛിന്ദന്തി , യഥാപഞ്ഞത്തേ പോരാണേ വജ്ജിധമ്മേ സമാദായ വത്തന്തീ’”തി? “സുതം മേതം, ഭന്തേ - ‘വജ്ജീ അപഞ്ഞത്തം ന പഞ്ഞാപേന്തി, പഞ്ഞത്തം ന സമുച്ഛിന്ദന്തി, യഥാപഞ്ഞത്തേ പോരാണേ വജ്ജിധമ്മേ സമാദായ വത്തന്തീ’”തി. “യാവകീവഞ്ച, ആനന്ദ, വജ്ജീ അപഞ്ഞത്തം ന പഞ്ഞാപേസ്സന്തി, പഞ്ഞത്തം ന സമുച്ഛിന്ദിസ്സന്തി, യഥാപഞ്ഞത്തേ പോരാണേ വജ്ജിധമ്മേ സമാദായ വത്തിസ്സന്തി; വുദ്ധിയേവ, ആനന്ദ, വജ്ജീനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി.

“കിന്തി തേ, ആനന്ദ, സുതം - ‘വജ്ജീ യേ തേ വജ്ജീനം വജ്ജിമഹല്ലകാ തേ സക്കരോന്തി ഗരും കരോന്തി മാനേന്തി പൂജേന്തി, തേസഞ്ച സോതബ്ബം മഞ്ഞന്തീ’”തി? “സുതം മേതം, ഭന്തേ - ‘വജ്ജീ യേ തേ വജ്ജീനം വജ്ജിമഹല്ലകാ തേ സക്കരോന്തി ഗരും കരോന്തി മാനേന്തി പൂജേന്തി, തേസഞ്ച സോതബ്ബം മഞ്ഞന്തീ’”തി. “യാവകീവഞ്ച, ആനന്ദ, വജ്ജീ യേ തേ വജ്ജീനം വജ്ജിമഹല്ലകാ തേ സക്കരിസ്സന്തി ഗരും കരിസ്സന്തി മാനേസ്സന്തി പൂജേസ്സന്തി, തേസഞ്ച സോതബ്ബം മഞ്ഞിസ്സന്തി; വുദ്ധിയേവ, ആനന്ദ, വജ്ജീനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി.

“കിന്തി തേ, ആനന്ദ, സുതം - ‘വജ്ജീ യാ താ കുലിത്ഥിയോ കുലകുമാരിയോ താ ന ഓകസ്സ പസയ്ഹ വാസേന്തീ’”തി? “സുതം മേതം, ഭന്തേ - ‘വജ്ജീ യാ താ കുലിത്ഥിയോ കുലകുമാരിയോ താ ന ഓകസ്സ പസയ്ഹ വാസേന്തീ’”തി. “യാവകീവഞ്ച, ആനന്ദ , വജ്ജീ യാ താ കുലിത്ഥിയോ കുലകുമാരിയോ താ ന ഓകസ്സ പസയ്ഹ വാസേസ്സന്തി; വുദ്ധിയേവ, ആനന്ദ, വജ്ജീനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി.

“കിന്തി തേ, ആനന്ദ, സുതം - ‘വജ്ജീ യാനി താനി വജ്ജീനം വജ്ജിചേതിയാനി അബ്ഭന്തരാനി ചേവ ബാഹിരാനി ച താനി സക്കരോന്തി ഗരും കരോന്തി മാനേന്തി പൂജേന്തി, തേസഞ്ച ദിന്നപുബ്ബം കതപുബ്ബം ധമ്മികം ബലിം നോ പരിഹാപേന്തീ’”തി? “സുതം മേതം, ഭന്തേ - ‘വജ്ജീ യാനി താനി വജ്ജീനം വജ്ജിചേതിയാനി അബ്ഭന്തരാനി ചേവ ബാഹിരാനി ച താനി സക്കരോന്തി ഗരും കരോന്തി മാനേന്തി പൂജേന്തി, തേസഞ്ച ദിന്നപുബ്ബം കതപുബ്ബം ധമ്മികം ബലിം നോ പരിഹാപേന്തീ’”തി. “യാവകീവഞ്ച, ആനന്ദ, വജ്ജീ യാനി താനി വജ്ജീനം വജ്ജിചേതിയാനി അബ്ഭന്തരാനി ചേവ ബാഹിരാനി ച താനി സക്കരിസ്സന്തി ഗരും കരിസ്സന്തി മാനേസ്സന്തി പൂജേസ്സന്തി, തേസഞ്ച ദിന്നപുബ്ബം കതപുബ്ബം ധമ്മികം ബലിം നോ പരിഹാപേസ്സന്തി; വുദ്ധിയേവ, ആനന്ദ, വജ്ജീനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി.

“കിന്തി തേ, ആനന്ദ, സുതം - ‘വജ്ജീനം അരഹന്തേസു ധമ്മികാ രക്ഖാവരണഗുത്തി സുസംവിഹിതാ - കിന്തി അനാഗതാ ച അരഹന്തോ

വിജിതം ആഗച്ഛേയ്യും, ആഗതാ ച അരഹന്തോ വിജിതേ ഫാസും വിഹരേയ്യു'''ന്തി? ''സുതം മേതം, ഭന്തേ - 'വജ്ജീനം അരഹന്തേസു ധമ്മികാ രക്ഖാവരണഗുത്തി സുസംവിഹിതാ ഭവിസ്സതി - കിന്തി അനാഗതാ ച അരഹന്തോ വിജിതം ആഗച്ഛേയ്യും, ആഗതാ ച അരഹന്തോ വിജിതേ ഫാസും വിഹരേയ്യു'''ന്തി. ''യാവകീവഞ്ച, ആനന്ദ, വജ്ജീനം അരഹന്തേസു ധമ്മികാ രക്ഖാവരണഗുത്തി സുസംവിഹിതാ ഭവിസ്സതി - 'കിന്തി അനാഗതാ ച അരഹന്തോ വിജിതം ആഗച്ഛേയ്യും, ആഗതാ ച അരഹന്തോ വിജിതേ ഫാസും വിഹരേയ്യു'ന്തി; വുദ്ധിയേവ, ആനന്ദ , വജ്ജീനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനീ''തി.

അഥ ഖോ ഭഗവാ വസ്സകാരം ബ്രാഹ്മണം മാഗധമഹാമത്തം ആമന്തേസി - ''ഏകമിദാഹം, ബ്രാഹ്മണ, സമയം വേസാലിയം വിഹരാമി സാരന്ദദേ ചേതിയേ. തത്രാഹം, ബ്രാഹ്മണ, വജ്ജീനം ഇമേ സത്ത അപരിഹാനിയേ ധമ്മേ ദേസേസിം. യാവകീവഞ്ച, ബ്രാഹ്മണ, ഇമേ സത്ത അപരിഹാനിയാ ധമ്മാ വജ്ജീസു ഠസ്സന്തി, ഇമേസു ച സത്തസു അപരിഹാനിയേസു ധമ്മേസു വജ്ജീ സന്ദിസ്സിസ്സന്തി; വുദ്ധിയേവ, ബ്രാഹ്മണ, വജ്ജീനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനീ''തി.

''ഏകമേകേനപി [ഏകമേകേനപി തേന ഖോ (ക॰) ദീ॰ നി॰ ൨.൧൩൭] ഭോ, ഗോതമ, അപരിഹാനിയേന ധമ്മേന സമന്നാഗതാനം വജ്ജീനം വുദ്ധിയേവ പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി; കോ പന വാദോ സത്തഹി അപരിഹാനിയേഹി ധമ്മേഹി! അകരണീയാ ച, ഭോ ഗോതമ, വജ്ജീ രഞ്ഞാ മാഗധേന അജാതസത്തുനാ വേദേഹിപുത്തേന യദിദം യുദ്ധസ്സ, അഞ്ഞത്ര ഉപലാപനായ [ഉപലാപനാ (ക॰ സീ॰ ക॰)], അഞ്ഞത്ര മിഥുഭേദാ. ഹന്ദ ച ദാനി മയം, ഭോ ഗോതമ, ഗച്ഛാമ, ബഹുകിച്ചാ മയം ബഹുകരണീയാ''തി. ''യസ്സദാനി ത്വം, ബ്രാഹ്മണ, കാലം മഞ്ഞസീ''തി. അഥ ഖോ വസ്സകാരോ ബ്രാഹ്മണോ മാഗധമഹാമത്തോ ഭഗവതോ ഭാസിതം അഭിനന്ദിത്വാ അനുമോദിത്വാ ഉട്ഠായാസനാ പക്കാമീതി. ദുതിയം.

൩. പഠമസത്തകസുത്തം

൨൩. ഏവം മേ സുതം - ഏകം സമയം ഭഗവാ രാജഗഹേ വിഹരതി ഗിജ്ഝകൂടേ പബ്ബതേ. തത്ര ഖോ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - ''സത്ത വോ, ഭിക്ഖവേ, അപരിഹാനിയേ ധമ്മേ ദേസേസ്സാമി. തം സുണാഥ , സാധുകം മനസി കരോഥ; ഭാസിസ്സാമീ''തി. ''ഏവം, ഭന്തേ''തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും. ഭഗവാ ഏതദവോച -

''കതമേ ച, ഭിക്ഖവേ, സത്ത അപരിഹാനിയാ ധമ്മാ? യാവകീവഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ അഭിണ്ഹം സന്നിപാതാ ഭവിസ്സന്തി സന്നിപാതബഹുലാ; വുദ്ധിയേവ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി.

''യാവകീവഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ സമഗ്ഗാ സന്നിപതിസ്സന്തി, സമഗ്ഗാ വുട്ഠഹിസ്സന്തി, സമഗ്ഗാ സങ്ഘകരണീയാനി കരിസ്സന്തി; വുദ്ധിയേവ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി.

“യാവകീവഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ അപഞ്ഞത്തം ന പഞ്ഞാപേസ്സന്തി, പഞ്ഞത്തം ന സമുച്ഛിന്ദിസ്സന്തി, യഥാപഞ്ഞത്തേസു സിക്ഖാപദേസു സമാദായ വത്തിസ്സന്തി; വുദ്ധിയേവ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി.

“യാവകീവഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ യേ തേ ഭിക്ഖൂ ഥേരാ രത്തഞ്ഞൂ ചിരപബ്ബജിതാ സങ്ഘപിതരോ സങ്ഘപരിണായകാ തേ സക്കരിസ്സന്തി ഗരും കരിസ്സന്തി മാനേസ്സന്തി പൂജേസ്സന്തി, തേസഞ്ച സോതബ്ബം മഞ്ഞിസ്സന്തി; വുദ്ധിയേവ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി.

“യാവകീവഞ്ച , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ ഉപ്പന്നായ തണ്ഹായ പോനോഭവികായ ന വസം ഗച്ഛിസ്സന്തി; വുദ്ധിയേവ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി.

“യാവകീവഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ ആരഞ്ഞകേസു സേനാസനേസു സാപേക്ഖാ ഭവിസ്സന്തി ; വുദ്ധിയേവ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി.

“യാവകീവഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ പച്ചത്തഞ്ഞേവ സതിം ഉപട്ഠാപേസ്സന്തി - ‘കിന്തി അനാഗതാ ച പേസലാ സബ്രഹ്മചാരീ ആഗച്ഛേയ്യും, ആഗതാ ച പേസലാ സബ്രഹ്മചാരീ ഫാസും വിഹരേയ്യു’ന്തി; വുദ്ധിയേവ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി.

“യാവകീവഞ്ച , ഭിക്ഖവേ, ഇമേ സത്ത അപരിഹാനിയാ ധമ്മാ ഭിക്ഖൂസു ഠസ്സന്തി, ഇമേസു ച സത്തസു അപരിഹാനിയേസു ധമ്മേസു ഭിക്ഖൂ സന്ദിസ്സിസ്സന്തി; വുദ്ധിയേവ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനീ”തി. തതിയം.

४. ദുതിയസത്തകസുത്തം

൨४. [ദീ॰ നി॰ ൨.൧൩൭] “സത്ത വോ, ഭിക്ഖവേ, അപരിഹാനിയേ ധമ്മേ ദേസേസ്സാമി. തം സുണാഥ, സാധുകം മനസി കരോഥ...പേ॰... കതമേ ച, ഭിക്ഖവേ, സത്ത അപരിഹാനിയാ ധമ്മാ?

യാവകീവഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ ന കമ്മാരാമാ ഭവിസ്സന്തി, ന കമ്മരതാ, ന കമ്മാരാമതം അനുയുത്താ; വുദ്ധിയേവ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി.

“യാവകീവഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ ന ഭസ്സാരാമാ ഭവിസ്സന്തി...പേ॰... ന നിദ്ദാരാമാ ഭവിസ്സന്തി... ന സങ്ഗണികാരാമാ ഭവിസ്സന്തി... ന പാപിച്ഛാ ഭവിസ്സന്തി ന പാപികാനം ഇച്ഛാനം വസം ഗതാ... ന പാപമിത്താ ഭവിസ്സന്തി ന പാപസഹായാ ന പാപസമ്പവങ്കാ... ന ഓരമത്തകേന വിസേസാധിഗമേന അന്തരാവോസാനം ആപജ്ജിസ്സന്തി; വുദ്ധിയേവ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി.

“യാവകീവഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഇമേ സത്ത അപരിഹാനിയാ ധമ്മാ ഭിക്ഖൂസു ഠസ്സന്തി, ഇമേസു ച സത്തസു അപരിഹാനിയേസു ധമ്മേസു ഭിക്ഖൂ

സന്ദിസ്സിസ്സന്തി; വുദ്ധിയേവ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനീ''തി. ചതുത്ഥം.

൫. തതിയസത്തകസുത്തം

൨൫. ''സത്ത വോ, ഭിക്ഖവേ, അപരിഹാനിയേ ധമ്മേ ദേസേസ്സാമി. തം സുണാഥ, സാധുകം മനസി കരോഥ...പേ॰... കതമേ ച, ഭിക്ഖവേ, സത്ത അപരിഹാനിയാ ധമ്മാ? യാവകീവഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ സദ്ധാ ഭവിസ്സന്തി; വുദ്ധിയേവ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി.

''യാവകീവഞ്ച , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ ഹിരിമന്തോ [ഹിരീമാ (സീ॰), ഹിരിമനാ (ദീ॰ നി॰ ൨.൧൩൭)] ഭവിസ്സന്തി...പേ॰... ഓത്തപ്പിനോ [ഓത്താപീനോ (സീ॰)] ഭവിസ്സന്തി... ബഹുസ്സുതാ ഭവിസ്സന്തി... ആരദ്ധവീരിയാ ഭവിസ്സന്തി... സതിമന്തോ ഭവിസ്സന്തി... പഞ്ഞവന്തോ ഭവിസ്സന്തി; വുദ്ധിയേവ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി. ''യാവകീവഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഇമേ സത്ത അപരിഹാനിയാ ധമ്മാ ഭിക്ഖൂസു ഠസ്സന്തി, ഇമേസു ച സത്തസു അപരിഹാനിയേസു ധമ്മേസു ഭിക്ഖൂ സന്ദിസ്സിസ്സന്തി; വുദ്ധിയേവ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനീ''തി. പഞ്ചമം.

൬. ബോജ്ഝങ്ഗസുത്തം

൨൬. ''സത്ത വോ, ഭിക്ഖവേ, അപരിഹാനിയേ ധമ്മേ ദേസേസ്സാമി. തം സുണാഥ, സാധുകം മനസി കരോഥ...പേ॰... കതമേ ച, ഭിക്ഖവേ, സത്ത അപരിഹാനിയാ ധമ്മാ? യാവകീവഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ സതിസമ്ബോജ്ഝങ്ഗം ഭാവേസ്സന്തി; വുദ്ധിയേവ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി.

''യാവകീവഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ ധമ്മവിചയസമ്ബോജ്ഝങ്ഗം ഭാവേസ്സന്തി...പേ॰... വീരിയസമ്ബോജ്ഝങ്ഗം ഭാവേസ്സന്തി... പീതിസമ്ബോജ്ഝങ്ഗം ഭാവേസ്സന്തി... പസ്സദ്ധിസമ്ബോജ്ഝങ്ഗം ഭാവേസ്സന്തി... സമാധിസമ്ബോജ്ഝങ്ഗം ഭാവേസ്സന്തി... ഉപേക്ഖാസമ്ബോജ്ഝങ്ഗം ഭാവേസ്സന്തി; വുദ്ധിയേവ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി. ''യാവകീവഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഇമേ സത്ത അപരിഹാനിയാ ധമ്മാ ഭിക്ഖൂസു ഠസ്സന്തി, ഇമേസു ച സത്തസു അപരിഹാനിയേസു ധമ്മേസു ഭിക്ഖൂ സന്ദിസ്സിസ്സന്തി; വുദ്ധിയേവ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനീ''തി. ഛട്ഠം.

൭. സഞ്ഞാസുത്തം

൨൭. ''സത്ത വോ, ഭിക്ഖവേ, അപരിഹാനിയേ ധമ്മേ ദേസേസ്സാമി. തം സുണാഥ, സാധുകം മനസി കരോഥ...പേ॰.... കതമേ ച, ഭിക്ഖവേ, സത്ത അപരിഹാനിയാ ധമ്മാ? യാവകീവഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ അനിച്ചസഞ്ഞം ഭാവേസ്സന്തി; വുദ്ധിയേവ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി.

“യാവകീവഞ്ച , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂ അനത്തസഞ്ഞം ഭാവേസ്സന്തി...പേ... അസുഭസഞ്ഞം ഭാവേസ്സന്തി... ആദീനവസഞ്ഞം ഭാവേസ്സന്തി... പഹാനസഞ്ഞം ഭാവേസ്സന്തി... വിരാഗസഞ്ഞം ഭാവേസ്സന്തി... നിരോധസഞ്ഞം ഭാവേസ്സന്തി ; വുദ്ധിയേവ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനി. “യാവകീവഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഇമേ സത്ത അപരിഹാനിയാ ധമ്മാ ഭിക്ഖൂസു ഠസ്സന്തി, ഇമേസു ച സത്തസു അപരിഹാനിയേസു ധമ്മേസു, ഭിക്ഖൂ സന്ദിസ്സിസ്സന്തി; വുദ്ധിയേവ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖൂനം പാടികങ്ഖാ, നോ പരിഹാനീ”തി [ദീ॰ നി॰ ൨.൧൩൬]. സത്തമം.

൮. പഠമപരിഹാനിസുത്തം

൨൮. ഏവം മേ സുതം - ഏകം സമയം ഭഗവാ സാവത്ഥിയം വിഹരതി ജേതവനേ അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ആരാമേ. തത്ര ഖോ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - “സത്തിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ സേഖസ്സ ഭിക്ഖുനോ പരിഹാനായ സംവത്തന്തി. കതമേ സത്ത? കമ്മാരാമതാ, ഭസ്സാരാമതാ, നിദ്ദാരാമതാ, സങ്ഗണികാരാമതാ, ഇന്ദ്രിയേസു അഗുത്തദ്വാരതാ, ഭോജനേ അമത്തഞ്ഞുതാ, സന്തി ഖോ പന സങ്ഘേ സങ്ഘകരണീയാനി; തത്ര സേഖോ ഭിക്ഖു [തത്ര ഭിക്ഖു (സീ॰ സ്യാ॰)] ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘സന്തി ഖോ പന സങ്ഘേ ഥേരാ [ഖോ സംഘത്ഥേരാ (ക॰)] രത്തഞ്ഞൂ ചിരപബ്ബജിതാ ഭാരവാഹിനോ, തേ [ന തേ (ക॰)] തേന പഞ്ഞായിസ്സന്തീ’തി അത്തനാ തേസു യോഗം [അത്തനാ വോയോഗം (സീ॰ സ്യാ॰)] ആപജ്ജതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്ത ധമ്മാ സേഖസ്സ ഭിക്ഖുനോ പരിഹാനായ സംവത്തന്തി.

“സത്തിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ സേഖസ്സ ഭിക്ഖുനോ അപരിഹാനായ സംവത്തന്തി. കതമേ സത്ത? ന കമ്മാരാമതാ, ന ഭസ്സാരാമതാ, ന നിദ്ദാരാമതാ, ന സങ്ഗണികാരാമതാ, ഇന്ദ്രിയേസു ഗുത്തദ്വാരതാ, ഭോജനേ മത്തഞ്ഞുതാ, സന്തി ഖോ പന സങ്ഘേ സങ്ഘകരണീയാനി; തത്ര സേഖോ ഭിക്ഖു ഇതി പടിസഞ്ചിക്ഖതി - ‘സന്തി ഖോ പന സങ്ഘേ ഥേരാ രത്തഞ്ഞൂ ചിരപബ്ബജിതാ ഭാരവാഹിനോ, തേ തേന പഞ്ഞായിസ്സന്തീ’തി അത്തനാ ന തേസു യോഗം ആപജ്ജതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്ത ധമ്മാ സേഖസ്സ ഭിക്ഖുനോ അപരിഹാനായ സംവത്തന്തീ”തി. അട്ഠമം.

൯. ദുതിയപരിഹാനിസുത്തം

൨൯. “സത്തിമേ , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ ഉപാസകസ്സ പരിഹാനായ സംവത്തന്തി . കതമേ സത്ത? ഭിക്ഖുദസ്സനം ഹാപേതി, സദ്ധമ്മസ്സവനം പമജ്ജതി, അധിസീലേ ന സിക്ഖതി, അപ്പസാദബഹുലോ ഹോതി , ഭിക്ഖൂസു ഥേരേസു ചേവ നവേസു ച മജ്ഝിമേസു ച ഉപാരമ്ഭചിത്തോ ധമ്മം സുണാതി രന്ധഗവേസീ, ഇതോ ബഹിദ്ധാ ദക്ഖിണേയ്യം ഗവേസതി, തത്ഥ ച പുബ്ബകാരം കരോതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്ത ധമ്മാ ഉപാസകസ്സ പരിഹാനായ സംവത്തന്തി.

“സത്തിമേ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ ഉപാസകസ്സ അപരിഹാനായ സംവത്തന്തി. കതമേ സത്ത? ഭിക്ഖുദസ്സനം ന ഹാപേതി, സദ്ധമ്മസ്സവനം നപ്പമജ്ജതി, അധിസീലേ സിക്ഖതി, പസാദബഹുലോ ഹോതി, ഭിക്ഖൂസു ഥേരേസു ചേവ നവേസു ച മജ്ഝിമേസു ച അനുപാരമ്ഭചിത്തോ ധമ്മം സുണാതി ന

രന്ധഗവേസീ, ന ഇതോ ബഹിദ്ധാ ദക്ഖിണേയ്യം ഗവേസതി, ഇധ ച പുബ്ബകാരം കരോതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്ത ധമ്മാ ഉപാസകസ്സ അപരിഹാനായ സംവത്തന്തീ''തി. ഇദമവോച ഭഗവാ. ഇദം വത്വാന സുഗതോ അഥാപരം ഏതദവോച സത്ഥാ -

''ദസ്സനം ഭാവിതത്താനം, യോ ഹാപേതി ഉപാസകോ;
സവനഞ്ച അരിയധമ്മാനം, അധിസീലേ ന സിക്ഖതി.

''അപ്പസാദോ ച ഭിക്ഖൂസു, ഭിയ്യോ ഭിയ്യോ പവഡ്ഢതി;
ഉപാരമ്ഭകചിത്തോ ച, സദ്ധമ്മം സോതുമിച്ഛതി.

''ഇതോ ച ബഹിദ്ധാ അഞ്ഞം, ദക്ഖിണേയ്യം ഗവേസതി;
തത്ഥേവ ച പുബ്ബകാരം, യോ കരോതി ഉപാസകോ.

''ഏതേ ഖോ പരിഹാനിയേ, സത്ത ധമ്മേ സുദേസിതേ;
ഉപാസകോ സേവമാനോ, സദ്ധമ്മാ പരിഹായതി.

''ദസ്സനം ഭാവിതത്താനം, യോ ന ഹാപേതി ഉപാസകോ;
സവനഞ്ച അരിയധമ്മാനം, അധിസീലേ ച സിക്ഖതി.

''പസാദോ ചസ്സ ഭിക്ഖൂസു, ഭിയ്യോ ഭിയ്യോ പവഡ്ഢതി;
അനുപാരമ്ഭചിത്തോ ച, സദ്ധമ്മം സോതുമിച്ഛതി.

''ന ഇതോ ബഹിദ്ധാ അഞ്ഞം, ദക്ഖിണേയ്യം ഗവേസതി;
ഇധേവ ച പുബ്ബകാരം, യോ കരോതി ഉപാസകോ.

''ഏതേ ഖോ അപരിഹാനിയേ, സത്ത ധമ്മേ സുദേസിതേ;
ഉപാസകോ സേവമാനോ, സദ്ധമ്മാ ന പരിഹായതീ''തി. നവമം;

൧൦. വിപത്തിസുത്തം

൩൦. സത്തിമാ, ഭിക്ഖവേ, ഉപാസകസ്സ വിപത്തിയോ...പേ॰... സത്തിമാ, ഭിക്ഖവേ, ഉപാസകസ്സ സമ്പദാ...പേ॰.... ദസമം.

൧൧. പരാഭവസുത്തം

൩൧. ''സത്തിമേ, ഭിക്ഖവേ, ഉപാസകസ്സ പരാഭവാ...പേ॰... സത്തിമേ, ഭിക്ഖവേ, ഉപാസകസ്സ സമ്ഭവാ. കതമേ സത്ത? ഭിക്ഖുദസ്സനം ന ഹാപേതി, സദ്ധമ്മസ്സവനം നപ്പമജ്ജതി, അധിസീലേ സിക്ഖതി, പസാദബഹുലോ ഹോതി, ഭിക്ഖൂസു ഥേരേസു ചേവ നവേസു ച മജ്ഝിമേസു ച അനുപാരമ്ഭചിത്തോ ധമ്മം സുണാതി ന രന്ധഗവേസീ, ന ഇതോ ബഹിദ്ധാ ദക്ഖിണേയ്യം ഗവേസതി, ഇധ ച പുബ്ബകാരം കരോതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്ത ഉപാസകസ്സ സമ്ഭവാതി.

''ദസ്സനം ഭാവിതത്താനം, യോ ഹാപേതി ഉപാസകോ;
സവനഞ്ച അരിയധമ്മാനം, അധിസീലേ ന സിക്ഖതി.

‘‘അപ്പസാദോ ച ഭിക്ഖൂസു, ഭിയ്യോ ഭിയ്യോ പവഡ്ഢതി;
ഉപാരമ്ഭകചിത്തോ ച, സദ്ധമ്മം സോതുമിച്ഛതി.

‘‘ഇതോ ച ബഹിദ്ധാ അഞ്ഞം, ദക്ഖിണേയ്യം ഗവേസതി;
തത്ഥേവ ച പുബ്ബകാരം, യോ കരോതി ഉപാസകോ.

‘‘ഏതേ ഖോ പരിഹാനിയേ, സത്ത ധമ്മേ സുദേസിതേ;
ഉപാസകോ സേവമാനോ, സദ്ധമ്മാ പരിഹായതി.

‘‘ദസ്സനം ഭാവിതത്താനം, യോ ന ഹാപേതി ഉപാസകോ;
സവനഞ്ച അരിയധമ്മാനം, അധിസീലേ ച സിക്ഖതി.

‘‘പസാദോ ചസ്സ ഭിക്ഖൂസു, ഭിയ്യോ ഭിയ്യോ പവഡ്ഢതി;
അനുപാരമ്ഭചിത്തോ ച, സദ്ധമ്മം സോതുമിച്ഛതി.

‘‘ന ഇതോ ബഹിദ്ധാ അഞ്ഞം, ദക്ഖിണേയ്യം ഗവേസതി;
ഇധേവ ച പുബ്ബകാരം, യോ കരോതി ഉപാസകോ.

‘‘ഏതേ ഖോ അപരിഹാനിയേ, സത്ത ധമ്മേ സുദേസിതേ;
ഉപാസകോ സേവമാനോ, സദ്ധമ്മാ ന പരിഹായതീ’’തി. ഏകാദസമം;

വജ്ജിസത്തകവഗ്ഗോ [വജ്ജിവഗ്ഗോ (സ്യാ॰)] തതിയോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

സാരന്ദ -വസ്സകാരോ ച, തിസത്തകാനി ഭിക്ഖുകാ;
ബോധിസഞ്ഞാ ദ്വേ ച ഹാനി, വിപത്തി ച പരാഭവോതി.

൪. ദേവതാവഗ്ഗോ

൧. അപ്പമാദഗാരവസുത്തം

൩൨. അഥ ഖോ അഞ്ഞതരാ ദേവതാ അഭിക്കന്തായ രത്തിയാ അഭിക്കന്തവണ്ണാ കേവലകപ്പം ജേതവനം ഓഭാസേത്വാ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി ; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം അട്ഠാസി. ഏകമന്തം ഠിതാ ഖോ സാ ദേവതാ ഭഗവന്തം ഏതദവോച -

''സത്തിമേ, ഭന്തേ, ധമ്മാ ഭിക്ഖുനോ അപരിഹാനായ സംവത്തന്തി. കതമേ സത്ത? സത്ഥുഗാരവതാ, ധമ്മഗാരവതാ, സങ്ഘഗാരവതാ, സിക്ഖാഗാരവതാ, സമാധിഗാരവതാ, അപ്പമാദഗാരവതാ, പടിസന്ഥാരഗാരവതാ. ഇമേ ഖോ, ഭന്തേ, സത്ത ധമ്മാ ഭിക്ഖുനോ അപരിഹാനായ സംവത്തന്തീ''തി. ഇദമവോച സാ ദേവതാ. സമനുഞ്ഞോ സത്ഥാ അഹോസി. അഥ ഖോ സാ ദേവതാ ''സമനുഞ്ഞോ മേ സത്ഥാ''തി ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ പദക്ഖിണം കത്വാ തത്ഥേവന്തരധായി.

അഥ ഖോ ഭഗവാ തസ്സാ രത്തിയാ അച്ചയേന ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - ''ഇമം, ഭിക്ഖവേ, രത്തിം അഞ്ഞതരാ ദേവതാ അഭിക്കന്തായ രത്തിയാ അഭിക്കന്തവണ്ണാ കേവലകപ്പം ജേതവനം ഓഭാസേത്വാ യേനാഹം തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ മം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം അട്ഠാസി. ഏകമന്തം ഠിതാ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സാ ദേവതാ മം ഏതദവോച - 'സത്തിമേ, ഭന്തേ, ധമ്മാ ഭിക്ഖുനോ അപരിഹാനായ സംവത്തന്തി. കതമേ സത്ത? സത്ഥുഗാരവതാ, ധമ്മഗാരവതാ, സങ്ഘഗാരവതാ, സിക്ഖാഗാരവതാ, സമാധിഗാരവതാ, അപ്പമാദഗാരവതാ, പടിസന്ഥാരഗാരവതാ - ഇമേ ഖോ, ഭന്തേ, സത്ത ധമ്മാ ഭിക്ഖുനോ അപരിഹാനായ സംവത്തന്തീ'തി. ഇദമവോച, ഭിക്ഖവേ, സാ ദേവതാ. ഇദം വത്വാ മം അഭിവാദേത്വാ പദക്ഖിണം കത്വാ തത്ഥേവന്തരധായീ''തി.

> ''സത്ഥുഗരു ധമ്മഗരു, സങ്ഘേ ച തിബ്ബഗാരവോ;
> സമാധിഗരു ആതാപീ [സമാധിഗാരവതാപി ച (ക॰)], സിക്ഖായ തിബ്ബഗാരവോ.
>
> ''അപ്പമാദഗരു ഭിക്ഖു, പടിസന്ഥാരഗാരവോ;
> അഭബ്ബോ പരിഹാനായ, നിബ്ബാനസ്സേവ സന്തികേ''തി. പഠമം;

൨. ഹിരീഗാരവസുത്തം

൩൩. ''ഇമം, ഭിക്ഖവേ, രത്തിം അഞ്ഞതരാ ദേവതാ അഭിക്കന്തായ രത്തിയാ അഭിക്കന്തവണ്ണാ കേവലകപ്പം ജേതവനം ഓഭാസേത്വാ യേനാഹം തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ മം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം അട്ഠാസി. ഏകമന്തം ഠിതാ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സാ ദേവതാ മം ഏതദവോച - 'സത്തിമേ, ഭന്തേ, ധമ്മാ ഭിക്ഖുനോ അപരിഹാനായ സംവത്തന്തി. കതമേ സത്ത? സത്ഥുഗാരവതാ, ധമ്മഗാരവതാ, സങ്ഘഗാരവതാ, സിക്ഖാഗാരവതാ, സമാധിഗാരവതാ, ഹിരിഗാരവതാ, ഓത്തപ്പഗാരവതാ. ഇമേ ഖോ, ഭന്തേ, സത്ത

ധമ്മാ ഭിക്ഖുനോ അപരിഹാനായ സംവത്തന്തീ'തി. ഇദമവോച, ഭിക്ഖവേ, സാ ദേവതാ. ഇദം വത്വാ മം അഭിവാദേത്വാ പദക്ഖിണം കത്വാ തത്ഥേവന്തരധായീ''തി.

''സത്ഥുഗരു ധമ്മഗരു, സങ്ഘേ ച തിബ്ബഗാരവോ;
സമാധിഗരു ആതാപീ, സിക്ഖായ തിബ്ബഗാരവോ.

''ഹിരി ഓത്തപ്പസമ്പന്നോ, സപ്പതിസ്സോ സഗാരവോ;
അഭബ്ബോ പരിഹാനായ, നിബ്ബാനസ്സേവ സന്തികേ''തി. ദുതിയം;

൩. പഠമസോവചസ്സതാസുത്തം

൩൪. ''ഇമം , ഭിക്ഖവേ, രത്തിം അഞ്ഞതരാ ദേവതാ...പേ॰... മം ഏതദവോച - 'സത്തിമേ, ഭന്തേ, ധമ്മാ ഭിക്ഖുനോ അപരിഹാനായ സംവത്തന്തി. കതമേ സത്ത? സത്ഥുഗാരവതാ, ധമ്മഗാരവതാ, സങ്ഘഗാരവതാ, സിക്ഖാഗാരവതാ, സമാധിഗാരവതാ, സോവചസ്സതാ, കല്യാണമിത്തതാ. ഇമേ ഖോ, ഭന്തേ, സത്ത ധമ്മാ ഭിക്ഖുനോ അപരിഹാനായ സംവത്തന്തീ'തി. ഇദമവോച, ഭിക്ഖവേ , സാ ദേവതാ. ഇദം വത്വാ മം അഭിവാദേത്വാ പദക്ഖിണം കത്വാ തത്ഥേവന്തരധായീ''തി.

''സത്ഥുഗരു ധമ്മഗരു, സങ്ഘേ ച തിബ്ബഗാരവോ;
സമാധിഗരു ആതാപീ, സിക്ഖായ തിബ്ബഗാരവോ.

''കല്യാണമിത്തോ സുവചോ, സപ്പതിസ്സോ സഗാരവോ;
അഭബ്ബോ പരിഹാനായ, നിബ്ബാനസ്സേവ സന്തികേ''തി. തതിയം;

൪. ദുതിയസോവചസ്സതാസുത്തം

൩൫. ''ഇമം , ഭിക്ഖവേ, രത്തിം അഞ്ഞതരാ ദേവതാ അഭിക്കന്തായ രത്തിയാ അഭിക്കന്തവണ്ണാ...പേ॰... 'സത്തിമേ, ഭന്തേ, ധമ്മാ ഭിക്ഖുനോ അപരിഹാനായ സംവത്തന്തി. കതമേ സത്ത? സത്ഥുഗാരവതാ, ധമ്മഗാരവതാ, സങ്ഘഗാരവതാ, സിക്ഖാഗാരവതാ, സമാധിഗാരവതാ, സോവചസ്സതാ, കല്യാണമിത്തതാ. ഇമേ ഖോ, ഭന്തേ, സത്ത ധമ്മാ ഭിക്ഖുനോ അപരിഹാനായ സംവത്തന്തീ'തി. ഇദമവോച, ഭിക്ഖവേ, സാ ദേവതാ. ഇദം വത്വാ മം അഭിവാദേത്വാ പദക്ഖിണം കത്വാ തത്ഥേവന്തരധായീ''തി.

ഏവം വുത്തേ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''ഇമസ്സ ഖോ അഹം, ഭന്തേ, ഭഗവതാ സംഖിത്തേന ഭാസിതസ്സ ഏവം വിത്ഥാരേന അത്ഥം ആജാനാമി. ഇധ, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു അത്തനാ ച സത്ഥുഗാരവോ ഹോതി, സത്ഥുഗാരവതായ ച വണ്ണവാദീ. യേ ചഞ്ഞേ ഭിക്ഖൂ ന സത്ഥുഗാരവാ തേ ച സത്ഥുഗാരവതായ സമാദപേതി. യേ ചഞ്ഞേ ഭിക്ഖൂ സത്ഥുഗാരവാ തേസഞ്ച വണ്ണം ഭണതി ഭൂതം തച്ഛം കാലേന. അത്തനാ ച ധമ്മഗാരവോ ഹോതി...പേ॰... സങ്ഘഗാരവോ ഹോതി... സിക്ഖാഗാരവോ ഹോതി... സമാധിഗാരവോ ഹോതി... സുവചോ ഹോതി... കല്യാണമിത്തോ ഹോതി, കല്യാണമിത്തതായ ച വണ്ണവാദീ. യേ ചഞ്ഞേ ഭിക്ഖൂ ന കല്യാണമിത്താ തേ ച കല്യാണമിത്തതായ സമാദപേതി . യേ ചഞ്ഞേ ഭിക്ഖൂ കല്യാണമിത്താ തേസഞ്ച വണ്ണം ഭണതി

ഭൂതം തച്ഛം കാലേനാതി. ഇമസ്സ ഖോ അഹം, ഭന്തേ, ഭഗവതാ സംഖിത്തേന ഭാസിതസ്സ ഏവം വിത്ഥാരേന അത്ഥം ആജാനാമീ''തി.

''സാധു സാധു, സാരിപുത്ത! സാധു ഖോ ത്വം, സാരിപുത്ത, ഇമസ്സ മയാ സംഖിത്തേന ഭാസിതസ്സ ഏവം വിത്ഥാരേന അത്ഥം ആജാനാസി. ഇധ, സാരിപുത്ത, ഭിക്ഖു അത്തനാ ച സത്ഥുഗാരവോ ഹോതി, സത്ഥുഗാരവതായ ച വണ്ണവാദീ. യേ ചഞ്ഞേ ഭിക്ഖൂ ന സത്ഥുഗാരവാ തേ ച സത്ഥുഗാരവതായ സമാദപേതി . യേ ചഞ്ഞേ ഭിക്ഖൂ സത്ഥുഗാരവാ തേസഞ്ച വണ്ണം ഭണതി ഭൂതം തച്ഛം കാലേന. അത്തനാ ച ധമ്മഗാരവോ ഹോതി...പേ॰... സങ്ഘഗാരവോ ഹോതി... സിക്ഖാഗാരവോ ഹോതി... സമാധിഗാരവോ ഹോതി... സുവചോ ഹോതി... കല്യാണമിത്തോ ഹോതി, കല്യാണമിത്തതായ ച വണ്ണവാദീ. യേ ചഞ്ഞേ ഭിക്ഖൂ ന കല്യാണമിത്താ തേ ച കല്യാണമിത്തതായ സമാദപേതി. യേ ചഞ്ഞേ ഭിക്ഖൂ കല്യാണമിത്താ തേസഞ്ച വണ്ണം ഭണതി ഭൂതം തച്ഛം കാലേനാതി. ഇമസ്സ ഖോ, സാരിപുത്ത, മയാ സംഖിത്തേന ഭാസിതസ്സ ഏവം വിത്ഥാരേന അത്ഥോ ദട്ഠബ്ബോ''തി. ചതുത്ഥം.

൫. പഠമമിത്തസുത്തം

൩൬. ''സത്തഹി, ഭിക്ഖവേ, അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ മിത്തോ സേവിതബ്ബോ. കതമേഹി സത്തഹി? ദുദ്ദദം ദദാതി, ദുക്കരം കരോതി, ദുക്ഖമം ഖമതി, ഗുയ്ഹമസ്സ [ഗുയ്ഹസ്സ (ക॰)] ആവി കരോതി, ഗുയ്ഹമസ്സ [ഗുയ്ഹം അസ്സ (സീ॰), ഗുയ്ഹസ്സ (ക॰)] പരിഗുഹതി [പരിഗൂഹതി (സീ॰ സ്യാ॰), പരിഗുയ്ഹതി (ക॰)], ആപദാസു ന ജഹതി, ഖീണേന [ഖീണേ (ക॰)] നാതിമഞ്ഞതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്തഹി അങ്ഗേഹി സമന്നാഗതോ മിത്തോ സേവിതബ്ബോ''തി .

''ദുദ്ദദം ദദാതി മിത്തോ, ദുക്കരഞ്ചാപി കുബ്ബതി;
അഥോപിസ്സ ദുരുത്താനി, ഖമതി ദുക്ഖമാനി ച [ദുക്ഖമാനിപി (സീ॰ സ്യാ॰)].

''ഗുയ്ഹഞ്ച തസ്സ [ഗുയ്ഹമസ്സ ച (സ്യാ॰)] അക്ഖാതി, ഗുയ്ഹസ്സ പരിഗൂഹതി;
ആപദാസു ന ജഹാതി, ഖീണേന നാതിമഞ്ഞതി.

''യമ്ഹി ഏതാനി ഠാനാനി, സംവിജ്ജന്തീധ [സംവിജ്ജന്തി ച (ക॰)] പുഗ്ഗലേ;
സോ മിത്തോ മിത്തകാമേന, ഭജിതബ്ബോ തഥാവിധോ''തി. പഞ്ചമം;

൬. ദുതിയമിത്തസുത്തം

൩൭. ''സത്തഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു മിത്തോ സേവിതബ്ബോ ഭജിതബ്ബോ പയിരുപാസിതബ്ബോ അപി പനുജ്ജമാനേനപി [പണുജ്ജമാനേനപി (സീ॰)]. കതമേഹി സത്തഹി? പിയോ ച ഹോതി മനാപോ ച ഗരു ച ഭാവനീയോ ച വത്താ ച വചനക്ഖമോ ച ഗമ്ഭീരഞ്ച കഥം കത്താ ഹോതി, നോ ച അട്ഠാനേ നിയോജേതി . ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ,

സത്തഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു മിത്തോ സേവിതബ്ബോ ഭജിതബ്ബോ പയിരുപാസിതബ്ബോ അപി പനുജ്ജമാനേനപീ’’തി.

‘‘പിയോ ഗരു ഭാവനീയോ, വത്താ ച വചനക്ഖമോ;
ഗമ്ഭീരഞ്ച കഥം കത്താ, നോ ചട്ഠാനേ നിയോജകോ [നിയോജയേ (സീ॰ സ്യാ॰)].

‘‘യമ്ഹി ഏതാനി ഠാനാനി, സംവിജ്ജന്തീധ പുഗ്ഗലേ;
സോ മിത്തോ മിത്തകാമേന, അത്ഥകാമാനുകമ്പതോ;
അപി നാസിയമാനേന, ഭജിതബ്ബോ തഥാവിധോ’’തി. ഛട്ഠം;

൭. പഠമപടിസമ്ഭിദാസുത്തം

൩൭. ‘‘സത്തഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു നചിരസ്സേവ ചതസ്സോ പടിസമ്ഭിദാ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യ. കതമേഹി സത്തഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ‘ഇദം മേ ചേതസോ ലീനത്ത’ന്തി യഥാഭൂതം പജാനാതി; അജ്ഝത്തം സംഖിത്തം വാ ചിത്തം ‘അജ്ഝത്തം മേ സംഖിത്തം ചിത്ത’ന്തി യഥാഭൂതം പജാനാതി; ബഹിദ്ധാ വിക്ഖിത്തം വാ ചിത്തം ‘ബഹിദ്ധാ മേ വിക്ഖിത്തം ചിത്ത’ന്തി യഥാഭൂതം പജാനാതി; തസ്സ വിദിതാ വേദനാ ഉപ്പജ്ജന്തി, വിദിതാ ഉപട്ഠഹന്തി, വിദിതാ അബ്ഭത്ഥം ഗച്ഛന്തി; വിദിതാ സഞ്ഞാ ഉപ്പജ്ജന്തി, വിദിതാ ഉപട്ഠഹന്തി, വിദിതാ അബ്ഭത്ഥം ഗച്ഛന്തി; വിദിതാ വിതക്കാ ഉപ്പജ്ജന്തി, വിദിതാ ഉപട്ഠഹന്തി, വിദിതാ അബ്ഭത്ഥം ഗച്ഛന്തി; സപ്പായാസപ്പായേസു ഖോ പനസ്സ ധമ്മേസു ഹീനപ്പണീതേസു കണ്ഹസുക്കസപ്പതിഭാഗേസു നിമിത്തം സുഗ്ഗഹിതം ഹോതി സുമനസികതം സൂപധാരിതം സുപ്പടിവിദ്ധം പഞ്ഞായ. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്തഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു നചിരസ്സേവ ചതസ്സോ പടിസമ്ഭിദാ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യാ’’തി. സത്തമം.

൮. ദുതിയപടിസമ്ഭിദാസുത്തം

൩൮. ‘‘സത്തഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ സാരിപുത്തോ ചതസ്സോ പടിസമ്ഭിദാ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. കതമേഹി സത്തഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, സാരിപുത്തോ ‘ഇദം മേ ചേതസോ ലീനത്ത’ന്തി യഥാഭൂതം പജാനാതി; അജ്ഝത്തം സംഖിത്തം വാ ചിത്തം ‘അജ്ഝത്തം മേ സംഖിത്തം ചിത്ത’ന്തി യഥാഭൂതം പജാനാതി; ബഹിദ്ധാ വിക്ഖിത്തം വാ ചിത്തം ‘ബഹിദ്ധാ മേ വിക്ഖിത്തം ചിത്ത’ന്തി യഥാഭൂതം പജാനാതി; തസ്സ വിദിതാ വേദനാ ഉപ്പജ്ജന്തി, വിദിതാ ഉപട്ഠഹന്തി, വിദിതാ അബ്ഭത്ഥം ഗച്ഛന്തി; വിദിതാ സഞ്ഞാ…പേ॰… വിതക്കാ ഉപ്പജ്ജന്തി, വിദിതാ ഉപട്ഠഹന്തി, വിദിതാ അബ്ഭത്ഥം ഗച്ഛന്തി; സപ്പായാസപ്പായേസു ഖോ പനസ്സ ധമ്മേസു ഹീനപ്പണീതേസു കണ്ഹസുക്കസപ്പതിഭാഗേസു നിമിത്തം സുഗ്ഗഹിതം സുമനസികതം സൂപധാരിതം സുപ്പടിവിദ്ധം പഞ്ഞായ. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്തഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ സാരിപുത്തോ ചതസ്സോ പടിസമ്ഭിദാ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതീ’’തി. അട്ഠമം.

൯. പഠമവസസുത്തം

൪൦. “സത്തഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ചിത്തം വസേ [വസം (ക॰)] വത്തേതി, നോ ച ഭിക്ഖു ചിത്തസ്സ വസേന വത്തതി. കതമേഹി സത്തഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സമാധികുസലോ ഹോതി, സമാധിസ്സ സമാപത്തികുസലോ ഹോതി, സമാധിസ്സ ഠിതികുസലോ ഹോതി, സമാധിസ്സ വുട്ഠാനകുസലോ ഹോതി, സമാധിസ്സ കല്യാണകുസലോ ഹോതി, സമാധിസ്സ ഗോചരകുസലോ ഹോതി, സമാധിസ്സ അഭിനീഹാരകുസലോ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്തഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ചിത്തം വസേ വത്തേതി, നോ ച ഭിക്ഖു ചിത്തസ്സ വസേന വത്തതീ”തി. നവമം.

൧൦. ദുതിയവസസുത്തം

൪൧. “സത്തഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ സാരിപുത്തോ ചിത്തം വസേ വത്തേതി, നോ ച സാരിപുത്തോ ചിത്തസ്സ വസേന വത്തതി. കതമേഹി സത്തഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, സാരിപുത്തോ സമാധികുസലോ ഹോതി, സമാധിസ്സ സമാപത്തികുസലോ, സമാധിസ്സ ഠിതികുസലോ, സമാധിസ്സ വുട്ഠാനകുസലോ, സമാധിസ്സ കല്യാണകുസലോ, സമാധിസ്സ ഗോചരകുസലോ, സമാധിസ്സ അഭിനീഹാരകുസലോ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ , സത്തഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ സാരിപുത്തോ ചിത്തം വസേ വത്തേതി, നോ ച സാരിപുത്തോ ചിത്തസ്സ വസേന വത്തതീ”തി. ദസമം.

൧൧. പഠമനിദ്ദസസുത്തം

൪൨. അഥ ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ പുബ്ബണ്ഹസമയം നിവാസേത്വാ പത്തചീവരമാദായ സാവത്ഥിം പിണ്ഡായ പാവിസി. അഥ ഖോ ആയസ്മതോ സാരിപുത്തസ്സ ഏതദഹോസി - “അതിപ്പഗോ ഖോ താവ സാവത്ഥിയം പിണ്ഡായ ചരിതും. യംനൂനാഹം യേന അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം ആരാമോ തേനുപസങ്കമേയ്യ”ന്തി. അഥ ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ യേന അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം ആരാമോ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ തേഹി അഞ്ഞതിത്ഥിയേഹി പരിബ്ബാജകേഹി സദ്ധിം സമ്മോദി. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. തേന ഖോ പന സമയേന തേസം അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം സന്നിസിന്നാനം സന്നിപതിതാനം അയമന്തരാകഥാ ഉദപാദി - “യോ ഹി കോചി, ആവുസോ, ദ്വാദസവസ്സാനി പരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം ചരതി, ‘നിദ്ദസോ ഭിക്ഖൂ’തി അലം വചനായാ”തി.

അഥ ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ തേസം അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം ഭാസിതം നേവ അഭിനന്ദി നപ്പടിക്കോസി. അനഭിനന്ദിത്വാ അപ്പടിക്കോസിത്വാ ഉട്ഠായാസനാ പക്കാമി - “ഭഗവതോ സന്തികേ ഏതസ്സ ഭാസിതസ്സ അത്ഥം ആജാനിസ്സാമീ”തി. അഥ ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ സാവത്ഥിയം പിണ്ഡായ ചരിത്വാ പച്ഛാഭത്തം പിണ്ഡപാതപടിക്കന്തോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച -

“ഇധാഹം, ഭന്തേ, പുബ്ബണ്ഹസമയം നിവാസേത്വാ പത്തചീവരമാദായ സാവത്ഥിം പിണ്ഡായ പാവിസിം. തസ്സ മയ്ഹം, ഭന്തേ, ഏതദഹോസി -

‘അതിപ്പഗോ ഖോ താവ സാവത്ഥിയം പിണ്ഡായ ചരിതും. യംനൂനാഹം യേന അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം ആരാമോ തേനുപസങ്കമേയ്യ’ന്തി. അഥ ഖ്വാഹം, ഭന്തേ, യേന അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം ആരാമോ തേനുപസങ്കമിം; ഉപസങ്കമിത്വാ തേഹി അഞ്ഞതിത്ഥിയേഹി പരിബ്ബാജകേഹി സദ്ധിം സമ്മോദിം. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദിം. തേന ഖോ പന, ഭന്തേ, സമയേന തേസം അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം സന്നിസിന്നാനം സന്നിപതിതാനം അയമന്തരാകഥാ ഉദപാദി - ‘യോ ഹി കോചി, ആവുസോ, ദ്വാദസവസ്സാനി പരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം ചരതി, നിദ്ദസോ ഭിക്ഖൂതി അലം വചനായാ’തി. അഥ ഖ്വാഹം, ഭന്തേ, തേസം അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം ഭാസിതം നേവ അഭിനന്ദിം നപ്പടിക്കോസിം. അനഭിനന്ദിത്വാ അപ്പടിക്കോസിത്വാ ഉട്ഠായാസനാ പക്കമിം [പക്കാമിം (സീ॰ സ്യാ॰)] - ‘ഭഗവതോ സന്തികേ ഏതസ്സ അത്ഥം ആജാനിസ്സാമീ’തി. സക്കാ നു ഖോ, ഭന്തേ, ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ കേവലം വസ്സഗണനമത്തേന നിദ്ദസോ ഭിക്ഖു പഞ്ഞാപേതു”ന്തി?

“ന ഖോ, സാരിപുത്ത, സക്കാ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ കേവലം വസ്സഗണനമത്തേന നിദ്ദസോ ഭിക്ഖു പഞ്ഞാപേതും. സത്ത ഖോ ഇമാനി, സാരിപുത്ത, നിദ്ദസവത്ഥൂനി മയാ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ പവേദിതാനി.

[അ॰ നി॰ ൭.൨൦; ദീ॰ നി॰ ൩.൩൩൧] “കതമാനി സത്ത? ഇധ, സാരിപുത്ത, ഭിക്ഖു സിക്ഖാസമാദാനേ തിബ്ബച്ഛന്ദോ ഹോതി ആയതിഞ്ച സിക്ഖാസമാദാനേ അവിഗതപേമോ, ധമ്മനിസന്തിയാ തിബ്ബച്ഛന്ദോ ഹോതി ആയതിഞ്ച ധമ്മനിസന്തിയാ അവിഗതപേമോ, ഇച്ഛാവിനയേ തിബ്ബച്ഛന്ദോ ഹോതി ആയതിഞ്ച ഇച്ഛാവിനയേ അവിഗതപേമോ, പടിസല്ലാനേ തിബ്ബച്ഛന്ദോ ഹോതി ആയതിഞ്ച പടിസല്ലാനേ അവിഗതപേമോ, വീരിയാരമ്ഭേ തിബ്ബച്ഛന്ദോ ഹോതി ആയതിഞ്ച വീരിയാരമ്ഭേ അവിഗതപേമോ, സതിനേപക്കേ തിബ്ബച്ഛന്ദോ ഹോതി ആയതിഞ്ച സതിനേപക്കേ അവിഗതപേമോ, ദിട്ഠിപടിവേധേ തിബ്ബച്ഛന്ദോ ഹോതി ആയതിഞ്ച ദിട്ഠിപടിവേധേ അവിഗതപേമോ. ഇമാനി ഖോ, സാരിപുത്ത, സത്ത നിദ്ദസവത്ഥൂനി മയാ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ പവേദിതാനി. ഇമേഹി ഖോ, സാരിപുത്ത, സത്തഹി നിദ്ദസവത്ഥൂഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ദ്വാദസ ചേപി വസ്സാനി പരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം ചരതി, ‘നിദ്ദസോ ഭിക്ഖൂ’തി അലം വചനായ; ചതുബ്ബീസതി ചേപി വസ്സാനി പരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം ചരതി, ‘നിദ്ദസോ ഭിക്ഖൂ’തി അലം വചനായ; ഛത്തിംസതി ചേപി വസ്സാനി പരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം ചരതി, ‘നിദ്ദസോ ഭിക്ഖൂ’തി അലം വചനായ, അട്ഠചത്താരീസം ചേപി വസ്സാനി പരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം ചരതി, ‘നിദ്ദസോ ഭിക്ഖൂ’തി അലം വചനായാ”തി. ഏകാദസമം.

൧൨. ദുതിയനിദ്ദസസുത്തം

൪൩. ഏവം മേ സുതം - ഏകം സമയം ഭഗവാ കോസമ്ബിയം വിഹരതി ഘോസിതാരാമേ. അഥ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ പുബ്ബണ്ഹസമയം നിവാസേത്വാ പത്തചീവരമാദായ കോസമ്ബിം പിണ്ഡായ പാവിസി. അഥ ഖോ ആയസ്മതോ ആനന്ദസ്സ ഏതദഹോസി - “അതിപ്പഗോ ഖോ താവ കോസമ്ബിയം പിണ്ഡായ ചരിതും. യംനൂനാഹം യേന അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം ആരാമോ തേനുപസങ്കമേയ്യ”ന്തി. അഥ ഖോ ആയസ്മാ

ആനന്ദോ യേന അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം ആരാമോ തേനുപസങ്കമി ; ഉപസങ്കമിത്വാ തേഹി അഞ്ഞതിത്ഥിയേഹി പരിബ്ബാജകേഹി സദ്ധിം സമ്മോദി. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി.

തേന ഖോ പന സമയേന തേസം അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം സന്നിസിന്നാനം സന്നിപതിതാനം അയമന്തരാകഥാ ഉദപാദി - "യോ ഹി കോചി, ആവുസോ, ദ്വാദസ വസ്സാനി പരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം ചരതി, 'നിദ്ദസോ ഭിക്ഖൂ'തി അലം വചനായാ"തി.

അഥ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ തേസം അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം ഭാസിതം നേവ അഭിനന്ദി നപ്പടിക്കോസി. അനഭിനന്ദിത്വാ അപ്പടിക്കോസിത്വാ ഉട്ഠായാസനാ പക്കാമി - "ഭഗവതോ സന്തികേ ഏതസ്സ ഭാസിതസ്സ അത്ഥം ആജാനിസ്സാമീ"തി. അഥ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ കോസമ്ബിയം പിണ്ഡായ ചരിത്വാ പച്ഛാഭത്തം പിണ്ഡപാതപടിക്കന്തോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച -

"ഇധാഹം, ഭന്തേ, പുബ്ബണ്ഹസമയം നിവാസേത്വാ പത്തചീവരമാദായ കോസമ്ബിം പിണ്ഡായ പാവിസിം. തസ്സ മയ്ഹം, ഭന്തേ, ഏതദഹോസി - 'അതിപ്പഗോ ഖോ താവ കോസമ്ബിയം പിണ്ഡായ ചരിതും. യംനൂനാഹം യേന അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം ആരാമോ തേനുപസങ്കമേയ്യ'ന്തി...പേ॰... തേഹി സദ്ധിം സമ്മോദിം. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദിം.

"തേന ഖോ പന, ഭന്തേ, സമയേന തേസം അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം സന്നിസിന്നാനം സന്നിപതിതാനം അയമന്തരാകഥാ ഉദപാദി - 'യോ ഹി കോചി, ആവുസോ, ദ്വാദസവസ്സാനി പരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം ചരതി, നിദ്ദസോ ഭിക്ഖൂതി അലം വചനായാ'തി. അഥ ഖ്വാഹം, ഭന്തേ, തേസം അഞ്ഞതിത്ഥിയാനം പരിബ്ബാജകാനം ഭാസിതം നേവ അഭിനന്ദിം നപ്പടിക്കോസിം. അനഭിനന്ദിത്വാ, അപ്പടിക്കോസിത്വാ ഉട്ഠായാസനാ പക്കമിം - 'ഭഗവതോ സന്തികേ ഏതസ്സ ഭാസിതസ്സ അത്ഥം ആജാനിസ്സാമീ'തി. സക്കാ നു ഖോ, ഭന്തേ, ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ കേവലം വസ്സഗണനമത്തേന നിദ്ദസോ ഭിക്ഖു പഞ്ഞാപേതു"ന്തി?

"ന ഖോ, ആനന്ദ, സക്കാ ഇമസ്മിം ധമ്മവിനയേ കേവലം വസ്സഗണനമത്തേന നിദ്ദസോ ഭിക്ഖു പഞ്ഞാപേതും. സത്ത ഖോ ഇമാനി, ആനന്ദ, നിദ്ദസവത്ഥൂനി മയാ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ പവേദിതാനി.

"കതമാനി സത്ത? ഇധാനന്ദ, ഭിക്ഖു, സദ്ധോ ഹോതി, ഹിരീമാ ഹോതി, ഓത്തപ്പീ ഹോതി, ബഹുസ്സുതോ ഹോതി, ആരദ്ധവീരിയോ ഹോതി, സതിമാ ഹോതി, പഞ്ഞവാ ഹോതി. ഇമാനി ഖോ, ആനന്ദ, സത്ത നിദ്ദസവത്ഥൂനി മയാ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ പവേദിതാനി. ഇമേഹി ഖോ, ആനന്ദ, സത്തഹി നിദ്ദസവത്ഥൂഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ദ്വാദസ ചേപി വസ്സാനി പരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം ചരതി, 'നിദ്ദസോ ഭിക്ഖൂ'തി അലം വചനായ; ചതുബ്ബീസതി ചേപി വസ്സാനി പരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം ചരതി, 'നിദ്ദസോ ഭിക്ഖൂ'തി അലം വചനായ; ഛത്തിംസതി ചേപി വസ്സാനി

പരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം ചരതി, ‘നിദ്ദസോ ഭിക്ഖൂ’തി അലം വചനായ, അട്ഠചത്താരീസം ചേപി വസ്സാനി പരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം ചരതി, ‘നിദ്ദസോ ഭിക്ഖൂ’തി അലം വചനായാ’’തി. ദ്വാദസമം.

ദേവതാവഗ്ഗോ ചതുത്ഥോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

അപ്പമാദോ ഹിരീ ചേവ, ദ്വേ സുവചാ ദുവേ മിത്താ;
ദ്വേ പടിസമ്ഭിദാ ദ്വേ വസാ, ദുവേ നിദ്ദസവത്ഥുനാതി.

൭. മഹായഞ്ഞവഗ്ഗോ

൧. സത്തവിഞ്ഞാണട്ഠിതിസുത്തം

൬൪. [ദീ॰ നി॰ ൩.൩൩൨; ചൂളനി॰ പോസാലമാണവപുച്ഛാനിദ്ദേസ ൮൩] ''സത്തിമാ , ഭിക്ഖവേ, വിഞ്ഞാണട്ഠിതിയോ. കതമാ സത്ത? സന്തി, ഭിക്ഖവേ, സത്താ നാനത്തകായാ നാനത്തസഞ്ഞിനോ, സേയ്യഥാപി മനുസ്സാ, ഏകച്ചേ ച ദേവാ, ഏകച്ചേ ച വിനിപാതികാ. അയം പഠമാ വിഞ്ഞാണട്ഠിതി.

''സന്തി , ഭിക്ഖവേ, സത്താ നാനത്തകായാ ഏകത്തസഞ്ഞിനോ, സേയ്യഥാപി ദേവാ ബ്രഹ്മകായികാ പഠമാഭിനിബ്ബത്താ. അയം ദുതിയാ വിഞ്ഞാണട്ഠിതി.

''സന്തി , ഭിക്ഖവേ, സത്താ ഏകത്തകായാ നാനത്തസഞ്ഞിനോ, സേയ്യഥാപി ദേവാ ആഭസ്സരാ. അയം തതിയാ വിഞ്ഞാണട്ഠിതി.

''സന്തി, ഭിക്ഖവേ, സത്താ ഏകത്തകായാ ഏകത്തസഞ്ഞിനോ, സേയ്യഥാപി ദേവാ സുഭകിണ്ഹാ. അയം ചതുത്ഥാ വിഞ്ഞാണട്ഠിതി.

''സന്തി, ഭിക്ഖവേ, സത്താ സബ്ബസോ രൂപസഞ്ഞാനം സമതിക്കമാ പടിഘസഞ്ഞാനം അത്ഥങ്ഗമാ നാനത്തസഞ്ഞാനം അമനസികാരാ 'അനന്തോ ആകാസോ'തി ആകാസാനഞ്ചായതനൂപഗാ. അയം പഞ്ചമാ വിഞ്ഞാണട്ഠിതി.

''സന്തി, ഭിക്ഖവേ, സത്താ സബ്ബസോ ആകാസാനഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ 'അനന്തം വിഞ്ഞാണ'ന്തി വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനൂപഗാ . അയം ഛട്ഠാ വിഞ്ഞാണട്ഠിതി.

''സന്തി, ഭിക്ഖവേ, സത്താ സബ്ബസോ വിഞ്ഞാണഞ്ചായതനം സമതിക്കമ്മ 'നത്ഥി കിഞ്ചീ'തി ആകിഞ്ചഞ്ഞായതനൂപഗാ . അയം സത്തമാ വിഞ്ഞാണട്ഠിതി. ഇമാ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്ത വിഞ്ഞാണട്ഠിതിയോ''തി. പഠമം.

൨. സമാധിപരിക്ഖാരസുത്തം

൬൫. ''സത്തിമേ, ഭിക്ഖവേ, സമാധിപരിക്ഖാരാ. കതമേ സത്ത? സമ്മാദിട്ഠി, സമ്മാസങ്കപ്പോ, സമ്മാവാചാ, സമ്മാകമ്മന്തോ, സമ്മാആജീവോ, സമ്മാവായാമോ, സമ്മാസതി. യാ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഇമേഹി സത്തഹങ്ഗേഹി ചിത്തസ്സേകഗ്ഗതാ പരിക്ഖതാ ['സപരിക്ഖാരതാ'തിപി, 'സപരിക്ഖതാ'തിപി (സം॰ നി॰ ൫.൨൮)], അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അരിയോ സമ്മാസമാധി [സമാധി (സ്യാ॰)] സഉപനിസോ ഇതിപി സപരിക്ഖാരോ ഇതിപീ''തി. ദുതിയം.

൩. പഠമഅഗ്ഗിസുത്തം

൬൬. ''സത്തിമേ , ഭിക്ഖവേ, അഗ്ഗീ. കതമേ സത്ത? രാഗഗ്ഗി, ദോസഗ്ഗി, മോഹഗ്ഗി, ആഹുനേയ്യഗ്ഗി, ഗഹപതഗ്ഗി, ദക്ഖിണേയ്യഗ്ഗി, കട്ഠഗ്ഗി - ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്ത അഗ്ഗീ''തി. തതിയം.

൪. ദുതിയഅഗ്ഗിസുത്തം

൪൭. തേന ഖോ പന സമയേന ഉഗ്ഗതസരീരസ്സ ബ്രാഹ്മണസ്സ മഹായഞ്ഞോ ഉപക്ഖടോ ഹോതി. പഞ്ച ഉസഭസതാനി ഥൂണൂപനീതാനി ഹോന്തി യഞ്ഞത്ഥായ , പഞ്ച വച്ഛതരസതാനി ഥൂണൂപനീതാനി ഹോന്തി യഞ്ഞത്ഥായ, പഞ്ച വച്ഛതരിസതാനി ഥൂണൂപനീതാനി ഹോന്തി യഞ്ഞത്ഥായ, പഞ്ച അജസതാനി ഥൂണൂപനീതാനി ഹോന്തി യഞ്ഞത്ഥായ, പഞ്ച ഉരബ്ഭസതാനി ഥൂണൂപനീതാനി ഹോന്തി യഞ്ഞത്ഥായ. അഥ ഖോ ഉഗ്ഗതസരീരോ ബ്രാഹ്മണോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവതാ സദ്ധിം സമ്മോദി. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ഉഗ്ഗതസരീരോ ബ്രാഹ്മണോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച -

''സുതം മേതം, ഭോ ഗോതമ, അഗ്ഗിസ്സ ആദാനം [ആധാനം (സീ॰ സ്യാ॰)] യൂപസ്സ ഉസ്സാപനം മഹപ്ഫലം ഹോതി മഹാനിസംസ''ന്തി. ''മയാപി ഖോ ഏതം, ബ്രാഹ്മണ, സുതം അഗ്ഗിസ്സ ആദാനം യൂപസ്സ ഉസ്സാപനം മഹപ്ഫലം ഹോതി മഹാനിസംസ''ന്തി. ദുതിയമ്പി ഖോ ഉഗ്ഗതസരീരോ ബ്രാഹ്മണോ...പേ॰... തതിയമ്പി ഖോ ഉഗ്ഗതസരീരോ ബ്രാഹ്മണോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''സുതം മേതം, ഭോ ഗോതമ, അഗ്ഗിസ്സ ആദാനം യൂപസ്സ ഉസ്സാപനം മഹപ്ഫലം ഹോതി മഹാനിസംസ''ന്തി. ''മയാപി ഖോ ഏതം, ബ്രാഹ്മണ, സുതം അഗ്ഗിസ്സ ആദാനം യൂപസ്സ ഉസ്സാപനം മഹപ്ഫലം ഹോതി മഹാനിസംസ''ന്തി. ''തയിദം, ഭോ ഗോതമ , സമേതി ഭോതോ ചേവ ഗോതമസ്സ അമ്ഹാകഞ്ച, യദിദം സബ്ബേന സബ്ബം''.

ഏവം വുത്തേ ആയസ്മാ ആനന്ദോ ഉഗ്ഗതസരീരം ബ്രാഹ്മണം ഏതദവോച - ''ന ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, തഥാഗതാ ഏവം പുച്ഛിതബ്ബാ - 'സുതം മേതം, ഭോ ഗോതമ, അഗ്ഗിസ്സ ആദാനം യൂപസ്സ ഉസ്സാപനം മഹപ്ഫലം ഹോതി മഹാനിസംസ'ന്തി. ഏവം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, തഥാഗതാ പുച്ഛിതബ്ബാ - 'അഹഞ്ഹി, ഭന്തേ, അഗ്ഗിം [അഗ്ഗിസ്സ (ക॰)] ആദാതുകാമോ, [ആധാതുകാമോ (സീ॰ സ്യാ॰)] യൂപം ഉസ്സാപേതുകാമോ. ഓവദതു മം, ഭന്തേ, ഭഗവാ. അനുസാസതു മം, ഭന്തേ, ഭഗവാ യം മമ അസ്സ ദീഘരത്തം ഹിതായ സുഖായാ'''തി.

അഥ ഖോ ഉഗ്ഗതസരീരോ ബ്രാഹ്മണോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''അഹഞ്ഹി, ഭോ ഗോതമ, അഗ്ഗിം ആദാതുകാമോ യൂപം ഉസ്സാപേതുകാമോ. ഓവദതു മം ഭവം ഗോതമോ. അനുസാസതു മം ഭവം ഗോതമോ യം മമ അസ്സ ദീഘരത്തം ഹിതായ സുഖായാ''തി.

''അഗ്ഗിം, ബ്രാഹ്മണ, ആദേന്തോ [ആധേന്തോ (സീ॰ സ്യാ॰)] യൂപം ഉസ്സാപേന്തോ പുബ്ബേവ യഞ്ഞാ തീണി സത്ഥാനി ഉസ്സാപേതി അകുസലാനി ദുക്ഖുദ്രയാനി [ദുക്ഖുദ്ദയാനി (സീ॰)] ദുക്ഖവിപാകാനി. കതമാനി തീണി ? കായസത്ഥം, വചീസത്ഥം, മനോസത്ഥം. അഗ്ഗിം, ബ്രാഹ്മണ, ആദേന്തോ യൂപം ഉസ്സാപേന്തോ പുബ്ബേവ യഞ്ഞാ ഏവം ചിത്തം ഉപ്പാദേസി - 'ഏത്തകാ ഉസഭാ ഹഞ്ഞന്തു യഞ്ഞത്ഥായ, ഏത്തകാ വച്ഛതരാ ഹഞ്ഞന്തു യഞ്ഞത്ഥായ, ഏത്തകാ വച്ഛതരിയോ ഹഞ്ഞന്തു യഞ്ഞത്ഥായ, ഏത്തകാ അജാ ഹഞ്ഞന്തു യഞ്ഞത്ഥായ, ഏത്തകാ ഉരബ്ഭാ ഹഞ്ഞന്തു യഞ്ഞത്ഥായാ'തി. സോ 'പുഞ്ഞം കരോമീ'തി അപുഞ്ഞം കരോതി, 'കുസലം കരോമീ'തി അകുസലം കരോതി, 'സുഗതിയാ

മഗ്ഗം പരിയേസാമീ’തി ദുഗ്ഗതിയാ മഗ്ഗം പരിയേസതി. അഗ്ഗിം, ബ്രാഹ്മണ, ആദേന്തോ യൂപം ഉസ്സാപേന്തോ പുബ്ബേവ യഞ്ഞാ ഇദം പഠമം മനോസത്ഥം ഉസ്സാപേതി അകുസലം ദുക്ഖുദ്രയം ദുക്ഖവിപാകം.

“പുന ചപരം, ബ്രാഹ്മണ, അഗ്ഗിം ആദേന്തോ യൂപം ഉസ്സാപേന്തോ പുബ്ബേവ യഞ്ഞാ ഏവം വാചം ഭാസതി - ‘ഏത്തകാ ഉസഭാ ഹഞ്ഞന്തു യഞ്ഞത്ഥായ, ഏത്തകാ വച്ഛതരാ ഹഞ്ഞന്തു യഞ്ഞത്ഥായ, ഏത്തകാ വച്ഛതരിയോ ഹഞ്ഞന്തു യഞ്ഞത്ഥായ, ഏത്തകാ അജാ ഹഞ്ഞന്തു യഞ്ഞത്ഥായ, ഏത്തകാ ഉരബ്ഭാ ഹഞ്ഞന്തു യഞ്ഞത്ഥായാ’തി. സോ ‘പുഞ്ഞം കരോമീ’തി അപുഞ്ഞം കരോതി, ‘കുസലം കരോമീ’തി അകുസലം കരോതി, ‘സുഗതിയാ മഗ്ഗം പരിയേസാമീ’തി ദുഗ്ഗതിയാ മഗ്ഗം പരിയേസതി. അഗ്ഗിം, ബ്രാഹ്മണ, ആദേന്തോ യൂപം ഉസ്സാപേന്തോ പുബ്ബേവ യഞ്ഞാ ഇദം ദുതിയം വചീസത്ഥം ഉസ്സാപേതി അകുസലം ദുക്ഖുദ്രയം ദുക്ഖവിപാകം.

“പുന ചപരം, ബ്രാഹ്മണ, അഗ്ഗിം ആദേന്തോ യൂപം ഉസ്സാപേന്തോ പുബ്ബേവ യഞ്ഞാ സയം പഠമം സമാരമ്ഭതി [സമാരബ്ഭതി (സീ॰ ക॰), സമാരഭതി (സ്യാ॰)] ഉസഭാ ഹന്തും [ഹഞ്ഞന്തു (സീ॰ സ്യാ॰)] യഞ്ഞത്ഥായ, സയം പഠമം സമാരമ്ഭതി വച്ഛതരാ ഹന്തും യഞ്ഞത്ഥായ, സയം പഠമം സമാരമ്ഭതി വച്ഛതരിയോ ഹന്തും യഞ്ഞത്ഥായ, സയം പഠമം സമാരമ്ഭതി അജാ ഹന്തും യഞ്ഞത്ഥായ, സയം പഠമം സമാരമ്ഭതി ഉരബ്ഭാ ഹന്തും യഞ്ഞത്ഥായ [ഹഞ്ഞന്തു യഞ്ഞത്ഥായാതി (സീ॰ സ്യാ॰)]. സോ ‘പുഞ്ഞം കരോമീ’തി അപുഞ്ഞം കരോതി, ‘കുസലം കരോമീ’തി അകുസലം കരോതി, ‘സുഗതിയാ മഗ്ഗം പരിയേസാമീ’തി ദുഗ്ഗതിയാ മഗ്ഗം പരിയേസതി. അഗ്ഗിം, ബ്രാഹ്മണ, ആദേന്തോ യൂപം ഉസ്സാപേന്തോ പുബ്ബേവ യഞ്ഞാ ഇദം തതിയം കായസത്ഥം ഉസ്സാപേതി അകുസലം ദുക്ഖുദ്രയം ദുക്ഖവിപാകം. അഗ്ഗിം, ബ്രാഹ്മണ, ആദേന്തോ യൂപം ഉസ്സാപേന്തോ പുബ്ബേവ യഞ്ഞാ ഇമാനി തീണി സത്ഥാനി ഉസ്സാപേതി അകുസലാനി ദുക്ഖുദ്രയാനി ദുക്ഖവിപാകാനി.

“തയോമേ , ബ്രാഹ്മണ, അഗ്ഗീ പഹാതബ്ബാ പരിവജ്ജേതബ്ബാ, ന സേവിതബ്ബാ. കതമേ തയോ? രാഗഗ്ഗി , ദോസഗ്ഗി, മോഹഗ്ഗി.

“കസ്മാ ചായം, ബ്രാഹ്മണ, രാഗഗ്ഗി പഹാതബ്ബോ പരിവജ്ജേതബ്ബോ, ന സേവിതബ്ബോ? രത്തോ ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, രാഗേന അഭിഭൂതോ പരിയാദിന്നചിത്തോ കായേന ദുച്ചരിതം ചരതി, വാചായ ദുച്ചരിതം ചരതി, മനസാ ദുച്ചരിതം ചരതി. സോ കായേന ദുച്ചരിതം ചരിത്വാ, വാചായ ദുച്ചരിതം ചരിത്വാ, മനസാ ദുച്ചരിതം ചരിത്വാ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജതി. തസ്മായം രാഗഗ്ഗി പഹാതബ്ബോ പരിവജ്ജേതബ്ബോ, ന സേവിതബ്ബോ.

“കസ്മാ ചായം, ബ്രാഹ്മണ, ദോസഗ്ഗി പഹാതബ്ബോ പരിവജ്ജേതബ്ബോ, ന സേവിതബ്ബോ? ദുട്ഠോ ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, ദോസേന അഭിഭൂതോ പരിയാദിന്നചിത്തോ കായേന ദുച്ചരിതം ചരതി, വാചായ ദുച്ചരിതം ചരതി, മനസാ ദുച്ചരിതം ചരതി. സോ കായേന ദുച്ചരിതം ചരിത്വാ, വാചായ ദുച്ചരിതം ചരിത്വാ, മനസാ ദുച്ചരിതം ചരിത്വാ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജതി. തസ്മായം ദോസഗ്ഗി പഹാതബ്ബോ പരിവജ്ജേതബ്ബോ, ന സേവിതബ്ബോ.

‘‘കസ്മാ ചായം, ബ്രാഹ്മണ, മോഹഗ്ഗി പഹാതബ്ബോ പരിവജ്ജേതബ്ബോ, ന സേവിതബ്ബോ? മൂള്ഹോ ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, മോഹേന അഭിഭൂതോ പരിയാദിന്നചിത്തോ കായേന ദുച്ചരിതം ചരതി, വാചായ ദുച്ചരിതം ചരതി, മനസാ ദുച്ചരിതം ചരതി. സോ കായേന ദുച്ചരിതം ചരിത്വാ, വാചായ ദുച്ചരിതം ചരിത്വാ, മനസാ ദുച്ചരിതം ചരിത്വാ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജതി. തസ്മായം മോഹഗ്ഗി പഹാതബ്ബോ പരിവജ്ജേതബ്ബോ, ന സേവിതബ്ബോ. ഇമേ ഖോ തയോ, ബ്രാഹ്മണ, അഗ്ഗീ പഹാതബ്ബാ പരിവജ്ജേതബ്ബാ, ന സേവിതബ്ബാ.

‘‘തയോ ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, അഗ്ഗീ സക്കത്വാ ഗരും കത്വാ മാനേത്വാ പൂജേത്വാ സമ്മാ സുഖം പരിഹാതബ്ബാ. കതമേ തയോ? ആഹുനേയ്യഗ്ഗി , ഗഹപതഗ്ഗി, ദക്ഖിണേയ്യഗ്ഗി.

‘‘കതമോ ച, ബ്രാഹ്മണ, ആഹുനേയ്യഗ്ഗി? ഇധ, ബ്രാഹ്മണ, യസ്സ തേ ഹോന്തി മാതാതി വാ പിതാതി വാ, അയം വുച്ചതി, ബ്രാഹ്മണ, ആഹുനേയ്യഗ്ഗി. തം കിസ്സ ഹേതു ? അതോഹയം [ഇതോപായം (ക॰)], ബ്രാഹ്മണ, ആഹുതോ സമ്ഭൂതോ, തസ്മായം ആഹുനേയ്യഗ്ഗി സക്കത്വാ ഗരും കത്വാ മാനേത്വാ പൂജേത്വാ സമ്മാ സുഖം പരിഹാതബ്ബോ.

‘‘കതമോ ച, ബ്രാഹ്മണ, ഗഹപതഗ്ഗി? ഇധ, ബ്രാഹ്മണ, യസ്സ തേ ഹോന്തി പുത്താതി വാ ദാരാതി വാ ദാസാതി വാ പേസ്സാതി വാ കമ്മകരാതി വാ, അയം വുച്ചതി, ബ്രാഹ്മണ , ഗഹപതഗ്ഗി. തസ്മായം ഗഹപതഗ്ഗി സക്കത്വാ ഗരും കത്വാ മാനേത്വാ പൂജേത്വാ സമ്മാ സുഖം പരിഹാതബ്ബോ.

‘‘കതമോ ച, ബ്രാഹ്മണ, ദക്ഖിണേയ്യഗ്ഗി? ഇധ, ബ്രാഹ്മണ, യേ തേ സമണബ്രാഹ്മണാ പരപ്പവാദാ പടിവിരതാ ഖന്തിസോരച്ചേ നിവിട്ഠാ ഏകമത്താനം ദമേന്തി, ഏകമത്താനം സമേന്തി, ഏകമത്താനം പരിനിബ്ബാപേന്തി, അയം വുച്ചതി, ബ്രാഹ്മണ, ദക്ഖിണേയ്യഗ്ഗി. തസ്മായം ദക്ഖിണേയ്യഗ്ഗി സക്കത്വാ ഗരും കത്വാ മാനേത്വാ പൂജേത്വാ സമ്മാ സുഖം പരിഹാതബ്ബോ. ഇമേ ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, തയോ അഗ്ഗീ സക്കത്വാ ഗരും കത്വാ മാനേത്വാ പൂജേത്വാ സമ്മാ സുഖം പരിഹാതബ്ബാ.

‘‘അയം ഖോ പന, ബ്രാഹ്മണ, കട്ഠഗ്ഗി കാലേന കാലം ഉജ്ജലേതബ്ബോ, കാലേന കാലം അജ്ഝുപേക്ഖിതബ്ബോ, കാലേന കാലം നിബ്ബാപേതബ്ബോ, കാലേന കാലം നിക്ഖിപിതബ്ബോ’’തി.

ഏവം വുത്തേ ഉഗ്ഗതസരീരോ ബ്രാഹ്മണോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ‘‘അഭിക്കന്തം, ഭോ ഗോതമ; അഭിക്കന്തം, ഭോ ഗോതമ…പേ॰… ഉപാസകം മം ഭവം ഗോതമോ ധാരേതു അജ്ജതഗ്ഗേ പാണുപേതം സരണം ഗതന്തി. ഏസാഹം, ഭോ ഗോതമ, പഞ്ച ഉസഭസതാനി മുഞ്ചാമി ജീവിതം ദേമി, പഞ്ച വച്ഛതരസതാനി മുഞ്ചാമി ജീവിതം ദേമി, പഞ്ച വച്ഛതരിസതാനി മുഞ്ചാമി ജീവിതം ദേമി, പഞ്ച അജസതാനി മുഞ്ചാമി ജീവിതം ദേമി, പഞ്ച ഉരബ്ഭസതാനി മുഞ്ചാമി ജീവിതം ദേമി. ഹരിതാനി ചേവ തിണാനി ഖാദന്തു, സീതാനി ച പാനീയാനി പിവന്തു, സീതോ ച നേസം വാതോ ഉപവായത’’ന്തി [ഉപവായതൂതി (ക॰)]. ചതുത്ഥം.

൫. പഠമസഞ്ഞാസുത്തം

൪൮. ''സത്തിമാ, ഭിക്ഖവേ, സഞ്ഞാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ മഹപ്ഫലാ ഹോന്തി മഹാനിസംസാ അമതോഗധാ അമതപരിയോസാനാ.

''കതമാ സത്ത? അസുഭസഞ്ഞാ , മരണസഞ്ഞാ, ആഹാരേ പടികൂലസഞ്ഞാ, സബ്ബലോകേ അനഭിരതസഞ്ഞാ, അനിച്ചസഞ്ഞാ, അനിച്ചേ ദുക്ഖസഞ്ഞാ, ദുക്ഖേ അനത്തസഞ്ഞാ. ഇമാ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്ത സഞ്ഞാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ മഹപ്ഫലാ ഹോന്തി മഹാനിസംസാ അമതോഗധാ അമതപരിയോസാനാ''തി. പഞ്ചമം.

൬. ദുതിയസഞ്ഞാസുത്തം

൪൯. ''സത്തിമാ, ഭിക്ഖവേ, സഞ്ഞാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ മഹപ്ഫലാ ഹോന്തി മഹാനിസംസാ അമതോഗധാ അമതപരിയോസാനാ. കതമാ സത്ത? അസുഭസഞ്ഞാ, മരണസഞ്ഞാ, ആഹാരേ പടികൂലസഞ്ഞാ, സബ്ബലോകേ അനഭിരതസഞ്ഞാ, അനിച്ചസഞ്ഞാ, അനിച്ചേ ദുക്ഖസഞ്ഞാ, ദുക്ഖേ അനത്തസഞ്ഞാ. ഇമാ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്ത സഞ്ഞാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ മഹപ്ഫലാ ഹോന്തി മഹാനിസംസാ അമതോഗധാ അമതപരിയോസാനാതി.

'''അസുഭസഞ്ഞാ , ഭിക്ഖവേ, ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ മഹപ്ഫലാ ഹോതി മഹാനിസംസാ അമതോഗധാ അമതപരിയോസാനാ'തി. ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? അസുഭസഞ്ഞാപരിചിതേന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതോ മേഥുനധമ്മസമാപത്തിയാ ചിത്തം പതിലീയതി പതികുടതി പതിവത്തതി, ന സമ്പസാരിയതി ഉപേക്ഖാ വാ പാടികുല്യതാ വാ സണ്ഠാതി. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, കുക്കുടപത്തം വാ ന്ഹാരുദദ്ദുലം വാ അഗ്ഗിമ്ഹി പക്ഖിത്തം പതിലീയതി പതികുടതി പതിവത്തതി, ന സമ്പസാരിയതി. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ അസുഭസഞ്ഞാപരിചിതേന ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതോ മേഥുനധമ്മസമാപത്തിയാ ചിത്തം പതിലീയതി പതികുടതി പതിവത്തതി, ന സമ്പസാരിയതി ഉപേക്ഖാ വാ പാടികുല്യതാ വാ സണ്ഠാതി.

''സചേ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ അസുഭസഞ്ഞാപരിചിതേന ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതോ മേഥുനധമ്മസമാപത്തിയാ ചിത്തം അനുസന്ദഹതി [അനുസണ്ഠാതി (സീ॰)] അപ്പടികുല്യതാ സണ്ഠാതി; വേദിതബ്ബമേതം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ 'അഭാവിതാ മേ അസുഭസഞ്ഞാ, നത്ഥി മേ പുബ്ബേനാപരം വിസേസോ, അപ്പത്തം മേ ഭാവനാബല'ന്തി. ഇതിഹ തത്ഥ സമ്പജാനോ ഹോതി. സചേ പന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ അസുഭസഞ്ഞാപരിചിതേന ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതോ മേഥുനധമ്മസമാപത്തിയാ ചിത്തം പതിലീയതി പതികുടതി പതിവത്തതി, ന സമ്പസാരിയതി ഉപേക്ഖാ വാ പാടികുല്യതാ വാ സണ്ഠാതി; വേദിതബ്ബമേതം , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ 'സുഭാവിതാ മേ അസുഭസഞ്ഞാ, അത്ഥി മേ പുബ്ബേനാപരം വിസേസോ, പത്തം മേ ഭാവനാബല'ന്തി. ഇതിഹ തത്ഥ സമ്പജാനോ ഹോതി. 'അസുഭസഞ്ഞാ, ഭിക്ഖവേ, ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ മഹപ്ഫലാ ഹോതി മഹാനിസംസാ അമതോഗധാ അമതപരിയോസാനാ'തി, ഇതി യം തം വുത്തം ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

'''മരണസഞ്ഞാ, ഭിക്ഖവേ, ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ മഹപ്ഫലാ ഹോതി മഹാനിസംസാ അമതോഗധാ അമതപരിയോസാനാ'തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? മരണസഞ്ഞാപരിചിതേന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതോ ജീവിതനികന്തിയാ ചിത്തം പതിലീയതി പതികുടതി പതിവത്തതി, ന സമ്പസാരിയതി ഉപേക്ഖാ വാ പാടികുല്യതാ വാ സണ്ഠാതി. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, കുക്കുടപത്തം വാ ന്ഹാരുദദ്ദുലം വാ അഗ്ഗിമ്ഹി പക്ഖിത്തം പതിലീയതി പതികുടതി പതിവത്തതി, ന സമ്പസാരിയതി. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ മരണസഞ്ഞാപരിചിതേന ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതോ ജീവിതനികന്തിയാ ചിത്തം പതിലീയതി പതികുടതി പതിവത്തതി, ന സമ്പസാരിയതി ഉപേക്ഖാ വാ പാടികുല്യതാ വാ സണ്ഠാതി.

''സചേ , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ മരണസഞ്ഞാപരിചിതേന ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതോ ജീവിതനികന്തിയാ ചിത്തം അനുസന്ദഹതി അപ്പടികുല്യതാ സണ്ഠാതി; വേദിതബ്ബമേതം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ 'അഭാവിതാ മേ മരണസഞ്ഞാ, നത്ഥി മേ പുബ്ബേനാപരം വിസേസോ, അപ്പത്തം മേ ഭാവനാബല'ന്തി. ഇതിഹ തത്ഥ സമ്പജാനോ ഹോതി. സചേ പന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ മരണസഞ്ഞാപരിചിതേന ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതോ ജീവിതനികന്തിയാ ചിത്തം പതിലീയതി പതികുടതി പതിവത്തതി, ന സമ്പസാരിയതി ഉപേക്ഖാ വാ പാടികുല്യതാ വാ സണ്ഠാതി; വേദിതബ്ബമേതം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ 'സുഭാവിതാ മേ മരണസഞ്ഞാ, അത്ഥി മേ പുബ്ബേനാപരം വിസേസോ, പത്തം മേ ഭാവനാബല'ന്തി. ഇതിഹ തത്ഥ സമ്പജാനോ ഹോതി. 'മരണസഞ്ഞാ, ഭിക്ഖവേ, ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ മഹപ്ഫലാ ഹോതി മഹാനിസംസാ അമതോഗധാ അമതപരിയോസാനാ'തി, ഇതി യം തം വുത്തം ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

'''ആഹാരേ പടികൂലസഞ്ഞാ, ഭിക്ഖവേ, ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ മഹപ്ഫലാ ഹോതി മഹാനിസംസാ അമതോഗധാ അമതപരിയോസാനാ'തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം, കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? ആഹാരേ പടികൂലസഞ്ഞാപരിചിതേന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതോ രസതണ്ഹായ ചിത്തം പതിലീയതി ...പേ॰... ഉപേക്ഖാ വാ പാടികുല്യതാ വാ സണ്ഠാതി. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, കുക്കുടപത്തം വാ ന്ഹാരുദദ്ദുലം വാ അഗ്ഗിമ്ഹി പക്ഖിത്തം പതിലീയതി പതികുടതി പതിവത്തതി, ന സമ്പസാരിയതി. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ ആഹാരേ പടികൂലസഞ്ഞാപരിചിതേന ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതോ രസതണ്ഹായ ചിത്തം പതിലീയതി...പേ॰... ഉപേക്ഖാ വാ പാടികുല്യതാ വാ സണ്ഠാതി .

''സചേ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ ആഹാരേ പടികൂലസഞ്ഞാപരിചിതേന ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതോ രസതണ്ഹായ ചിത്തം അനുസന്ദഹതി അപ്പടികുല്യതാ സണ്ഠാതി; വേദിതബ്ബമേതം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ 'അഭാവിതാ മേ ആഹാരേ പടികൂലസഞ്ഞാ, നത്ഥി മേ പുബ്ബേനാപരം വിസേസോ, അപ്പത്തം മേ ഭാവനാബല'ന്തി. ഇതിഹ തത്ഥ സമ്പജാനോ ഹോതി. സചേ പന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ ആഹാരേ പടികൂലസഞ്ഞാപരിചിതേന ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതോ രസതണ്ഹായ ചിത്തം പതിലീയതി...പേ॰... ഉപേക്ഖാ

വാ പാടികുല്യതാ വാ സണ്ഠാതി; വേദിതബ്ബമേതം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ ‘സുഭാവിതാ മേ ആഹാരേ പടികൂലസഞ്ഞാ, അത്ഥി മേ പുബ്ബേനാപരം വിസേസോ, പത്തം മേ ഭാവനാബല’ന്തി. ഇതിഹ തത്ഥ സമ്പജാനോ ഹോതി. ‘ആഹാരേ പടികൂലസഞ്ഞാ , ഭിക്ഖവേ, ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ മഹപ്ഫലാ ഹോതി മഹാനിസംസാ അമതോഗധാ അമതപരിയോസാനാ’തി, ഇതി യം തം വുത്തം ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

“‘സബ്ബലോകേ അനഭിരതസഞ്ഞാ, ഭിക്ഖവേ, ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ മഹപ്ഫലാ ഹോതി മഹാനിസംസാ അമതോഗധാ അമതപരിയോസാനാ’തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? സബ്ബലോകേ അനഭിരതസഞ്ഞാപരിചിതേന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതോ ലോകചിത്രേസു ചിത്തം പതിലീയതി…പേ॰… സേയ്യഥാപി ഭിക്ഖവേ… പേ॰… പതിലീയതി പതികുടതി പതിവത്തതി, ന സമ്പസാരിയതി. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ സബ്ബലോകേ അനഭിരതസഞ്ഞാപരിചിതേന ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതോ ലോകചിത്രേസു ചിത്തം പതിലീയതി പതികുടതി പതിവത്തതി, ന സമ്പസാരിയതി ഉപേക്ഖാ വാ പാടികുല്യതാ വാ സണ്ഠാതി.

“സചേ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ സബ്ബലോകേ അനഭിരതസഞ്ഞാപരിചിതേന ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതോ ലോകചിത്രേസു ചിത്തം അനുസന്ദഹതി അപ്പടികുല്യതാ സണ്ഠാതി; വേദിതബ്ബമേതം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ ‘അഭാവിതാ മേ സബ്ബലോകേ അനഭിരതസഞ്ഞാ, നത്ഥി മേ പുബ്ബേനാപരം വിസേസോ, അപ്പത്തം മേ ഭാവനാബല’ന്തി. ഇതിഹ തത്ഥ സമ്പജാനോ ഹോതി. സചേ പന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ സബ്ബലോകേ അനഭിരതസഞ്ഞാപരിചിതേന ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതോ ലോകചിത്രേസു ചിത്തം പതിലീയതി…പേ॰… ഉപേക്ഖാ വാ പാടികുല്യതാ വാ സണ്ഠാതി; വേദിതബ്ബമേതം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ ‘സുഭാവിതാ മേ സബ്ബലോകേ അനഭിരതസഞ്ഞാ, അത്ഥി മേ പുബ്ബേനാപരം വിസേസോ, പത്തം മേ ഭാവനാബല’ന്തി. ഇതിഹ തത്ഥ സമ്പജാനോ ഹോതി. ‘സബ്ബലോകേ അനഭിരതസഞ്ഞാ, ഭിക്ഖവേ, ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ മഹപ്ഫലാ ഹോതി മഹാനിസംസാ അമതോഗധാ അമതപരിയോസാനാ’തി, ഇതി യം തം വുത്തം ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

“‘അനിച്ചസഞ്ഞാ, ഭിക്ഖവേ, ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ മഹപ്ഫലാ ഹോതി മഹാനിസംസാ അമതോഗധാ അമതപരിയോസാനാ’തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? അനിച്ചസഞ്ഞാപരിചിതേന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതോ ലാഭസക്കാരസിലോകേ ചിത്തം പതിലീയതി…പേ॰… ഉപേക്ഖാ വാ പാടികുല്യതാ വാ സണ്ഠാതി. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, കുക്കുടപത്തം വാ ന്ഹാരുദദ്ദുലം വാ അഗ്ഗിമ്ഹി പക്ഖിത്തം പതിലീയതി പതികുടതി പതിവത്തതി ന സമ്പസാരിയതി. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ അനിച്ചസഞ്ഞാപരിചിതേന ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതോ ലാഭസക്കാരസിലോകേ ചിത്തം പതിലീയതി…പേ॰… ഉപേക്ഖാ വാ പാടികുല്യതാ വാ സണ്ഠാതി.

“സചേ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ അനിച്ചസഞ്ഞാപരിചിതേന ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതോ ലാഭസക്കാരസിലോകേ ചിത്തം അനുസന്ദഹതി

അപ്പടികുല്യതാ സണ്ഠാതി; വേദിതബ്ബമേതം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ ‘അഭാവിതാ മേ അനിച്ചസഞ്ഞാ, നത്ഥി മേ പുബ്ബേനാപരം വിസേസോ, അപ്പത്തം മേ ഭാവനാബല’ന്തി. ഇതിഹ തത്ഥ സമ്പജാനോ ഹോതി. സചേ പന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ അനിച്ചസഞ്ഞാപരിചിതേന ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതോ ലാഭസക്കാരസിലോകേ ചിത്തം പതിലീയതി പതികുടതി പതിവത്തതി, ന സമ്പസാരിയതി ഉപേക്ഖാ വാ പാടികുല്യതാ വാ സണ്ഠാതി; വേദിതബ്ബമേതം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ ‘സുഭാവിതാ മേ അനിച്ചസഞ്ഞാ, അത്ഥി മേ പുബ്ബേനാപരം വിസേസോ, പത്തം മേ ഭാവനാബല’ന്തി. ഇതിഹ തത്ഥ സമ്പജാനോ ഹോതി. ‘അനിച്ചസഞ്ഞാ, ഭിക്ഖവേ, ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ മഹപ്ഫലാ ഹോതി മഹാനിസംസാ അമതോഗധാ അമതപരിയോസാനാ’തി, ഇതി യം തം വുത്തം ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

“‘അനിച്ചേ ദുക്ഖസഞ്ഞാ, ഭിക്ഖവേ, ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ മഹപ്ഫലാ ഹോതി മഹാനിസംസാ അമതോഗധാ അമതപരിയോസാനാ’തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? അനിച്ചേ ദുക്ഖസഞ്ഞാപരിചിതേന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതോ ആലസ്യേ കോസജ്ജേ വിസ്സട്ഠിയേ പമാദേ അനനുയോഗേ അപച്ചവേക്ഖണായ തിബ്ബാ ഭയസഞ്ഞാ പച്ചുപട്ഠിതാ ഹോതി, സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, ഉക്ഖിത്താസികേ വധകേ.

“സചേ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ അനിച്ചേ ദുക്ഖസഞ്ഞാപരിചിതേന ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതോ ആലസ്യേ കോസജ്ജേ വിസ്സട്ഠിയേ പമാദേ അനനുയോഗേ അപച്ചവേക്ഖണായ തിബ്ബാ ഭയസഞ്ഞാ, ന പച്ചുപട്ഠിതാ ഹോതി, സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, ഉക്ഖിത്താസികേ വധകേ. വേദിതബ്ബമേതം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ ‘അഭാവിതാ മേ അനിച്ചേ ദുക്ഖസഞ്ഞാ, നത്ഥി മേ പുബ്ബേനാപരം വിസേസോ, അപ്പത്തം മേ ഭാവനാബല’ന്തി. ഇതിഹ തത്ഥ സമ്പജാനോ ഹോതി. സചേ പന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ അനിച്ചേ ദുക്ഖസഞ്ഞാപരിചിതേന ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതോ ആലസ്യേ കോസജ്ജേ വിസ്സട്ഠിയേ പമാദേ അനനുയോഗേ അപച്ചവേക്ഖണായ തിബ്ബാ ഭയസഞ്ഞാ പച്ചുപട്ഠിതാ ഹോതി, സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, ഉക്ഖിത്താസികേ വധകേ. വേദിതബ്ബമേതം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ ‘സുഭാവിതാ മേ അനിച്ചേ ദുക്ഖസഞ്ഞാ, അത്ഥി മേ പുബ്ബേനാപരം വിസേസോ, പത്തം മേ ഭാവനാബല’ന്തി. ഇതിഹ തത്ഥ സമ്പജാനോ ഹോതി. ‘അനിച്ചേ ദുക്ഖസഞ്ഞാ, ഭിക്ഖവേ, ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ മഹപ്ഫലാ ഹോതി മഹാനിസംസാ അമതോഗധാ അമതപരിയോസാനാ’തി, ഇതി യം തം വുത്തം ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

“‘ദുക്ഖേ അനത്തസഞ്ഞാ, ഭിക്ഖവേ, ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ മഹപ്ഫലാ ഹോതി മഹാനിസംസാ അമതോഗധാ അമതപരിയോസാനാ’തി, ഇതി ഖോ പനേതം വുത്തം. കിഞ്ചേതം പടിച്ച വുത്തം? ദുക്ഖേ അനത്തസഞ്ഞാപരിചിതേന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതോ ഇമസ്മിഞ്ച സവിഞ്ഞാണകേ കായേ ബഹിദ്ധാ ച സബ്ബനിമിത്തേസു അഹങ്കാരമമങ്കാരമാനാപഗതം മാനസം ഹോതി വിധാസമതിക്കന്തം സന്തം സുവിമുത്തം.

"സചേ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ ദുക്ഖേ അനത്തസഞ്ഞാപരിചിതേന ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതോ ഇമസ്മിഞ്ച സവിഞ്ഞാണകേ കായേ ബഹിദ്ധാ ച സബ്ബനിമിത്തേസു ന അഹങ്കാരമമങ്കാരമാനാപഗതം മാനസം ഹോതി വിധാസമതിക്കന്തം സന്തം സുവിമുത്തം. വേദിതബ്ബമേതം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ 'അഭാവിതാ മേ ദുക്ഖേ അനത്തസഞ്ഞാ , നത്ഥി മേ പുബ്ബേനാപരം വിസേസോ, അപ്പത്തം മേ ഭാവനാബല'ന്തി. ഇതിഹ തത്ഥ സമ്പജാനോ ഹോതി.

"സചേ പന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ ദുക്ഖേ അനത്തസഞ്ഞാപരിചിതേന ചേതസാ ബഹുലം വിഹരതോ ഇമസ്മിഞ്ച സവിഞ്ഞാണകേ കായേ ബഹിദ്ധാ ച സബ്ബനിമിത്തേസു അഹങ്കാരമമങ്കാരമാനാപഗതം മാനസം ഹോതി വിധാസമതിക്കന്തം സന്തം സുവിമുത്തം. വേദിതബ്ബമേതം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനാ 'സുഭാവിതാ മേ ദുക്ഖേ അനത്തസഞ്ഞാ, അത്ഥി മേ പുബ്ബേനാപരം വിസേസോ, പത്തം മേ ഭാവനാബല'ന്തി. ഇതിഹ തത്ഥ സമ്പജാനോ ഹോതി. 'ദുക്ഖേ അനത്തസഞ്ഞാ, ഭിക്ഖവേ, ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ മഹപ്ഫലാ ഹോതി മഹാനിസംസാ അമതോഗധാ അമതപരിയോസാനാ'തി, ഇതി യം തം വുത്തം ഇദമേതം പടിച്ച വുത്തം.

"ഇമാ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്ത സഞ്ഞാ ഭാവിതാ ബഹുലീകതാ മഹപ്ഫലാ ഹോന്തി മഹാനിസംസാ അമതോഗധാ അമതപരിയോസാനാ"തി. ഛട്ഠം.

൭. മേഥുനസുത്തം

൫൦. അഥ ഖോ ജാണുസ്സോണി ബ്രാഹ്മണോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവതാ സദ്ധിം സമ്മോദി. സമ്മോദനീയം കഥം സാരണീയം വീതിസാരേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ജാണുസ്സോണി ബ്രാഹ്മണോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - "ഭവമ്പി നോ ഗോതമോ ബ്രഹ്മചാരീ പടിജാനാതീ"തി? "യഞ്ഹി തം, ബ്രാഹ്മണ, സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - 'അഖണ്ഡം അച്ഛിദ്ദം അസബലം അകമ്മാസം പരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം ചരതീ'തി, മമേവ തം, ബ്രാഹ്മണ, സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - 'അഹഞ്ഹി, ബ്രാഹ്മണ, അഖണ്ഡം അച്ഛിദ്ദം അസബലം അകമ്മാസം പരിപുണ്ണം പരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം ചരാമീ'"തി. "കിം പന, ഭോ ഗോതമ, ബ്രഹ്മചരിയസ്സ ഖണ്ഡമ്പി ഛിദ്ദമ്പി സബലമ്പി കമ്മാസമ്പീ"തി?

"ഇധ, ബ്രാഹ്മണ, ഏകച്ചോ സമണോ വാ ബ്രാഹ്മണോ വാ സമ്മാ ബ്രഹ്മചാരീ പടിജാനമാനോ ന ഹേവ ഖോ മാതുഗാമേന സദ്ധിം ദ്വയംദ്വയസമാപത്തിം സമാപജ്ജതി; അപി ച ഖോ മാതുഗാമസ്സ ഉച്ഛാദനപരിമദ്ദനന്ഹാപനസമ്ബാഹനം സാദിയതി. സോ തം അസ്സാദേതി [സോ തദസ്സാദേതി (സീ॰)], തം നികാമേതി, തേന ച വിത്തിം ആപജ്ജതി. ഇദമ്പി ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, ബ്രഹ്മചരിയസ്സ ഖണ്ഡമ്പി ഛിദ്ദമ്പി സബലമ്പി കമ്മാസമ്പി. അയം വുച്ചതി, ബ്രാഹ്മണ, അപരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം ചരതി, സംയുത്തോ മേഥുനേന സംയോഗേന ന പരിമുച്ചതി ജാതിയാ ജരായ മരണേന [ജരാമരണേന (സീ॰ സ്യാ॰)] സോകേഹി പരിദേവേഹി ദുക്ഖേഹി ദോമനസ്സേഹി ഉപായാസേഹി, ന പരിമുച്ചതി ദുക്ഖസ്മാതി വദാമി.

"പുന ചപരം, ബ്രാഹ്മണ, ഇധേകച്ചോ സമണോ വാ ബ്രാഹ്മണോ വാ സമ്മാ ബ്രഹ്മചാരീ പടിജാനമാനോ ന ഹേവ ഖോ മാതുഗാമേന സദ്ധിം

ദ്വയംദ്വയസമാപത്തിം സമാപജ്ജതി, നപി മാതുഗാമസ്സ ഉച്ഛാദനപരിമദ്ദനന്ഹാപനസമ്ബാഹനം സാദിയതി; അപി ച ഖോ മാതുഗാമേന സദ്ധിം സഞ്ജഗ്ഘതി സംകീളതി സംകേലായതി...പേ॰... നപി മാതുഗാമേന സദ്ധിം സഞ്ജഗ്ഘതി സംകീളതി സംകേലായതി; അപി ച ഖോ മാതുഗാമസ്സ ചക്ഖുനാ ചക്ഖും ഉപനിജ്ഝായതി പേക്ഖതി...പേ॰... നപി മാതുഗാമസ്സ ചക്ഖുനാ ചക്ഖും ഉപനിജ്ഝായതി പേക്ഖതി; അപി ച ഖോ മാതുഗാമസ്സ സദ്ദം സുണാതി തിരോകുട്ടം വാ തിരോപാകാരം വാ ഹസന്തിയാ വാ ഭണന്തിയാ വാ ഗായന്തിയാ വാ രോദന്തിയാ വാ...പേ॰... നപി മാതുഗാമസ്സ സദ്ദം സുണാതി തിരോകുട്ടം വാ തിരോപാകാരം വാ ഹസന്തിയാ വാ ഭണന്തിയാ വാ ഗായന്തിയാ വാ രോദന്തിയാ വാ; അപി ച ഖോ യാനിസ്സ താനി പുബ്ബേ മാതുഗാമേന സദ്ധിം ഹസിതലപിതകീളിതാനി താനി അനുസ്സരതി... പേ॰... നപി യാനിസ്സ താനി പുബ്ബേ മാതുഗാമേന സദ്ധിം ഹസിതലപിതകീളിതാനി താനി അനുസ്സരതി; അപി ച ഖോ പസ്സതി ഗഹപതിം വാ ഗഹപതിപുത്തം വാ പഞ്ചഹി കാമഗുണേഹി സമപ്പിതം സമങ്ഗീഭൂതം പരിചാരയമാനം...പേ॰... നപി പസ്സതി ഗഹപതിം വാ ഗഹപതിപുത്തം വാ പഞ്ചഹി കാമഗുണേഹി സമപ്പിതം സമങ്ഗീഭൂതം പരിചാരയമാനം; അപി ച ഖോ അഞ്ഞതരം ദേവനികായം പണിധായ ബ്രഹ്മചരിയം ചരതി ഇമിനാഹം സീലേന വാ വതേന വാ തപേന വാ ബ്രഹ്മചരിയേന വാ ദേവോ വാ ഭവിസ്സാമി ദേവഞ്ഞതരോ വാതി. സോ തം അസ്സാദേതി, തം നികാമേതി, തേന ച വിത്തിം ആപജ്ജതി. ഇദമ്പി ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, ബ്രഹ്മചരിയസ്സ ഖണ്ഡമ്പി ഛിദ്ദമ്പി സബലമ്പി കമ്മാസമ്പി. അയം വുച്ചതി, ബ്രാഹ്മണ, അപരിസുദ്ധം ബ്രഹ്മചരിയം ചരതി സംയുത്തോ മേഥുനേന സംയോഗേന, ന പരിമുച്ചതി ജാതിയാ ജരായ മരണേന സോകേഹി പരിദേവേഹി ദുക്ഖേഹി ദോമനസ്സേഹി ഉപായാസേഹി, ന പരിമുച്ചതി ദുക്ഖസ്മാതി വദാമി.

''യാവകീവഞ്ചാഹം, ബ്രാഹ്മണ, ഇമേസം സത്തന്നം മേഥുനസംയോഗാനം അഞ്ഞതരഞ്ഞതരമേഥുനസംയോഗം [അഞ്ഞതരം മേഥുനസംയോഗം (സീ॰ സ്യാ॰)] അത്തനി അപ്പഹീനം സമനുപസ്സിം, നേവ താവാഹം, ബ്രാഹ്മണ, സദേവകേ ലോകേ സമാരകേ സബ്രഹ്മകേ സസ്സമണബ്രാഹ്മണിയാ പജായ സദേവമനുസ്സായ അനുത്തരം സമ്മാസമ്ബോധിം അഭിസമ്ബുദ്ധോതി പച്ചഞ്ഞാസിം [അഭിസമ്ബുദ്ധോ പച്ചഞ്ഞാസിം (സീ॰ സ്യാ॰)].

''യതോ ച ഖോഹം, ബ്രാഹ്മണ, ഇമേസം സത്തന്നം മേഥുനസംയോഗാനം അഞ്ഞതരഞ്ഞതരമേഥുനസംയോഗം അത്തനി അപ്പഹീനം ന സമനുപസ്സിം, അഥാഹം, ബ്രാഹ്മണ, സദേവകേ ലോകേ സമാരകേ സബ്രഹ്മകേ സസ്സമണബ്രാഹ്മണിയാ പജായ സദേവമനുസ്സായ അനുത്തരം സമ്മാസമ്ബോധിം അഭിസമ്ബുദ്ധോതി പച്ചഞ്ഞാസിം. 'ഞാണഞ്ച പന മേ ദസ്സനം ഉദപാദി, അകുപ്പാ മേ വിമുത്തി [ചേതോവിമുത്തി (സീ॰ ക॰)], അയമന്തിമാ ജാതി, നത്ഥി ദാനി പുനബ്ഭവോ'''തി.

ഏവം വുത്തേ ജാണുസ്സോണി ബ്രാഹ്മണോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''അഭിക്കന്തം, ഭോ ഗോതമ; അഭിക്കന്തം, ഭോ ഗോതമ...പേ॰... ഉപാസകം മം ഭവം ഗോതമോ ധാരേതു അജ്ജതഗ്ഗേ പാണുപേതം സരണം ഗത''ന്തി. സത്തമം.

൮. സംയോഗസുത്തം

൭൦. ‘‘സംയോഗവിസംയോഗം വോ, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മപരിയായം ദേസേസ്സാമി. തം സുണാഥ…പേ॰… കതമോ ച സോ, ഭിക്ഖവേ, സംയോഗോ വിസംയോഗോ ധമ്മപരിയായോ?

‘‘ഇത്ഥീ, ഭിക്ഖവേ, അജ്ഝത്തം ഇത്ഥിന്ദ്രിയം മനസി കരോതി - ഇത്ഥികുത്തം ഇത്ഥാകപ്പം ഇത്ഥിവിധം ഇത്ഥിച്ഛന്ദം ഇത്ഥിസ്സരം ഇത്ഥാലങ്കാരം. സാ തത്ഥ രജ്ജതി തത്രാഭിരമതി. സാ തത്ഥ രത്താ തത്രാഭിരതാ ബഹിദ്ധാ പുരിസിന്ദ്രിയം മനസി കരോതി - പുരിസകുത്തം പുരിസാകപ്പം പുരിസവിധം പുരിസച്ഛന്ദം പുരിസസ്സരം പുരിസാലങ്കാരം. സാ തത്ഥ രജ്ജതി തത്രാഭിരമതി. സാ തത്ഥ രത്താ തത്രാഭിരതാ ബഹിദ്ധാ സംയോഗം ആകങ്ഖതി. യഞ്ചസ്സാ സംയോഗപച്ചയാ ഉപ്പജ്ജതി സുഖം സോമനസ്സം തഞ്ച ആകങ്ഖതി. ഇത്ഥത്തേ, ഭിക്ഖവേ, അഭിരതാ സത്താ പുരിസേസു സംയോഗം ഗതാ. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഇത്ഥീ ഇത്ഥത്തം നാതിവത്തതി.

‘‘പുരിസോ, ഭിക്ഖവേ, അജ്ഝത്തം പുരിസിന്ദ്രിയം മനസി കരോതി - പുരിസകുത്തം പുരിസാകപ്പം പുരിസവിധം പുരിസച്ഛന്ദം പുരിസസ്സരം പുരിസാലങ്കാരം. സോ തത്ഥ രജ്ജതി തത്രാഭിരമതി. സോ തത്ഥ രത്തോ തത്രാഭിരതോ ബഹിദ്ധാ ഇത്ഥിന്ദ്രിയം മനസി കരോതി - ഇത്ഥികുത്തം ഇത്ഥാകപ്പം ഇത്ഥിവിധം ഇത്ഥിച്ഛന്ദം ഇത്ഥിസ്സരം ഇത്ഥാലങ്കാരം. സോ തത്ഥ രജ്ജതി തത്രാഭിരമതി. സോ തത്ഥ രത്തോ തത്രാഭിരതോ ബഹിദ്ധാ സംയോഗം ആകങ്ഖതി. യഞ്ചസ്സ സംയോഗപച്ചയാ ഉപ്പജ്ജതി സുഖം സോമനസ്സം തഞ്ച ആകങ്ഖതി. പുരിസത്തേ, ഭിക്ഖവേ, അഭിരതാ സത്താ ഇത്ഥീസു സംയോഗം ഗതാ. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പുരിസോ പുരിസത്തം നാതിവത്തതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സംയോഗോ ഹോതി.

‘‘കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, വിസംയോഗോ ഹോതി? ഇത്ഥീ, ഭിക്ഖവേ, അജ്ഝത്തം ഇത്ഥിന്ദ്രിയം ന മനസി കരോതി - ഇത്ഥികുത്തം ഇത്ഥാകപ്പം ഇത്ഥിവിധം ഇത്ഥിച്ഛന്ദം ഇത്ഥിസ്സരം ഇത്ഥാലങ്കാരം. സാ തത്ഥ ന രജ്ജതി, സാ തത്ര നാഭിരമതി. സാ തത്ഥ അരത്താ തത്ര അനഭിരതാ ബഹിദ്ധാ പുരിസിന്ദ്രിയം ന മനസി കരോതി - പുരിസകുത്തം പുരിസാകപ്പം പുരിസവിധം പുരിസച്ഛന്ദം പുരിസസ്സരം പുരിസാലങ്കാരം. സാ തത്ഥ ന രജ്ജതി, തത്ര നാഭിരമതി. സാ തത്ഥ അരത്താ തത്ര അനഭിരതാ ബഹിദ്ധാ സംയോഗം നാകങ്ഖതി. യഞ്ചസ്സാ സംയോഗപച്ചയാ ഉപ്പജ്ജതി സുഖം സോമനസ്സം തഞ്ച നാകങ്ഖതി. ഇത്ഥത്തേ, ഭിക്ഖവേ , അനഭിരതാ സത്താ പുരിസേസു വിസംയോഗം ഗതാ. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഇത്ഥീ ഇത്ഥത്തം അതിവത്തതി.

‘‘പുരിസോ, ഭിക്ഖവേ, അജ്ഝത്തം പുരിസിന്ദ്രിയം ന മനസി കരോതി - പുരിസകുത്തം പുരിസാകപ്പം പുരിസവിധം പുരിസച്ഛന്ദം പുരിസസ്സരം പുരിസാലങ്കാരം. സോ തത്ഥ ന രജ്ജതി, സോ തത്ര നാഭിരമതി. സോ തത്ഥ അരത്തോ തത്ര അനഭിരതോ ബഹിദ്ധാ ഇത്ഥിന്ദ്രിയം ന മനസി കരോതി - ഇത്ഥികുത്തം ഇത്ഥാകപ്പം ഇത്ഥിവിധം ഇത്ഥിച്ഛന്ദം ഇത്ഥിസ്സരം ഇത്ഥാലങ്കാരം. സോ തത്ഥ ന രജ്ജതി, തത്ര നാഭിരമതി. സോ തത്ഥ അരത്തോ തത്ര അനഭിരതോ ബഹിദ്ധാ സംയോഗം നാകങ്ഖതി. യഞ്ചസ്സ സംയോഗപച്ചയാ ഉപ്പജ്ജതി സുഖം സോമനസ്സം തഞ്ച നാകങ്ഖതി. പുരിസത്തേ, ഭിക്ഖവേ, അനഭിരതാ സത്താ ഇത്ഥീസു വിസംയോഗം ഗതാ. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ,

പുരിസോ പുരിസത്തം അതിവത്തതി. ഏവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, വിസംയോഗോ ഹോതി. അയം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സംയോഗോ വിസംയോഗോ ധമ്മപരിയായോ''തി. അട്ഠമം.

൯. ദാനമഹപ്ഫലസുത്തം

൫൨. ഏകം സമയം ഭഗവാ ചമ്പായം വിഹരതി ഗഗ്ഗരായ പോക്ഖരണിയാ തീരേ. അഥ ഖോ സമ്ബഹുലാ ചമ്പേയ്യകാ ഉപാസകാ യേന ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ തേനുപസങ്കമിംസു; ഉപസങ്കമിത്വാ ആയസ്മന്തം സാരിപുത്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദിംസു. ഏകമന്തം നിസിന്നാ ഖോ ചമ്പേയ്യകാ ഉപാസകാ ആയസ്മന്തം സാരിപുത്തം ഏതദവോചും - ''ചിരസ്സുതാ നോ, ഭന്തേ [ഭന്തേ സാരിപുത്ത (സീ॰)], ഭഗവതോ സമ്മുഖാ ധമ്മീകഥാ. സാധു മയം, ഭന്തേ, ലഭേയ്യാമ ഭഗവതോ സമ്മുഖാ ധമ്മിം കഥം [ഭഗവതോ സന്തികാ ധമ്മിം കഥം (സീ॰), ഭഗവതോ ധമ്മിം കഥം (സ്യാ॰)] സവനായാ''തി. ''തേനഹാവുസോ, തദഹുപോസഥേ ആഗച്ഛേയ്യാഥ, അപ്പേവ നാമ ലഭേയ്യാഥ ഭഗവതോ സമ്മുഖാ [ഭഗവതോ സന്തികേ (സ്യാ॰)] ധമ്മിം കഥം സവനായാ''തി. ''ഏവം, ഭന്തേ''തി ഖോ ചമ്പേയ്യകാ ഉപാസകാ ആയസ്മതോ സാരിപുത്തസ്സ പടിസ്സുത്വാ ഉട്ഠായാസനാ ആയസ്മന്തം സാരിപുത്തം അഭിവാദേത്വാ പദക്ഖിണം കത്വാ പക്കമിംസു.

അഥ ഖോ ചമ്പേയ്യകാ ഉപാസകാ തദഹുപോസഥേ യേനായസ്മാ സാരിപുത്തോ തേനുപസങ്കമിംസു; ഉപസങ്കമിത്വാ ആയസ്മന്തം സാരിപുത്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം അട്ഠംസു. അഥ ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ തേഹി ചമ്പേയ്യകേഹി ഉപാസകേഹി സദ്ധിം യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച -

''സിയാ നു ഖോ, ഭന്തേ, ഇധേകച്ചസ്സ താദിസംയേവ ദാനം ദിന്നം ന മഹപ്ഫലം ഹോതി ന മഹാനിസംസം; സിയാ പന, ഭന്തേ, ഇധേകച്ചസ്സ താദിസംയേവ ദാനം ദിന്നം മഹപ്ഫലം ഹോതി മഹാനിസംസ''ന്തി? ''സിയാ, സാരിപുത്ത, ഇധേകച്ചസ്സ താദിസംയേവ ദാനം ദിന്നം ന മഹപ്ഫലം ഹോതി ന മഹാനിസംസം; സിയാ പന, സാരിപുത്ത, ഇധേകച്ചസ്സ താദിസംയേവ ദാനം ദിന്നം മഹപ്ഫലം ഹോതി മഹാനിസംസ''ന്തി. ''കോ നു ഖോ, ഭന്തേ, ഹേതു കോ പച്ചയോ യേന മിധേകച്ചസ്സ താദിസംയേവ ദാനം ദിന്നം ന മഹപ്ഫലം ഹോതി ന മഹാനിസംസം; കോ നു ഖോ, ഭന്തേ, ഹേതു കോ പച്ചയോ യേന മിധേകച്ചസ്സ താദിസംയേവ ദാനം ദിന്നം മഹപ്ഫലം ഹോതി മഹാനിസംസ''ന്തി?

''ഇധ, സാരിപുത്ത, ഏകച്ചോ സാപേഖോ [സാപേക്ഖോ (സ്യാ॰)] ദാനം ദേതി, പതിബദ്ധചിത്തോ [പതിബന്ധചിത്തോ (ക॰)] ദാനം ദേതി, സന്നിധിപേഖോ ദാനം ദേതി, 'ഇമം പേച്ച പരിഭുഞ്ജിസ്സാമീ'തി ദാനം ദേതി. സോ തം ദാനം ദേതി സമണസ്സ വാ ബ്രാഹ്മണസ്സ വാ അന്നം പാനം വത്ഥം യാനം മാലാഗന്ധവിലേപനം സേയ്യാവസഥപദീപേയ്യം. തം കിം മഞ്ഞസി, സാരിപുത്ത, ദദേയ്യ ഇധേകച്ചോ ഏവരൂപം ദാന''ന്തി? ''ഏവം, ഭന്തേ''.

‘‘തത്ര, സാരിപുത്ത, യ്വായം സാപേഖോ ദാനം ദേതി , പതിബദ്ധചിത്തോ ദാനം ദേതി, സന്നിധിപേഖോ ദാനം ദേതി, ‘ഇമം പേച്ച പരിഭുഞ്ജിസ്സാമീ’തി ദാനം ദേതി. സോ തം ദാനം ദത്വാ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ ചാതുമഹാരാജികാനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജതി. സോ തം കമ്മം ഖേപേത്വാ തം ഇദ്ധിം തം യസം തം ആധിപച്ചം ആഗാമീ ഹോതി ആഗന്താ ഇത്ഥത്തം.

‘‘ഇധ പന, സാരിപുത്ത, ഏകച്ചോ ന ഹേവ ഖോ സാപേഖോ ദാനം ദേതി, ന പതിബദ്ധചിത്തോ ദാനം ദേതി, ന സന്നിധിപേഖോ ദാനം ദേതി, ന ‘ഇമം പേച്ച പരിഭുഞ്ജിസ്സാമീ’തി ദാനം ദേതി; അപി ച ഖോ ‘സാഹു ദാന’ന്തി ദാനം ദേതി…പേ॰… നപി ‘സാഹു ദാന’ന്തി ദാനം ദേതി; അപി ച ഖോ ‘ദിന്നപുബ്ബം കതപുബ്ബം പിതുപിതാമഹേഹി ന അരഹാമി പോരാണം കുലവംസം ഹാപേതു’ന്തി ദാനം ദേതി…പേ॰… നപി ‘ദിന്നപുബ്ബം കതപുബ്ബം പിതുപിതാമഹേഹി ന അരഹാമി പോരാണം കുലവംസം ഹാപേതു’ന്തി ദാനം ദേതി; അപി ച ഖോ ‘അഹം പചാമി, ഇമേ ന പചന്തി, നാരഹാമി പചന്തോ അപചന്താനം ദാനം അദാതു’ന്തി ദാനം ദേതി…പേ॰… നപി ‘അഹം പചാമി, ഇമേ ന പചന്തി, നാരഹാമി പചന്തോ അപചന്താനം ദാനം അദാതു’ന്തി ദാനം ദേതി; അപി ച ഖോ ‘യഥാ തേസം പുബ്ബകാനം ഇസീനം താനി മഹായഞ്ഞാനി അഹേസും, സേയ്യഥിദം - അട്ഠകസ്സ വാമകസ്സ വാമദേവസ്സ വേസ്സാമിത്തസ്സ യമദഗ്ഗിനോ അങ്ഗീരസസ്സ ഭാരദ്വാജസ്സ വാസേട്ഠസ്സ കസ്സപസ്സ ഭഗുനോ, ഏവം മേ അയം ദാനസംവിഭാഗോ ഭവിസ്സതീ’തി ദാനം ദേതി…പേ॰… നപി ‘യഥാ തേസം പുബ്ബകാനം ഇസീനം താനി മഹായഞ്ഞാനി അഹേസും, സേയ്യഥിദം - അട്ഠകസ്സ വാമകസ്സ വാമദേവസ്സ വേസ്സാമിത്തസ്സ യമദഗ്ഗിനോ അങ്ഗീരസസ്സ ഭാരദ്വാജസ്സ വാസേട്ഠസ്സ കസ്സപസ്സ ഭഗുനോ, ഏവം മേ അയം ദാനസംവിഭാഗോ ഭവിസ്സതീ’തി ദാനം ദേതി; അപി ച ഖോ ‘ഇമം മേ ദാനം ദദതോ ചിത്തം പസീദതി, അത്തമനതാ സോമനസ്സം ഉപജായതീ’തി ദാനം ദേതി…പേ॰… നപി ‘ഇമം മേ ദാനം ദദതോ ചിത്തം പസീദതി, അത്തമനതാ സോമനസ്സം ഉപജായതീ’തി ദാനം ദേതി; അപി ച ഖോ ചിത്താലങ്കാരചിത്തപരിക്ഖാരം ദാനം ദേതി. സോ തം ദാനം ദേതി സമണസ്സ വാ ബ്രാഹ്മണസ്സ വാ അന്നം പാനം വത്ഥം യാനം മാലാഗന്ധവിലേപനം സേയ്യാവസഥപദീപേയ്യം. തം കിം മഞ്ഞസി, സാരിപുത്ത, ദദേയ്യ ഇധേകച്ചോ ഏവരൂപം ദാന’’ന്തി? ‘‘ഏവം, ഭന്തേ’’.

‘‘തത്ര, സാരിപുത്ത, യ്വായം ന ഹേവ [നഹേവ ഖോ (സീ॰ സ്യാ॰)] സാപേഖോ ദാനം ദേതി; ന പതിബദ്ധചിത്തോ ദാനം ദേതി; ന സന്നിധിപേഖോ ദാനം ദേതി; ന ‘ഇമം പേച്ച പരിഭുഞ്ജിസ്സാമീ’തി ദാനം ദേതി; നപി ‘സാഹു ദാന’ന്തി ദാനം ദേതി; നപി ‘ദിന്നപുബ്ബം കതപുബ്ബം പിതുപിതാമഹേഹി ന അരഹാമി പോരാണം കുലവംസം ഹാപേതു’ന്തി ദാനം ദേതി; നപി ‘അഹം പചാമി, ഇമേ ന പചന്തി, നാരഹാമി പചന്തോ അപചന്താനം ദാനം അദാതു’ന്തി ദാനം ദേതി; നപി ‘യഥാ തേസം പുബ്ബകാനം ഇസീനം താനി മഹായഞ്ഞാനി അഹേസും, സേയ്യഥിദം - അട്ഠകസ്സ വാമകസ്സ വാമദേവസ്സ വേസ്സാമിത്തസ്സ യമദഗ്ഗിനോ അങ്ഗീരസസ്സ ഭാരദ്വാജസ്സ വാസേട്ഠസ്സ കസ്സപസ്സ ഭഗുനോ, ഏവം മേ അയം ദാനസംവിഭാഗോ ഭവിസ്സതീ’തി ദാനം ദേതി; നപി ‘ഇമം മേ ദാനം ദദതോ ചിത്തം പസീദതി, അത്തമനതാ സോമനസ്സം ഉപജായതീ’തി ദാനം ദേതി; അപി ച ഖോ ചിത്താലങ്കാരചിത്തപരിക്ഖാരം

ദാനം ദേതി. സോ തം ദാനം ദത്വാ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ ബ്രഹ്മകായികാനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജതി. സോ തം കമ്മം ഖേപേത്വാ തം ഇദ്ധിം തം യസം തം ആധിപച്ചം അനാഗാമീ ഹോതി അനാഗന്താ ഇത്ഥത്തം. അയം ഖോ, സാരിപുത്ത, ഹേതു അയം പച്ചയോ യേന മിധേകച്ചസ്സ താദിസംയേവ ദാനം ദിന്നം ന മഹപ്ഫലം ഹോതി ന മഹാനിസംസം. അയം പന, സാരിപുത്ത, ഹേതു അയം പച്ചയോ യേന മിധേകച്ചസ്സ താദിസംയേവ ദാനം ദിന്നം മഹപ്ഫലം ഹോതി മഹാനിസംസ''ന്തി. നവമം.

൧൦. നന്ദമാതാസുത്തം

൫൩. ഏവം മേ സുതം - ഏകം സമയം ആയസ്മാ ച സാരിപുത്തോ ആയസ്മാ ച മഹാമോഗ്ഗല്ലാനോ ദക്ഖിണാഗിരിസ്മിം ചാരികം ചരന്തി മഹതാ ഭിക്ഖുസങ്ഘേന സദ്ധിം. തേന ഖോ പന സമയേന വേളുകണ്ഡകീ [വേളുകണ്ഡകീ (സ്യാ॰) അ॰ നി॰ ൬.൩൭; ൨.൧൩൪; സം॰ നി॰ ൨.൧൭൩ പസ്സിതബ്ബം] നന്ദമാതാ ഉപാസികാ രത്തിയാ പച്ചൂസസമയം പച്ചുട്ഠായ പാരായനം [ചൂളനി॰ പാരായനവഗ്ഗ, വത്ഥുഗാഥാ] സരേന ഭാസതി.

തേന ഖോ പന സമയേന വേസ്സവണോ മഹാരാജാ ഉത്തരായ ദിസായ ദക്ഖിണം ദിസം ഗച്ഛതി കേനചിദേവ കരണീയേന. അസ്സോസി ഖോ വേസ്സവണോ മഹാരാജാ നന്ദമാതായ ഉപാസികായ പാരായനം സരേന ഭാസന്തിയാ, സുത്വാ കഥാപരിയോസാനം ആഗമയമാനോ അട്ഠാസി.

അഥ ഖോ നന്ദമാതാ ഉപാസികാ പാരായനം സരേന ഭാസിത്വാ തുണ്ഹീ അഹോസി. അഥ ഖോ വേസ്സവണോ മഹാരാജാ നന്ദമാതായ ഉപാസികായ കഥാപരിയോസാനം വിദിത്വാ അബ്ഭാനുമോദി - ''സാധു ഭഗിനി, സാധു ഭഗിനീ''തി! ''കോ പനേസോ, ഭദ്രമുഖാ''തി? ''അഹം തേ, ഭഗിനി, ഭാതാ വേസ്സവണോ, മഹാരാജാ''തി. ''സാധു, ഭദ്രമുഖ, തേന ഹി യോ മേ അയം ധമ്മപരിയായോ ഭണിതോ ഇദം തേ ഹോതു ആതിഥേയ്യ''ന്തി. ''സാധു, ഭഗിനി, ഏതഞ്ചേവ മേ ഹോതു ആതിഥേയ്യം. സ്വേവ [സ്വേ ച (സീ॰)] സാരിപുത്തമോഗ്ഗല്ലാനപ്പമുഖോ ഭിക്ഖുസങ്ഘോ അകതപാതരാസോ വേളുകണ്ഡകം ആഗമിസ്സതി, തഞ്ച ഭിക്ഖുസങ്ഘം പരിവിസിത്വാ മമ ദക്ഖിണം ആദിസേയ്യാസി. ഏതഞ്ചേവ [ഏവഞ്ച (സീ॰ സ്യാ॰), ഏതഞ്ച (?)] മേ ഭവിസ്സതി ആതിഥേയ്യ''ന്തി.

അഥ ഖോ നന്ദമാതാ ഉപാസികാ തസ്സാ രത്തിയാ അച്ചയേന സകേ നിവേസനേ പണീതം ഖാദനീയം ഭോജനീയം പടിയാദാപേസി. അഥ ഖോ സാരിപുത്തമോഗ്ഗല്ലാനപ്പമുഖോ ഭിക്ഖുസങ്ഘോ അകതപാതരാസോ യേന വേളുകണ്ഡകോ തദവസരി. അഥ ഖോ നന്ദമാതാ ഉപാസികാ അഞ്ഞതരം പുരിസം ആമന്തേസി - ''ഏഹി ത്വം, അമ്ഭോ പുരിസ, ആരാമം ഗന്ത്വാ ഭിക്ഖുസങ്ഘസ്സ കാലം ആരോചേഹി - 'കാലോ, ഭന്തേ, അയ്യായ നന്ദമാതുയാ നിവേസനേ നിട്ഠിതം ഭത്ത'''ന്തി. ''ഏവം, അയ്യേ''തി ഖോ സോ പുരിസോ നന്ദമാതായ ഉപാസികായ പടിസ്സുത്വാ ആരാമം ഗന്ത്വാ ഭിക്ഖുസങ്ഘസ്സ കാലം ആരോചേസി - ''കാലോ, ഭന്തേ, അയ്യായ നന്ദമാതുയാ നിവേസനേ നിട്ഠിതം ഭത്ത''ന്തി. അഥ ഖോ സാരിപുത്തമോഗ്ഗല്ലാനപ്പമുഖോ ഭിക്ഖുസങ്ഘോ പുബ്ബണ്ഹസമയം നിവാസേത്വാ പത്തചീവരമാദായ യേന നന്ദമാതായ

ഉപാസികായ നിവേസനം തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ പഞ്ഞത്തേ ആസനേ നിസീദി. അഥ ഖോ നന്ദമാതാ ഉപാസികാ സാരിപുത്തമോഗ്ഗല്ലാനപ്പമുഖം ഭിക്ഖുസങ്ഘം പണീതേന ഖാദനീയേന ഭോജനീയേന സഹത്ഥാ സന്തപ്പേസി സമ്പവാരേസി.

അഥ ഖോ നന്ദമാതാ ഉപാസികാ ആയസ്മന്തം സാരിപുത്തം ഭുത്താവിം ഓനീതപത്തപാണിം ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ നന്ദമാതരം ഉപാസികം ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഏതദവോച - "കോ പന തേ, നന്ദമാതേ, ഭിക്ഖുസങ്ഘസ്സ അബ്ഭാഗമനം ആരോചേസീ"തി?

"ഇധാഹം, ഭന്തേ , രത്തിയാ പച്ചൂസസമയം പച്ചുട്ഠായ പാരായനം സരേന ഭാസിത്വാ തുണ്ഹീ അഹോസിം. അഥ ഖോ, ഭന്തേ, വേസ്സവണോ മഹാരാജാ മമ കഥാപരിയോസാനം വിദിത്വാ അബ്ഭാനുമോദി - 'സാധു, ഭഗിനി, സാധു, ഭഗിനീ'തി! 'കോ പനേസോ, ഭദ്രമുഖാ'തി? 'അഹം തേ, ഭഗിനി, ഭാതാ വേസ്സവണോ, മഹാരാജാ'തി. 'സാധു, ഭദ്രമുഖ, തേന ഹി യോ മേ അയം ധമ്മപരിയായോ ഭണിതോ ഇദം തേ ഹോതു ആതിഥേയ്യ'ന്തി. 'സാധു, ഭഗിനി, ഏതഞ്ചേവ മേ ഹോതു ആതിഥേയ്യം. സ്വേവ സാരിപുത്തമോഗ്ഗല്ലാനപ്പമുഖോ ഭിക്ഖുസങ്ഘോ അകതപാതരാസോ വേളുകണ്ഡകം ആഗമിസ്സതി, തഞ്ച ഭിക്ഖുസങ്ഘം പരിവിസിത്വാ മമ ദക്ഖിണം ആദിസേയ്യാസി. ഏതഞ്ചേവ [ഏതഞ്ച (സീ॰), ഏവഞ്ച (സ്യാ॰)] മേ ഭവിസ്സതി ആതിഥേയ്യ'ന്തി. യദിദം [യമിദം (മ॰ നി॰ ൧.൩൬൩)], ഭന്തേ, ദാനേ [പുഞ്ഞം ഹി തം (സീ॰), പുഞ്ഞം പുഞ്ഞമഹിതം (സ്യാ॰), പുഞ്ഞം വാ പുഞ്ഞമഹം വാ (പീ॰), പുഞ്ഞം വാ പുഞ്ഞമഹീ വാ (ക॰)] പുഞ്ഞഞ്ച പുഞ്ഞമഹീ ച തം [പുഞ്ഞം ഹി തം (സീ॰), പുഞ്ഞം പുഞ്ഞമഹിതം (സ്യാ॰), പുഞ്ഞം വാ പുഞ്ഞമഹം വാ (പീ॰), പുഞ്ഞം വാ പുഞ്ഞമഹീ വാ (ക॰)] വേസ്സവണസ്സ മഹാരാജസ്സ സുഖായ ഹോതൂ"തി.

"അച്ഛരിയം, നന്ദമാതേ, അബ്ഭുതം, നന്ദമാതേ! യത്ര ഹി നാമ വേസ്സവണേന മഹാരാജേന ഏവംമഹിദ്ധികേന ഏവംമഹേസക്ഖേന ദേവപുത്തേന സമ്മുഖാ സല്ലപിസ്സസീ"തി.

"ന ഖോ മേ, ഭന്തേ, ഏസേവ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ. അത്ഥി മേ അഞ്ഞോപി അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ. ഇധ മേ, ഭന്തേ, നന്ദോ നാമ ഏകപുത്തകോ പിയോ മനാപോ. തം രാജാനോ കിസ്മിഞ്ചിദേവ പകരണേ ഓകസ്സ പസയ്ഹ ജീവിതാ വോരോപേസും. തസ്മിം ഖോ പനാഹം, ഭന്തേ, ദാരകേ ഗഹിതേ വാ ഗയ്ഹമാനേ വാ വധേ വാ വജ്ഝമാനേ വാ ഹതേ വാ ഹഞ്ഞമാനേ വാ നാഭിജാനാമി ചിത്തസ്സ അഞ്ഞഥത്ത"ന്തി. "അച്ഛരിയം, നന്ദമാതേ, അബ്ഭുതം നന്ദമാതേ! യത്ര ഹി നാമ ചിത്തുപ്പാദമ്പി [ചിത്തുപ്പാദമത്തമ്പി (സ്യാ॰)] പരിസോധേസ്സസീ"തി.

"ന ഖോ മേ, ഭന്തേ , ഏസേവ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ. അത്ഥി മേ അഞ്ഞോപി അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ. ഇധ മേ, ഭന്തേ, സാമികോ കാലങ്കതോ അഞ്ഞതരം യക്ഖയോനിം ഉപപന്നോ. സോ മേ തേനേവ പുരിമേന അത്തഭാവേന ഉദ്ദസ്സേസി. ന ഖോ പനാഹം, ഭന്തേ, അഭിജാനാമി തതോനിദാനം ചിത്തസ്സ അഞ്ഞഥത്ത"ന്തി. "അച്ഛരിയം, നന്ദമാതേ, അബ്ഭുതം, നന്ദമാതേ! യത്ര ഹി നാമ ചിത്തുപ്പാദമ്പി പരിസോധേസ്സസീ"തി.

“ന ഖോ മേ, ഭന്തേ, ഏസേവ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ. അത്ഥി മേ അഞ്ഞോപി അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ. യതോഹം, ഭന്തേ, സാമികസ്സ ദഹരസ്സേവ ദഹരാ ആനീതാ നാഭിജാനാമി സാമികം മനസാപി അതിചരിതാ [അതിചരിതും (സ്യാ॰), അതിചാരിത്തം (ക॰)], കുതോ പന കായേനാ”തി! “അച്ഛരിയം, നന്ദമാതേ, അബ്ഭുതം, നന്ദമാതേ! യത്ര ഹി നാമ ചിത്തുപ്പാദമ്പി പരിസോധേസ്സസീ”തി.

“ന ഖോ മേ, ഭന്തേ, ഏസേവ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ. അത്ഥി മേ അഞ്ഞോപി അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ. യദാഹം, ഭന്തേ, ഉപാസികാ പടിദേസിതാ നാഭിജാനാമി കിഞ്ചി സിക്ഖാപദം സഞ്ചിച്ച വീതിക്കമിതാ”തി. “അച്ഛരിയം, നന്ദമാതേ, അബ്ഭുതം, നന്ദമാതേ”തി!

“ന ഖോ മേ, ഭന്തേ, ഏസേവ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ. അത്ഥി മേ അഞ്ഞോപി അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ. ഇധാഹം, ഭന്തേ, യാവദേവ [യാവദേവ (സീ॰ സ്യാ॰) സം॰ നി॰ ൨.൧൫൨ പാളി ച അട്ഠകഥാടീകാ ച പസ്സിതബ്ബാ] ആകങ്ഖാമി വിവിച്ചേവ കാമേഹി വിവിച്ച അകുസലേഹി ധമ്മേഹി സവിതക്കം സവിചാരം വിവേകജം പീതിസുഖം പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരാമി. വിതക്കവിചാരാനം വൂപസമാ അജ്ഝത്തം സമ്പസാദനം ചേതസോ ഏകോദിഭാവം അവിതക്കം അവിചാരം വിവേകജം പീതിസുഖം ദുതിയം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരാമി. പീതിയാ ച വിരാഗാ ഉപേക്ഖികാ ച വിഹരാമി സതാ ച സമ്പജാനാ സുഖഞ്ച കായേ പടിസംവേദേമി, യം തം അരിയാ ആചിക്ഖന്തി - ‘ഉപേക്ഖകോ സതിമാ സുഖവിഹാരീ’തി തതിയം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരാമി. സുഖസ്സ ച പഹാനാ ദുക്ഖസ്സ ച പഹാനാ പുബ്ബേവ സോമനസ്സദോമനസ്സാനം അത്ഥങ്ഗമാ അദുക്ഖമസുഖം ഉപേക്ഖാസതിപാരിസുദ്ധിം ചതുത്ഥം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരാമീ”തി. “അച്ഛരിയം, നന്ദമാതേ, അബ്ഭുതം, നന്ദമാതേ”തി!

“ന ഖോ മേ, ഭന്തേ, ഏസേവ അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ. അത്ഥി മേ അഞ്ഞോപി അച്ഛരിയോ അബ്ഭുതോ ധമ്മോ. യാനിമാനി, ഭന്തേ, ഭഗവതാ ദേസിതാനി പഞ്ചോരമ്ഭാഗിയാനി സംയോജനാനി നാഹം തേസം കിഞ്ചി അത്തനി അപ്പഹീനം സമനുപസ്സാമീ”തി. “അച്ഛരിയം, നന്ദമാതേ, അബ്ഭുതം, നന്ദമാതേ”തി!

അഥ ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ നന്ദമാതരം ഉപാസികം ധമ്മിയാ കഥായ സന്ദസ്സേത്വാ സമാദപേത്വാ സമുത്തേജേത്വാ സമ്പഹംസേത്വാ ഉട്ഠായാസനാ പക്കാമീതി. ദസമം.

മഹായഞ്ഞവഗ്ഗോ പഞ്ചമോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ഠിതി ച പരിക്ഖാരം ദ്വേ, അഗ്ഗീ സഞ്ഞാ ച ദ്വേ പരാ;
മേഥുനാ സംയോഗോ ദാനം, നന്ദമാതേന തേ ദസാതി.

പഠമപണ്ണാസകം സമത്തം.

൧൱. അബ്യാകതവഗ്ഗോ

൧. അബ്യാകതസുത്തം

൫൧. അഥ ഖോ അഞ്ഞതരോ ഭിക്ഖു യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ സോ ഭിക്ഖു ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''കോ നു ഖോ, ഭന്തേ, ഹേതു കോ പച്ചയോ യേന സുതവതോ അരിയസാവകസ്സ വിചികിച്ഛാ നുപ്പജ്ജതി അബ്യാകതവത്ഥൂസൂ''തി?

''ദിട്ഠിനിരോധാ ഖോ, ഭിക്ഖു, സുതവതോ അരിയസാവകസ്സ വിചികിച്ഛാ നുപ്പജ്ജതി അബ്യാകതവത്ഥൂസു. 'ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ'തി ഖോ, ഭിക്ഖു, ദിട്ഠിഗതമേതം; 'ന ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ'തി ഖോ, ഭിക്ഖു, ദിട്ഠിഗതമേതം; 'ഹോതി ച ന ച ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ'തി ഖോ, ഭിക്ഖു, ദിട്ഠിഗതമേതം; 'നേവ ഹോതി ന ന ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ'തി ഖോ, ഭിക്ഖു, ദിട്ഠിഗതമേതം. അസ്സുതവാ, ഭിക്ഖു, പുഥുജ്ജനോ ദിട്ഠിം നപ്പജാനാതി, ദിട്ഠിസമുദയം നപ്പജാനാതി, ദിട്ഠിനിരോധം നപ്പജാനാതി, ദിട്ഠിനിരോധഗാമിനിം പടിപദം നപ്പജാനാതി. തസ്സ സാ ദിട്ഠി പവഡ്ഢതി, സോ ന പരിമുച്ചതി ജാതിയാ ജരായ മരണേന സോകേഹി പരിദേവേഹി ദുക്ഖേഹി ദോമനസ്സേഹി ഉപായാസേഹി, ന പരിമുച്ചതി ദുക്ഖസ്മാതി വദാമി.

''സുതവാ ച ഖോ, ഭിക്ഖു, അരിയസാവകോ ദിട്ഠിം പജാനാതി, ദിട്ഠിസമുദയം പജാനാതി, ദിട്ഠിനിരോധം പജാനാതി, ദിട്ഠിനിരോധഗാമിനിം പടിപദം പജാനാതി. തസ്സ സാ ദിട്ഠി നിരുജ്ഝതി, സോ പരിമുച്ചതി ജാതിയാ ജരായ മരണേന സോകേഹി പരിദേവേഹി ദുക്ഖേഹി ദോമനസ്സേഹി ഉപായാസേഹി, പരിമുച്ചതി ദുക്ഖസ്മാതി വദാമി. ഏവം ജാനം ഖോ, ഭിക്ഖു, സുതവാ അരിയസാവകോ ഏവം പസ്സം 'ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ'തിപി ന ബ്യാകരോതി; 'ന ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ'തിപി ന ബ്യാകരോതി; 'ഹോതി ച ന ച ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ'തിപി ന ബ്യാകരോതി; 'നേവ ഹോതി ന ന ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ'തിപി ന ബ്യാകരോതി. ഏവം ജാനം ഖോ, ഭിക്ഖു, സുതവാ അരിയസാവകോ ഏവം പസ്സം ഏവം അബ്യാകരണധമ്മോ ഹോതി അബ്യാകതവത്ഥൂസു . ഏവം ജാനം ഖോ, ഭിക്ഖു, സുതവാ അരിയസാവകോ ഏവം പസ്സം ന ഛമ്ഭതി, ന കമ്പതി, ന വേധതി, ന സന്താസം ആപജ്ജതി അബ്യാകതവത്ഥൂസു.

'''ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ'തി ഖോ, ഭിക്ഖു, തണ്ഹാഗതമേതം... പേ॰... സഞ്ഞാഗതമേതം ...പേ॰... മഞ്ഞിതമേതം...പേ॰... പപഞ്ചിതമേതം...പേ॰... ഉപാദാനഗതമേതം...പേ॰... 'ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ'തി ഖോ, ഭിക്ഖു, വിപ്പടിസാരോ ഏസോ; 'ന ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ'തി ഖോ, ഭിക്ഖു, വിപ്പടിസാരോ ഏസോ; 'ഹോതി ച ന ച ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ'തി ഖോ, ഭിക്ഖു, വിപ്പടിസാരോ ഏസോ; 'നേവ ഹോതി ന ന ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ'തി ഖോ, ഭിക്ഖു, വിപ്പടിസാരോ ഏസോ. അസ്സുതവാ, ഭിക്ഖു, പുഥുജ്ജനോ വിപ്പടിസാരം നപ്പജാനാതി, വിപ്പടിസാരസമുദയം നപ്പജാനാതി, വിപ്പടിസാരനിരോധം നപ്പജാനാതി, വിപ്പടിസാരനിരോധഗാമിനിം

പടിപദം നപ്പജാനാതി. തസ്സ സോ വിപ്പടിസാരോ പവഡ്ഢതി, സോ ന പരിമുച്ചതി ജാതിയാ ജരായ മരണേന സോകേഹി പരിദേവേഹി ദുക്ഖേഹി ദോമനസ്സേഹി ഉപായാസേഹി, ന പരിമുച്ചതി ദുക്ഖസ്മാതി വദാമി.

''സുതവാ ച ഖോ, ഭിക്ഖു, അരിയസാവകോ വിപ്പടിസാരം പജാനാതി, വിപ്പടിസാരസമുദയം പജാനാതി, വിപ്പടിസാരനിരോധം പജാനാതി , വിപ്പടിസാരനിരോധഗാമിനിം പടിപദം പജാനാതി. തസ്സ സോ വിപ്പടിസാരോ നിരുജ്ഝതി, സോ പരിമുച്ചതി ജാതിയാ...പേ॰... ദുക്ഖസ്മാതി വദാമി. ഏവം ജാനം ഖോ, ഭിക്ഖു, സുതവാ അരിയസാവകോ ഏവം പസ്സം 'ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ'തിപി ന ബ്യാകരോതി...പേ॰... 'നേവ ഹോതി ന ന ഹോതി തഥാഗതോ പരം മരണാ'തിപി ന ബ്യാകരോതി. ഏവം ജാനം ഖോ, ഭിക്ഖു, സുതവാ അരിയസാവകോ ഏവം പസ്സം ഏവം അബ്യാകരണധമ്മോ ഹോതി അബ്യാകതവത്ഥൂസു. ഏവം ജാനം ഖോ, ഭിക്ഖു, സുതവാ അരിയസാവകോ ഏവം പസ്സം ന ഛമ്ഭതി, ന കമ്പതി, ന വേധതി, ന സന്താസം ആപജ്ജതി അബ്യാകതവത്ഥൂസു. അയം ഖോ, ഭിക്ഖു, ഹേതു അയം പച്ചയോ യേന സുതവതോ അരിയസാവകസ്സ വിചികിച്ഛാ നുപ്പജ്ജതി അബ്യാകതവത്ഥൂസൂ''തി. പഠമം.

൨. പുരിസഗതിസുത്തം

൫൨. ''സത്ത ച [സത്ത (സീ॰), സത്ത ച ഖോ (ക॰)], ഭിക്ഖവേ, പുരിസഗതിയോ ദേസേസ്സാമി അനുപാദാ ച പരിനിബ്ബാനം [പരിനിബ്ബാണം (സീ॰)]. തം സുണാഥ , സാധുകം മനസി കരോഥ; ഭാസിസ്സാമീ''തി. ''ഏവം, ഭന്തേ''തി ഖോ തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും. ഭഗവാ ഏതദവോച - ''കതമാ ച, ഭിക്ഖവേ, സത്ത പുരിസഗതിയോ?

''ഇധ , ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഏവം പടിപന്നോ ഹോതി - 'നോ ചസ്സ നോ ച മേ സിയാ, ന ഭവിസ്സതി ന മേ ഭവിസ്സതി, യദത്ഥി യം ഭൂതം തം പജഹാമീ'തി ഉപേക്ഖം പടിലഭതി. സോ ഭവേ ന രജ്ജതി, സമ്ഭവേ ന രജ്ജതി, അത്ഥുത്തരി പദം സന്തം സമ്മപ്പഞ്ഞായ പസ്സതി. തഞ്ച ഖ്വസ്സ പദം ന സബ്ബേന സബ്ബം സച്ഛികതം ഹോതി, തസ്സ ന സബ്ബേന സബ്ബം മാനാനുസയോ പഹീനോ ഹോതി, ന സബ്ബേന സബ്ബം ഭവരാഗാനുസയോ പഹീനോ ഹോതി, ന സബ്ബേന സബ്ബം അവിജ്ജാനുസയോ പഹീനോ ഹോതി. സോ പഞ്ചന്നം ഓരമ്ഭാഗിയാനം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ അന്തരാപരിനിബ്ബായീ ഹോതി. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, ദിവസംസന്തത്തേ [ദിവസസന്തത്തേ (സീ॰ സ്യാ॰) മ॰ നി॰ ൨.൧൪൭] അയോകപാലേ ഹഞ്ഞമാനേ പപടികാ നിബ്ബത്തിത്വാ നിബ്ബായേയ്യ. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഏവം പടിപന്നോ ഹോതി - 'നോ ചസ്സ നോ ച മേ സിയാ, ന ഭവിസ്സതി ന മേ ഭവിസ്സതി, യദത്ഥി യം ഭൂതം തം പജഹാമീ'തി ഉപേക്ഖം പടിലഭതി. സോ ഭവേ ന രജ്ജതി, സമ്ഭവേ ന രജ്ജതി, അത്ഥുത്തരി പദം സന്തം സമ്മപ്പഞ്ഞായ പസ്സതി. തഞ്ച ഖ്വസ്സ പദം ന സബ്ബേന സബ്ബം സച്ഛികതം ഹോതി, തസ്സ ന സബ്ബേന സബ്ബം മാനാനുസയോ പഹീനോ ഹോതി, ന സബ്ബേന സബ്ബം ഭവരാഗാനുസയോ പഹീനോ ഹോതി, ന സബ്ബേന സബ്ബം അവിജ്ജാനുസയോ പഹീനോ ഹോതി. സോ പഞ്ചന്നം ഓരമ്ഭാഗിയാനം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ അന്തരാപരിനിബ്ബായീ ഹോതി.

“ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഏവം പടിപന്നോ ഹോതി - ‘നോ ചസ്സ നോ ച മേ സിയാ, ന ഭവിസ്സതി ന മേ ഭവിസ്സതി, യദത്ഥി യം ഭൂതം തം പജഹാമീ’തി ഉപേക്ഖം പടിലഭതി. സോ ഭവേ ന രജ്ജതി, സമ്ഭവേ ന രജ്ജതി, അത്ഥുത്തരി പദം സന്തം സമ്മപ്പഞ്ഞായ പസ്സതി. തഞ്ച ഖ്വസ്സ പദം ന സബ്ബേന സബ്ബം സച്ഛികതം ഹോതി, തസ്സ ന സബ്ബേന സബ്ബം മാനാനുസയോ പഹീനോ ഹോതി, ന സബ്ബേന സബ്ബം ഭവരാഗാനുസയോ പഹീനോ ഹോതി, ന സബ്ബേന സബ്ബം അവിജ്ജാനുസയോ പഹീനോ ഹോതി. സോ പഞ്ചന്നം ഓരമ്ഭാഗിയാനം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ അന്തരാപരിനിബ്ബായീ ഹോതി. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, ദിവസംസന്തത്തേ അയോകപാലേ ഹഞ്ഞമാനേ പപടികാ നിബ്ബത്തിത്വാ ഉപ്പതിത്വാ നിബ്ബായേയ്യ. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഏവം പടിപന്നോ ഹോതി - നോ ചസ്സ നോ ച മേ സിയാ…പേ॰… സോ പഞ്ചന്നം ഓരമ്ഭാഗിയാനം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ അന്തരാപരിനിബ്ബായീ ഹോതി.

“ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഏവം പടിപന്നോ ഹോതി - നോ ചസ്സ നോ ച മേ സിയാ…പേ॰… സോ പഞ്ചന്നം ഓരമ്ഭാഗിയാനം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ അന്തരാപരിനിബ്ബായീ ഹോതി. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, ദിവസംസന്തത്തേ അയോകപാലേ ഹഞ്ഞമാനേ പപടികാ നിബ്ബത്തിത്വാ ഉപ്പതിത്വാ അനുപഹച്ച തലം നിബ്ബായേയ്യ. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഏവം പടിപന്നോ ഹോതി - നോ ചസ്സ നോ ച മേ സിയാ…പേ॰… സോ പഞ്ചന്നം ഓരമ്ഭാഗിയാനം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ അന്തരാപരിനിബ്ബായീ ഹോതി.

“ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഏവം പടിപന്നോ ഹോതി - നോ ചസ്സ നോ ച മേ സിയാ…പേ॰… സോ പഞ്ചന്നം ഓരമ്ഭാഗിയാനം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ ഉപഹച്ചപരിനിബ്ബായീ ഹോതി. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, ദിവസംസന്തത്തേ അയോകപാലേ ഹഞ്ഞമാനേ പപടികാ നിബ്ബത്തിത്വാ ഉപ്പതിത്വാ ഉപഹച്ച തലം നിബ്ബായേയ്യ. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഏവം പടിപന്നോ ഹോതി - നോ ചസ്സ നോ ച മേ സിയാ…പേ॰… സോ പഞ്ചന്നം ഓരമ്ഭാഗിയാനം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ ഉപഹച്ചപരിനിബ്ബായീ ഹോതി.

“ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഏവം പടിപന്നോ ഹോതി - നോ ചസ്സ നോ ച മേ സിയാ…പേ॰… സോ പഞ്ചന്നം ഓരമ്ഭാഗിയാനം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ അസങ്ഖാരപരിനിബ്ബായീ ഹോതി. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, ദിവസംസന്തത്തേ അയോകപാലേ ഹഞ്ഞമാനേ പപടികാ നിബ്ബത്തിത്വാ ഉപ്പതിത്വാ പരിത്തേ തിണപുഞ്ജേ വാ കട്ഠപുഞ്ജേ വാ നിപതേയ്യ. സാ തത്ഥ അഗ്ഗിമ്പി ജനേയ്യ, ധൂമമ്പി ജനേയ്യ, അഗ്ഗിമ്പി ജനേത്വാ ധൂമമ്പി ജനേത്വാ തമേവ പരിത്തം തിണപുഞ്ജം വാ കട്ഠപുഞ്ജം വാ പരിയാദിയിത്വാ അനാഹാരാ നിബ്ബായേയ്യ. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഏവം പടിപന്നോ ഹോതി - നോ ചസ്സ നോ ച മേ സിയാ…പേ॰… സോ പഞ്ചന്നം ഓരമ്ഭാഗിയാനം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ അസങ്ഖാരപരിനിബ്ബായീ ഹോതി.

“ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഏവം പടിപന്നോ ഹോതി - നോ ചസ്സ നോ ച മേ സിയാ...പേ॰... സോ പഞ്ചന്നം ഓരമ്ഭാഗിയാനം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ സസങ്ഖാരപരിനിബ്ബായീ ഹോതി. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, ദിവസംസന്തത്തേ അയോകപാലേ ഹഞ്ഞമാനേ പപടികാ നിബ്ബത്തിത്വാ ഉപ്പതിത്വാ വിപുലേ തിണപുഞ്ജേ വാ കട്ഠപുഞ്ജേ വാ നിപതേയ്യ. സാ തത്ഥ അഗ്ഗിമ്പി ജനേയ്യ, ധൂമമ്പി ജനേയ്യ, അഗ്ഗിമ്പി ജനേത്വാ ധൂമമ്പി ജനേത്വാ തമേവ വിപുലം തിണപുഞ്ജം വാ കട്ഠപുഞ്ജം വാ പരിയാദിയിത്വാ അനാഹാരാ നിബ്ബായേയ്യ. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഏവം പടിപന്നോ ഹോതി - നോ ചസ്സ നോ ച മേ സിയാ...പേ॰... സോ പഞ്ചന്നം ഓരമ്ഭാഗിയാനം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ സസങ്ഖാരപരിനിബ്ബായീ ഹോതി.

“ഇധ പന, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഏവം പടിപന്നോ ഹോതി - ‘നോ ചസ്സ നോ ച മേ സിയാ, ന ഭവിസ്സതി ന മേ ഭവിസ്സതി, യദത്ഥി യം ഭൂതം തം പജഹാമീ’തി ഉപേക്ഖം പടിലഭതി. സോ ഭവേ ന രജ്ജതി, സമ്ഭവേ ന രജ്ജതി, അത്ഥുത്തരി പദം സന്തം സമ്മപഞ്ഞായ പസ്സതി. തഞ്ച ഖ്വസ്സ പദം ന സബ്ബേന സബ്ബം സച്ഛികതം ഹോതി, തസ്സ ന സബ്ബേന സബ്ബം മാനാനുസയോ പഹീനോ ഹോതി, ന സബ്ബേന സബ്ബം ഭവരാഗാനുസയോ പഹീനോ ഹോതി, ന സബ്ബേന സബ്ബം അവിജ്ജാനുസയോ പഹീനോ ഹോതി. സോ പഞ്ചന്നം ഓരമ്ഭാഗിയാനം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ ഉദ്ധംസോതോ ഹോതി അകനിട്ഠഗാമീ. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, ദിവസംസന്തത്തേ അയോകപാലേ ഹഞ്ഞമാനേ പപടികാ നിബ്ബത്തിത്വാ ഉപ്പതിത്വാ മഹന്തേ തിണപുഞ്ജേ വാ കട്ഠപുഞ്ജേ വാ നിപതേയ്യ. സാ തത്ഥ അഗ്ഗിമ്പി ജനേയ്യ, ധൂമമ്പി ജനേയ്യ, അഗ്ഗിമ്പി ജനേത്വാ ധൂമമ്പി ജനേത്വാ തമേവ മഹന്തം തിണപുഞ്ജം വാ കട്ഠപുഞ്ജം വാ പരിയാദിയിത്വാ ഗച്ഛമ്പി ദഹേയ്യ [ഡഹേയ്യ (അഞ്ഞത്ഥ)], ദായമ്പി ദഹേയ്യ, ഗച്ഛമ്പി ദഹിത്വാ ദായമ്പി ദഹിത്വാ ഹരിതന്തം വാ പഥന്തം വാ [പന്ഥന്തം വാ (സീ॰) സ്യാമപോത്ഥകേ ഇദം ന ദിസ്സതി] സേലന്തം വാ ഉദകന്തം വാ രമണീയം വാ ഭൂമിഭാഗം ആഗമ്മ അനാഹാരാ നിബ്ബായേയ്യ. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഏവം പടിപന്നോ ഹോതി - നോ ചസ്സ നോ ച മേ സിയാ...പേ॰... സോ പഞ്ചന്നം ഓരമ്ഭാഗിയാനം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ ഉദ്ധംസോതോ ഹോതി അകനിട്ഠഗാമീ. ഇമാ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്ത പുരിസഗതിയോ.

“കതമഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, അനുപാദാപരിനിബ്ബാനം? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ഏവം പടിപന്നോ ഹോതി - ‘നോ ചസ്സ നോ ച മേ സിയാ, ന ഭവിസ്സതി ന മേ ഭവിസ്സതി, യദത്ഥി യം ഭൂതം തം പജഹാമീ’തി ഉപേക്ഖം പടിലഭതി. സോ ഭവേ ന രജ്ജതി, സമ്ഭവേ ന രജ്ജതി, അത്ഥുത്തരി പദം സന്തം സമ്മപ്പഞ്ഞായ പസ്സതി. തഞ്ച ഖ്വസ്സ പദം സബ്ബേന സബ്ബം സച്ഛികതം ഹോതി, തസ്സ സബ്ബേന സബ്ബം മാനാനുസയോ പഹീനോ ഹോതി, സബ്ബേന സബ്ബം ഭവരാഗാനുസയോ പഹീനോ ഹോതി, സബ്ബേന സബ്ബം അവിജ്ജാനുസയോ പഹീനോ ഹോതി. സോ ആസവാനം ഖയാ...പേ॰... സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അനുപാദാപരിനിബ്ബാനം. ഇമാ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്ത പുരിസഗതിയോ അനുപാദാ ച പരിനിബ്ബാന”ന്തി. ദുതിയം.

൩. തിസ്സബ്രഹ്മാസുത്തം

൫൩. ഏവം മേ സുതം - ഏകം സമയം ഭഗവാ രാജഗഹേ വിഹരതി ഗിജ്ഝകൂടേ പബ്ബതേ. അഥ ഖോ ദ്വേ ദേവതാ അഭിക്കന്തായ രത്തിയാ അഭിക്കന്തവണ്ണാ കേവലകപ്പം ഗിജ്ഝകൂടം ഓഭാസേത്വാ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമിംസു; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം അട്ഠംസു. ഏകമന്തം ഠിതാ ഖോ ഏകാ ദേവതാ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - "ഏതാ, ഭന്തേ, ഭിക്ഖുനിയോ വിമുത്താ"തി. അപരാ ദേവതാ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - "ഏതാ, ഭന്തേ, ഭിക്ഖുനിയോ അനുപാദിസേസാ സുവിമുത്താ"തി. ഇദമവോചും താ ദേവതാ. സമനുഞ്ഞോ സത്ഥാ അഹോസി. അഥ ഖോ താ ദേവതാ "സമനുഞ്ഞോ സത്ഥാ"തി ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ പദക്ഖിണം കത്വാ തത്ഥേവന്തരധായിംസു.

അഥ ഖോ ഭഗവാ തസ്സാ രത്തിയാ അച്ചയേന ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - "ഇമം, ഭിക്ഖവേ, രത്തിം ദ്വേ ദേവതാ അഭിക്കന്തായ രത്തിയാ അഭിക്കന്തവണ്ണാ കേവലകപ്പം ഗിജ്ഝകൂടം ഓഭാസേത്വാ യേനാഹം തേനുപസങ്കമിംസു; ഉപസങ്കമിത്വാ മം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം അട്ഠംസു. ഏകമന്തം ഠിതാ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഏകാ ദേവതാ മം ഏതദവോച - 'ഏതാ, ഭന്തേ, ഭിക്ഖുനിയോ വിമുത്താ'തി. അപരാ ദേവതാ മം ഏതദവോച - 'ഏതാ, ഭന്തേ, ഭിക്ഖുനിയോ അനുപാദിസേസാ സുവിമുത്താ'തി. ഇദമവോചും, ഭിക്ഖവേ, താ ദേവതാ. ഇദം വത്വാ മം അഭിവാദേത്വാ പദക്ഖിണം കത്വാ തത്ഥേവന്തരധായിംസൂ"തി.

തേന ഖോ പന സമയേന ആയസ്മാ മഹാമോഗ്ഗല്ലാനോ ഭഗവതോ അവിദൂരേ നിസിന്നോ ഹോതി. അഥ ഖോ ആയസ്മതോ മഹാമോഗ്ഗല്ലാനസ്സ ഏതദഹോസി - "കതമേസാനം ഖോ ദേവാനം ഏവം ഞാണം ഹോതി - 'സഉപാദിസേസേ വാ സഉപാദിസേസോതി, അനുപാദിസേസേ വാ അനുപാദിസേസോ'"തി? തേന ഖോ പന സമയേന തിസ്സോ നാമ ഭിക്ഖു അധുനാകാലങ്കതോ അഞ്ഞതരം ബ്രഹ്മലോകം ഉപപന്നോ ഹോതി. തത്രാപി നം ഏവം ജാനന്തി - "തിസ്സോ ബ്രഹ്മാ മഹിദ്ധികോ മഹാനുഭാവോ"തി.

അഥ ഖോ ആയസ്മാ മഹാമോഗ്ഗല്ലാനോ - സേയ്യഥാപി നാമ ബലവാ പുരിസോ സമിഞ്ജിതം വാ ബാഹം പസാരേയ്യ, പസാരിതം വാ ബാഹം സമിഞ്ജേയ്യ, ഏവമേവം - ഗിജ്ഝകൂടേ പബ്ബതേ അന്തരഹിതോ തസ്മിം ബ്രഹ്മലോകേ പാതുരഹോസി. അദ്ദസാ ഖോ തിസ്സോ ബ്രഹ്മാ ആയസ്മന്തം മഹാമോഗ്ഗല്ലാനം ദൂരതോവ ആഗച്ഛന്തം. ദിസ്വാ ആയസ്മന്തം മഹാമോഗ്ഗല്ലാനം ഏതദവോച - "ഏഹി ഖോ, മാരിസ മോഗ്ഗല്ലാന; സ്വാഗതം, മാരിസ മോഗ്ഗല്ലാന! ചിരസ്സം ഖോ, മാരിസ മോഗ്ഗല്ലാന, ഇമം പരിയായമകാസി , യദിദം ഇധാഗമനായ. നിസീദ, മാരിസ മോഗ്ഗല്ലാന, ഇദമാസനം പഞ്ഞത്ത"ന്തി. നിസീദി ഖോ ആയസ്മാ മഹാമോഗ്ഗല്ലാനോ പഞ്ഞത്തേ ആസനേ. തിസ്സോപി ഖോ ബ്രഹ്മാ ആയസ്മന്തം മഹാമോഗ്ഗല്ലാനം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ തിസ്സം ബ്രഹ്മാനം ആയസ്മാ മഹാമോഗ്ഗല്ലാനോ ഏതദവോച - "കതമേസാനം ഖോ, തിസ്സ , ദേവാനം ഏവം ഞാണം ഹോതി - 'സഉപാദിസേസേ വാ സഉപാദിസേസോതി, അനുപാദിസേസേ വാ അനുപാദിസേസോ'"തി? "ബ്രഹ്മകായികാനം ഖോ, മാരിസ മോഗ്ഗല്ലാന, ദേവാനം ഏവം ഞാണം ഹോതി - 'സഉപാദിസേസേ വാ സഉപാദിസേസോതി, അനുപാദിസേസേ വാ അനുപാദിസേസോ'"തി.

“സബ്ബേസഞ്ഞേവ ഖോ, തിസ്സ, ബ്രഹ്മകായികാനം ദേവാനം ഏവം ഞാണം ഹോതി - ‘സഉപാദിസേസേ വാ സഉപാദിസേസോതി, അനുപാദിസേസേ വാ അനുപാദിസേസോ’”തി? “ന ഖോ, മാരിസ മോഗ്ഗല്ലാന, സബ്ബേസം ബ്രഹ്മകായികാനം ദേവാനം ഏവം ഞാണം ഹോതി - ‘സഉപാദിസേസേ വാ സഉപാദിസേസോതി, അനുപാദിസേസേ വാ അനുപാദിസേസോ’”തി.

“യേ ഖോ തേ, മാരിസ മോഗ്ഗല്ലാന, ബ്രഹ്മകായികാ ദേവാ ബ്രഹ്മേന ആയുനാ സന്തുട്ഠാ ബ്രഹ്മേന വണ്ണേന ബ്രഹ്മേന സുഖേന ബ്രഹ്മേന യസേന ബ്രഹ്മേന ആധിപതേയ്യേന സന്തുട്ഠാ, തേ ഉത്തരി നിസ്സരണം യഥാഭൂതം നപ്പജാനന്തി. തേസം ന ഏവം ഞാണം ഹോതി - ‘സഉപാദിസേസേ വാ സഉപാദിസേസോതി, അനുപാദിസേസേ വാ അനുപാദിസേസോ’തി. യേ ച ഖോ തേ, മാരിസ മോഗ്ഗല്ലാന, ബ്രഹ്മകായികാ ദേവാ ബ്രഹ്മേന ആയുനാ അസന്തുട്ഠാ, ബ്രഹ്മേന വണ്ണേന ബ്രഹ്മേന സുഖേന ബ്രഹ്മേന യസേന ബ്രഹ്മേന ആധിപതേയ്യേന അസന്തുട്ഠാ, തേ ച ഉത്തരി നിസ്സരണം യഥാഭൂതം പജാനന്തി. തേസം ഏവം ഞാണം ഹോതി - ‘സഉപാദിസേസേ വാ സഉപാദിസേസോതി, അനുപാദിസേസേ വാ അനുപാദിസേസോ’”തി.

“ഇധ, മാരിസ മോഗ്ഗല്ലാന, ഭിക്ഖു ഉഭതോഭാഗവിമുത്തോ ഹോതി. തമേനം തേ ദേവാ ഏവം ജാനന്തി - ‘അയം ഖോ ആയസ്മാ ഉഭതോഭാഗവിമുത്തോ. യാവസ്സ കായോ ഠസ്സതി താവ നം ദക്ഖന്തി ദേവമനുസ്സാ. കായസ്സ ഭേദാ ന നം ദക്ഖന്തി ദേവമനുസ്സാ’തി. ഏവമ്പി ഖോ, മാരിസ മോഗ്ഗല്ലാന , തേസം ദേവാനം ഞാണം ഹോതി - ‘സഉപാദിസേസേ വാ സഉപാദിസേസോതി, അനുപാദിസേസേ വാ അനുപാദിസേസോ’”തി.

“ഇധ പന, മാരിസ മോഗ്ഗല്ലാന, ഭിക്ഖു പഞ്ഞാവിമുത്തോ ഹോതി. തമേനം തേ ദേവാ ഏവം ജാനന്തി - ‘അയം ഖോ ആയസ്മാ പഞ്ഞാവിമുത്തോ. യാവസ്സ കായോ ഠസ്സതി താവ നം ദക്ഖന്തി ദേവമനുസ്സാ. കായസ്സ ഭേദാ ന നം ദക്ഖന്തി ദേവമനുസ്സാ’തി. ഏവമ്പി ഖോ, മാരിസ മോഗ്ഗല്ലാന, തേസം ദേവാനം ഞാണം ഹോതി - ‘സഉപാദിസേസേ വാ സഉപാദിസേസോതി, അനുപാദിസേസേ വാ അനുപാദിസേസോ’”തി.

“ഇധ പന, മാരിസ മോഗ്ഗല്ലാന, ഭിക്ഖു കായസക്ഖീ ഹോതി. തമേനം ദേവാ ഏവം ജാനന്തി - ‘അയം ഖോ ആയസ്മാ കായസക്ഖീ. അപ്പേവ നാമ അയമായസ്മാ അനുലോമികാനി സേനാസനാനി പടിസേവമാനോ കല്യാണമിത്തേ ഭജമാനോ ഇന്ദ്രിയാനി സമന്നാനയമാനോ - യസ്സത്ഥായ കുലപുത്താ സമ്മദേവ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജന്തി തദനുത്തരം - ബ്രഹ്മചരിയപരിയോസാനം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യാ’തി. ഏവമ്പി ഖോ, മാരിസ മോഗ്ഗല്ലാന, തേസം ദേവാനം ഞാണം ഹോതി - ‘സഉപാദിസേസേ വാ സഉപാദിസേസോതി, അനുപാദിസേസേ വാ അനുപാദിസേസോ’”തി.

“ഇധ പന, മാരിസ മോഗ്ഗല്ലാന, ഭിക്ഖു ദിട്ഠിപ്പത്തോ ഹോതി…പേ॰… സദ്ധാവിമുത്തോ ഹോതി…പേ॰… ധമ്മാനുസാരീ ഹോതി. തമേനം തേ ദേവാ ഏവം ജാനന്തി - ‘അയം ഖോ ആയസ്മാ ധമ്മാനുസാരീ . അപ്പേവ നാമ അയമായസ്മാ അനുലോമികാനി സേനാസനാനി പടിസേവമാനോ കല്യാണമിത്തേ ഭജമാനോ ഇന്ദ്രിയാനി സമന്നാനയമാനോ - യസ്സത്ഥായ

കുലപുത്താ സമ്മദേവ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജന്തി തദനുത്തരം - ബ്രഹ്മചരിയപരിയോസാനം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യാ'തി. ഏവമ്പി ഖോ, മാരിസ മോഗ്ഗല്ലാന, തേസം ദേവാനം ഞാണം ഹോതി - 'സഉപാദിസേസേ വാ സഉപാദിസേസോതി, അനുപാദിസേസേ വാ അനുപാദിസേസോ'''തി.

അഥ ഖോ ആയസ്മാ മഹാമോഗ്ഗല്ലാനോ തിസ്സസ്സ ബ്രഹ്മുനോ ഭാസിതം അഭിനന്ദിത്വാ അനുമോദിത്വാ - സേയ്യഥാപി നാമ ബലവാ പുരിസോ സമിഞ്ജിതം വാ ബാഹം പസാരേയ്യ, പസാരിതം വാ ബാഹം സമിഞ്ജേയ്യ, ഏവമേവം - ബ്രഹ്മലോകേ അന്തരഹിതോ ഗിജ്ഝകൂടേ പബ്ബതേ പാതുരഹോസി. അഥ ഖോ ആയസ്മാ മഹാമോഗ്ഗല്ലാനോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ മഹാമോഗ്ഗല്ലാനോ യാവതകോ അഹോസി തിസ്സേന ബ്രഹ്മുനാ സദ്ധിം കഥാസല്ലാപോ തം സബ്ബം ഭഗവതോ ആരോചേസി.

''ന ഹി പന തേ, മോഗ്ഗല്ലാന, തിസ്സോ ബ്രഹ്മാ സത്തമം അനിമിത്തവിഹാരിം പുഗ്ഗലം ദേസേതി''. ''ഏതസ്സ, ഭഗവാ, കാലോ; ഏതസ്സ, സുഗത, കാലോ! യം ഭഗവാ സത്തമം അനിമിത്തവിഹാരിം പുഗ്ഗലം ദേസേയ്യ. ഭഗവതോ സുത്വാ ഭിക്ഖൂ ധാരേസ്സന്തീ''തി. ''തേന ഹി, മോഗ്ഗല്ലാന, സുണാഹി, സാധുകം മനസി കരോഹി; ഭാസിസ്സാമീ''തി. ''ഏവം, ഭന്തേ''തി ഖോ ആയസ്മാ മഹാമോഗ്ഗല്ലാനോ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസി. ഭഗവാ ഏതദവോച -

''ഇധ, മോഗ്ഗല്ലാന, ഭിക്ഖു സബ്ബനിമിത്താനം അമനസികാരാ അനിമിത്തം ചേതോസമാധിം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. തമേനം തേ ദേവാ ഏവം ജാനന്തി - 'അയം ഖോ ആയസ്മാ സബ്ബനിമിത്താനം അമനസികാരാ അനിമിത്തം ചേതോസമാധിം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. അപ്പേവ നാമ അയമായസ്മാ അനുലോമികാനി സേനാസനാനി പടിസേവമാനോ കല്യാണമിത്തേ ഭജമാനോ ഇന്ദ്രിയാനി സമന്നാനയമാനോ - യസ്സത്ഥായ കുലപുത്താ സമ്മദേവ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജന്തി തദനുത്തരം - ബ്രഹ്മചരിയപരിയോസാനം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യാ'തി. ഏവം ഖോ, മോഗ്ഗല്ലാന, തേസം ദേവാനം ഞാണം ഹോതി - 'സഉപാദിസേസേ വാ സഉപാദിസേസോതി, അനുപാദിസേസേ വാ അനുപാദിസേസോ'''തി. തതിയം.

൪. സീഹസേനാപതിസുത്തം

൩൪. ഏവം മേ സുതം - ഏകം സമയം ഭഗവാ വേസാലിയം വിഹരതി മഹാവനേ കൂടാഗാരസാലായം. അഥ ഖോ സീഹോ സേനാപതി യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ സീഹോ സേനാപതി ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''സക്കാ നു ഖോ, ഭന്തേ, സന്ദിട്ഠികം ദാനഫലം പഞ്ഞാപേതു''ന്തി?

''തേന ഹി, സീഹ, തഞ്ഞേവേത്ഥ പടിപുച്ഛിസ്സാമി, യഥാ തേ ഖമേയ്യ തഥാ നം ബ്യാകരേയ്യാസി. തം കിം മഞ്ഞസി, സീഹ, ഇധ ദ്വേ പുരിസാ - ഏകോ പുരിസോ അസ്സദ്ധോ മച്ഛരീ കദരിയോ പരിഭാസകോ, ഏകോ പുരിസോ

സദ്ധോ ദാനപതി അനുപ്പദാനരതോ. തം കിം മഞ്ഞസി, സീഹ, കം നു ഖോ [കിം നു ഖോ (ക॰)] അരഹന്തോ പഠമം അനുകമ്പന്താ അനുകമ്പേയ്യും - 'യോ വാ സോ പുരിസോ അസ്സദ്ധോ മച്ഛരീ കദരിയോ പരിഭാസകോ, യോ വാ സോ പുരിസോ സദ്ധോ ദാനപതി അനുപ്പദാനരതോ'"തി?

"യോ സോ, ഭന്തേ, പുരിസോ അസ്സദ്ധോ മച്ഛരീ കദരിയോ പരിഭാസകോ, കിന്തം [കിന്തി (ക॰)] അരഹന്തോ പഠമം അനുകമ്പന്താ അനുകമ്പിസ്സന്തി! യോ ച ഖോ സോ, ഭന്തേ, പുരിസോ സദ്ധോ ദാനപതി അനുപ്പദാനരതോ തംയേവ അരഹന്തോ പഠമം അനുകമ്പന്താ അനുകമ്പേയ്യും".

"തം കിം മഞ്ഞസി, സീഹ, കം നു ഖോ അരഹന്തോ പഠമം ഉപസങ്കമന്താ ഉപസങ്കമേയ്യും - 'യോ വാ സോ പുരിസോ അസ്സദ്ധോ മച്ഛരീ കദരിയോ പരിഭാസകോ, യോ വാ സോ പുരിസോ സദ്ധോ ദാനപതി അനുപ്പദാനരതോ'"തി? "യോ സോ, ഭന്തേ, പുരിസോ അസ്സദ്ധോ മച്ഛരീ കദരിയോ പരിഭാസകോ, കിന്തം അരഹന്തോ പഠമം ഉപസങ്കമന്താ ഉപസങ്കമിസ്സന്തി! യോ ച ഖോ സോ, ഭന്തേ, പുരിസോ സദ്ധോ ദാനപതി അനുപ്പദാനരതോ തംയേവ അരഹന്തോ പഠമം ഉപസങ്കമന്താ ഉപസങ്കമേയ്യും".

"തം കിം മഞ്ഞസി, സീഹ, കസ്സ നു ഖോ അരഹന്തോ പഠമം പടിഗ്ഗണ്ഹന്താ പടിഗ്ഗണ്ഹേയ്യും - 'യോ വാ സോ പുരിസോ അസ്സദ്ധോ മച്ഛരീ കദരിയോ പരിഭാസകോ, യോ വാ സോ പുരിസോ സദ്ധോ ദാനപതി അനുപ്പദാനരതോ'"തി? "യോ സോ, ഭന്തേ, പുരിസോ അസ്സദ്ധോ മച്ഛരീ കദരിയോ പരിഭാസകോ, കിന്തം തസ്സ അരഹന്തോ പഠമം പടിഗ്ഗണ്ഹന്താ പടിഗ്ഗണ്ഹിസ്സന്തി! യോ ച ഖോ സോ, ഭന്തേ, പുരിസോ സദ്ധോ ദാനപതി അനുപ്പദാനരതോ തസ്സേവ അരഹന്തോ പഠമം പടിഗ്ഗണ്ഹന്താ പടിഗ്ഗണ്ഹേയ്യും"'.

"തം കിം മഞ്ഞസി, സീഹ, കസ്സ നു ഖോ അരഹന്തോ പഠമം ധമ്മം ദേസേന്താ ദേസേയ്യും - 'യോ വാ സോ പുരിസോ അസ്സദ്ധോ മച്ഛരീ കദരിയോ പരിഭാസകോ, യോ വാ സോ പുരിസോ സദ്ധോ ദാനപതി അനുപ്പദാനരതോ'"തി? "യോ സോ, ഭന്തേ, പുരിസോ അസ്സദ്ധോ മച്ഛരീ കദരിയോ പരിഭാസകോ, കിന്തം തസ്സ അരഹന്തോ പഠമം ധമ്മം ദേസേന്താ ദേസേസ്സന്തി! യോ ച ഖോ സോ, ഭന്തേ, പുരിസോ സദ്ധോ ദാനപതി അനുപ്പദാനരതോ തസ്സേവ അരഹന്തോ പഠമം ധമ്മം ദേസേന്താ ദേസേയ്യും" .

"തം കിം മഞ്ഞസി, സീഹ, കസ്സ നു ഖോ കല്യാണോ കിത്തിസദ്ദോ അബ്ഭുഗ്ഗച്ഛേയ്യ - 'യോ വാ സോ പുരിസോ അസ്സദ്ധോ മച്ഛരീ കദരിയോ പരിഭാസകോ, യോ വാ സോ പുരിസോ സദ്ധോ ദാനപതി അനുപ്പദാനരതോ'"തി? "യോ സോ, ഭന്തേ, പുരിസോ അസ്സദ്ധോ മച്ഛരീ കദരിയോ പരിഭാസകോ, കിന്തം തസ്സ കല്യാണോ കിത്തിസദ്ദോ അബ്ഭുഗ്ഗച്ഛിസ്സതി! യോ ച ഖോ സോ, ഭന്തേ, പുരിസോ സദ്ധോ ദാനപതി അനുപ്പദാനരതോ തസ്സേവ കല്യാണോ കിത്തിസദ്ദോ അബ്ഭുഗ്ഗച്ഛേയ്യ".

"തം കിം മഞ്ഞസി, സീഹ, കോ നു ഖോ യംയദേവ പരിസം ഉപസങ്കമേയ്യ, യദി ഖത്തിയപരിസം യദി ബ്രാഹ്മണപരിസം യദി ഗഹപതിപരിസം യദി സമണപരിസം വിസാരദോ ഉപസങ്കമേയ്യ അമങ്കുഭൂതോ - 'യോ വാ സോ

പുരിസോ അസ്സദ്ധോ മച്ഛരീ കദരിയോ പരിഭാസകോ, യോ വാ സോ പുരിസോ സദ്ധോ ദാനപതി അനുപ്പദാനരതോ'''തി? ''യോ സോ, ഭന്തേ, പുരിസോ അസ്സദ്ധോ മച്ഛരീ കദരിയോ പരിഭാസകോ, കിം സോ യംയദേവ പരിസം ഉപസങ്കമിസ്സതി, യദി ഖത്തിയപരിസം യദി ബ്രാഹ്മണപരിസം യദി ഗഹപതിപരിസം യദി സമണപരിസം വിസാരദോ ഉപസങ്കമിസ്സതി അമങ്കുഭൂതോ! യോ ച ഖോ സോ, ഭന്തേ, പുരിസോ സദ്ധോ ദാനപതി അനുപ്പദാനരതോ സോ യംയദേവ പരിസം ഉപസങ്കമേയ്യ, യദി ഖത്തിയപരിസം യദി ബ്രാഹ്മണപരിസം യദി ഗഹപതിപരിസം യദി സമണപരിസം വിസാരദോ ഉപസങ്കമേയ്യ അമങ്കുഭൂതോ''.

''തം കിം മഞ്ഞസി, സീഹ, കോ നു ഖോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജേയ്യ - 'യോ വാ സോ പുരിസോ അസ്സദ്ധോ മച്ഛരീ കദരിയോ പരിഭാസകോ, യോ വാ സോ പുരിസോ സദ്ധോ ദാനപതി അനുപ്പദാനരതോ'''തി ? ''യോ സോ, ഭന്തേ, പുരിസോ അസ്സദ്ധോ മച്ഛരീ കദരിയോ പരിഭാസകോ, കിം സോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജിസ്സതി! യോ ച ഖോ സോ, ഭന്തേ, പുരിസോ സദ്ധോ ദാനപതി അനുപ്പദാനരതോ സോ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജേയ്യ''.

''യാനിമാനി, ഭന്തേ, ഭഗവതാ സന്ദിട്ഠികാനി ദാനഫലാനി അക്ഖാതാനി, നാഹം എത്ഥ ഭഗവതോ സദ്ധായ ഗച്ഛാമി. അഹമ്പി എതാനി ജാനാമി. അഹം, ഭന്തേ, ദായകോ ദാനപതി, മം അരഹന്തോ പഠമം അനുകമ്പന്താ അനുകമ്പന്തി. അഹം, ഭന്തേ, ദായകോ ദാനപതി, മം അരഹന്തോ പഠമം ഉപസങ്കമന്താ ഉപസങ്കമന്തി. അഹം, ഭന്തേ, ദായകോ ദാനപതി, മയ്ഹം അരഹന്തോ പഠമം പടിഗ്ഗണ്ഹന്താ പടിഗ്ഗണ്ഹന്തി . അഹം, ഭന്തേ, ദായകോ ദാനപതി, മയ്ഹം അരഹന്തോ പഠമം ധമ്മം ദേസേന്താ ദേസേന്തി. അഹം, ഭന്തേ, ദായകോ ദാനപതി, മയ്ഹം കല്യാണോ കിത്തിസദ്ദോ അബ്ഭുഗ്ഗതോ - 'സീഹോ സേനാപതി ദായകോ കാരകോ സങ്ഘുപട്ഠാകോ'തി . അഹം, ഭന്തേ, ദായകോ ദാനപതി യംയദേവ പരിസം ഉപസങ്കമാമി, യദി ഖത്തിയപരിസം...പേ॰... യദി സമണപരിസം വിസാരദോ ഉപസങ്കമാമി അമങ്കുഭൂതോ. യാനിമാനി, ഭന്തേ, ഭഗവതാ സന്ദിട്ഠികാനി ദാനഫലാനി അക്ഖാതാനി, നാഹം എത്ഥ ഭഗവതോ സദ്ധായ ഗച്ഛാമി. അഹമ്പി എതാനി ജാനാമി. യഞ്ച ഖോ മം, ഭന്തേ, ഭഗവാ ഏവമാഹ - 'ദായകോ, സീഹ, ദാനപതി കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജതീ'തി . എതാഹം ന ജാനാമി, എത്ഥ ച പനാഹം, ഭഗവതോ സദ്ധായ ഗച്ഛാമീ''തി. ''ഏവമേതം, സീഹ ; ഏവമേതം, സീഹ! ദായകോ, സീഹ, ദാനപതി കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജതീ''തി. ചതുത്ഥം.

൫. അരക്ഖേയ്യസുത്തം

൩൫. ''ചത്താരിമാനി, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതസ്സ അരക്ഖേയ്യാനി, തീഹി ച അനുപവജ്ജോ. കതമാനി ചത്താരി തഥാഗതസ്സ അരക്ഖേയ്യാനി? പരിസുദ്ധകായസമാചാരോ, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ; നത്ഥി തഥാഗതസ്സ കായദുച്ചരിതം യം തഥാഗതോ രക്ഖേയ്യ - 'മാ മേ ഇദം പരോ അഞ്ഞാസീ'തി. പരിസുദ്ധവചീസമാചാരോ, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ; നത്ഥി തഥാഗതസ്സ വചീദുച്ചരിതം യം തഥാഗതോ രക്ഖേയ്യ - 'മാ മേ ഇദം പരോ അഞ്ഞാസീ'തി.

പരിസുദ്ധമനോസമാചാരോ, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ; നത്ഥി തഥാഗതസ്സ മനോദുച്ചരിതം യം തഥാഗതോ രക്ഖേയ്യ - ‘മാ മേ ഇദം പരോ അഞ്ഞാസീ’തി. പരിസുദ്ധാജീവോ, ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ; നത്ഥി തഥാഗതസ്സ മിച്ഛാആജീവോ യം തഥാഗതോ രക്ഖേയ്യ - ‘മാ മേ ഇദം പരോ അഞ്ഞാസീ’തി. ഇമാനി ചത്താരി തഥാഗതസ്സ അരക്ഖേയ്യാനി.

“കതമേഹി തീഹി അനുപവജ്ജോ? സ്വാക്ഖാതധമ്മോ , ഭിക്ഖവേ, തഥാഗതോ. തത്ര വത മം സമണോ വാ ബ്രാഹ്മണോ വാ ദേവോ വാ മാരോ വാ ബ്രഹ്മാ വാ കോചി വാ ലോകസ്മിം സഹധമ്മേന പടിചോദേസ്സതി - ‘ഇതിപി ത്വം ന സ്വാക്ഖാതധമ്മോ’തി. നിമിത്തമേതം, ഭിക്ഖവേ, ന സമനുപസ്സാമി. ഏതമഹം [ഏതംപഹം (സീ॰ സ്യാ॰)], ഭിക്ഖവേ , നിമിത്തം അസമനുപസ്സന്തോ ഖേമപ്പത്തോ അഭയപ്പത്തോ വേസാരജ്ജപ്പത്തോ വിഹരാമി.

“സുപഞ്ഞത്താ ഖോ പന മേ, ഭിക്ഖവേ, സാവകാനം നിബ്ബാനഗാമിനീ പടിപദാ. യഥാപടിപന്നാ മമ സാവകാ ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരന്തി. തത്ര വത മം സമണോ വാ ബ്രാഹ്മണോ വാ ദേവോ വാ മാരോ വാ ബ്രഹ്മാ വാ കോചി വാ ലോകസ്മിം സഹധമ്മേന പടിചോദേസ്സതി - ‘ഇതിപി തേ ന സുപഞ്ഞത്താ സാവകാനം നിബ്ബാനഗാമിനീ പടിപദാ. യഥാപടിപന്നാ തവ സാവകാ ആസവാനം ഖയാ… പേ॰… സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരന്തീ’തി. നിമിത്തമേതം, ഭിക്ഖവേ, ന സമനുപസ്സാമി . ഏതമഹം, ഭിക്ഖവേ, നിമിത്തം അസമനുപസ്സന്തോ ഖേമപ്പത്തോ അഭയപ്പത്തോ വേസാരജ്ജപ്പത്തോ വിഹരാമി.

“അനേകസതാ ഖോ പന മേ, ഭിക്ഖവേ, സാവകപരിസാ ആസവാനം ഖയാ…പേ॰… സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരന്തി. തത്ര വത മം സമണോ വാ ബ്രാഹ്മണോ വാ ദേവോ വാ മാരോ വാ ബ്രഹ്മാ വാ കോചി വാ ലോകസ്മിം സഹധമ്മേന പടിചോദേസ്സതി - ‘ഇതിപി തേ ന അനേകസതാ സാവകപരിസാ ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരന്തീ’തി. നിമിത്തമേതം, ഭിക്ഖവേ, ന സമനുപസ്സാമി. ഏതമഹം, ഭിക്ഖവേ, നിമിത്തം അസമനുപസ്സന്തോ ഖേമപ്പത്തോ അഭയപ്പത്തോ വേസാരജ്ജപ്പത്തോ വിഹരാമി. ഇമേഹി തീഹി അനുപവജ്ജോ.

“ഇമാനി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ചത്താരി തഥാഗതസ്സ അരക്ഖേയ്യാനി, ഇമേഹി ച തീഹി അനുപവജ്ജോ”തി. പഞ്ചമം.

൬. കിമിലസുത്തം

൫൬. ഏവം മേ സുതം - ഏകം സമയം ഭഗവാ കിമിലായം വിഹരതി നിചുലവനേ [വേളുവനേ (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰) അ॰ നി॰ ൫.൨൦൧; ൭.൫൯]. അഥ ഖോ ആയസ്മാ കിമിലോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ കിമിലോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - “കോ നു ഖോ, ഭന്തേ, ഹേതു കോ പച്ചയോ യേന തഥാഗതേ പരിനിബ്ബുതേ സദ്ധമ്മോ ന ചിരട്ഠിതികോ ഹോതീ”തി?

“ഇധ , കിമില, തഥാഗതേ പരിനിബ്ബുതേ ഭിക്ഖൂ ഭിക്ഖുനിയോ ഉപാസകാ ഉപാസികായോ സത്ഥരി അഗാരവാ വിഹരന്തി അപ്പതിസ്സാ, ധമ്മേ അഗാരവാ വിഹരന്തി അപ്പതിസ്സാ, സങ്ഘേ അഗാരവാ വിഹരന്തി അപ്പതിസ്സാ, സിക്ഖായ അഗാരവാ വിഹരന്തി അപ്പതിസ്സാ, സമാധിസ്മിം അഗാരവാ വിഹരന്തി അപ്പതിസ്സാ, അപ്പമാദേ അഗാരവാ വിഹരന്തി അപ്പതിസ്സാ, പടിസന്ഥാരേ അഗാരവാ വിഹരന്തി അപ്പതിസ്സാ. അയം ഖോ, കിമില, ഹേതു അയം പച്ചയോ യേന തഥാഗതേ പരിനിബ്ബുതേ സദ്ധമ്മോ ന ചിരട്ഠിതികോ ഹോതീ”തി.

“കോ പന, ഭന്തേ, ഹേതു കോ പച്ചയോ യേന തഥാഗതേ പരിനിബ്ബുതേ സദ്ധമ്മോ ചിരട്ഠിതികോ ഹോതീ”തി? “ഇധ, കിമില, തഥാഗതേ പരിനിബ്ബുതേ ഭിക്ഖൂ ഭിക്ഖുനിയോ ഉപാസകാ ഉപാസികായോ സത്ഥരി സഗാരവാ വിഹരന്തി സപ്പതിസ്സാ, ധമ്മേ സഗാരവാ വിഹരന്തി സപ്പതിസ്സാ, സങ്ഘേ സഗാരവാ വിഹരന്തി സപ്പതിസ്സാ, സിക്ഖായ സഗാരവാ വിഹരന്തി സപ്പതിസ്സാ, സമാധിസ്മിം സഗാരവാ വിഹരന്തി സപ്പതിസ്സാ, അപ്പമാദേ സഗാരവാ വിഹരന്തി സപ്പതിസ്സാ, പടിസന്ഥാരേ സഗാരവാ വിഹരന്തി സപ്പതിസ്സാ. അയം ഖോ, കിമില, ഹേതു അയം പച്ചയോ യേന തഥാഗതേ പരിനിബ്ബുതേ സദ്ധമ്മോ ചിരട്ഠിതികോ ഹോതീ”തി. ഛട്ഠം.

൭. സത്തധമ്മസുത്തം

൬൭. “സത്തഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു നചിരസ്സേവ ആസവാനം ഖയാ...പേ॰... സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യ. കതമേഹി സത്തഹി ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു സദ്ധോ ഹോതി, സീലവാ ഹോതി, ബഹുസ്സുതോ ഹോതി, പടിസല്ലീനോ ഹോതി, ആരദ്ധവീരിയോ ഹോതി, സതിമാ ഹോതി, പഞ്ഞവാ ഹോതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്തഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു നചിരസ്സേവ ആസവാനം ഖയാ...പേ॰... സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരേയ്യാ”തി. സത്തമം.

൮. പചലായമാനസുത്തം

൬൮. ഏവം മേ സുതം - ഏകം സമയം ഭഗവാ ഭഗ്ഗേസു വിഹരതി സുസുമാരഗിരേ ഭേസകളാവനേ മിഗദായേ. തേന ഖോ പന സമയേന ആയസ്മാ മഹാമോഗ്ഗല്ലാനോ മഗധേസു കല്ലവാളപുത്തഗാമേ [കല്ലവാലമുത്തഗാമേ (സ്യാ॰)] പചലായമാനോ നിസിന്നോ ഹോതി. അദ്ദസാ ഖോ ഭഗവാ ദിബ്ബേന ചക്ഖുനാ വിസുദ്ധേന അതിക്കന്തമാനുസകേന ആയസ്മന്തം മഹാമോഗ്ഗല്ലാനം മഗധേസു കല്ലവാളപുത്തഗാമേ പചലായമാനം നിസിന്നം. ദിസ്വാ - സേയ്യഥാപി നാമ ബലവാ പുരിസോ സമിഞ്ജിതം വാ ബാഹം പസാരേയ്യ, പസാരിതം വാ ബാഹം സമിഞ്ജേയ്യ, ഏവമേവം - ഭഗ്ഗേസു സുസുമാരഗിരേ ഭേസകളാവനേ മിഗദായേ അന്തരഹിതോ മഗധേസു കല്ലവാളപുത്തഗാമേ ആയസ്മതോ മഹാമോഗ്ഗല്ലാനസ്സ സമ്മുഖേ പാതുരഹോസി. നിസീദി ഭഗവാ പഞ്ഞത്തേ ആസനേ. നിസജ്ജ ഖോ ഭഗവാ ആയസ്മന്തം മഹാമോഗ്ഗല്ലാനം ഏതദവോച -

“പചലായസി നോ ത്വം, മോഗ്ഗല്ലാന, പചലായസി നോ ത്വം, മോഗ്ഗല്ലാനാ”തി? “ഏവം, ഭന്തേ” . “തസ്മാതിഹ, മോഗ്ഗല്ലാന, യഥാസഞ്ഞിസ്സ തേ

വിഹരതോ തം മിദ്ധം ഓക്കമതി, തം സഞ്ഞം മാ മനസാകാസി [മാ മനസികാസി (സീ॰), മനസി കരേയ്യാസി (സ്യാ॰), മനസാകാസി (ക॰)], തം സഞ്ഞം മാ ബഹുലമകാസി [തം സഞ്ഞം ബഹുലം കരേയ്യാസി (സ്യാ॰), തം സഞ്ഞം ബഹുലമകാസി (ക॰)]. ഠാനം ഖോ പനേതം, മോഗ്ഗല്ലാന, വിജ്ജതി യം തേ ഏവം വിഹരതോ തം മിദ്ധം പഹീയേഥ''.

''നോ ചേ തേ ഏവം വിഹരതോ തം മിദ്ധം പഹീയേഥ, തതോ ത്വം, മോഗ്ഗല്ലാന, യഥാസുതം യഥാപരിയത്തം ധമ്മം ചേതസാ അനുവിതക്കേയ്യാസി അനുവിചാരേയ്യാസി, മനസാ അനുപേക്ഖേയ്യാസി. ഠാനം ഖോ പനേതം വിജ്ജതി യം തേ ഏവം വിഹരതോ തം മിദ്ധം പഹീയേഥ.

''നോ ചേ തേ ഏവം വിഹരതോ തം മിദ്ധം പഹീയേഥ, തതോ ത്വം, മോഗ്ഗല്ലാന, യഥാസുതം യഥാപരിയത്തം ധമ്മം വിത്ഥാരേന സജ്ഝായം കരേയ്യാസി. ഠാനം ഖോ പനേതം വിജ്ജതി യം തേ ഏവം വിഹരതോ തം മിദ്ധം പഹീയേഥ.

''നോ ചേ തേ ഏവം വിഹരതോ തം മിദ്ധം പഹീയേഥ, തതോ ത്വം, മോഗ്ഗല്ലാന, ഉഭോ കണ്ണസോതാനി ആവിഞ്ഛേയ്യാസി [ആവിഞ്ജേയ്യാസി (സീ॰ സ്യാ॰)], പാണിനാ ഗത്താനി അനുമജ്ജേയ്യാസി. ഠാനം ഖോ പനേതം വിജ്ജതി യം തേ ഏവം വിഹരതോ തം മിദ്ധം പഹീയേഥ.

''നോ ചേ തേ ഏവം വിഹരതോ തം മിദ്ധം പഹീയേഥ, തതോ ത്വം, മോഗ്ഗല്ലാന, ഉട്ഠായാസനാ ഉദകേന അക്ഖീനി അനുമജ്ജിത്വാ [പനിഞ്ജിത്വാ (ക॰)] ദിസാ അനുവിലോകേയ്യാസി , നക്ഖത്താനി താരകരൂപാനി ഉല്ലോകേയ്യാസി. ഠാനം ഖോ പനേതം വിജ്ജതി യം തേ ഏവം വിഹരതോ തം മിദ്ധം പഹീയേഥ.

''നോ ചേ തേ ഏവം വിഹരതോ തം മിദ്ധം പഹീയേഥ, തതോ ത്വം, മോഗ്ഗല്ലാന, ആലോകസഞ്ഞം മനസി കരേയ്യാസി, ദിവാസഞ്ഞം അധിട്ഠഹേയ്യാസി - യഥാ ദിവാ തഥാ രത്തിം യഥാ രത്തിം തഥാ ദിവാ. ഇതി വിവടേന [വിവട്ടേന (സ്യാ॰), മിദ്ധവിഗതേന (ക॰)] ചേതസാ അപരിയോനദ്ധേന സപ്പഭാസം ചിത്തം ഭാവേയ്യാസി. ഠാനം ഖോ പനേതം വിജ്ജതി യം തേ ഏവം വിഹരതോ തം മിദ്ധം പഹീയേഥ.

''നോ ചേ തേ ഏവം വിഹരതോ തം മിദ്ധം പഹീയേഥ, തതോ ത്വം, മോഗ്ഗല്ലാന, പച്ഛാപുരേസഞ്ഞീ [പച്ഛാപുരേ തഥാസഞ്ഞീ (കത്ഥചി)] ചങ്കമം അധിട്ഠഹേയ്യാസി അന്തോഗതേഹി ഇന്ദ്രിയേഹി അബഹിഗതേന മാനസേന. ഠാനം ഖോ പനേതം വിജ്ജതി യം തേ ഏവം വിഹരതോ തം മിദ്ധം പഹീയേഥ.

''നോ ചേ തേ ഏവം വിഹരതോ തം മിദ്ധം പഹീയേഥ, തതോ ത്വം, മോഗ്ഗല്ലാന, ദക്ഖിണേന പസ്സേന സീഹസേയ്യം കപ്പേയ്യാസി പാദേ പാദം അച്ചാധായ സതോ സമ്പജാനോ ഉട്ഠാനസഞ്ഞം മനസി കരിത്വാ. പടിബുദ്ധേന ച [പടിബുദ്ധേനേവ (സ്യാ॰)] തേ, മോഗ്ഗല്ലാന, ഖിപ്പഞ്ഞേവ പച്ചുട്ഠാതബ്ബം - 'ന സേയ്യസുഖം ന പസ്സസുഖം ന മിദ്ധസുഖം അനുയുത്തോ വിഹരിസ്സാമീ'തി. ഏവഞ്ഹി തേ, മോഗ്ഗല്ലാന, സിക്ഖിതബ്ബം.

“തസ്മാതിഹ, മോഗ്ഗല്ലാന, ഏവം സിക്ഖിതബ്ബം - ‘ന ഉച്ചാസോണ്ഡം പഗ്ഗഹേത്വാ കുലാനി ഉപസങ്കമിസ്സാമീ’തി. ഏവഞ്ഹി തേ, മോഗ്ഗല്ലാന, സിക്ഖിതബ്ബം. സചേ, മോഗ്ഗല്ലാന, ഭിക്ഖു ഉച്ചാസോണ്ഡം പഗ്ഗഹേത്വാ കുലാനി ഉപസങ്കമതി, സന്തി ഹി, മോഗ്ഗല്ലാന, കുലേസു കിച്ചകരണീയാനി. യേഹി മനുസ്സാ ആഗതം ഭിക്ഖും ന മനസി കരോന്തി, തത്ര ഭിക്ഖുസ്സ ഏവം ഹോതി - ‘കോസു നാമ ഇദാനി മം ഇമസ്മിം കുലേ പരിഭിന്ദി, വിരത്തരൂപാ ദാനിമേ മയി മനുസ്സാ’തി. ഇതിസ്സ അലാഭേന മങ്കുഭാവോ, മങ്കുഭൂതസ്സ ഉദ്ധച്ചം, ഉദ്ധതസ്സ അസംവരോ, അസംവുതസ്സ ആരാ ചിത്തം സമാധിമ്ഹാ.

“തസ്മാതിഹ, മോഗ്ഗല്ലാന, ഏവം സിക്ഖിതബ്ബം - ‘ന വിഗ്ഗാഹികകഥം കഥേസ്സാമീ’തി. ഏവഞ്ഹി തേ, മോഗ്ഗല്ലാന, സിക്ഖിതബ്ബം. വിഗ്ഗാഹികായ, മോഗ്ഗല്ലാന, കഥായ സതി കഥാബാഹുല്ലം പാടികങ്ഖം, കഥാബാഹുല്ലേ സതി ഉദ്ധച്ചം, ഉദ്ധതസ്സ അസംവരോ, അസംവുതസ്സ ആരാ ചിത്തം സമാധിമ്ഹാ [നാഹം മോഗ്ഗലാന സബ്ബേഹേവ സമഗ്ഗം വണ്ണയാമി ഗഹട്ഠേഹി. പബ്ബജിതേഹി ഖോ അഹം മോഗ്ഗല്ലാന സമഗ്ഗം വണ്ണയാമി (ക॰)]. നാഹം, മോഗ്ഗല്ലാന, സബ്ബേഹേവ സംസഗ്ഗം വണ്ണയാമി. ന പനാഹം , മോഗ്ഗല്ലാന, സബ്ബേഹേവ സംസഗ്ഗം ന വണ്ണയാമി. സഗഹട്ഠപബ്ബജിതേഹി ഖോ അഹം, മോഗ്ഗല്ലാന, സംസഗ്ഗം ന വണ്ണയാമി [നാഹം മോഗ്ഗല്ലാന സബ്ബേഹേവ സമഗ്ഗം വണ്ണയാമി ഗഹട്ഠേഹി, പബ്ബജിതേഹി ഖോ അഹം മോഗ്ഗല്ലാന സമഗ്ഗം വണ്ണയാമി (ക॰)]. യാനി ച ഖോ താനി സേനാസനാനി അപ്പസദ്ദാനി അപ്പനിഗ്ഘോസാനി വിജനവാതാനി മനുസ്സരാഹസ്സേയ്യകാനി [മനുസ്സരാഹസേയ്യകാനി (സീ॰ സ്യാ॰)] പടിസല്ലാനസാരുപ്പാനി തഥാരൂപേഹി സേനാസനേഹി സംസഗ്ഗം [സമഗ്ഗം (ക॰)] വണ്ണയാമീ”തി.

ഏവം വുത്തേ ആയസ്മാ മഹാമോഗ്ഗല്ലാനോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - “കിത്താവതാ നു ഖോ, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു സംഖിത്തേന തണ്ഹാസങ്ഖയവിമുത്തോ ഹോതി അച്ചന്തനിട്ഠോ അച്ചന്തയോഗക്ഖേമീ അച്ചന്തബ്രഹ്മചാരീ അച്ചന്തപരിയോസാനോ സേട്ഠോ ദേവമനുസ്സാന”ന്തി?

“ഇധ, മോഗ്ഗല്ലാന, ഭിക്ഖുനോ സുതം ഹോതി - ‘സബ്ബേ ധമ്മാ നാലം അഭിനിവേസായാ’തി; ഏവഞ്ചേതം, മോഗ്ഗല്ലാന, ഭിക്ഖുനോ സുതം ഹോതി - ‘സബ്ബേ ധമ്മാ നാലം അഭിനിവേസായാ’തി. സോ സബ്ബം ധമ്മം അഭിജാനാതി, സബ്ബം ധമ്മം അഭിഞ്ഞായ സബ്ബം ധമ്മം പരിജാനാതി. സബ്ബം ധമ്മം പരിഞ്ഞായ യംകിഞ്ചി വേദനം വേദിയതി സുഖം വാ ദുക്ഖം വാ അദുക്ഖമസുഖം വാ. സോ താസു വേദനാസു അനിച്ചാനുപസ്സീ വിഹരതി, വിരാഗാനുപസ്സീ വിഹരതി, നിരോധാനുപസ്സീ വിഹരതി, പടിനിസ്സഗ്ഗാനുപസ്സീ വിഹരതി. സോ താസു വേദനാസു അനിച്ചാനുപസ്സീ വിഹരന്തോ വിരാഗാനുപസ്സീ വിഹരന്തോ നിരോധാനുപസ്സീ വിഹരന്തോ പടിനിസ്സഗ്ഗാനുപസ്സീ വിഹരന്തോ ന കിഞ്ചി [ന ച കിഞ്ചി (സീ॰ സ്യാ॰ ക॰) മ॰ നി॰ ഫ.ന.ൻം പസ്സിതബ്ബം] ലോകേ ഉപാദിയതി, അനുപാദിയം ന പരിതസ്സതി, അപരിതസ്സം പച്ചത്തംയേവ പരിനിബ്ബായതി. ‘ഖീണാ ജാതി, വുസിതം ബ്രഹ്മചരിയം, കതം കരണീയം, നാപരം ഇത്ഥത്തായാ’തി പജാനാതി. ഏത്താവതാ ഖോ, മോഗ്ഗല്ലാന, ഭിക്ഖു സംഖിത്തേന തണ്ഹാസങ്ഖയവിമുത്തോ ഹോതി അച്ചന്തനിട്ഠോ അച്ചന്തയോഗക്ഖേമീ

അച്ചന്തബ്രഹ്മചാരീ അച്ചന്തപരിയോസാനോ സേട്ഠോ ദേവമനുസ്സാന’’ന്തി. അട്ഠമം.

൯. മേത്തസുത്തം

൨൨. [ഇതിവു॰ ൨൨ ഇതിവുത്തകേപി] ‘‘മാ , ഭിക്ഖവേ, പുഞ്ഞാനം ഭായിത്ഥ. സുഖസ്സേതം, ഭിക്ഖവേ , അധിവചനം യദിദം പുഞ്ഞാനി [യദിദം പുഞ്ഞന്തി (സീ॰), യദിദം പുഞ്ഞാനി (ക॰)]. അഭിജാനാമി ഖോ പനാഹം [ഭിക്ഖവേ ദീഘരത്തം ഇട്ഠം (സ്യാ॰), ഭിക്ഖവേ ദീഘരത്തം പുഞ്ഞാനം ഇട്ഠം (?)], ഭിക്ഖവേ, ദീഘരത്തം കതാനം പുഞ്ഞാനം ദീഘരത്തം ഇട്ഠം [ഭിക്ഖവേ ദീഘരത്തം ഇട്ഠം (സ്യാ॰), ഭിക്ഖവേ ദീഘരത്തം പുഞ്ഞാനം ഇട്ഠം (?)] കന്തം മനാപം വിപാകം പച്ചനുഭൂതം. സത്ത വസ്സാനി മേത്തം ചിത്തം ഭാവേസിം . സത്ത വസ്സാനി മേത്തം ചിത്തം ഭാവേത്വാ സത്ത സംവട്ടവിവട്ടകപ്പേ നയിമം ലോകം പുനാഗമാസിം. സംവട്ടമാനേ സുദാഹം [സംവട്ടമാനസ്സുദാഹം (ക॰)], ഭിക്ഖവേ, ലോകേ ആഭസ്സരൂപഗോ ഹോമി, വിവട്ടമാനേ ലോകേ സുഞ്ഞം ബ്രഹ്മവിമാനം ഉപപജ്ജാമി.

‘‘തത്ര സുദം, ഭിക്ഖവേ, ബ്രഹ്മാ ഹോമി മഹാബ്രഹ്മാ അഭിഭൂ അനഭിഭൂതോ അഞ്ഞദത്ഥുദസോ വസവത്തീ. ഛത്തിംസക്ഖത്തും ഖോ പനാഹം, ഭിക്ഖവേ, സക്കോ അഹോസിം ദേവാനമിന്ദോ; അനേകസതക്ഖത്തും രാജാ അഹോസിം ചക്കവത്തീ ധമ്മികോ ധമ്മരാജാ ചാതുരന്തോ വിജിതാവീ ജനപദത്ഥാവരിയപ്പത്തോ സത്തരതനസമന്നാഗതോ. തസ്സ മയ്ഹം, ഭിക്ഖവേ, ഇമാനി സത്ത രതനാനി അഹേസും, സേയ്യഥിദം - ചക്കരതനം, ഹത്ഥിരതനം, അസ്സരതനം, മണിരതനം, ഇത്ഥിരതനം, ഗഹപതിരതനം, പരിണായകരതനമേവ സത്തമം. പരോസഹസ്സം ഖോ പന മേ, ഭിക്ഖവേ, പുത്താ അഹേസും സൂരാ വീരങ്ഗരൂപാ പരസേനപ്പമദ്ദനാ. സോ ഇമം പഥവിം സാഗരപരിയന്തം അദണ്ഡേന അസത്ഥേന ധമ്മേന അഭിവിജിയ അജ്ഝാവസി’’ന്തി [അജ്ഝാവസന്തി (സ്യാ॰) അജ്ഝാവസതി (സീ॰ ക॰)].

‘‘പസ്സ പുഞ്ഞാനം വിപാകം, കുസലാനം സുഖേസിനോ [സുഖേസിനം (സീ॰)];
മേത്തം ചിത്തം വിഭാവേത്വാ, സത്ത വസ്സാനി ഭിക്ഖവോ [ഭിക്ഖവേ (ക॰)];
സത്തസംവട്ടവിവട്ടകപ്പേ , നയിമം ലോകം പുനാഗമിം [പുനാഗമം (സ്യാ॰)].

‘‘സംവട്ടമാനേ ലോകമ്ഹി, ഹോമി ആഭസ്സരൂപഗോ;
വിവട്ടമാനേ ലോകസ്മിം, സുഞ്ഞബ്രഹ്മൂപഗോ അഹും.

‘‘സത്തക്ഖത്തും മഹാബ്രഹ്മാ, വസവത്തീ തദാ അഹും;
ഛത്തിംസക്ഖത്തും ദേവിന്ദോ, ദേവരജ്ജമകാരയിം.

‘‘ചക്കവത്തീ അഹും രാജാ, ജമ്ബുമണ്ഡസ്സ [ജമ്ബുദീപസ്സ (സീ॰), ജമ്ബുസണ്ഡസ്സ (സ്യാ॰)] ഇസ്സരോ;
മുദ്ധാവസിത്തോ [മുദ്ധാഭിസിത്തോ (ക॰)] ഖത്തിയോ, മനുസ്സാധിപതീ അഹും.

“അദണ്ഡേന അസത്ഥേന, വിജേയ്യ പഥവിം ഇമം;
അസാഹസേന കമ്മേന [ധമ്മേന (സീ॰ സ്യാ॰)], സമേന അനുസാസി തം.

“ധമ്മേന രജ്ജം കാരേത്വാ, അസ്മിം പഥവിമണ്ഡലേ;
മഹദ്ധനേ മഹാഭോഗേ, അഡ്ഢേ അജായിഹം കുലേ.

“സബ്ബകാമേഹി സമ്പന്നേ [സമ്പുണ്ണേ (ക॰)], രതനേഹി ച സത്തഹി;
ബുദ്ധാ സങ്ഗാഹകാ ലോകേ, തേഹി ഏതം സുദേസിതം.

“ഏസോ ഹേതു മഹന്തസ്സ, പഥബ്യോ മേ ന വിപജ്ജതി [ഏസ ഹേതു മഹന്തസ്സ, പുഥബ്യോ യേന വുച്ചതി (സീ॰ സ്യാ॰)];
പഹൂതവിത്തൂപകരണോ, രാജാ ഹോതി [ഹോമി (സീ॰ സ്യാ॰)] പതാപവാ.

“ഇദ്ധിമാ യസവാ ഹോതി [ഹോമി (സീ॰ സ്യാ॰)], ജമ്ബുമണ്ഡസ്സ [ജമ്ബുസണ്ഡസ്സ (സീ॰ സ്യാ॰)] ഇസ്സരോ;
കോ സുത്വാ നപ്പസീദേയ്യ, അപി കണ്ഹാഭിജാതിയോ.

“തസ്മാ ഹി അത്തകാമേന [അത്ഥകാമേന (സ്യാ॰ ക॰)], മഹത്തമഭികങ്ഖതാ;
സദ്ധമ്മോ ഗരുകാതബ്ബോ, സരം ബുദ്ധാനസാസന”ന്തി. നവമം;

൧൦. ഭരിയാസുത്തം

൬൦. അഥ ഖോ ഭഗവാ പുബ്ബണ്ഹസമയം നിവാസേത്വാ പത്തചീവരമാദായ യേന അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ഗഹപതിസ്സ നിവേസനം തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ പഞ്ഞത്തേ ആസനേ നിസീദി. തേന ഖോ പന സമയേന അനാഥപിണ്ഡികസ്സ ഗഹപതിസ്സ നിവേസനേ മനുസ്സാ ഉച്ചാസദ്ദാ മഹാസദ്ദാ ഹോന്തി. അഥ ഖോ അനാഥപിണ്ഡികോ ഗഹപതി യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ അനാഥപിണ്ഡികം ഗഹപതിം ഭഗവാ ഏതദവോച -

“കിം നു തേ, ഗഹപതി, നിവേസനേ മനുസ്സാ ഉച്ചാസദ്ദാ മഹാസദ്ദാ കേവട്ടാ മഞ്ഞേ മച്ഛവിലോപേ”തി? “അയം, ഭന്തേ, സുജാതാ ഘരസുണ്ഹാ അഡ്ഢകുലാ ആനീതാ. സാ നേവ സസ്സും ആദിയതി, ന സസുരം ആദിയതി, ന സാമികം ആദിയതി, ഭഗവന്തമ്പി ന സക്കരോതി ന ഗരും കരോതി ന മാനേതി ന പൂജേതീ”തി.

അഥ ഖോ ഭഗവാ സുജാതം ഘരസുണ്ഹം ആമന്തേസി - “ഏഹി, സുജാതേ”തി! “ഏവം, ഭന്തേ”തി ഖോ സുജാതാ ഘരസുണ്ഹാ ഭഗവതോ പടിസ്സുത്വാ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നം ഖോ സുജാതം ഘരസുണ്ഹം ഭഗവാ ഏതദവോച -

“സത്ത ഖോ ഇമാ, സുജാതേ, പുരിസസ്സ ഭരിയായോ. കതമാ സത്ത? വധകസമാ, ചോരീസമാ, അയ്യസമാ, മാതാസമാ, ഭഗിനീസമാ, സഖീസമാ,

ദാസീസമാ. ഇമാ ഖോ, സുജാതേ, സത്ത പുരിസസ്സ ഭരിയായോ. താസം ത്വം കതമാ''തി? ''ന ഖോ അഹം [നാഹം (സ്യാ॰)], ഭന്തേ, ഇമസ്സ ഭഗവതാ സംഖിത്തേന ഭാസിതസ്സ വിത്ഥാരേന അത്ഥം ആജാനാമി. സാധു മേ, ഭന്തേ, ഭഗവാ തഥാ ധമ്മം ദേസേതു യഥാഹം ഇമസ്സ ഭഗവതാ സംഖിത്തേന ഭാസിതസ്സ വിത്ഥാരേന അത്ഥം ജാനേയ്യ''ന്തി. ''തേന ഹി, സുജാതേ, സുണാഹി, സാധുകം മനസി കരോഹി; ഭാസിസ്സാമീ''തി. ''ഏവം, ഭന്തേ''തി ഖോ സുജാതാ ഘരസുണ്ഹാ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസി. ഭഗവാ ഏതദവോച -

''പദുട്ഠചിത്താ അഹിതാനുകമ്പിനീ,
അഞ്ഞേസു രത്താ അതിമഞ്ഞതേ പതിം;
ധനേന കീതസ്സ വധായ ഉസ്സുകാ,
യാ ഏവരൂപാ പുരിസസ്സ ഭരിയാ;
'വധാ ച ഭരിയാ'തി ച സാ പവുച്ചതി.

''യം ഇത്ഥിയാ വിന്ദതി സാമികോ ധനം,
സിപ്പം വണിജ്ജഞ്ച കസിം അധിട്ഠഹം;
അപ്പമ്പി തസ്സ അപഹാതുമിച്ഛതി,
യാ ഏവരൂപാ പുരിസസ്സ ഭരിയാ;
'ചോരീ ച ഭരിയാ'തി ച സാ പവുച്ചതി.

''അകമ്മകാമാ അലസാ മഹഗ്ഘസാ,
ഫരുസാ ച ചണ്ഡീ ദുരുത്തവാദിനീ;
ഉട്ഠായകാനം അഭിഭുയ്യ വത്തതി,
യാ ഏവരൂപാ പുരിസസ്സ ഭരിയാ;
'അയ്യാ ച ഭരിയാ'തി ച സാ പവുച്ചതി.

''യാ സബ്ബദാ ഹോതി ഹിതാനുകമ്പിനീ,
മാതാവ പുത്തം അനുരക്ഖതേ പതിം;
തതോ ധനം സമ്ഭതമസ്സ രക്ഖതി,
യാ ഏവരൂപാ പുരിസസ്സ ഭരിയാ;
'മാതാ ച ഭരിയാ'തി ച സാ പവുച്ചതി.

''യഥാപി ജേട്ഠാ ഭഗിനീ കനിട്ഠകാ [കണിട്ഠാ (സീ॰), കനിട്ഠാ (സ്യാ॰)],
സഗാരവാ ഹോതി സകമ്ഹി സാമികേ;
ഹിരീമനാ ഭത്തുവസാനുവത്തിനീ,
യാ ഏവരൂപാ പുരിസസ്സ ഭരിയാ;'ഭഗിനീ ച ഭരിയാ'തി ച സാ
പവുച്ചതി.

''യാചീധ ദിസ്വാന പതിം പമോദതി,
സഖീ സഖാരംവ ചിരസ്സമാഗതം;
കോലേയ്യകാ സീലവതീ പതിബ്ബതാ,
യാ ഏവരൂപാ പുരിസസ്സ ഭരിയാ;
'സഖീ ച ഭരിയാ'തി ച സാ പവുച്ചതി.

''അക്കുദ്ധസന്താ വധദണ്ഡതജ്ജിതാ,
അദുട്ഠചിത്താ പതിനോ തിതിക്ഖതി;

അക്കോധനാ ഭത്തുവസാനുവത്തിനീ,
യാ ഏവരൂപാ പുരിസസ്സ ഭരിയാ;
'ദാസീ ച ഭരിയാ'തി ച സാ പവുച്ചതി.

"യാചീധ ഭരിയാ വധകാതി വുച്ചതി,
'ചോരീ ച അയ്യാ'തി ച യാ പവുച്ചതി;
ദുസ്സീലരൂപാ ഫരുസാ അനാദരാ,
കായസ്സ ഭേദാ നിരയം വജന്തി താ.

"യാചീധ മാതാ ഭഗിനീ സഖീതി ച,
'ദാസീ ച ഭരിയാ'തി ച സാ പവുച്ചതി;
സീലേ ഠിതത്താ ചിരരത്തസംവുതാ,
കായസ്സ ഭേദാ സുഗതിം വജന്തി താ"തി.

"ഇമാ ഖോ, സുജാതേ, സത്ത പുരിസസ്സ ഭരിയായോ. താസം ത്വം കതമാ"തി? "അജ്ജതഗ്ഗേ മം, ഭന്തേ, ഭഗവാ ദാസീസമം സാമികസ്സ ഭരിയം ധാരേതൂ"തി. ദസമം.

൧൧. കോധനസുത്തം

൬൪. "സത്തിമേ , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാ സപത്തകന്താ സപത്തകരണാ കോധനം ആഗച്ഛന്തി ഇത്ഥിം വാ പുരിസം വാ. കതമേ സത്ത? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, സപത്തോ സപത്തസ്സ ഏവം ഇച്ഛതി - 'അഹോ വതായം ദുബ്ബണ്ണോ അസ്സാ'തി! തം കിസ്സ ഹേതു? ന, ഭിക്ഖവേ, സപത്തോ സപത്തസ്സ വണ്ണവതായ നന്ദതി. കോധനോയം [കോധനായം (ക॰)], ഭിക്ഖവേ, പുരിസപുഗ്ഗലോ കോധാഭിഭൂതോ കോധപരേതോ, കിഞ്ചാപി സോ ഹോതി സുന്ഹാതോ സുവിലിത്തോ കപ്പിതകേസമസ്സു ഓദാതവത്ഥവസനോ [ഓദാതവസനോ (ക॰)]; അഥ ഖോ സോ ദുബ്ബണ്ണോവ ഹോതി കോധാഭിഭൂതോ. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഠമോ ധമ്മോ സപത്തകന്തോ സപത്തകരണോ കോധനം ആഗച്ഛതി ഇത്ഥിം വാ പുരിസം വാ.

"പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, സപത്തോ സപത്തസ്സ ഏവം ഇച്ഛതി - 'അഹോ വതായം ദുക്ഖം സയേയ്യാ'തി! തം കിസ്സ ഹേതു? ന, ഭിക്ഖവേ, സപത്തോ സപത്തസ്സ സുഖസേയ്യായ നന്ദതി. കോധനോയം, ഭിക്ഖവേ, പുരിസപുഗ്ഗലോ കോധാഭിഭൂതോ കോധപരേതോ, കിഞ്ചാപി സോ പല്ലങ്കേ സേതി ഗോനകത്ഥതേ പടലികത്ഥതേ കദലിമിഗപവരപച്ചത്ഥരണേ സഉത്തരച്ഛദേ ഉഭതോലോഹിതകൂപധാനേ; അഥ ഖോ സോ ദുക്ഖഞ്ഞേവ സേതി കോധാഭിഭൂതോ. അയം, ഭിക്ഖവേ, ദുതിയോ ധമ്മോ സപത്തകന്തോ സപത്തകരണോ കോധനം ആഗച്ഛതി ഇത്ഥിം വാ പുരിസം വാ.

"പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, സപത്തോ സപത്തസ്സ ഏവം ഇച്ഛതി - 'അഹോ വതായം ന പചുരത്ഥോ അസ്സാ'തി! തം കിസ്സ ഹേതു? ന, ഭിക്ഖവേ, സപത്തോ സപത്തസ്സ പചുരത്ഥതായ നന്ദതി . കോധനോയം , ഭിക്ഖവേ, പുരിസപുഗ്ഗലോ കോധാഭിഭൂതോ കോധപരേതോ, അനത്ഥമ്പി ഗഹേത്വാ 'അത്ഥോ മേ ഗഹിതോ'തി മഞ്ഞതി , അത്ഥമ്പി ഗഹേത്വാ 'അനത്ഥോ മേ ഗഹിതോ'തി മഞ്ഞതി. തസ്സിമേ ധമ്മാ അഞ്ഞമഞ്ഞം വിപച്ചനീകാ ഗഹിതാ ദീഘരത്തം അഹിതായ ദുക്ഖായ സംവത്തന്തി കോധാഭിഭൂതസ്സ. അയം,

ഭിക്ഖവേ, തതിയോ ധമ്മോ സപത്തകന്തോ സപത്തകരണോ കോധനം ആഗച്ഛതി ഇത്ഥിം വാ പുരിസം വാ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, സപത്തോ സപത്തസ്സ ഏവം ഇച്ഛതി - ‘അഹോ വതായം ന ഭോഗവാ അസ്സാ’തി! തം കിസ്സ ഹേതു? ന, ഭിക്ഖവേ, സപത്തോ സപത്തസ്സ ഭോഗവതായ നന്ദതി. കോധനസ്സ, ഭിക്ഖവേ, പുരിസപുഗ്ഗലസ്സ കോധാഭിഭൂതസ്സ കോധപരേതസ്സ, യേപിസ്സ തേ ഹോന്തി ഭോഗാ ഉട്ഠാനവീരിയാധിഗതാ ബാഹാബലപരിചിതാ സേദാവക്ഖിത്താ ധമ്മികാ ധമ്മലദ്ധാ, തേപി രാജാനോ രാജകോസം പവേസേന്തി കോധാഭിഭൂതസ്സ. അയം, ഭിക്ഖവേ, ചതുത്ഥോ ധമ്മോ സപത്തകന്തോ സപത്തകരണോ കോധനം ആഗച്ഛതി ഇത്ഥിം വാ പുരിസം വാ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, സപത്തോ സപത്തസ്സ ഏവം ഇച്ഛതി - ‘അഹോ വതായം ന യസവാ അസ്സാ’തി! തം കിസ്സ ഹേതു? ന, ഭിക്ഖവേ, സപത്തോ സപത്തസ്സ യസവതായ നന്ദതി. കോധനോയം, ഭിക്ഖവേ, പുരിസപുഗ്ഗലോ കോധാഭിഭൂതോ കോധപരേതോ, യോപിസ്സ സോ ഹോതി യസോ അപ്പമാദാധിഗതോ, തമ്ഹാപി ധംസതി കോധാഭിഭൂതോ. അയം, ഭിക്ഖവേ, പഞ്ചമോ ധമ്മോ സപത്തകന്തോ സപത്തകരണോ കോധനം ആഗച്ഛതി ഇത്ഥിം വാ പുരിസം വാ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, സപത്തോ സപത്തസ്സ ഏവം ഇച്ഛതി - ‘അഹോ വതായം ന മിത്തവാ അസ്സാ’തി! തം കിസ്സ ഹേതു? ന, ഭിക്ഖവേ, സപത്തോ സപത്തസ്സ മിത്തവതായ നന്ദതി. കോധനം, ഭിക്ഖവേ, പുരിസപുഗ്ഗലം കോധാഭിഭൂതം കോധപരേതം, യേപിസ്സ തേ ഹോന്തി മിത്താമച്ചാ ഞാതിസാലോഹിതാ, തേപി ആരകാ പരിവജ്ജന്തി കോധാഭിഭൂതം. അയം, ഭിക്ഖവേ, ഛട്ഠോ ധമ്മോ സപത്തകന്തോ സപത്തകരണോ കോധനം ആഗച്ഛതി ഇത്ഥിം വാ പുരിസം വാ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, സപത്തോ സപത്തസ്സ ഏവം ഇച്ഛതി - ‘അഹോ വതായം കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജേയ്യാ’തി! തം കിസ്സ ഹേതു? ന, ഭിക്ഖവേ, സപത്തോ സപത്തസ്സ സുഗതിഗമനേ നന്ദതി. കോധനോയം, ഭിക്ഖവേ, പുരിസപുഗ്ഗലോ കോധാഭിഭൂതോ കോധപരേതോ കായേന ദുച്ചരിതം ചരതി, വാചായ ദുച്ചരിതം ചരതി, മനസാ ദുച്ചരിതം ചരതി. സോ കായേന ദുച്ചരിതം ചരിത്വാ വാചായ... പേ॰... കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജതി കോധാഭിഭൂതോ. അയം, ഭിക്ഖവേ, സത്തമോ ധമ്മോ സപത്തകന്തോ സപത്തകരണോ കോധനം ആഗച്ഛതി ഇത്ഥിം വാ പുരിസം വാ. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്ത ധമ്മാ സപത്തകന്താ സപത്തകരണാ കോധനം ആഗച്ഛന്തി ഇത്ഥിം വാ പുരിസം വാ”തി.

> “കോധനോ ദുബ്ബണ്ണോ ഹോതി, അഥോ ദുക്ഖമ്പി സേതി സോ;
> അഥോ അത്ഥം ഗഹേത്വാന, അനത്ഥം അധിപജ്ജതി [അധിഗച്ഛതി (സീ॰), പടിപജ്ജതി (സ്യാ॰)].
>
> “തതോ കായേന വാചായ, വധം കത്വാന കോധനോ;
> കോധാഭിഭൂതോ പുരിസോ, ധനജാനിം നിഗച്ഛതി.

“കോധസമ്മദസമ്മത്തോ , ആയസക്യം [ആയസക്ഖം (സ്യാ॰)] നിഗച്ഛതി;
ഞാതിമിത്താ സുഹജ്ജാ ച, പരിവജ്ജന്തി കോധനം.

[ഇതിവു॰ ൮൮ ഇതിവുത്തകേപി] “അനത്ഥജനനോ കോധോ, കോധോ ചിത്തപ്പകോപനോ;
ഭയമന്തരതോ ജാതം, തം ജനോ നാവബുജ്ഝതി.

“കുദ്ധോ അത്ഥം ന ജാനാതി, കുദ്ധോ ധമ്മം ന പസ്സതി;
അന്ധതമം തദാ ഹോതി, യം കോധോ സഹതേ നരം.

“യം കുദ്ധോ ഉപരോധേതി, സുകരം വിയ ദുക്കരം;
പച്ഛാ സോ വിഗതേ കോധേ, അഗ്ഗിദഡ്ഢോവ തപ്പതി.

“ദുമ്മങ്കുയം പദസ്സേതി [സദസ്സേതി (സീ॰), പഠമം ദസ്സേതി (സ്യാ॰)], ധൂമം ധൂമീവ പാവകോ;
യതോ പതായതി കോധോ, യേന കുജ്ഝന്തി മാനവാ.

“നാസ്സ ഹിരീ ന ഓത്തപ്പം [ന അസ്സ ഹിരീ ഓത്തപ്പഞ്ച (ക॰)], ന വാചോ ഹോതി ഗാരവോ;
കോധേന അഭിഭൂതസ്സ, ന ദീപം ഹോതി കിഞ്ചനം.

“തപനീയാനി കമ്മാനി, യാനി ധമ്മേഹി ആരകാ;
താനി ആരോചയിസ്സാമി, തം സുണാഥ യഥാ തഥം.

“കുദ്ധോ ഹി പിതരം ഹന്തി, ഹന്തി കുദ്ധോ സമാതരം;
കുദ്ധോ ഹി ബ്രാഹ്മണം ഹന്തി, ഹന്തി കുദ്ധോ പുഥുജ്ജനം.

“യായ മാതു ഭതോ പോസോ, ഇമം ലോകം അവേക്ഖതി;
തമ്പി പാണദദിം സന്തിം, ഹന്തി കുദ്ധോ പുഥുജ്ജനോ.

“അത്തൂപമാ ഹി തേ സത്താ, അത്താ ഹി പരമോ [പരമം (സീ॰ സ്യാ॰)] പിയോ;
ഹന്തി കുദ്ധോ പുഥുത്താനം, നാനാരൂപേസു മുച്ഛിതോ.

“അസിനാ ഹന്തി അത്താനം, വിസം ഖാദന്തി മുച്ഛിതാ;
രജ്ജുയാ ബജ്ഝ മീയന്തി, പബ്ബതാമപി കന്ദരേ.

“ഭൂനഹച്ചാനി [ഭൂതഹച്ചാനി (സീ॰ സ്യാ॰)] കമ്മാനി, അത്തമാരണിയാനി ച;
കരോന്താ നാവബുജ്ഝന്തി [കരോന്തോ നാവബുജ്ഝതി (ക॰)], കോധജാതോ പരാഭവോ.

“ഇതായം കോധരൂപേന, മച്ചുപാസോ ഗുഹാസയോ;
തം ദമേന സമുച്ഛിന്ദേ, പഞ്ഞാവീരിയേന ദിട്ഠിയാ.

“യഥാ മേതം [ഏകമേതം (സ്യാ॰), ഏകമേതം (സീ॰)] അകുസലം, സമുച്ഛിന്ദേഥ പണ്ഡിതോ;

തഥേവ ധമ്മേ സിക്ഖേഥ, മാ നോ ദുമ്മങ്കുയം അഹു.

‘‘വീതകോധാ അനായാസാ, വീതലോഭാ അനുസ്സുകാ [അനിസ്സുകാ (സീ॰ സ്യാ॰) തദട്ഠകഥാസു പന ‘‘അനുസ്സുകാ’’ ത്വേവ ദിസ്സതി];
ദന്താ കോധം പഹന്ത്വാന, പരിനിബ്ബന്തി അനാസവാ’’തി
[പരിനിബ്ബിസ്സഥനാസവാതി (സ്യാ॰), പരിനിബ്ബിംസു അനാസവാതി (ക॰)].
ഏകാദസമം;

അബ്യാകതവഗ്ഗോ ഛട്ഠോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

അബ്യാകതോ പുരിസഗതി, തിസ്സ സീഹ അരക്ഖിയം;
കിമിലം സത്ത പചലാ, മേത്താ ഭരിയാ കോധേകാദസാതി.

൭. മഹാവഗ്ഗോ

൧. ഹിരീഓത്തപ്പസുത്തം

൬൫. [അ॰ നി॰ ൫.൨൪, ൧൬൮; ൨.൬.൫] ‘‘ഹിരോത്തപ്പേ , ഭിക്ഖവേ, അസതി ഹിരോത്തപ്പവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി ഇന്ദ്രിയസംവരോ; ഇന്ദ്രിയസംവരേ അസതി ഇന്ദ്രിയസംവരവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി സീലം; സീലേ അസതി സീലവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി സമ്മാസമാധി; സമ്മാസമാധിമ്ഹി അസതി സമ്മാസമാധിവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനം; യഥാഭൂതഞാണദസ്സനേ അസതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി നിബ്ബിദാവിരാഗോ; നിബ്ബിദാവിരാഗേ അസതി നിബ്ബിദാവിരാഗവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി വിമുത്തിഞാണദസ്സനം. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, രുക്ഖോ സാഖാപലാസവിപന്നോ. തസ്സ പപടികാപി ന പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി, തചോപി ഫേഗ്ഗുപി സാരോപി ന പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഹിരോത്തപ്പേ അസതി ഹിരോത്തപ്പവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി ഇന്ദ്രിയസംവരോ; ഇന്ദ്രിയസംവരേ അസതി ഇന്ദ്രിയസംവരവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി സീലം; സീലേ അസതി സീലവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി സമ്മാസമാധി; സമ്മാസമാധിമ്ഹി അസതി സമ്മാസമാധിവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനം; യഥാഭൂതഞാണദസ്സനേ അസതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസോ ഹോതി നിബ്ബിദാവിരാഗോ; നിബ്ബിദാവിരാഗേ അസതി നിബ്ബിദാവിരാഗവിപന്നസ്സ ഹതൂപനിസം ഹോതി വിമുത്തിഞാണദസ്സനം.

‘‘ഹിരോത്തപ്പേ, ഭിക്ഖവേ, സതി ഹിരോത്തപ്പസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി ഇന്ദ്രിയസംവരോ; ഇന്ദ്രിയസംവരേ സതി ഇന്ദ്രിയസംവരസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി സീലം; സീലേ സതി സീലസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി സമ്മാസമാധി; സമ്മാസമാധിമ്ഹി സതി സമ്മാസമാധിസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനം; യഥാഭൂതഞാണദസ്സനേ സതി യഥാഭൂതഞാണദസ്സനസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി നിബ്ബിദാവിരാഗോ; നിബ്ബിദാവിരാഗേ സതി നിബ്ബിദാവിരാഗസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നം ഹോതി വിമുത്തിഞാണദസ്സനം. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, രുക്ഖോ സാഖാപലാസസമ്പന്നോ. തസ്സ പപടികാപി പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി, തചോപി ഫേഗ്ഗുപി സാരോപി പാരിപൂരിം ഗച്ഛതി . ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഹിരോത്തപ്പേ സതി ഹിരോത്തപ്പസമ്പന്നസ്സ ഉപനിസസമ്പന്നോ ഹോതി...പേ॰... വിമുത്തിഞാണദസ്സന’’ന്തി. പഠമം.

൨. സത്തസൂരിയസുത്തം

൬൬. ഏവം മേ സുതം - ഏകം സമയം ഭഗവാ വേസാലിയം വിഹരതി അമ്ബപാലിവനേ. തത്ര ഖോ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - ‘‘ഭിക്ഖവോ’’തി. ‘‘ഭദന്തേ’’തി തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ പച്ചസ്സോസും. ഭഗവാ ഏതദവോച -

‘‘അനിച്ചാ , ഭിക്ഖവേ, സങ്ഖാരാ; അധുവാ, ഭിക്ഖവേ, സങ്ഖാരാ; അനസ്സാസികാ, ഭിക്ഖവേ, സങ്ഖാരാ. യാവഞ്ചിദം, ഭിക്ഖവേ, അലമേവ

സബ്ബസങ്ഖാരേസു നിബ്ബിന്ദിതും അലം വിരജ്ജിതും അലം വിമുച്ചിതും.

“സിനേരു, ഭിക്ഖവേ, പബ്ബതരാജാ ചതുരാസീതിയോജനസഹസ്സാനി ആയാമേന, ചതുരാസീതിയോജനസഹസ്സാനി വിത്ഥാരേന, ചതുരാസീതിയോജനസഹസ്സാനി മഹാസമുദ്ദേ അജ്ഝോഗാള്ഹോ, ചതുരാസീതിയോജനസഹസ്സാനി മഹാസമുദ്ദാ അച്ചുഗ്ഗതോ. ഹോതി ഖോ സോ, ഭിക്ഖവേ, സമയോ യം കദാചി കരഹചി ദീഘസ്സ അദ്ധുനോ അച്ചയേന ബഹൂനി വസ്സാനി ബഹൂനി വസ്സസതാനി ബഹൂനി വസ്സസഹസ്സാനി ബഹൂനി വസ്സസതസഹസ്സാനി ദേവോ ന വസ്സതി. ദേവേ ഖോ പന, ഭിക്ഖവേ, അവസ്സന്തേ യേ കേചിമേ ബീജഗാമഭൂതഗാമാ ഓസധിതിണവനപ്പതയോ തേ ഉസ്സുസ്സന്തി വിസുസ്സന്തി, ന ഭവന്തി. ഏവം അനിച്ചാ, ഭിക്ഖവേ, സങ്ഖാരാ; ഏവം അധുവാ, ഭിക്ഖവേ, സങ്ഖാരാ…പേ॰… അലം വിമുച്ചിതും.

“ഹോതി ഖോ സോ, ഭിക്ഖവേ, സമയോ യം കദാചി കരഹചി ദീഘസ്സ അദ്ധുനോ അച്ചയേന ദുതിയോ സൂരിയോ പാതുഭവതി. ദുതിയസ്സ, ഭിക്ഖവേ, സൂരിയസ്സ പാതുഭാവാ യാ കാചി കുന്നദിയോ കുസോബ്ഭാ [കുസ്സുബ്ഭോ (സീ॰), കുസ്സോബ്ഭാ (സ്യാ॰)] താ ഉസ്സുസ്സന്തി വിസുസ്സന്തി, ന ഭവന്തി . ഏവം അനിച്ചാ, ഭിക്ഖവേ, സങ്ഖാരാ…പേ॰… അലം വിമുച്ചിതും.

“ഹോതി ഖോ സോ, ഭിക്ഖവേ, സമയോ യം കദാചി കരഹചി ദീഘസ്സ അദ്ധുനോ അച്ചയേന തതിയോ സൂരിയോ പാതുഭവതി. തതിയസ്സ, ഭിക്ഖവേ, സൂരിയസ്സ പാതുഭാവാ യാ കാചി മഹാനദിയോ, സേയ്യഥിദം - ഗങ്ഗാ, യമുനാ, അചിരവതീ, സരഭൂ, മഹീ, താ ഉസ്സുസ്സന്തി വിസുസ്സന്തി, ന ഭവന്തി. ഏവം അനിച്ചാ, ഭിക്ഖവേ, സങ്ഖാരാ…പേ॰… അലം വിമുച്ചിതും.

“ഹോതി ഖോ സോ, ഭിക്ഖവേ, സമയോ യം കദാചി കരഹചി ദീഘസ്സ അദ്ധുനോ അച്ചയേന ചതുത്ഥോ സൂരിയോ പാതുഭവതി. ചതുത്ഥസ്സ, ഭിക്ഖവേ, സൂരിയസ്സ പാതുഭാവാ യേ തേ മഹാസരാ യതോ ഇമാ മഹാനദിയോ പവത്തന്തി, സേയ്യഥിദം - അനോതത്താ, സീഹപപാതാ, രഥകാരാ, കണ്ണമുണ്ഡാ, കുണാലാ, ഛദ്ദന്താ, മന്ദാകിനിയാ, താ ഉസ്സുസ്സന്തി വിസുസ്സന്തി, ന ഭവന്തി. ഏവം അനിച്ചാ, ഭിക്ഖവേ, സങ്ഖാരാ…പേ॰… അലം വിമുച്ചിതും.

“ഹോതി ഖോ സോ, ഭിക്ഖവേ, സമയോ യം കദാചി കരഹചി ദീഘസ്സ അദ്ധുനോ അച്ചയേന പഞ്ചമോ സൂരിയോ പാതുഭവതി. പഞ്ചമസ്സ, ഭിക്ഖവേ, സൂരിയസ്സ പാതുഭാവാ യോജനസതികാനിപി മഹാസമുദ്ദേ ഉദകാനി ഓഗച്ഛന്തി, ദ്വിയോജനസതികാനിപി മഹാസമുദ്ദേ ഉദകാനി ഓഗച്ഛന്തി, തിയോജനസതികാനിപി, ചതുയോജനസതികാനിപി, പഞ്ചയോജനസതികാനിപി, ഛയോജനസതികാനിപി, സത്തയോജനസതികാനിപി മഹാസമുദ്ദേ ഉദകാനി ഓഗച്ഛന്തി; സത്തതാലമ്പി മഹാസമുദ്ദേ ഉദകം സണ്ഠാതി, ഛതാലമ്പി, പഞ്ചതാലമ്പി, ചതുതാലമ്പി, തിതാലമ്പി, ദ്വിതാലമ്പി , താലമത്തമ്പി മഹാസമുദ്ദേ ഉദകം സണ്ഠാതി; സത്തപോരിസമ്പി മഹാസമുദ്ദേ ഉദകം സണ്ഠാതി, ഛപോരിസമ്പി, പഞ്ചപോരിസമ്പി, ചതുപോരിസമ്പി, തിപോരിസമ്പി, ദ്വിപോരിസമ്പി, പോരിസമ്പി [പോരിസമത്തമ്പി (സ്യാ॰)], അഡ്ഢപോരിസമ്പി, കടിമത്തമ്പി, ജണ്ണുകാമത്തമ്പി, ഗോപ്ഫകമത്തമ്പി മഹാസമുദ്ദേ ഉദകം സണ്ഠാതി. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, സരദസമയേ ഥുല്ലഫുസിതകേ ദേവേ വസ്സന്തേ തത്ഥ തത്ഥ ഗോപദേസു [ഗോപ്ഫകപദേസേസു (ക॰)] ഉദകാനി ഠിതാനി

ഹോന്തി; ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, തത്ഥ തത്ഥ ഗോപ്ഫകമത്താനി [ഗോപദമത്താനി (സീ॰ സ്യാ॰)] മഹാസമുദ്ദേ ഉദകാനി ഠിതാനി ഹോന്തി. പഞ്ചമസ്സ, ഭിക്ഖവേ, സൂരിയസ്സ പാതുഭാവാ അങ്ഗുലിപബ്ബമത്തമ്പി മഹാസമുദ്ദേ ഉദകം ന ഹോതി. ഏവം അനിച്ചാ, ഭിക്ഖവേ, സങ്ഖാരാ...പേ॰... അലം വിമുച്ചിതും.

“ഹോതി ഖോ സോ, ഭിക്ഖവേ, സമയോ യം കദാചി കരഹചി ദീഘസ്സ അദ്ധുനോ അച്ചയേന ഛട്ഠോ സൂരിയോ പാതുഭവതി. ഛട്ഠസ്സ, ഭിക്ഖവേ, സൂരിയസ്സ പാതുഭാവാ അയഞ്ച മഹാപഥവീ സിനേരു ച പബ്ബതരാജാ ധൂമായന്തി സംധൂമായന്തി സമ്പധൂമായന്തി [ധൂപായന്തി സന്ധൂപായന്തി സമ്പധൂപായന്തി (സീ॰ സ്യാ॰)]. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, കുമ്ഭകാരപാകോ ആലേപിതോ [ആലിമ്പിതോ (സീ॰ സ്യാ॰)] പഠമം ധൂമേതി സംധൂമേതി സമ്പധൂമേതി; ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഛട്ഠസ്സ സൂരിയസ്സ പാതുഭാവാ അയഞ്ച മഹാപഥവീ സിനേരു ച പബ്ബതരാജാ ധൂമായന്തി സംധൂമായന്തി സമ്പധൂമായന്തി. ഏവം അനിച്ചാ, ഭിക്ഖവേ, സങ്ഖാരാ...പേ॰... അലം വിമുച്ചിതും.

“ഹോതി ഖോ സോ, ഭിക്ഖവേ, സമയോ യം കദാചി കരഹചി ദീഘസ്സ അദ്ധുനോ അച്ചയേന സത്തമോ സൂരിയോ പാതുഭവതി. സത്തമസ്സ , ഭിക്ഖവേ, സൂരിയസ്സ പാതുഭാവാ അയഞ്ച മഹാപഥവീ സിനേരു ച പബ്ബതരാജാ ആദിപ്പന്തി പജ്ജലന്തി ഏകജാലാ ഭവന്തി. ഇമിസ്സാ ച, ഭിക്ഖവേ, മഹാപഥവിയാ സിനേരുസ്സ ച പബ്ബതരാജസ്സ ഝായമാനാനം ദയ്ഹമാനാനം അച്ചി വാതേന ഖിത്താ യാവ ബ്രഹ്മലോകാപി ഗച്ഛതി. സിനേരുസ്സ, ഭിക്ഖവേ, പബ്ബതരാജസ്സ ഝായമാനസ്സ ദയ്ഹമാനസ്സ വിനസ്സമാനസ്സ മഹതാ തേജോഖന്ധേന അഭിഭൂതസ്സ യോജനസതികാനിപി കൂടാനി പലുജ്ജന്തി ദ്വിയോജനസതികാനിപി, തിയോജനസതികാനിപി, ചതുയോജനസതികാനിപി, പഞ്ചയോജനസതികാനിപി കൂടാനി പലുജ്ജന്തി. ഇമിസ്സാ ച, ഭിക്ഖവേ, മഹാപഥവിയാ സിനേരുസ്സ ച പബ്ബതരാജസ്സ ഝായമാനാനം ദയ്ഹമാനാനം നേവ ഛാരികാ പഞ്ഞായതി ന മസി. സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, സപ്പിസ്സ വാ തേലസ്സ വാ ഝായമാനസ്സ ദയ്ഹമാനസ്സ നേവ ഛാരികാ പഞ്ഞായതി ന മസി; ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഇമിസ്സാ ച മഹാപഥവിയാ സിനേരുസ്സ ച പബ്ബതരാജസ്സ ഝായമാനാനം ദയ്ഹമാനാനം നേവ ഛാരികാ പഞ്ഞായതി ന മസി. ഏവം അനിച്ചാ, ഭിക്ഖവേ, സങ്ഖാരാ; ഏവം അധുവാ, ഭിക്ഖവേ, സങ്ഖാരാ; ഏവം അനസ്സാസികാ, ഭിക്ഖവേ, സങ്ഖാരാ. യാവഞ്ചിദം, ഭിക്ഖവേ, അലമേവ സബ്ബസങ്ഖാരേസു നിബ്ബിന്ദിതും അലം വിരജ്ജിതും അലം വിമുച്ചിതും.

“തത്ര, ഭിക്ഖവേ, കോ മന്താ കോ സദ്ധാതാ - ‘അയഞ്ച പഥവീ സിനേരു ച പബ്ബതരാജാ ദയ്ഹിസ്സന്തി വിനസ്സിസ്സന്തി, ന ഭവിസ്സന്തീ’തി അഞ്ഞത്ര ദിട്ഠപദേഹി?

[അ॰ നി॰ ൬.൫൪; ൭.൭൩] “ഭൂതപുബ്ബം, ഭിക്ഖവേ, സുനേത്തോ നാമ സത്ഥാ അഹോസി തിത്ഥകരോ കാമേസു വീതരാഗോ. സുനേത്തസ്സ ഖോ പന, ഭിക്ഖവേ , സത്ഥുനോ അനേകാനി സാവകസതാനി അഹേസും. സുനേത്തോ, ഭിക്ഖവേ, സത്ഥാ സാവകാനം ബ്രഹ്മലോകസഹബ്യതായ ധമ്മം ദേസേസി. യേ

ഖോ പന, ഭിക്ഖവേ, സുനേത്തസ്സ സത്ഥുനോ ബ്രഹ്മലോകസഹബ്യതായ ധമ്മം ദേസേന്തസ്സ സബ്ബേന സബ്ബം സാസനം ആജാനിംസു തേ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം ബ്രഹ്മലോകം ഉപപജ്ജിംസു. യേ ന സബ്ബേന സബ്ബം സാസനം ആജാനിംസു തേ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപ്പേകച്ചേ പരനിമ്മിതവസവത്തീനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജിംസു, അപ്പേകച്ചേ നിമ്മാനരതീനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജിംസു, അപ്പേകച്ചേ തുസിതാനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജിംസു, അപ്പേകച്ചേ യാമാനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജിംസു , അപ്പേകച്ചേ താവതിംസാനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജിംസു , അപ്പേകച്ചേ ചാതുമഹാരാജികാനം ദേവാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജിംസു, അപ്പേകച്ചേ ഖത്തിയമഹാസാലാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജിംസു, അപ്പേകച്ചേ ബ്രാഹ്മണമഹാസാലാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജിംസു, അപ്പേകച്ചേ ഗഹപതിമഹാസാലാനം സഹബ്യതം ഉപപജ്ജിംസു.

"അഥ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സുനേത്തസ്സ സത്ഥുനോ ഏതദഹോസി - 'ന ഖോ മേതം പതിരൂപം യോഹം സാവകാനം സമസമഗതിയോ അസ്സം അഭിസമ്പരായം, യംനൂനാഹം ഉത്തരി മേത്തം [ഉത്തരി മഗ്ഗം (കം॰)] ഭാവേയ്യ'''ന്തി.

"അഥ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സുനേത്തോ സത്ഥാ സത്ത വസ്സാനി മേത്തം ചിത്തം ഭാവേസി. സത്ത വസ്സാനി മേത്തം ചിത്തം ഭാവേത്വാ സത്ത സംവട്ടവിവട്ടകപ്പേ നയിമം ലോകം പുനരാഗമാസി. സംവട്ടമാനേ സുദം, ഭിക്ഖവേ , ലോകേ ആഭസ്സരൂപഗോ ഹോതി. വിവട്ടമാനേ ലോകേ സുഞ്ഞം ബ്രഹ്മവിമാനം ഉപപജ്ജതി. തത്ര സുദം, ഭിക്ഖവേ, ബ്രഹ്മാ ഹോതി മഹാബ്രഹ്മാ അഭിഭൂ അനഭിഭൂതോ അഞ്ഞദത്ഥുദസോ വസവത്തീ. ഛത്തിംസക്ഖത്തും ഖോ പന, ഭിക്ഖവേ, സക്കോ അഹോസി ദേവാനമിന്ദോ. അനേകസതക്ഖത്തും രാജാ അഹോസി ചക്കവത്തീ ധമ്മികോ ധമ്മരാജാ ചാതുരന്തോ വിജിതാവീ ജനപദത്ഥാവരിയപ്പത്തോ സത്തരതനസമന്നാഗതോ. പരോസഹസ്സം ഖോ പനസ്സ പുത്താ അഹേസും സൂരാ വീരങ്ഗരൂപാ പരസേനപ്പമദ്ദനാ. സോ ഇമം പഥവിം സാഗരപരിയന്തം അദണ്ഡേന അസത്ഥേന ധമ്മേന അഭിവിജിയ അജ്ഝാവസി. സോ ഹി നാമ, ഭിക്ഖവേ, സുനേത്തോ സത്ഥാ ഏവം ദീഘായുകോ സമാനോ ഏവം ചിരട്ഠിതികോ അപരിമുത്തോ അഹോസി - 'ജാതിയാ ജരായ മരണേന സോകേഹി പരിദേവേഹി ദുക്ഖേഹി ദോമനസ്സേഹി ഉപായാസേഹി, അപരിമുത്തോ ദുക്ഖസ്മാ'തി വദാമി".

"തം കിസ്സ ഹേതു? ചതുന്നം ധമ്മാനം അനനുബോധാ അപ്പടിവേധാ. കതമേസം ചതുന്നം? അരിയസ്സ, ഭിക്ഖവേ, സീലസ്സ അനനുബോധാ അപ്പടിവേധാ, അരിയസ്സ സമാധിസ്സ അനനുബോധാ അപ്പടിവേധാ, അരിയായ പഞ്ഞായ അനനുബോധാ അപ്പടിവേധാ, അരിയായ വിമുത്തിയാ അനനുബോധാ അപ്പടിവേധാ. തയിദം, ഭിക്ഖവേ, അരിയം സീലം അനുബുദ്ധം പടിവിദ്ധം, അരിയോ സമാധി അനുബോധോ പടിവിദ്ധോ, അരിയാ പഞ്ഞാ അനുബോധാ പടിവിദ്ധാ, അരിയാ വിമുത്തി അനുബോധാ പടിവിദ്ധാ, ഉച്ഛിന്നാ ഭവതണ്ഹാ, ഖീണാ ഭവനേത്തി, നത്ഥി ദാനി പുനബ്ഭവോ"തി. ഇദമവോച ഭഗവാ. ഇദം വത്വാന സുഗതോ അഥാപരം ഏതദവോച സത്ഥാ -

"സീലം സമാധി പഞ്ഞാ ച, വിമുത്തി ച അനുത്തരാ;
അനുബുദ്ധാ ഇമേ ധമ്മാ, ഗോതമേന യസസ്സിനാ.

“ഇതി ബുദ്ധോ അഭിഞ്ഞായ, ധമ്മമക്ഖാസി ഭിക്ഖുനം;
ദുക്ഖസ്സന്തകരോ സത്ഥാ, ചക്ഖുമാ പരിനിബ്ബുതോ”തി. ദുതിയം;

൩. നഗരോപമസുത്തം

൬൭. “യതോ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ പച്ചന്തിമം നഗരം സത്തഹി നഗരപരിക്ഖാരേഹി സുപരിക്ഖതം [സുപരിക്ഖിത്തം (ക॰)] ഹോതി, ചതുന്നഞ്ച ആഹാരാനം നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ. ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ പച്ചന്തിമം നഗരം അകരണീയം ബാഹിരേഹി പച്ചത്ഥികേഹി പച്ചാമിത്തേഹി.

“കതമേഹി സത്തഹി നഗരപരിക്ഖാരേഹി സുപരിക്ഖതം ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ പച്ചന്തിമേ നഗരേ ഏസികാ ഹോതി ഗമ്ഭീരനേമാ [ഗമ്ഭീരനേമി (ക॰)] സുനിഖാതാ അചലാ അസമ്പവേധീ [അസമ്പവേധി (സീ॰ സ്യാ॰)]. ഇമിനാ പഠമേന നഗരപരിക്ഖാരേന സുപരിക്ഖതം ഹോതി രഞ്ഞോ പച്ചന്തിമം നഗരം അബ്ഭന്തരാനം ഗുത്തിയാ ബാഹിരാനം പടിഘാതായ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ പച്ചന്തിമേ നഗരേ പരിഖാ ഹോതി ഗമ്ഭീരാ ചേവ വിത്ഥതാ ച. ഇമിനാ ദുതിയേന നഗരപരിക്ഖാരേന സുപരിക്ഖതം ഹോതി രഞ്ഞോ പച്ചന്തിമം നഗരം അബ്ഭന്തരാനം ഗുത്തിയാ ബാഹിരാനം പടിഘാതായ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ പച്ചന്തിമേ നഗരേ അനുപരിയായപഥോ ഹോതി ഉച്ചോ ചേവ വിത്ഥതോ ച. ഇമിനാ തതിയേന നഗരപരിക്ഖാരേന സുപരിക്ഖതം ഹോതി രഞ്ഞോ പച്ചന്തിമം നഗരം അബ്ഭന്തരാനം ഗുത്തിയാ ബാഹിരാനം പടിഘാതായ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ പച്ചന്തിമേ നഗരേ ബഹും ആവുധം സന്നിചിതം ഹോതി സലാകഞ്ചേവ ജേവനികഞ്ച [ജേവനിയഞ്ച (സീ॰ അട്ഠ॰)]. ഇമിനാ ചതുത്ഥേന നഗരപരിക്ഖാരേന സുപരിക്ഖതം ഹോതി രഞ്ഞോ പച്ചന്തിമം നഗരം അബ്ഭന്തരാനം ഗുത്തിയാ ബാഹിരാനം പടിഘാതായ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ പച്ചന്തിമേ നഗരേ ബഹുബലകായോ പടിവസതി, സേയ്യഥിദം - ഹത്ഥാരോഹാ അസ്സാരോഹാ രഥികാ ധനുഗ്ഗഹാ ചേലകാ ചലകാ പിണ്ഡദായകാ ഉഗ്ഗാ രാജപുത്താ പക്ഖന്ദിനോ മഹാനാഗാ സൂരാ ചമ്മയോധിനോ ദാസകപുത്താ. ഇമിനാ പഞ്ചമേന നഗരപരിക്ഖാരേന സുപരിക്ഖതം ഹോതി രഞ്ഞോ പച്ചന്തിമം നഗരം അബ്ഭന്തരാനം ഗുത്തിയാ ബാഹിരാനം പടിഘാതായ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ പച്ചന്തിമേ നഗരേ ദോവാരികോ ഹോതി പണ്ഡിതോ ബ്യത്തോ മേധാവീ അഞ്ഞാതാനം നിവാരേതാ ഞാതാനം പവേസേതാ. ഇമിനാ ഛട്ഠേന നഗരപരിക്ഖാരേന സുപരിക്ഖതം ഹോതി രഞ്ഞോ പച്ചന്തിമം നഗരം അബ്ഭന്തരാനം ഗുത്തിയാ ബാഹിരാനം പടിഘാതായ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ പച്ചന്തിമേ നഗരേ പാകാരോ ഹോതി ഉച്ചോ ചേവ വിത്ഥതോ ച വാസനലേപനസമ്പന്നോ ച. ഇമിനാ സത്തമേന നഗരപരിക്ഖാരേന സുപരിക്ഖതം ഹോതി രഞ്ഞോ പച്ചന്തിമം നഗരം അബ്ഭന്തരാനം ഗുത്തിയാ ബാഹിരാനം പടിഘാതായ. ഇമേഹി സത്തഹി നഗരപരിക്ഖാരേഹി സുപരിക്ഖതം ഹോതി.

“കതമേസം ചതുന്നം ആഹാരാനം നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ പച്ചന്തിമേ നഗരേ ബഹും തിണകട്ഠോദകം സന്നിചിതം ഹോതി അബ്ഭന്തരാനം രതിയാ അപരിതസ്സായ ഫാസുവിഹാരായ ബാഹിരാനം പടിഘാതായ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ പച്ചന്തിമേ നഗരേ ബഹും സാലിയവകം സന്നിചിതം ഹോതി അബ്ഭന്തരാനം രതിയാ അപരിതസ്സായ ഫാസുവിഹാരായ ബാഹിരാനം പടിഘാതായ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ പച്ചന്തിമേ നഗരേ ബഹും തിലമുഗ്ഗമാസാപരണ്ണം സന്നിചിതം ഹോതി അബ്ഭന്തരാനം രതിയാ അപരിതസ്സായ ഫാസുവിഹാരായ ബാഹിരാനം പടിഘാതായ.

“പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ പച്ചന്തിമേ നഗരേ ബഹും ഭേസജ്ജം സന്നിചിതം ഹോതി, സേയ്യഥിദം - സപ്പി നവനീതം തേലം മധു ഫാണിതം ലോണം അബ്ഭന്തരാനം രതിയാ അപരിതസ്സായ ഫാസുവിഹാരായ ബാഹിരാനം പടിഘാതായ. ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ചതുന്നം ആഹാരാനം നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ.

“യതോ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ പച്ചന്തിമം നഗരം ഇമേഹി സത്തഹി നഗരപരിക്ഖാരേഹി സുപരിക്ഖതം ഹോതി, ഇമേസഞ്ച ചതുന്നം ആഹാരാനം നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ. ഇദം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ പച്ചന്തിമം നഗരം അകരണീയം ബാഹിരേഹി പച്ചത്ഥികേഹി പച്ചാമിത്തേഹി. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, യതോ അരിയസാവകോ സത്തഹി സദ്ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഹോതി, ചതുന്നഞ്ച ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ അകരണീയോ മാരസ്സ അകരണീയോ പാപിമതോ. കതമേഹി സത്തഹി സദ്ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഹോതി?

“സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ പച്ചന്തിമേ നഗരേ ഏസികാ ഹോതി ഗമ്ഭീരനേമാ സുനിഖാതാ അചലാ അസമ്പവേധീ അബ്ഭന്തരാനം ഗുത്തിയാ ബാഹിരാനം പടിഘാതായ. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ സദ്ധോ ഹോതി, സദ്ദഹതി തഥാഗതസ്സ ബോധിം ‘ഇതിപി സോ...പേ॰... ബുദ്ധോ ഭഗവാ’തി. സദ്ധേസികോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ അകുസലം പജഹതി, കുസലം ഭാവേതി; സാവജ്ജം പജഹതി, അനവജ്ജം ഭാവേതി; സുദ്ധം അത്താനം പരിഹരതി. ഇമിനാ പഠമേന സദ്ധമ്മേന സമന്നാഗതോ ഹോതി.

“സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ പച്ചന്തിമേ നഗരേ പരിക്ഖാ ഹോതി ഗമ്ഭീരാ ചേവ വിത്ഥതാ ച അബ്ഭന്തരാനം ഗുത്തിയാ ബാഹിരാനം

പടിഘാതായ. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ ഹിരീമാ ഹോതി, ഹിരീയതി കായദുച്ചരിതേന വചീദുച്ചരിതേന മനോദുച്ചരിതേന, ഹിരീയതി പാപകാനം അകുസലാനം ധമ്മാനം സമാപത്തിയാ. ഹിരീപരിക്ഖോ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ അകുസലം പജഹതി, കുസലം ഭാവേതി; സാവജ്ജം പജഹതി, അനവജ്ജം ഭാവേതി; സുദ്ധം അത്താനം പരിഹരതി. ഇമിനാ ദുതിയേന സദ്ധമ്മേന സമന്നാഗതോ ഹോതി.

“സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ പച്ചന്തിമേ നഗരേ അനുപരിയായപഥോ ഹോതി ഉച്ചോ ചേവ വിത്ഥതോ ച അബ്ഭന്തരാനം ഗുത്തിയാ ബാഹിരാനം പടിഘാതായ. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ ഓത്തപ്പീ ഹോതി, ഓത്തപ്പതി കായദുച്ചരിതേന വചീദുച്ചരിതേന മനോദുച്ചരിതേന, ഓത്തപ്പതി പാപകാനം അകുസലാനം ധമ്മാനം സമാപത്തിയാ. ഓത്തപ്പപരിയായപഥോ , ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ അകുസലം പജഹതി, കുസലം ഭാവേതി ; സാവജ്ജം പജഹതി, അനവജ്ജം ഭാവേതി; സുദ്ധം അത്താനം പരിഹരതി. ഇമിനാ തതിയേന സദ്ധമ്മേന സമന്നാഗതോ ഹോതി.

“സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ പച്ചന്തിമേ നഗരേ ബഹും ആവുധം സന്നിചിതം ഹോതി സലാകഞ്ചേവ ജേവനികഞ്ച അബ്ഭന്തരാനം ഗുത്തിയാ ബാഹിരാനം പടിഘാതായ. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ ബഹുസ്സുതോ ഹോതി...പേ॰... ദിട്ഠിയാ സുപ്പടിവിദ്ധാ. സുതാവുധോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ അകുസലം പജഹതി, കുസലം ഭാവേതി; സാവജ്ജം പജഹതി, അനവജ്ജം ഭാവേതി; സുദ്ധം അത്താനം പരിഹരതി. ഇമിനാ ചതുത്ഥേന സദ്ധമ്മേന സമന്നാഗതോ ഹോതി.

“സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ പച്ചന്തിമേ നഗരേ ബഹുബലകായോ പടിവസതി, സേയ്യഥിദം - ഹത്ഥാരോഹാ അസ്സാരോഹാ രഥികാ ധനുഗ്ഗഹാ ചേലകാ ചലകാ പിണ്ഡദായകാ ഉഗ്ഗാ രാജപുത്താ പക്ഖന്ദിനോ മഹാനാഗാ സൂരാ ചമ്മയോധിനോ ദാസകപുത്താ അബ്ഭന്തരാനം ഗുത്തിയാ ബാഹിരാനം പടിഘാതായ. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ ആരദ്ധവീരിയോ വിഹരതി അകുസലാനം ധമ്മാനം പഹാനായ, കുസലാനം ധമ്മാനം ഉപസമ്പദായ, ഥാമവാ ദള്ഹപരക്കമോ അനിക്ഖിത്തധുരോ കുസലേസു ധമ്മേസു. വീരിയബലകായോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ അകുസലം പജഹതി, കുസലം ഭാവേതി; സാവജ്ജം പജഹതി, അനവജ്ജം ഭാവേതി; സുദ്ധം അത്താനം പരിഹരതി. ഇമിനാ പഞ്ചമേന സദ്ധമ്മേന സമന്നാഗതോ ഹോതി.

“സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ പച്ചന്തിമേ നഗരേ ദോവാരികോ ഹോതി പണ്ഡിതോ ബ്യത്തോ മേധാവീ അഞ്ഞാതാനം നിവാരേതാ ഞാതാനം പവേസേതാ അബ്ഭന്തരാനം ഗുത്തിയാ ബാഹിരാനം പടിഘാതായ . ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ സതിമാ ഹോതി പരമേന സതിനേപക്കേന സമന്നാഗതോ ചിരകതമ്പി ചിരഭാസിതമ്പി സരിതാ അനുസ്സരിതാ. സതിദോവാരികോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ അകുസലം പജഹതി, കുസലം ഭാവേതി; സാവജ്ജം പജഹതി, അനവജ്ജം ഭാവേതി; സുദ്ധം അത്താനം പരിഹരതി. ഇമിനാ ഛട്ഠേന സദ്ധമ്മേന സമന്നാഗതോ ഹോതി.

“സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ പച്ചന്തിമേ നഗരേ പാകാരോ ഹോതി ഉച്ചോ ചേവ വിത്ഥതോ ച വാസനലേപനസമ്പന്നോ ച അബ്ഭന്തരാനം ഗുത്തിയാ ബാഹിരാനം പടിഘാതായ. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ പഞ്ഞവാ ഹോതി ഉദയത്ഥഗാമിനിയാ പഞ്ഞായ സമന്നാഗതോ അരിയായ നിബ്ബേധികായ സമ്മാ ദുക്ഖക്ഖയഗാമിനിയാ. പഞ്ഞാവാസനലേപനസമ്പന്നോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ അകുസലം പജഹതി, കുസലം ഭാവേതി; സാവജ്ജം പജഹതി, അനവജ്ജം ഭാവേതി; സുദ്ധം അത്താനം പരിഹരതി. ഇമിനാ സത്തമേന സദ്ധമ്മേന സമന്നാഗതോ ഹോതി. ഇമേഹി സത്തഹി സദ്ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഹോതി.

“കതമേസം ചതുന്നം ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ? സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ പച്ചന്തിമേ നഗരേ ബഹും തിണകട്ഠോദകം സന്നിചിതം ഹോതി അബ്ഭന്തരാനം രതിയാ അപരിതസ്സായ ഫാസുവിഹാരായ ബാഹിരാനം പടിഘാതായ. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ വിവിച്ചേവ കാമേഹി...പേ॰... പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി അത്തനോ രതിയാ അപരിതസ്സായ ഫാസുവിഹാരായ ഓക്കമനായ നിബ്ബാനസ്സ.

“സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ പച്ചന്തിമേ നഗരേ ബഹും സാലിയവകം സന്നിചിതം ഹോതി അബ്ഭന്തരാനം രതിയാ അപരിതസ്സായ ഫാസുവിഹാരായ ബാഹിരാനം പടിഘാതായ. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ വിതക്കവിചാരാനം വൂപസമാ...പേ॰... ദുതിയം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി അത്തനോ രതിയാ അപരിതസ്സായ ഫാസുവിഹാരായ ഓക്കമനായ നിബ്ബാനസ്സ.

“സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ പച്ചന്തിമേ നഗരേ ബഹും തിലമുഗ്ഗമാസാപരണ്ണം സന്നിചിതം ഹോതി അബ്ഭന്തരാനം രതിയാ അപരിതസ്സായ ഫാസുവിഹാരായ ബാഹിരാനം പടിഘാതായ. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ പീതിയാ ച വിരാഗാ...പേ॰... തതിയം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി അത്തനോ രതിയാ അപരിതസ്സായ ഫാസുവിഹാരായ ഓക്കമനായ നിബ്ബാനസ്സ.

“സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, രഞ്ഞോ പച്ചന്തിമേ നഗരേ ബഹും ഭേസജ്ജം സന്നിചിതം ഹോതി, സേയ്യഥിദം - സപ്പി നവനീതം തേലം മധു ഫാണിതം ലോണം അബ്ഭന്തരാനം രതിയാ അപരിതസ്സായ ഫാസുവിഹാരായ ബാഹിരാനം പടിഘാതായ. ഏവമേവം ഖോ ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ സുഖസ്സ ച പഹാനാ ദുക്ഖസ്സ ച പഹാനാ പുബ്ബേവ സോമനസ്സദോമനസ്സാനം അത്ഥങ്ഗമാ അദുക്ഖമസുഖം ഉപേക്ഖാസതിപാരിസുദ്ധിം ചതുത്ഥം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി അത്തനോ രതിയാ അപരിതസ്സായ ഫാസുവിഹാരായ ഓക്കമനായ നിബ്ബാനസ്സ. ഇമേസം ചതുന്നം ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ.

“യതോ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ ഇമേഹി സത്തഹി സദ്ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഹോതി, ഇമേസഞ്ച ചതുന്നം ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ. അയം വുച്ചതി, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ അകരണീയോ മാരസ്സ അകരണീയോ പാപിമതോ”തി. തതിയം.

൪. ധമ്മഞ്ഞൂസുത്തം

൬൮. "സത്തഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ആഹുനേയ്യോ ഹോതി ...പേ... അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സ. കതമേഹി സത്തഹി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ധമ്മഞ്ഞൂ ച ഹോതി അത്ഥഞ്ഞൂ ച അത്തഞ്ഞൂ ച മത്തഞ്ഞൂ ച കാലഞ്ഞൂ ച പരിസഞ്ഞൂ ച പുഗ്ഗലപരോപരഞ്ഞൂ ച.

"കഥഞ്ച, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ധമ്മഞ്ഞൂ ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ധമ്മം ജാനാതി - സുത്തം ഗേയ്യം വേയ്യാകരണം ഗാഥം ഉദാനം ഇതിവുത്തകം ജാതകം അബ്ഭുതധമ്മം വേദല്ലം. നോ ചേ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ധമ്മം ജാനേയ്യ - സുത്തം ഗേയ്യം...പേ... അബ്ഭുതധമ്മം വേദല്ലം, നയിധ 'ധമ്മഞ്ഞൂ'തി വുച്ചേയ്യ. യസ്മാ ച ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു ധമ്മം ജാനാതി - സുത്തം ഗേയ്യം...പേ... അബ്ഭുതധമ്മം വേദല്ലം, തസ്മാ 'ധമ്മഞ്ഞൂ'തി വുച്ചതി. ഇതി ധമ്മഞ്ഞൂ.

"അത്ഥഞ്ഞൂ ച കഥം ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു തസ്സ തസ്സേവ ഭാസിതസ്സ അത്ഥം ജാനാതി - 'അയം ഇമസ്സ ഭാസിതസ്സ അത്ഥോ, അയം ഇമസ്സ ഭാസിതസ്സ അത്ഥോ'തി. നോ ചേ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു തസ്സ തസ്സേവ ഭാസിതസ്സ അത്ഥം ജാനേയ്യ - 'അയം ഇമസ്സ ഭാസിതസ്സ അത്ഥോ, അയം ഇമസ്സ ഭാസിതസ്സ അത്ഥോ'തി, നയിധ 'അത്ഥഞ്ഞൂ'തി വുച്ചേയ്യ. യസ്മാ ച ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു തസ്സ തസ്സേവ ഭാസിതസ്സ അത്ഥം ജാനാതി - 'അയം ഇമസ്സ ഭാസിതസ്സ അത്ഥോ, അയം ഇമസ്സ ഭാസിതസ്സ അത്ഥോ'തി, തസ്മാ 'അത്ഥഞ്ഞൂ'തി വുച്ചതി. ഇതി ധമ്മഞ്ഞൂ, അത്ഥഞ്ഞൂ.

"അത്തഞ്ഞൂ ച കഥം ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അത്താനം ജാനാതി - 'എത്തകോമ്ഹി സദ്ധായ സീലേന സുതേന ചാഗേന പഞ്ഞായ പടിഭാനേനാ'തി. നോ ചേ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു അത്താനം ജാനേയ്യ - 'എത്തകോമ്ഹി സദ്ധായ സീലേന സുതേന ചാഗേന പഞ്ഞായ പടിഭാനേനാ'തി, നയിധ 'അത്തഞ്ഞൂ'തി വുച്ചേയ്യ. യസ്മാ ച, ഭിക്ഖവേ , ഭിക്ഖു അത്താനം ജാനാതി - 'എത്തകോമ്ഹി സദ്ധായ സീലേന സുതേന ചാഗേന പഞ്ഞായ പടിഭാനേനാ'തി, തസ്മാ 'അത്തഞ്ഞൂ'തി വുച്ചതി. ഇതി ധമ്മഞ്ഞൂ, അത്ഥഞ്ഞൂ, അത്തഞ്ഞൂ.

"മത്തഞ്ഞൂ ച കഥം ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു മത്തം ജാനാതി ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപ്പച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരാനം പടിഗ്ഗഹണായ. നോ ചേ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു മത്തം ജാനേയ്യ ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപ്പച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരാനം പടിഗ്ഗഹണായ, നയിധ 'മത്തഞ്ഞൂ'തി വുച്ചേയ്യ. യസ്മാ ച ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു മത്തം ജാനാതി ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപ്പച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരാനം പടിഗ്ഗഹണായ, തസ്മാ 'മത്തഞ്ഞൂ'തി വുച്ചതി. ഇതി ധമ്മഞ്ഞൂ, അത്ഥഞ്ഞൂ, അത്തഞ്ഞൂ, മത്തഞ്ഞൂ.

"കാലഞ്ഞൂ ച കഥം ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു, കാലം ജാനാതി - 'അയം കാലോ ഉദ്ദേസസ്സ, അയം കാലോ പരിപുച്ഛായ, അയം കാലോ യോഗസ്സ, അയം കാലോ പടിസല്ലാനസ്സാ'തി. നോ ചേ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കാലം ജാനേയ്യ - 'അയം കാലോ ഉദ്ദേസസ്സ, അയം കാലോ പരിപുച്ഛായ, അയം കാലോ യോഗസ്സ, അയം കാലോ പടിസല്ലാനസ്സാ'തി, നയിധ 'കാലഞ്ഞൂ'തി

വുച്ചേയ്യ. യസ്മാ ച ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു കാലം ജാനാതി - 'അയം കാലോ ഉദ്ദേസസ്സ, അയം കാലോ പരിപുച്ഛായ, അയം കാലോ യോഗസ്സ, അയം കാലോ പടിസല്ലാനസ്സാ'തി, തസ്മാ 'കാലഞ്ഞൂ'തി വുച്ചതി. ഇതി ധമ്മഞ്ഞൂ, അത്ഥഞ്ഞൂ, അത്തഞ്ഞൂ, മത്തഞ്ഞൂ, കാലഞ്ഞൂ.

"പരിസഞ്ഞൂ ച കഥം ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പരിസം ജാനാതി - 'അയം ഖത്തിയപരിസാ, അയം ബ്രാഹ്മണപരിസാ, അയം ഗഹപതിപരിസാ, അയം സമണപരിസാ. തത്ഥ ഏവം ഉപസങ്കമിതബ്ബം, ഏവം ഠാതബ്ബം , ഏവം കത്തബ്ബം, ഏവം നിസീദിതബ്ബം, ഏവം ഭാസിതബ്ബം, ഏവം തുണ്ഹീ ഭവിതബ്ബ'ന്തി. നോ ചേ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പരിസം ജാനേയ്യ - 'അയം ഖത്തിയപരിസാ...പേ॰... ഏവം തുണ്ഹീ ഭവിതബ്ബ'ന്തി, നയിധ 'പരിസഞ്ഞൂ'തി വുച്ചേയ്യ. യസ്മാ ച ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പരിസം ജാനാതി - 'അയം ഖത്തിയപരിസാ, അയം ബ്രാഹ്മണപരിസാ, അയം ഗഹപതിപരിസാ, അയം സമണപരിസാ . തത്ഥ ഏവം ഉപസങ്കമിതബ്ബം, ഏവം ഠാതബ്ബം, ഏവം കത്തബ്ബം, ഏവം നിസീദിതബ്ബം, ഏവം ഭാസിതബ്ബം, ഏവം തുണ്ഹീ ഭവിതബ്ബ'ന്തി, തസ്മാ 'പരിസഞ്ഞൂ'തി വുച്ചതി. ഇതി ധമ്മഞ്ഞൂ, അത്ഥഞ്ഞൂ, അത്തഞ്ഞൂ, മത്തഞ്ഞൂ, കാലഞ്ഞൂ, പരിസഞ്ഞൂ.

"പുഗ്ഗലപരോപരഞ്ഞൂ ച കഥം ഹോതി? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ [സബ്ബത്ഥപി ഇധ ആരമ്ഭേ "ഭിക്ഖുനോ" ത്വേവ ദിസ്സതി] ദ്വയേന പുഗ്ഗലാ വിദിതാ ഹോന്തി. ദ്വേ പുഗ്ഗലാ - ഏകോ അരിയാനം ദസ്സനകാമോ, ഏകോ അരിയാനം ന ദസ്സനകാമോ. യ്വായം പുഗ്ഗലോ അരിയാനം ന ദസ്സനകാമോ , ഏവം സോ തേനങ്ഗേന ഗാരയ്ഹോ. യ്വായം പുഗ്ഗലോ അരിയാനം ദസ്സനകാമോ, ഏവം സോ തേനങ്ഗേന പാസംസോ.

"ദ്വേ പുഗ്ഗലാ അരിയാനം ദസ്സനകാമാ - ഏകോ സദ്ധമ്മം സോതുകാമോ, ഏകോ സദ്ധമ്മം ന സോതുകാമോ. യ്വായം പുഗ്ഗലോ സദ്ധമ്മം ന സോതുകാമോ, ഏവം സോ തേനങ്ഗേന ഗാരയ്ഹോ. യ്വായം പുഗ്ഗലോ സദ്ധമ്മം സോതുകാമോ, ഏവം സോ തേനങ്ഗേന പാസംസോ.

"ദ്വേ പുഗ്ഗലാ സദ്ധമ്മം സോതുകാമാ - ഏകോ ഓഹിതസോതോ ധമ്മം സുണാതി, ഏകോ അനോഹിതസോതോ ധമ്മം സുണാതി. യ്വായം പുഗ്ഗലോ അനോഹിതസോതോ ധമ്മം സുണാതി, ഏവം സോ തേനങ്ഗേന ഗാരയ്ഹോ. യ്വായം പുഗ്ഗലോ ഓഹിതസോതോ ധമ്മം സുണാതി, ഏവം സോ തേനങ്ഗേന പാസംസോ.

"ദ്വേ പുഗ്ഗലാ ഓഹിതസോതാ ധമ്മം സുണന്തി [സുണന്താ (ക॰)] - ഏകോ സുത്വാ ധമ്മം ധാരേതി, ഏകോ സുത്വാ ധമ്മം ന ധാരേതി. യ്വായം പുഗ്ഗലോ സുത്വാ ന ധമ്മം ധാരേതി, ഏവം സോ തേനങ്ഗേന ഗാരയ്ഹോ. യ്വായം പുഗ്ഗലോ സുത്വാ ധമ്മം ധാരേതി, ഏവം സോ തേനങ്ഗേന പാസംസോ.

"ദ്വേ പുഗ്ഗലാ സുത്വാ ധമ്മം ധാരേന്തി [ധാരേന്താ (ക॰)] - ഏകോ ധാതാനം [ധതാനം (സീ॰ സ്യാ॰ കം॰ പീ॰)] ധമ്മാനം അത്ഥം ഉപപരിക്ഖതി, ഏകോ ധാതാനം ധമ്മാനം അത്ഥം ന ഉപപരിക്ഖതി. യ്വായം പുഗ്ഗലോ ധാതാനം ധമ്മാനം അത്ഥം ന ഉപപരിക്ഖതി, ഏവം സോ തേനങ്ഗേന ഗാരയ്ഹോ.

യ്വായം പുഗ്ഗലോ ധാതാനം ധമ്മാനം അത്ഥം ഉപപരിക്ഖതി, ഏ്വവം സോ തേനങ്ഗേന പാസംസോ.

''ദ്വേ പുഗ്ഗലാ ധാതാനം ധമ്മാനം അത്ഥം ഉപപരിക്ഖന്തി [ഉപപരിക്ഖന്താ (ക॰)] - ഏകോ അത്ഥമഞ്ഞായ ധമ്മമഞ്ഞായ ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നോ, ഏകോ അത്ഥമഞ്ഞായ ധമ്മമഞ്ഞായ ന ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നോ. യ്വായം പുഗ്ഗലോ അത്ഥമഞ്ഞായ ധമ്മമഞ്ഞായ ന ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നോ, ഏ്വവം സോ തേനങ്ഗേന ഗാരയ്ഹോ. യ്വായം പുഗ്ഗലോ അത്ഥമഞ്ഞായ ധമ്മമഞ്ഞായ ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നോ, ഏ്വവം സോ തേനങ്ഗേന പാസംസോ.

''ദ്വേ പുഗ്ഗലാ അത്ഥമഞ്ഞായ ധമ്മമഞ്ഞായ ധമ്മാനുധമ്മപ്പടിപന്നാ - ഏകോ അത്തഹിതായ പടിപന്നോ നോ പരഹിതായ, ഏകോ അത്തഹിതായ ച പടിപന്നോ പരഹിതായ ച. യ്വായം പുഗ്ഗലോ അത്തഹിതായ പടിപന്നോ നോ പരഹിതായ, ഏ്വവം സോ തേനങ്ഗേന ഗാരയ്ഹോ. യ്വായം പുഗ്ഗലോ അത്ഥഹിതായ ച പടിപന്നോ പരഹിതായ ച, ഏ്വവം സോ തേനങ്ഗേന പാസംസോ. ഏ്വവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ [ഭിക്ഖുനാ (സീ॰ സ്യാ॰)] ദ്വയേന പുഗ്ഗലാ വിദിതാ ഹോന്തി. ഏ്വവം, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖു പുഗ്ഗലപരോപരഞ്ഞൂ ഹോതി. ''ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്തഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു ആഹുനേയ്യോ ഹോതി പാഹുനേയ്യോ...പേ॰... അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സാ''തി. ചതുത്ഥം.

൫. പാരിച്ഛത്തകസുത്തം

൬൯. ''യസ്മിം, ഭിക്ഖവേ, സമയേ ദേവാനം താവതിംസാനം പാരിച്ഛത്തകോ കോവിളാരോ പണ്ഡുപലാസോ ഹോതി, അത്തമനാ, ഭിക്ഖവേ, ദേവാ താവതിംസാ തസ്മിം സമയേ ഹോന്തി - 'പണ്ഡുപലാസോ ദാനി പാരിച്ഛത്തകോ കോവിളാരോ നചിരസ്സേവ ദാനി പന്നപലാസോ ഭവിസ്സതീ'''തി.

''യസ്മിം, ഭിക്ഖവേ, സമയേ ദേവാനം താവതിംസാനം പാരിച്ഛത്തകോ കോവിളാരോ പന്നപലാസോ ഹോതി, അത്തമനാ, ഭിക്ഖവേ, ദേവാ താവതിംസാ തസ്മിം സമയേ ഹോന്തി - 'പന്നപലാസോ ദാനി പാരിച്ഛത്തകോ കോവിളാരോ നചിരസ്സേവ ദാനി ജാലകജാതോ ഭവിസ്സതീ'''തി.

''യസ്മിം, ഭിക്ഖവേ, സമയേ ദേവാനം താവതിംസാനം പാരിച്ഛത്തകോ കോവിളാരോ ജാലകജാതോ ഹോതി, അത്തമനാ, ഭിക്ഖവേ, ദേവാ താവതിംസാ തസ്മിം സമയേ ഹോന്തി - 'ജാലകജാതോ ദാനി പാരിച്ഛത്തകോ കോവിളാരോ നചിരസ്സേവ ദാനി ഖാരകജാതോ ഭവിസ്സതീ'''തി.

''യസ്മിം, ഭിക്ഖവേ, സമയേ ദേവാനം താവതിംസാനം പാരിച്ഛത്തകോ കോവിളാരോ ഖാരകജാതോ ഹോതി, അത്തമനാ, ഭിക്ഖവേ, ദേവാ താവതിംസാ തസ്മിം സമയേ ഹോന്തി - 'ഖാരകജാതോ ദാനി പാരിച്ഛത്തകോ കോവിളാരോ നചിരസ്സേവ ദാനി കുടുമലകജാതോ [കുഡുമലകജാതോ (സീ॰ സ്യാ॰ പീ॰)] ഭവിസ്സതീ'''തി.

''യസ്മിം , ഭിക്ഖവേ, സമയേ ദേവാനം താവതിംസാനം പാരിച്ഛത്തകോ കോവിളാരോ കുടുമലകജാതോ ഹോതി , അത്തമനാ, ഭിക്ഖവേ, ദേവാ

താവതിംസാ തസ്മിം സമയേ ഹോന്തി - ‘കുടുമലകജാതോ ദാനി പാരിച്ഛത്തകോ കോവിളാരോ നചിരസ്സേവ ദാനി കോരകജാതോ [കോകാസകജാതോ (സീ॰ സ്യാ॰), കോസകജാതോ (ക॰)] ഭവിസ്സതീ’’’തി.

‘‘യസ്മിം, ഭിക്ഖവേ, സമയേ ദേവാനം താവതിംസാനം പാരിച്ഛത്തകോ കോവിളാരോ കോരകജാതോ ഹോതി, അത്തമനാ, ഭിക്ഖവേ, ദേവാ താവതിംസാ തസ്മിം സമയേ ഹോന്തി - ‘കോരകജാതോ ദാനി പാരിച്ഛത്തകോ കോവിളാരോ നചിരസ്സേവ ദാനി സബ്ബഫാലിഫുല്ലോ [സബ്ബപാലിഫുല്ലോ (സീ॰ പീ॰)] ഭവിസ്സതീ’’’തി.

‘‘യസ്മിം, ഭിക്ഖവേ, സമയേ ദേവാനം താവതിംസാനം പാരിച്ഛത്തകോ കോവിളാരോ സബ്ബഫാലിഫുല്ലോ ഹോതി, അത്തമനാ, ഭിക്ഖവേ, ദേവാ താവതിംസാ പാരിച്ഛത്തകസ്സ കോവിളാരസ്സ മൂലേ ദിബ്ബേ ചത്താരോ മാസേ പഞ്ചഹി കാമഗുണേഹി സമപ്പിതാ സമങ്ഗീഭൂതാ പരിചാരേന്തി.

‘‘സബ്ബഫാലിഫുല്ലസ്സ ഖോ പന, ഭിക്ഖവേ, പാരിച്ഛത്തകസ്സ കോവിളാരസ്സ സമന്താ പഞ്ഞാസയോജനാനി ആഭായ ഫുടം ഹോതി, അനുവാതം യോജനസതം ഗന്ധോ ഗച്ഛതി, അയമാനുഭാവോ പാരിച്ഛത്തകസ്സ കോവിളാരസ്സ.

‘‘ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, യസ്മിം സമയേ അരിയസാവകോ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജ്ജായ ചേതേതി, പണ്ഡുപലാസോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ തസ്മിം സമയേ ഹോതി ദേവാനംവ താവതിംസാനം പാരിച്ഛത്തകോ കോവിളാരോ.

‘‘യസ്മിം, ഭിക്ഖവേ, സമയേ അരിയസാവകോ കേസമസ്സും ഓഹാരേത്വാ കാസായാനി വത്ഥാനി അച്ഛാദേത്വാ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജിതോ ഹോതി, പന്നപലാസോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ തസ്മിം സമയേ ഹോതി ദേവാനംവ താവതിംസാനം പാരിച്ഛത്തകോ കോവിളാരോ.

‘‘യസ്മിം, ഭിക്ഖവേ, സമയേ അരിയസാവകോ വിവിച്ചേവ കാമേഹി... പേ॰... പഠമം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി, ജാലകജാതോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ തസ്മിം സമയേ ഹോതി ദേവാനംവ താവതിംസാനം പാരിച്ഛത്തകോ കോവിളാരോ.

‘‘യസ്മിം , ഭിക്ഖവേ, സമയേ അരിയസാവകോ വിതക്കവിചാരാനം വൂപസമാ...പേ॰... ദുതിയം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി, ഖാരകജാതോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ തസ്മിം സമയേ ഹോതി ദേവാനംവ താവതിംസാനം പാരിച്ഛത്തകോ കോവിളാരോ.

‘‘യസ്മിം, ഭിക്ഖവേ, സമയേ അരിയസാവകോ പീതിയാ ച വിരാഗാ...പേ॰... തതിയം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി, കുടുമലകജാതോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ തസ്മിം സമയേ ഹോതി ദേവാനംവ താവതിംസാനം പാരിച്ഛത്തകോ കോവിളാരോ.

‘‘യസ്മിം, ഭിക്ഖവേ, സമയേ അരിയസാവകോ സുഖസ്സ ച പഹാനാ ദുക്ഖസ്സ ച പഹാനാ...പേ॰... ചതുത്ഥം ഝാനം ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി,

കോരകജാതോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ തസ്മിം സമയേ ഹോതി ദേവാനംവ താവതിംസാനം പാരിച്ഛത്തകോ കോവിളാരോ.

“യസ്മിം, ഭിക്ഖവേ, സമയേ അരിയസാവകോ ആസവാനം ഖയാ...പേ॰... സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി, സബ്ബഫാലിഫുല്ലോ, ഭിക്ഖവേ, അരിയസാവകോ തസ്മിം സമയേ ഹോതി ദേവാനംവ താവതിംസാനം പാരിച്ഛത്തകോ കോവിളാരോ.

“തസ്മിം, ഭിക്ഖവേ, സമയേ ഭുമ്മാ ദേവാ സദ്ദമനുസ്സാവേന്തി - ‘ഏസോ ഇത്ഥന്നാമോ ആയസ്മാ ഇത്ഥന്നാമസ്സ ആയസ്മതോ സദ്ധിവിഹാരികോ അമുകമ്ഹാ ഗാമാ വാ നിഗമാ വാ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജിതോ ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതീ’തി. ഭുമ്മാനം ദേവാനം സദ്ദം സുത്വാ ചാതുമഹാരാജികാ ദേവാ...പേ॰... താവതിംസാ ദേവാ... യാമാ ദേവാ... തുസിതാ ദേവാ... നിമ്മാനരതീ ദേവാ... പരനിമ്മിതവസവത്തീ ദേവാ... ബ്രഹ്മകായികാ ദേവാ സദ്ദമനുസ്സാവേന്തി - ‘ഏസോ ഇത്ഥന്നാമോ ആയസ്മാ ഇത്ഥന്നാമസ്സ ആയസ്മതോ സദ്ധിവിഹാരികോ അമുകമ്ഹാ ഗാമാ വാ നിഗമാ വാ അഗാരസ്മാ അനഗാരിയം പബ്ബജിതോ ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതീ’തി. ഇതിഹ തേന ഖണേന തേന മുഹുത്തേന യാവ ബ്രഹ്മലോകാ സദ്ദോ [സാധുകാരസദ്ദോ (സീ॰ അട്ഠ॰, ക॰ അട്ഠ॰)] അബ്ഭുഗ്ഗച്ഛതി , അയമാനുഭാവോ ഖീണാസവസ്സ ഭിക്ഖുനോ”തി. പഞ്ചമം.

൬. സക്കച്ചസുത്തം

൬൦. അഥ ഖോ ആയസ്മതോ സാരിപുത്തസ്സ രഹോഗതസ്സ പടിസല്ലീനസ്സ ഏവം ചേതസോ പരിവിതക്കോ ഉദപാദി - “കിം നു ഖോ, ഭിക്ഖു, സക്കത്വാ ഗരും കത്വാ ഉപനിസ്സായ വിഹരന്തോ അകുസലം പജഹേയ്യ, കുസലം ഭാവേയ്യാ”തി? അഥ ഖോ ആയസ്മതോ സാരിപുത്തസ്സ ഏതദഹോസി - “സത്ഥാരം ഖോ, ഭിക്ഖു, സക്കത്വാ ഗരും കത്വാ ഉപനിസ്സായ വിഹരന്തോ അകുസലം പജഹേയ്യ, കുസലം ഭാവേയ്യ. ധമ്മം ഖോ, ഭിക്ഖു...പേ॰... സങ്ഘം ഖോ, ഭിക്ഖു...പേ॰... സിക്ഖം ഖോ, ഭിക്ഖു...പേ॰... സമാധിം ഖോ, ഭിക്ഖു...പേ॰... അപ്പമാദം ഖോ, ഭിക്ഖു...പേ॰... പടിസന്ഥാരം ഖോ, ഭിക്ഖു സക്കത്വാ ഗരും കത്വാ ഉപനിസ്സായ വിഹരന്തോ അകുസലം പജഹേയ്യ, കുസലം ഭാവേയ്യാ”തി.

അഥ ഖോ ആയസ്മതോ സാരിപുത്തസ്സ ഏതദഹോസി - “ഇമേ ഖോ മേ ധമ്മാ പരിസുദ്ധാ പരിയോദാതാ, യംനൂനാഹം ഇമേ ധമ്മേ ഗന്ത്വാ [ഗഹേത്വാ (ക॰)] ഭഗവതോ ആരോചേയ്യം. ഏവം മേ ഇമേ ധമ്മാ പരിസുദ്ധാ ചേവ ഭവിസ്സന്തി പരിസുദ്ധസങ്ഖാതതരാ ച. സേയ്യഥാപി നാമ പുരിസോ സുവണ്ണനിക്ഖം അധിഗച്ഛേയ്യ പരിസുദ്ധം പരിയോദാതം. തസ്സ ഏവമസ്സ - ‘അയം ഖോ മേ സുവണ്ണനിക്ഖോ പരിസുദ്ധോ പരിയോദാതോ, യംനൂനാഹം ഇമം സുവണ്ണനിക്ഖം ഗന്ത്വാ [ഗഹേത്വാ (ക॰)] കമ്മാരാനം ദസ്സേയ്യം. ഏവം മേ അയം സുവണ്ണനിക്ഖോ സകമ്മാരഗതോ പരിസുദ്ധോ ചേവ ഭവിസ്സതി

പരിസുദ്ധസങ്ഖാതതരോ ച. ഏവമേവം [ഖോ (ക॰)] മേ ഇമേ ധമ്മാ പരിസുദ്ധാ പരിയോദാതാ, യംനൂനാഹം ഇമേ ധമ്മേ ഗന്ത്വാ [ഗഹേത്വാ (ക॰)] ഭഗവതോ ആരോചേയ്യം. ഏവം മേ ഇമേ ധമ്മാ പരിസുദ്ധാ ചേവ ഭവിസ്സന്തി പരിസുദ്ധസങ്ഖാതതരാ ചാ'''തി.

അഥ ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ സായന്ഹസമയം പടിസല്ലാനാ വുട്ഠിതോ യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച -

''ഇധ മയ്ഹം, ഭന്തേ, രഹോഗതസ്സ പടിസല്ലീനസ്സ ഏവം ചേതസോ പരിവിതക്കോ ഉദപാദി - 'കിം നു ഖോ, ഭിക്ഖു, സക്കത്വാ ഗരും കത്വാ ഉപനിസ്സായ വിഹരന്തോ അകുസലം പജഹേയ്യ, കുസലം ഭാവേയ്യാ'തി? അഥ ഖോ തസ്സ മയ്ഹം, ഭന്തേ, ഏതദഹോസി - 'സത്ഥാരം ഖോ, ഭിക്ഖു, സക്കത്വാ ഗരും കത്വാ ഉപനിസ്സായ വിഹരന്തോ അകുസലം പജഹേയ്യ, കുസലം ഭാവേയ്യ. ധമ്മം ഖോ, ഭിക്ഖു ...പേ॰... പടിസന്ഥാരം ഖോ, ഭിക്ഖു സക്കത്വാ... പേ॰... കുസലം ഭാവേയ്യാ'തി. അഥ ഖോ തസ്സ മയ്ഹം, ഭന്തേ, ഏതദഹോസി - 'ഇമേ ഖോ മേ ധമ്മാ പരിസുദ്ധാ പരിയോദാതാ, യംനൂനാഹം ഇമേ ധമ്മേ ഗന്ത്വാ ഭഗവതോ ആരോചേയ്യം. ഏവം മേ ഇമേ ധമ്മാ പരിസുദ്ധാ ചേവ ഭവിസ്സന്തി പരിസുദ്ധസങ്ഖാതതരാ ച. സേയ്യഥാപി നാമ പുരിസോ സുവണ്ണനിക്ഖം അധിഗച്ഛേയ്യ പരിസുദ്ധം പരിയോദാതം. തസ്സ ഏവമസ്സ - അയം ഖോ മേ സുവണ്ണനിക്ഖോ പരിസുദ്ധോ പരിയോദാതോ, യംനൂനാഹം ഇമം സുവണ്ണനിക്ഖം ഗന്ത്വാ കമ്മാരാനം ദസ്സേയ്യം. ഏവം മേ അയം സുവണ്ണനിക്ഖോ സകമ്മാരഗതോ പരിസുദ്ധോ ചേവ ഭവിസ്സതി പരിസുദ്ധസങ്ഖാതതരോ ച. ഏവമേവം മേ ഇമേ ധമ്മാ പരിസുദ്ധാ പരിയോദാതാ, യംനൂനാഹം ഇമേ ധമ്മേ ഗന്ത്വാ ഭഗവതോ ആരോചേയ്യം. ഏവം മേ ഇമേ ധമ്മാ പരിസുദ്ധാ ചേവ ഭവിസ്സന്തി പരിസുദ്ധസങ്ഖാതതരാ ചാ'''തി.

''സാധു സാധു, സാരിപുത്ത ! സത്ഥാരം ഖോ, സാരിപുത്ത, ഭിക്ഖു സക്കത്വാ ഗരും കത്വാ ഉപനിസ്സായ വിഹരന്തോ അകുസലം പജഹേയ്യ, കുസലം ഭാവേയ്യ. ധമ്മം ഖോ, സാരിപുത്ത, ഭിക്ഖു സക്കത്വാ ഗരും കത്വാ ഉപനിസ്സായ വിഹരന്തോ അകുസലം പജഹേയ്യ, കുസലം ഭാവേയ്യ. സങ്ഘം ഖോ...പേ॰... സിക്ഖം ഖോ... സമാധിം ഖോ... അപ്പമാദം ഖോ... പടിസന്ഥാരം ഖോ, സാരിപുത്ത, ഭിക്ഖു സക്കത്വാ ഗരും കത്വാ ഉപനിസ്സായ വിഹരന്തോ അകുസലം പജഹേയ്യ, കുസലം ഭാവേയ്യാ''തി.

ഏവം വുത്തേ ആയസ്മാ സാരിപുത്തോ ഭഗവന്തം ഏതദവോച - ''ഇമസ്സ ഖോ അഹം, ഭന്തേ, ഭഗവതാ സംഖിത്തേന ഭാസിതസ്സ ഏവം വിത്ഥാരേന അത്ഥം ആജാനാമി. സോ വത, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു സത്ഥരി അഗാരവോ ധമ്മേ സഗാരവോ ഭവിസ്സതീതി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി. യോ സോ, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു സത്ഥരി അഗാരവോ ധമ്മേപി സോ അഗാരവോ''.

''സോ വത, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു സത്ഥരി അഗാരവോ ധമ്മേ അഗാരവോ സങ്ഘേ സഗാരവോ ഭവിസ്സതീതി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി. യോ സോ, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു സത്ഥരി അഗാരവോ ധമ്മേ അഗാരവോ സങ്ഘേപി സോ അഗാരവോ.

“സോ വത, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു സത്ഥരി അഗാരവോ ധമ്മേ അഗാരവോ സങ്ഘേ അഗാരവോ സിക്ഖായ സഗാരവോ ഭവിസ്സതീതി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി. യോ സോ, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു സത്ഥരി അഗാരവോ ധമ്മേ അഗാരവോ സങ്ഘേ അഗാരവോ സിക്ഖായപി സോ അഗാരവോ.

“സോ വത, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു സത്ഥരി അഗാരവോ ധമ്മേ അഗാരവോ സങ്ഘേ അഗാരവോ സിക്ഖായ അഗാരവോ സമാധിസ്മിം സഗാരവോ ഭവിസ്സതീതി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി. യോ സോ, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു സത്ഥരി അഗാരവോ ധമ്മേ അഗാരവോ സങ്ഘേ അഗാരവോ സിക്ഖായ അഗാരവോ സമാധിസ്മിമ്പി സോ അഗാരവോ.

“സോ വത, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു സത്ഥരി അഗാരവോ ധമ്മേ അഗാരവോ സങ്ഘേ അഗാരവോ സിക്ഖായ അഗാരവോ സമാധിസ്മിം അഗാരവോ അപ്പമാദേ സഗാരവോ ഭവിസ്സതീതി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി. യോ സോ, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു സത്ഥരി അഗാരവോ ധമ്മേ അഗാരവോ സങ്ഘേ അഗാരവോ സിക്ഖായ അഗാരവോ സമാധിസ്മിം അഗാരവോ അപ്പമാദേപി സോ അഗാരവോ.

“സോ വത, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു സത്ഥരി അഗാരവോ ധമ്മേ അഗാരവോ സങ്ഘേ അഗാരവോ സിക്ഖായ അഗാരവോ സമാധിസ്മിം അഗാരവോ അപ്പമാദേ അഗാരവോ പടിസന്ഥാരേ സഗാരവോ ഭവിസ്സതീതി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി. യോ സോ, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു സത്ഥരി അഗാരവോ...പേ... അപ്പമാദേ അഗാരവോ പടിസന്ഥാരേപി സോ അഗാരവോ.

“സോ വത, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു സത്ഥരി സഗാരവോ ധമ്മേ അഗാരവോ ഭവിസ്സതീതി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി. യോ സോ, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു സത്ഥരി സഗാരവോ ധമ്മേപി സോ സഗാരവോ...പേ....

“സോ വത, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു സത്ഥരി സഗാരവോ...പേ ... അപ്പമാദേ സഗാരവോ പടിസന്ഥാരേ അഗാരവോ ഭവിസ്സതീതി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി. യോ സോ, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു സത്ഥരി സഗാരവോ...പേ... അപ്പമാദേ സഗാരവോ പടിസന്ഥാരേപി സോ സഗാരവോ.

“സോ വത, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു സത്ഥരി സഗാരവോ ധമ്മേപി സഗാരവോ ഭവിസ്സതീതി ഠാനമേതം വിജ്ജതി. യോ സോ, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു സത്ഥരി സഗാരവോ ധമ്മേപി സോ സഗാരവോ...പേ....

“സോ വത, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു സത്ഥരി സഗാരവോ...പേ... അപ്പമാദേ സഗാരവോ പടിസന്ഥാരേപി സഗാരവോ ഭവിസ്സതീതി ഠാനമേതം വിജ്ജതി. യോ സോ, ഭന്തേ, ഭിക്ഖു സത്ഥരി സഗാരവോ ധമ്മേ സഗാരവോ സങ്ഘേ സഗാരവോ സിക്ഖായ സഗാരവോ സമാധിസ്മിം സഗാരവോ അപ്പമാദേ സഗാരവോ പടിസന്ഥാരേപി സോ സഗാരവോ”തി.

“ഇമസ്സ ഖോ അഹം, ഭന്തേ, ഭഗവതാ സംഖിത്തേന ഭാസിതസ്സ ഏവം വിത്ഥാരേന അത്ഥം ആജാനാമീ”തി.

“സാധു സാധു, സാരിപുത്ത! സാധു ഖോ ത്വം, സാരിപുത്ത, ഇമസ്സ മയാ സംഖിത്തേന ഭാസിതസ്സ ഏവം വിത്ഥാരേന അത്ഥം ആജാനാസി. സോ വത, സാരിപുത്ത, ഭിക്ഖു സത്ഥരി അഗാരവോ ധമ്മേ സഗാരവോ ഭവിസ്സതീതി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി...പേ॰... യോ സോ, സാരിപുത്ത, ഭിക്ഖു സത്ഥരി അഗാരവോ ധമ്മേ അഗാരവോ സങ്ഘേ അഗാരവോ സിക്ഖായ അഗാരവോ സമാധിസ്മിം അഗാരവോ അപ്പമാദേപി സോ അഗാരവോ.

“സോ വത, സാരിപുത്ത, ഭിക്ഖു സത്ഥരി അഗാരവോ ധമ്മേ അഗാരവോ സങ്ഘേ അഗാരവോ സിക്ഖായ അഗാരവോ സമാധിസ്മിം അഗാരവോ അപ്പമാദേ അഗാരവോ പടിസന്ഥാരേ സഗാരവോ ഭവിസ്സതീതി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി. യോ സോ, സാരിപുത്ത, ഭിക്ഖു സത്ഥരി അഗാരവോ ധമ്മേ അഗാരവോ സങ്ഘേ അഗാരവോ സിക്ഖായ അഗാരവോ സമാധിസ്മിം അഗാരവോ അപ്പമാദേ അഗാരവോ പടിസന്ഥാരേപി സോ അഗാരവോ.

“സോ വത, സാരിപുത്ത, ഭിക്ഖു സത്ഥരി സഗാരവോ ധമ്മേ അഗാരവോ ഭവിസ്സതീതി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി...പേ॰... യോ സോ, സാരിപുത്ത, ഭിക്ഖു സത്ഥരി സഗാരവോ ധമ്മേപി സോ സഗാരവോ ...പേ॰....

“സോ വത, സാരിപുത്ത, ഭിക്ഖു സത്ഥരി സഗാരവോ ധമ്മേ സഗാരവോ... പേ॰... അപ്പമാദേ സഗാരവോ പടിസന്ഥാരേ അഗാരവോ ഭവിസ്സതീതി നേതം ഠാനം വിജ്ജതി. യോ സോ, സാരിപുത്ത, ഭിക്ഖു സത്ഥരി സഗാരവോ...പേ॰... അപ്പമാദേ സഗാരവോ പടിസന്ഥാരേപി സോ സഗാരവോ.

“സോ വത, സാരിപുത്ത, ഭിക്ഖു സത്ഥരി സഗാരവോ ധമ്മേപി സഗാരവോ ഭവിസ്സതീതി ഠാനമേതം വിജ്ജതി. യോ സോ, സാരിപുത്ത, ഭിക്ഖു സത്ഥരി സഗാരവോ ധമ്മേപി സോ സഗാരവോ...പേ॰....

“സോ വത, സാരിപുത്ത, ഭിക്ഖു സത്ഥരി സഗാരവോ...പേ॰... അപ്പമാദേ സഗാരവോ പടിസന്ഥാരേപി സോ സഗാരവോ ഭവിസ്സതീതി ഠാനമേതം വിജ്ജതി. യോ സോ, സാരിപുത്ത, ഭിക്ഖു സത്ഥരി സഗാരവോ...പേ॰... അപ്പമാദേ സഗാരവോ പടിസന്ഥാരേപി സോ സഗാരവോ”തി.

“ഇമസ്സ ഖോ, സാരിപുത്ത, മയാ സംഖിത്തേന ഭാസിതസ്സ ഏവം വിത്ഥാരേന അത്ഥോ ദട്ഠബ്ബോ”തി. ഛട്ഠം.

൭. ഭാവനാസുത്തം

൭൧. “ഭാവനം അനനുയുത്തസ്സ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ വിഹരതോ കിഞ്ചാപി ഏവം ഇച്ഛാ ഉപ്പജ്ജേയ്യ - ‘അഹോ വത മേ അനുപാദായ ആസവേഹി ചിത്തം വിമുച്ചേയ്യാ’തി, അഥ ഖ്വസ്സ നേവ അനുപാദായ ആസവേഹി ചിത്തം വിമുച്ചതി. തം കിസ്സ ഹേതു? ‘അഭാവിതത്താ’തിസ്സ വചനീയം. കിസ്സ അഭാവിതത്താ? ചതുന്നം സതിപട്ഠാനാനം, ചതുന്നം സമ്മപ്പധാനാനം, ചതുന്നം ഇദ്ധിപാദാനം, പഞ്ചന്നം ഇന്ദ്രിയാനം, പഞ്ചന്നം ബലാനം, സത്തന്നം ബോജ്ഝങ്ഗാനം, അരിയസ്സ അട്ഠങ്ഗികസ്സ മഗ്ഗസ്സ.

“സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, കുക്കുടിയാ അണ്ഡാനി അട്ഠ വാ ദസ വാ ദ്വാദസ വാ. താനസ്സു കുക്കുടിയാ ന സമ്മാ അധിസയിതാനി, ന സമ്മാ പരിസേദിതാനി, ന സമ്മാ പരിഭാവിതാനി . കിഞ്ചാപി തസ്സാ കുക്കുടിയാ ഏവം ഇച്ഛാ ഉപ്പജ്ജേയ്യ - ‘അഹോ വത മേ കുക്കുടപോതകാ പാദനഖസിഖായ വാ മുഖതുണ്ഡകേന വാ അണ്ഡകോസം പദാലേത്വാ സോത്ഥിനാ അഭിനിബ്ഭിജ്ജേയ്യു’ന്തി, അഥ ഖോ അഭബ്ബാവ തേ കുക്കുടപോതകാ പാദനഖസിഖായ വാ മുഖതുണ്ഡകേന വാ അണ്ഡകോസം പദാലേത്വാ സോത്ഥിനാ അഭിനിബ്ഭിജ്ജിതും. തം കിസ്സ ഹേതു? തഥാ ഹി, ഭിക്ഖവേ, കുക്കുടിയാ അണ്ഡാനി ന സമ്മാ അധിസയിതാനി, ന സമ്മാ പരിസേദിതാനി, ന സമ്മാ പരിഭാവിതാനി. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭാവനം അനനുയുത്തസ്സ ഭിക്ഖുനോ വിഹരതോ കിഞ്ചാപി ഏവം ഇച്ഛാ ഉപ്പജ്ജേയ്യ - ‘അഹോ വത മേ അനുപാദായ ആസവേഹി ചിത്തം വിമുച്ചേയ്യാ’തി, അഥ ഖ്വസ്സ നേവ അനുപാദായ ആസവേഹി ചിത്തം വിമുച്ചതി. തം കിസ്സ ഹേതു? ‘അഭാവിതത്താ’തിസ്സ വചനീയം. കിസ്സ അഭാവിതത്താ? ചതുന്നം സതിപട്ഠാനാനം, ചതുന്നം സമ്മപ്പധാനാനം, ചതുന്നം ഇദ്ധിപാദാനം, പഞ്ചന്നം ഇന്ദ്രിയാനം, പഞ്ചന്നം ബലാനം, സത്തന്നം ബോജ്ഝങ്ഗാനം, അരിയസ്സ അട്ഠങ്ഗികസ്സ മഗ്ഗസ്സ.

“ഭാവനം അനുയുത്തസ്സ, ഭിക്ഖവേ, ഭിക്ഖുനോ വിഹരതോ കിഞ്ചാപി ന ഏവം ഇച്ഛാ ഉപ്പജ്ജേയ്യ - ‘അഹോ വത മേ അനുപാദായ ആസവേഹി ചിത്തം വിമുച്ചേയ്യാ’തി, അഥ ഖ്വസ്സ അനുപാദായ ആസവേഹി ചിത്തം വിമുച്ചതി. തം കിസ്സ ഹേതു? ‘ഭാവിതത്താ’തിസ്സ വചനീയം. കിസ്സ ഭാവിതത്താ? ചതുന്നം സതിപട്ഠാനാനം, ചതുന്നം സമ്മപ്പധാനാനം, ചതുന്നം ഇദ്ധിപാദാനം, പഞ്ചന്നം ഇന്ദ്രിയാനം, പഞ്ചന്നം ബലാനം, സത്തന്നം ബോജ്ഝങ്ഗാനം, അരിയസ്സ അട്ഠങ്ഗികസ്സ മഗ്ഗസ്സ.

“സേയ്യഥാപി , ഭിക്ഖവേ, കുക്കുടിയാ അണ്ഡാനി അട്ഠ വാ ദസ വാ ദ്വാദസ വാ. താനസ്സു കുക്കുടിയാ സമ്മാ അധിസയിതാനി, സമ്മാ പരിസേദിതാനി, സമ്മാ പരിഭാവിതാനി . കിഞ്ചാപി തസ്സാ കുക്കുടിയാ ന ഏവം ഇച്ഛാ ഉപ്പജ്ജേയ്യ - ‘അഹോ വത മേ കുക്കുടപോതകാ പാദനഖസിഖായ വാ മുഖതുണ്ഡകേന വാ അണ്ഡകോസം പദാലേത്വാ സോത്ഥിനാ അഭിനിബ്ഭിജ്ജേയ്യു’ന്തി, അഥ ഖോ ഭബ്ബാവ തേ കുക്കുടപോതകാ പാദനഖസിഖായ വാ മുഖതുണ്ഡകേന വാ അണ്ഡകോസം പദാലേത്വാ സോത്ഥിനാ അഭിനിബ്ഭിജ്ജിതും. തം കിസ്സ ഹേതു? തഥാ ഹി, ഭിക്ഖവേ, കുക്കുടിയാ അണ്ഡാനി സമ്മാ അധിസയിതാനി, സമ്മാ പരിസേദിതാനി, സമ്മാ പരിഭാവിതാനി. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭാവനം അനുയുത്തസ്സ ഭിക്ഖുനോ വിഹരതോ കിഞ്ചാപി ന ഏവം ഇച്ഛാ ഉപ്പജ്ജേയ്യ - ‘അഹോ വത മേ അനുപാദായ ആസവേഹി ചിത്തം വിമുച്ചേയ്യാ’തി, അഥ ഖ്വസ്സ അനുപാദായ ആസവേഹി ചിത്തം വിമുച്ചതി. തം കിസ്സ ഹേതു? ‘ഭാവിതത്താ’തിസ്സ വചനീയം. കിസ്സ ഭാവിതത്താ? ചതുന്നം സതിപട്ഠാനാനം… പേ… അരിയസ്സ അട്ഠങ്ഗികസ്സ മഗ്ഗസ്സ.

“സേയ്യഥാപി, ഭിക്ഖവേ, ഫലഗണ്ഡസ്സ [പലഗണ്ഡസ്സ (?)] വാ ഫലഗണ്ഡന്തേവാസികസ്സ വാ ദിസ്സന്തേവ [ഖീയന്തേ (ക॰)] വാസിജടേ [ദിസ്സന്തി അങ്ഗുലിപദാനി (സീ॰), അങ്ഗുലപദാനി ദിസ്സന്തി അങ്ഗുലപദം (ക॰)]

അങ്ഗുലിപദാനി ദിസ്സതി [ദിസ്സന്തി (സ്യാ॰)] അങ്ഗുട്ഠപദം [ദിസ്സന്തി അങ്ഗുലിപദാനി (സീ॰), അങ്ഗുലപദാനി ദിസ്സന്തി അങ്ഗുലപദം (ക॰)]. നോ ച ഖ്വസ്സ ഏവം ഞാണം ഹോതി - 'ഏത്തകം മേ അജ്ജ വാസിജടസ്സ ഖീണം, ഏത്തകം ഹിയ്യോ, ഏത്തകം പരേ'തി, അഥ ഖ്വസ്സ ഖീണേ 'ഖീണ'ന്തേവ ഞാണം ഹോതി. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭാവനം അനുയുത്തസ്സ ഭിക്ഖുനോ വിഹരതോ കിഞ്ചാപി ന ഏവം ഞാണം ഹോതി - 'ഏത്തകം മേ അജ്ജ ആസവാനം ഖീണം, ഏത്തകം ഹിയ്യോ, ഏത്തകം പരേ'തി, അഥ ഖ്വസ്സ ഖീണേ 'ഖീണ'ന്തേവ ഞാണം ഹോതി.

"സേയ്യഥാപി , ഭിക്ഖവേ, സാമുദ്ദികായ നാവായ വേത്തബന്ധനബദ്ധായ [വേത്തബന്ധായ (ക॰)] ഛ മാസാനി ഉദകേ പരിയാദായ ഹേമന്തികേന ഥലേ ഉക്ഖിത്തായ വാതാതപപരേതാനി ബന്ധനാനി, താനി പാവുസ്സകേന മേഘേന അഭിപ്പവുട്ഠാനി അപ്പകസിരേനേവ പരിഹായന്തി [പടിപ്പസ്സമ്ഭന്തി (സീ॰ സ്യാ॰)], പൂതികാനി ഭവന്തി. ഏവമേവം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, ഭാവനം അനുയുത്തസ്സ ഭിക്ഖുനോ വിഹരതോ അപ്പകസിരേനേവ സംയോജനാനി പടിപ്പസ്സമ്ഭന്തി, പൂതികാനി ഭവന്തീ"തി. സത്തമം.

൮. അഗ്ഗിക്ഖന്ധോപമസുത്തം

൭൨. ഏവം മേ സുതം - ഏകം സമയം ഭഗവാ കോസലേസു ചാരികം ചരതി മഹതാ ഭിക്ഖുസങ്ഘേന സദ്ധിം. അദ്ദസാ ഖോ ഭഗവാ അദ്ധാനമഗ്ഗപ്പടിപന്നോ അഞ്ഞതരസ്മിം പദേസേ മഹന്തം അഗ്ഗിക്ഖന്ധം ആദിത്തം സമ്പജ്ജലിതം സജോതിഭൂതം [സഞ്ജോതിഭൂതം (സ്യാ॰)]. ദിസ്വാന മഗ്ഗാ ഓക്കമ്മ അഞ്ഞതരസ്മിം രുക്ഖമൂലേ പഞ്ഞത്തേ ആസനേ നിസീദി. നിസജ്ജ ഖോ ഭഗവാ ഭിക്ഖൂ ആമന്തേസി - "പസ്സഥ നോ തുമ്ഹേ, ഭിക്ഖവേ, അമും മഹന്തം അഗ്ഗിക്ഖന്ധം ആദിത്തം സമ്പജ്ജലിതം സജോതിഭൂത"ന്തി? "ഏവം, ഭന്തേ"തി.

"തം കിം മഞ്ഞഥ, ഭിക്ഖവേ, കതമം നു ഖോ വരം - യം അമും മഹന്തം അഗ്ഗിക്ഖന്ധം ആദിത്തം സമ്പജ്ജലിതം സജോതിഭൂതം ആലിങ്ഗേത്വാ ഉപനിസീദേയ്യ വാ ഉപനിപജ്ജേയ്യ വാ, യം വാ ഖത്തിയകഞ്ഞം വാ ബ്രാഹ്മണകഞ്ഞം വാ ഗഹപതികഞ്ഞം വാ മുദുതലുനഹത്ഥപാദം ആലിങ്ഗേത്വാ ഉപനിസീദേയ്യ വാ ഉപനിപജ്ജേയ്യ വാ"തി? "ഏതദേവ, ഭന്തേ, വരം - യം ഖത്തിയകഞ്ഞം വാ ബ്രാഹ്മണകഞ്ഞം വാ ഗഹപതികഞ്ഞം വാ മുദുതലുനഹത്ഥപാദം ആലിങ്ഗേത്വാ ഉപനിസീദേയ്യ വാ ഉപനിപജ്ജേയ്യ വാ, ദുക്ഖഞ്ഹേതം, ഭന്തേ, യം അമും മഹന്തം അഗ്ഗിക്ഖന്ധം ആദിത്തം സമ്പജ്ജലിതം സജോതിഭൂതം ആലിങ്ഗേത്വാ ഉപനിസീദേയ്യ വാ ഉപനിപജ്ജേയ്യ വാ"തി.

"ആരോചയാമി വോ, ഭിക്ഖവേ, പടിവേദയാമി വോ, ഭിക്ഖവേ, യഥാ ഏതദേവ തസ്സ വരം ദുസ്സീലസ്സ പാപധമ്മസ്സ അസുചിസങ്കസ്സരസമാചാരസ്സ പടിച്ഛന്നകമ്മന്തസ്സ അസ്സമണസ്സ സമണപടിഞ്ഞസ്സ അബ്രഹ്മചാരിസ്സ ബ്രഹ്മചാരിപടിഞ്ഞസ്സ അന്തോപൂതികസ്സ അവസ്സുതസ്സ കസമ്ബുജാതസ്സ യം അമും മഹന്തം അഗ്ഗിക്ഖന്ധം ആദിത്തം സമ്പജ്ജലിതം സജോതിഭൂതം ആലിങ്ഗേത്വാ ഉപനിസീദേയ്യ വാ ഉപനിപജ്ജേയ്യ വാ. തം കിസ്സ ഹേതു? തതോനിദാനഞ്ഹി സോ, ഭിക്ഖവേ, മരണം വാ നിഗച്ഛേയ്യ മരണമത്തം വാ

ദുക്ഖം, ന ത്വേവ തപ്പച്ചയാ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജേയ്യ.

‘‘യഞ്ച ഖോ സോ, ഭിക്ഖവേ, ദുസ്സീലോ പാപധമ്മോ അസുചിസങ്കസ്സരസമാചാരോ…പേ॰… കസമ്ബുജാതോ ഖത്തിയകഞ്ഞം വാ ബ്രാഹ്മണകഞ്ഞം വാ ഗഹപതികഞ്ഞം വാ മുദുതലുനഹത്ഥപാദം ആലിങ്ഗേത്വാ ഉപനിസീദതി വാ ഉപനിപജ്ജതി വാ, തഞ്ഹി തസ്സ [തം ഹിസ്സ (ക॰)], ഭിക്ഖവേ, ഹോതി ദീഘരത്തം അഹിതായ ദുക്ഖായ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജതി.

‘‘തം കിം മഞ്ഞഥ, ഭിക്ഖവേ, കതമം നു ഖോ വരം - യം ബലവാ പുരിസോ ദള്ഹായ വാലരജ്ജുയാ ഉഭോ ജങ്ഘാ വേഠേത്വാ ഘംസേയ്യ - സാ ഛവിം ഛിന്ദേയ്യ ഛവിം ഛേത്വാ ചമ്മം ഛിന്ദേയ്യ ചമ്മം ഛേത്വാ മംസം ഛിന്ദേയ്യ മംസം ഛേത്വാ ന്ഹാരും ഛിന്ദേയ്യ ന്ഹാരും ഛേത്വാ അട്ഠിം ഛിന്ദേയ്യ അട്ഠിം ഛേത്വാ അട്ഠിമിഞ്ജം ആഹച്ച തിട്ഠേയ്യ, യം വാ ഖത്തിയമഹാസാലാനം വാ ബ്രാഹ്മണമഹാസാലാനം വാ ഗഹപതിമഹാസാലാനം വാ അഭിവാദനം സാദിയേയ്യാ’’തി? ‘‘ഏതദേവ , ഭന്തേ, വരം - യം ഖത്തിയമഹാസാലാനം വാ ബ്രാഹ്മണമഹാസാലാനം വാ ഗഹപതിമഹാസാലാനം വാ അഭിവാദനം സാദിയേയ്യ, ദുക്ഖഞ്ഹേതം, ഭന്തേ, യം ബലവാ പുരിസോ ദള്ഹായ വാലരജ്ജുയാ…പേ॰… അട്ഠിമിഞ്ജം ആഹച്ച തിട്ഠേയ്യാ’’തി.

‘‘ആരോചയാമി വോ, ഭിക്ഖവേ, പടിവേദയാമി വോ, ഭിക്ഖവേ, യഥാ ഏതദേവ തസ്സ വരം ദുസ്സീലസ്സ…പേ॰… കസമ്ബുജാതസ്സ യം ബലവാ പുരിസോ ദള്ഹായ വാലരജ്ജുയാ ഉഭോ ജങ്ഘാ വേഠേത്വാ…പേ॰… അട്ഠിമിഞ്ജം ആഹച്ച തിട്ഠേയ്യ. തം കിസ്സ ഹേതു? തതോനിദാനഞ്ഹി സോ, ഭിക്ഖവേ, മരണം വാ നിഗച്ഛേയ്യ മരണമത്തം വാ ദുക്ഖം, ന ത്വേവ തപ്പച്ചയാ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജേയ്യ. യഞ്ച ഖോ സോ, ഭിക്ഖവേ, ദുസ്സീലോ…പേ॰… കസമ്ബുജാതോ ഖത്തിയമഹാസാലാനം വാ ബ്രാഹ്മണമഹാസാലാനം വാ ഗഹപതിമഹാസാലാനം വാ അഭിവാദനം സാദിയതി, തഞ്ഹി തസ്സ, ഭിക്ഖവേ, ഹോതി ദീഘരത്തം അഹിതായ ദുക്ഖായ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജതി.

‘‘തം കിം മഞ്ഞഥ, ഭിക്ഖവേ, കതമം നു ഖോ വരം - യം ബലവാ പുരിസോ തിണ്ഹായ സത്തിയാ തേലധോതായ പച്ചോരസ്മിം പഹരേയ്യ, യം വാ ഖത്തിയമഹാസാലാനം വാ ബ്രാഹ്മണമഹാസാലാനം വാ ഗഹപതിമഹാസാലാനം വാ അഞ്ജലികമ്മം സാദിയേയ്യാ’’തി? ‘‘ഏതദേവ, ഭന്തേ, വരം - യം ഖത്തിയമഹാസാലാനം വാ ബ്രാഹ്മണമഹാസാലാനം വാ ഗഹപതിമഹാസാലാനം വാ അഞ്ജലികമ്മം സാദിയേയ്യ, ദുക്ഖഞ്ഹേതം, ഭന്തേ, യം ബലവാ പുരിസോ തിണ്ഹായ സത്തിയാ തേലധോതായ പച്ചോരസ്മിം പഹരേയ്യാ’’തി.

‘‘ആരോചയാമി വോ, ഭിക്ഖവേ, പടിവേദയാമി വോ, ഭിക്ഖവേ, യഥാ ഏതദേവ തസ്സ വരം ദുസ്സീലസ്സ…പേ॰… കസമ്ബുജാതസ്സ യം ബലവാ പുരിസോ തിണ്ഹായ സത്തിയാ തേലധോതായ പച്ചോരസ്മിം പഹരേയ്യ. തം കിസ്സ

ഹേതു? തതോനിദാനഞ്ഹി സോ, ഭിക്ഖവേ, മരണം വാ നിഗച്ഛേയ്യ മരണമത്തം വാ ദുക്ഖം, ന ത്വേവ തപ്പച്ചയാ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജേയ്യ. യഞ്ച ഖോ സോ, ഭിക്ഖവേ, ദുസ്സീലോ പാപധമ്മോ...പേ॰... കസമ്ബുജാതോ ഖത്തിയമഹാസാലാനം വാ ബ്രാഹ്മണമഹാസാലാനം വാ ഗഹപതിമഹാസാലാനം വാ അഞ്ജലികമ്മം സാദിയതി, തഞ്ഹി തസ്സ, ഭിക്ഖവേ, ഹോതി ദീഘരത്തം അഹിതായ ദുക്ഖായ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജതി.

''തം കിം മഞ്ഞഥ, ഭിക്ഖവേ, കതമം നു ഖോ വരം - യം ബലവാ പുരിസോ തത്തേന അയോപട്ടേന ആദിത്തേന സമ്പജ്ജലിതേന സജോതിഭൂതേന കായം സമ്പലിവേഠേയ്യ, യം വാ ഖത്തിയമഹാസാലാനം വാ ബ്രാഹ്മണമഹാസാലാനം വാ ഗഹപതിമഹാസാലാനം വാ സദ്ധാദേയ്യം ചീവരം പരിഭുഞ്ജേയ്യാ''തി? ''ഏതദേവ, ഭന്തേ, വരം - യം ഖത്തിയമഹാസാലാനം വാ...പേ॰... സദ്ധാദേയ്യം ചീവരം പരിഭുഞ്ജേയ്യ, ദുക്ഖഞ്ഹേതം, ഭന്തേ, യം ബലവാ പുരിസോ തത്തേന അയോപട്ടേന ആദിത്തേന സമ്പജ്ജലിതേന സജോതിഭൂതേന കായം സമ്പലിവേഠേയ്യാ''തി.

''ആരോചയാമി വോ, ഭിക്ഖവേ, പടിവേദയാമി വോ, ഭിക്ഖവേ, യഥാ ഏതദേവ തസ്സ വരം ദുസ്സീലസ്സ...പേ॰... കസമ്ബുജാതസ്സ യം ബലവാ പുരിസോ തത്തേന അയോപട്ടേന ആദിത്തേന സമ്പജ്ജലിതേന സജോതിഭൂതേന കായം സമ്പലിവേഠേയ്യ. തം കിസ്സ ഹേതു? തതോനിദാനഞ്ഹി സോ, ഭിക്ഖവേ, മരണം വാ നിഗച്ഛേയ്യ മരണമത്തം വാ ദുക്ഖം, ന ത്വേവ തപ്പച്ചയാ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജേയ്യ. യഞ്ച ഖോ സോ, ഭിക്ഖവേ, ദുസ്സീലോ...പേ॰... കസമ്ബുജാതോ ഖത്തിയമഹാസാലാനം വാ ബ്രാഹ്മണമഹാസാലാനം വാ ഗഹപതിമഹാസാലാനം വാ സദ്ധാദേയ്യം ചീവരം പരിഭുഞ്ജതി, തഞ്ഹി തസ്സ, ഭിക്ഖവേ, ഹോതി ദീഘരത്തം അഹിതായ ദുക്ഖായ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജതി.

''തം കിം മഞ്ഞഥ, ഭിക്ഖവേ, കതമം നു ഖോ വരം - യം ബലവാ പുരിസോ തത്തേന അയോസങ്കുനാ മുഖം വിവരിത്വാ തത്തം ലോഹഗുളം ആദിത്തം സമ്പജ്ജലിതം സജോതിഭൂതം മുഖേ പക്ഖിപേയ്യ - തം തസ്സ ഓട്ഠമ്പി ദഹേയ്യ [ഡഹേയ്യ (കത്ഥചി)] മുഖമ്പി ദഹേയ്യ ജിവ്ഹമ്പി ദഹേയ്യ കണ്ഠമ്പി ദഹേയ്യ ഉരമ്പി [മ॰ നി॰ ൩.൨൬൭ ദേവദൂതസുത്തേ പന ''ഉദരമ്പി'' ഇതി വിദേസപാഠോ ദിസ്സതി] ദഹേയ്യ അന്തമ്പി അന്തഗുണമ്പി ആദായ അധോഭാഗാ [അധോഭാഗം (ക॰)] നിക്ഖമേയ്യ, യം വാ ഖത്തിയമഹാസാലാനം വാ ബ്രാഹ്മണമഹാസാലാനം വാ ഗഹപതിമഹാസാലാനം വാ സദ്ധാദേയ്യം പിണ്ഡപാതം പരിഭുഞ്ജേയ്യാ''തി? ''ഏതദേവ, ഭന്തേ, വരം - യം ഖത്തിയമഹാസാലാനം വാ ബ്രാഹ്മണമഹാസാലാനം വാ ഗഹപതിമഹാസാലാനം വാ സദ്ധാദേയ്യം പിണ്ഡപാതം പരിഭുഞ്ജേയ്യ, ദുക്ഖഞ്ഹേതം, ഭന്തേ, യം ബലവാ പുരിസോ തത്തേന അയോസങ്കുനാ മുഖം വിവരിത്വാ തത്തം ലോഹഗുളം ആദിത്തം സമ്പജ്ജലിതം സജോതിഭൂതം മുഖേ പക്ഖിപേയ്യ - തം തസ്സ ഓട്ഠമ്പി ദഹേയ്യ മുഖമ്പി ദഹേയ്യ ജിവ്ഹമ്പി ദഹേയ്യ

കണ്ഠമ്പി ദഹേയ്യ ഉരമ്പി ദഹേയ്യ അന്തമ്പി അന്തഗുണമ്പി ആദായ അധോഭാഗം നിക്ഖമേയ്യാ''തി.

''ആരോചയാമി വോ, ഭിക്ഖവേ, പടിവേദയാമി വോ, ഭിക്ഖവേ, യഥാ ഏതദേവ തസ്സ വരം ദുസ്സീലസ്സ...പേ॰... കസമ്ബുജാതസ്സ യം ബലവാ പുരിസോ തത്തേന അയോസങ്കുനാ മുഖം വിവരിത്വാ തത്തം ലോഹഗുളം ആദിത്തം സമ്പജ്ജലിതം സജോതിഭൂതം മുഖേ പക്ഖിപേയ്യ - തം തസ്സ ഓട്ഠമ്പി ദഹേയ്യ മുഖമ്പി ദഹേയ്യ ജിവ്ഹമ്പി ദഹേയ്യ കണ്ഠമ്പി ദഹേയ്യ ഉരമ്പി ദഹേയ്യ അന്തമ്പി അന്തഗുണമ്പി ആദായ അധോഭാഗം നിക്ഖമേയ്യ. തം കിസ്സ ഹേതു? തതോനിദാനഞ്ഹി സോ, ഭിക്ഖവേ, മരണം വാ നിഗച്ഛേയ്യ മരണമത്തം വാ ദുക്ഖം, ന ത്വേവ തപ്പച്ചയാ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജേയ്യ. യഞ്ച ഖോ സോ, ഭിക്ഖവേ, ദുസ്സീലോ പാപധമ്മോ...പേ॰... കസമ്ബുജാതോ ഖത്തിയമഹാസാലാനം വാ ബ്രാഹ്മണമഹാസാലാനം വാ ഗഹപതിമഹാസാലാനം വാ സദ്ധാദേയ്യം പിണ്ഡപാതം പരിഭുഞ്ജതി, തഞ്ഹി തസ്സ ഹോതി ദീഘരത്തം അഹിതായ ദുക്ഖായ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജതി.

''തം കിം മഞ്ഞഥ, ഭിക്ഖവേ, കതമം നു ഖോ വരം - യം ബലവാ പുരിസോ സീസേ വാ ഗഹേത്വാ ഖന്ധേ വാ ഗഹേത്വാ തത്തം അയോമഞ്ചം വാ അയോപീഠം വാ അഭിനിസീദാപേയ്യ വാ അഭിനിപജ്ജാപേയ്യ വാ, യം വാ ഖത്തിയമഹാസാലാനം വാ ബ്രാഹ്മണമഹാസാലാനം വാ ഗഹപതിമഹാസാലാനം വാ സദ്ധാദേയ്യം മഞ്ചപീഠം [മഞ്ചം വാ പീഠം വാ (ക॰)] പരിഭുഞ്ജേയ്യാ''തി? ''ഏതദേവ, ഭന്തേ, വരം - യം ഖത്തിയമഹാസാലാനം വാ ബ്രാഹ്മണമഹാസാലാനം വാ ഗഹപതിമഹാസാലാനം വാ സദ്ധാദേയ്യം മഞ്ചപീഠം പരിഭുഞ്ജേയ്യ, ദുക്ഖഞ്ഹേതം, ഭന്തേ, യം ബലവാ പുരിസോ സീസേ വാ ഗഹേത്വാ ഖന്ധേ വാ ഗഹേത്വാ തത്തം അയോമഞ്ചം വാ അയോപീഠം വാ അഭിനിസീദാപേയ്യ വാ അഭിനിപജ്ജാപേയ്യ വാ''തി.

''ആരോചയാമി വോ, ഭിക്ഖവേ, പടിവേദയാമി വോ, ഭിക്ഖവേ, യഥാ ഏതദേവ തസ്സ വരം ദുസ്സീലസ്സ...പേ॰... കസമ്ബുജാതസ്സ യം ബലവാ പുരിസോ സീസേ വാ ഗഹേത്വാ ഖന്ധേ വാ ഗഹേത്വാ തത്തം അയോമഞ്ചം വാ അയോപീഠം വാ അഭിനിസീദാപേയ്യ വാ അഭിനിപജ്ജാപേയ്യ വാ. തം കിസ്സ ഹേതു? തതോനിദാനഞ്ഹി സോ, ഭിക്ഖവേ, മരണം വാ നിഗച്ഛേയ്യ മരണമത്തം വാ ദുക്ഖം, ന ത്വേവ തപ്പച്ചയാ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജേയ്യ. യഞ്ച ഖോ സോ, ഭിക്ഖവേ, ദുസ്സീലോ പാപധമ്മോ...പേ॰... കസമ്ബുജാതോ ഖത്തിയമഹാസാലാനം വാ ബ്രാഹ്മണമഹാസാലാനം വാ ഗഹപതിമഹാസാലാനം വാ സദ്ധാദേയ്യം മഞ്ചപീഠം പരിഭുഞ്ജതി. തഞ്ഹി തസ്സ, ഭിക്ഖവേ, ഹോതി ദീഘരത്തം അഹിതായ ദുക്ഖായ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജതി.

''തം കിം മഞ്ഞഥ, ഭിക്ഖവേ, കതമം നു ഖോ വരം - യം ബലവാ പുരിസോ ഉദ്ധംപാദം അധോസിരം ഗഹേത്വാ തത്തായ ലോഹകുമ്ഭിയാ പക്ഖിപേയ്യ ആദിത്തായ സമ്പജ്ജലിതായ സജോതിഭൂതായ - സോ തത്ഥ

ഫേണുദ്ദേഹകം പച്ചമാനോ സകിമ്പി ഉദ്ധം ഗച്ഛേയ്യ സകിമ്പി അധോ ഗച്ഛേയ്യ സകിമ്പി തിരിയം ഗച്ഛേയ്യ, യം വാ ഖത്തിയമഹാസാലാനം വാ ബ്രാഹ്മണമഹാസാലാനം വാ ഗഹപതിമഹാസാലാനം വാ സദ്ധാദേയ്യം വിഹാരം പരിഭുഞ്ജേയ്യാ''തി? ''ഏതദേവ, ഭന്തേ, വരം - യം ഖത്തിയമഹാസാലാനം വാ ബ്രാഹ്മണമഹാസാലാനം വാ ഗഹപതിമഹാസാലാനം വാ സദ്ധാദേയ്യം വിഹാരം പരിഭുഞ്ജേയ്യ, ദുക്ഖഞ്ഹേതം, ഭന്തേ, യം ബലവാ പുരിസോ ഉദ്ധംപാദം അധോസിരം ഗഹേത്വാ തത്തായ ലോഹകുമ്ഭിയാ പക്ഖിപേയ്യ ആദിത്തായ സമ്പജ്ജലിതായ സജോതിഭൂതായ - സോ തത്ഥ ഫേണുദ്ദേഹകം പച്ചമാനോ സകിമ്പി ഉദ്ധം ഗച്ഛേയ്യ സകിമ്പി അധോ ഗച്ഛേയ്യ സകിമ്പി തിരിയം ഗച്ഛേയ്യാ''തി.

''ആരോചയാമി വോ, ഭിക്ഖവേ, പടിവേദയാമി വോ, ഭിക്ഖവേ, യഥാ ഏതദേവ തസ്സ വരം ദുസ്സീലസ്സ പാപധമ്മസ്സ...പേ॰... കസമ്ബുജാതസ്സ യം ബലവാ പുരിസോ ഉദ്ധംപാദം അധോസിരം ഗഹേത്വാ...പേ॰... സകിമ്പി തിരിയം ഗച്ഛേയ്യ. തം കിസ്സ ഹേതു? തതോനിദാനഞ്ഹി സോ, ഭിക്ഖവേ, മരണം വാ നിഗച്ഛേയ്യ മരണമത്തം വാ ദുക്ഖം, ന ത്വേവ തപ്പച്ചയാ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജേയ്യ. യഞ്ച ഖോ സോ, ഭിക്ഖവേ, ദുസ്സീലോ പാപധമ്മോ...പേ॰... കസമ്ബുജാതോ ഖത്തിയമഹാസാലാനം വാ ബ്രാഹ്മണമഹാസാലാനം വാ ഗഹപതിമഹാസാലാനം വാ സദ്ധാദേയ്യം വിഹാരം പരിഭുഞ്ജതി . തഞ്ഹി തസ്സ, ഭിക്ഖവേ, ഹോതി ദീഘരത്തം അഹിതായ ദുക്ഖായ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജതി.

''തസ്മാതിഹ, ഭിക്ഖവേ, ഏവം സിക്ഖിതബ്ബം - 'യേസഞ്ച [യേസം (?)] മയം പരിഭുഞ്ജാമ ചീവരപിണ്ഡപാതസേനാസനഗിലാനപ്പച്ചയഭേസജ്ജപരിക്ഖാരം [... പരിക്ഖാരാനം (സീ॰ സ്യാ॰ ക॰)] തേസം തേ കാരാ മഹപ്ഫലാ ഭവിസ്സന്തി മഹാനിസംസാ, അമ്ഹാകഞ്ചേവായം പബ്ബജ്ജാ അവഞ്ഝാ ഭവിസ്സതി സഫലാ സഉദ്രയാ'തി. ഏവഞ്ഹി വോ, ഭിക്ഖവേ, സിക്ഖിതബ്ബം - 'അത്തത്ഥം വാ, ഭിക്ഖവേ, സമ്പസ്സമാനേന അലമേവ അപ്പമാദേന സമ്പാദേതും; പരത്ഥം വാ, ഭിക്ഖവേ, സമ്പസ്സമാനേന അലമേവ അപ്പമാദേന സമ്പാദേതും; ഉഭയത്ഥം വാ, ഭിക്ഖവേ, സമ്പസ്സമാനേന അലമേവ അപ്പമാദേന സമ്പാദേതു'''ന്തി.

ഇദമവോച ഭഗവാ [ഇദമവോച ഭഗവാ...പേ॰... (ക॰)]. ഇമസ്മിഞ്ച പന വേയ്യാകരണസ്മിം ഭഞ്ഞമാനേ സട്ഠിമത്താനം ഭിക്ഖൂനം ഉണ്ഹം ലോഹിതം മുഖതോ ഉഗ്ഗഞ്ഛി [ഉഗ്ഗച്ഛി (ക॰)]. സട്ഠിമത്താ ഭിക്ഖൂ സിക്ഖം പച്ചക്ഖായ ഹീനായാവത്തിംസു - ''സുദുക്കരം ഭഗവാ, സുദുക്കരം ഭഗവാ''തി. സട്ഠിമത്താനം ഭിക്ഖൂനം അനുപാദായ ആസവേഹി ചിത്താനി വിമുച്ചിംസൂതി. അട്ഠമം.

൯. സുനേത്തസുത്തം

൭൯. [അ॰ നി॰ ൬.൫൪; ൭.൬൬] ''ഭൂതപുബ്ബം, ഭിക്ഖവേ, സുനേത്തോ നാമ സത്ഥാ അഹോസി തിത്ഥകരോ കാമേസു വീതരാഗോ. സുനേത്തസ്സ ഖോ പന, ഭിക്ഖവേ, സത്ഥുനോ അനേകാനി സാവകസതാനി അഹേസും. സുനേത്തോ സത്ഥാ സാവകാനം ബ്രഹ്മലോകസഹബ്യതായ ധമ്മം ദേസേസി. യേ ഖോ പന,

ഭിക്ഖവേ [യേ ഖോ ഭിക്ഖവേ (സീ॰ സ്യാ॰)], സുനേത്തസ്സ സത്ഥുനോ ബ്രഹ്മലോകസഹബ്യതായ ധമ്മം ദേസേന്തസ്സ ചിത്താനി നപ്പസാദേസും തേ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജിംസു. യേ ഖോ പന, ഭിക്ഖവേ, സുനേത്തസ്സ സത്ഥുനോ ബ്രഹ്മലോകസഹബ്യതായ ധമ്മം ദേസേന്തസ്സ ചിത്താനി പസാദേസും തേ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജിംസു.

''ഭൂതപുബ്ബം , ഭിക്ഖവേ, മൂഗപക്ഖോ നാമ സത്ഥാ അഹോസി...പേ॰... അരനേമി നാമ സത്ഥാ അഹോസി...പേ॰... കുദ്ദാലകോ [കുദ്ദാലോ (സീ॰ സ്യാ॰)] നാമ സത്ഥാ അഹോസി...പേ॰... ഹത്ഥിപാലോ നാമ സത്ഥാ അഹോസി...പേ॰... ജോതിപാലോ നാമ സത്ഥാ അഹോസി...പേ॰... അരകോ നാമ സത്ഥാ അഹോസി തിത്ഥകരോ കാമേസു വീതരാഗോ . അരകസ്സ ഖോ പന, ഭിക്ഖവേ, സത്ഥുനോ അനേകാനി സാവകസതാനി അഹേസും. അരകോ നാമ സത്ഥാ സാവകാനം ബ്രഹ്മലോകസഹബ്യതായ ധമ്മം ദേസേസി. യേ ഖോ പന, ഭിക്ഖവേ, അരകസ്സ സത്ഥുനോ ബ്രഹ്മലോകസഹബ്യതായ ധമ്മം ദേസേന്തസ്സ ചിത്താനി നപ്പസാദേസും, തേ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ അപായം ദുഗ്ഗതിം വിനിപാതം നിരയം ഉപപജ്ജിംസു. യേ ഖോ പന, ഭിക്ഖവേ, അരകസ്സ സത്ഥുനോ ബ്രഹ്മലോകസഹബ്യതായ ധമ്മം ദേസേന്തസ്സ ചിത്താനി പസാദേസും, തേ കായസ്സ ഭേദാ പരം മരണാ സുഗതിം സഗ്ഗം ലോകം ഉപപജ്ജിംസു.

''തം കിം മഞ്ഞഥ, ഭിക്ഖവേ, യോ ഇമേ സത്ത സത്ഥാരേ തിത്ഥകരേ കാമേസു വീതരാഗേ അനേകസതപരിവാരേ സസാവകസങ്ഘേ പദുട്ഠചിത്തോ അക്കോസേയ്യ പരിഭാസേയ്യ, ബഹും സോ അപുഞ്ഞം പസവേയ്യാ''തി? ''ഏവം, ഭന്തേ''. ''യോ, ഭിക്ഖവേ, ഇമേ സത്ത സത്ഥാരേ തിത്ഥകരേ കാമേസു വീതരാഗേ അനേകസതപരിവാരേ സസാവകസങ്ഘേ പദുട്ഠചിത്തോ അക്കോസേയ്യ പരിഭാസേയ്യ, ബഹും സോ അപുഞ്ഞം പസവേയ്യ. യോ ഏകം ദിട്ഠിസമ്പന്നം പുഗ്ഗലം പദുട്ഠചിത്തോ അക്കോസതി പരിഭാസതി, അയം തതോ ബഹുതരം അപുഞ്ഞം പസവതി. തം കിസ്സ ഹേതു? നാഹം, ഭിക്ഖവേ, ഇതോ ബഹിദ്ധാ ഏവരൂപിം ഖന്തിം വദാമി യഥാമം സബ്രഹ്മചാരീസു''.

''തസ്മാതിഹ, ഭിക്ഖവേ, ഏവം സിക്ഖിതബ്ബം - 'ന നോ സബ്രഹ്മചാരീസു [ന ത്വേവ അമ്ഹം സബ്രഹ്മചാരീസു (സ്യാ॰) അങ്ഗുത്തരനികായേ അഞ്ഞഥാ ദിസ്സതി] ചിത്താനി പദുട്ഠാനി ഭവിസ്സന്തീ'തി. ഏവഞ്ഹി വോ, ഭിക്ഖവേ, സിക്ഖിതബ്ബ''ന്തി. നവമം.

൧൦. അരകസുത്തം

൭൪. ''ഭൂതപുബ്ബം, ഭിക്ഖവേ, അരകോ നാമ സത്ഥാ അഹോസി തിത്ഥകരോ കാമേസു വീതരാഗോ. അരകസ്സ ഖോ പന, ഭിക്ഖവേ, സത്ഥുനോ അനേകാനി സാവകസതാനി അഹേസും. അരകോ സത്ഥാ സാവകാനം ഏവം ധമ്മം ദേസേതി - അപ്പകം, ബ്രാഹ്മണ, ജീവിതം മനുസ്സാനം പരിത്തം ലഹുകം [ലഹുസം (ടീകാ)] ബഹുദുക്ഖം ബഹുപായാസം മന്തായം [മന്തായ (സബ്ബത്ഥ) ടീകാ പസ്സിതബ്ബാ] ബോദ്ധബ്ബം , കത്തബ്ബം കുസലം, ചരിതബ്ബം ബ്രഹ്മചരിയം, നത്ഥി ജാതസ്സ അമരണം.

“സേയ്യഥാപി , ബ്രാഹ്മണ, തിണഗ്ഗേ ഉസ്സാവബിന്ദു സൂരിയേ ഉഗ്ഗച്ഛന്തേ ഖിപ്പംയേവ പടിവിഗച്ഛതി, ന ചിരട്ഠിതികം ഹോതി; ഏവമേവം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, ഉസ്സാവബിന്ദൂപമം ജീവിതം മനുസ്സാനം പരിത്തം ലഹുകം ബഹുദുക്ഖം ബഹുപായാസം മന്തായം ബോദ്ധബ്ബം, കത്തബ്ബം കുസലം, ചരിതബ്ബം ബ്രഹ്മചരിയം, നത്ഥി ജാതസ്സ അമരണം.

“സേയ്യഥാപി, ബ്രാഹ്മണ, ഥുല്ലഫുസിതകേ ദേവേ വസ്സന്തേ ഉദകബുബ്ബുളം [ഉദകപുപ്ഫുളം (ക॰)] ഖിപ്പംയേവ പടിവിഗച്ഛതി, ന ചിരട്ഠിതികം ഹോതി; ഏവമേവം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, ഉദകബുബ്ബുളൂപമം ജീവിതം മനുസ്സാനം പരിത്തം ലഹുകം ബഹുദുക്ഖം ബഹുപായാസം മന്തായം ബോദ്ധബ്ബം, കത്തബ്ബം കുസലം, ചരിതബ്ബം ബ്രഹ്മചരിയം, നത്ഥി ജാതസ്സ അമരണം.

“സേയ്യഥാപി, ബ്രാഹ്മണ, ഉദകേ ദണ്ഡരാജി ഖിപ്പംയേവ പടിവിഗച്ഛതി, ന ചിരട്ഠിതികാ ഹോതി; ഏവമേവം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, ഉദകേ ദണ്ഡരാജൂപമം ജീവിതം മനുസ്സാനം പരിത്തം…പേ॰… നത്ഥി ജാതസ്സ അമരണം.

“സേയ്യഥാപി, ബ്രാഹ്മണ, നദീ പബ്ബതേയ്യാ ദൂരങ്ഗമാ സീഘസോതാ ഹാരഹാരിനീ, നത്ഥി സോ ഖണോ വാ ലയോ വാ മുഹുത്തോ വാ യം സാ [യായ (ക॰)] ആവത്തതി [ഥരതി (സീ॰), ധരതി (സ്യാ॰), അവതിട്ഠേയ്യ (?)], അഥ ഖോ സാ ഗച്ഛതേവ വത്തതേവ സന്ദതേവ; ഏവമേവം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, നദീപബ്ബതേയ്യൂപമം ജീവിതം മനുസ്സാനം പരിത്തം ലഹുകം…പേ॰… നത്ഥി ജാതസ്സ അമരണം.

“സേയ്യഥാപി, ബ്രാഹ്മണ, ബലവാ പുരിസോ ജിവ്ഹഗ്ഗേ ഖേളപിണ്ഡം സംയൂഹിത്വാ അകസിരേനേവ വമേയ്യ [പതാപേയ്യ (ക॰)]; ഏവമേവം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, ഖേളപിണ്ഡൂപമം ജീവിതം മനുസ്സാനം പരിത്തം…പേ॰… നത്ഥി ജാതസ്സ അമരണം.

“സേയ്യഥാപി, ബ്രാഹ്മണ, ദിവസംസന്തത്തേ അയോകടാഹേ മംസപേസി [മംസപേസീ (സീ॰ സ്യാ॰)] പക്ഖിത്താ ഖിപ്പംയേവ പടിവിഗച്ഛതി, ന ചിരട്ഠിതികാ ഹോതി; ഏവമേവം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, മംസപേസൂപമം ജീവിതം മനുസ്സാനം പരിത്തം…പേ॰… നത്ഥി ജാതസ്സ അമരണം.

“സേയ്യഥാപി, ബ്രാഹ്മണ, ഗാവീ വജ്ഝാ ആഘാതനം നീയമാനാ യം യദേവ പാദം ഉദ്ധരതി, സന്തികേവ ഹോതി വധസ്സ സന്തികേവ മരണസ്സ; ഏവമേവം ഖോ, ബ്രാഹ്മണ, ഗോവജ്ഝൂപമം [ഗാവീവജ്ഝൂപമം (സീ॰ സ്യാ॰)] ജീവിതം മനുസ്സാനം പരിത്തം ലഹുകം ബഹുദുക്ഖം ബഹുപായാസം മന്തായം ബോദ്ധബ്ബം, കത്തബ്ബം കുസലം, ചരിതബ്ബം ബ്രഹ്മചരിയം, നത്ഥി ജാതസ്സ അമരണ”ന്തി.

“തേന ഖോ പന, ഭിക്ഖവേ, സമയേന മനുസ്സാനം സട്ഠിവസ്സസഹസ്സാനി ആയുപ്പമാണം അഹോസി, പഞ്ചവസ്സസതികാ കുമാരികാ അലംപതേയ്യാ അഹോസി. തേന ഖോ പന, ഭിക്ഖവേ, സമയേന മനുസ്സാനം ഛളേവ ആബാധാ അഹേസും - സീതം, ഉണ്ഹം, ജിഘച്ഛാ, പിപാസാ, ഉച്ചാരോ, പസ്സാവോ. സോ ഹി നാമ, ഭിക്ഖവേ, അരകോ സത്ഥാ ഏവം ദീഘായുകേസു മനുസ്സേസു ഏവം ചിരട്ഠിതികേസു ഏവം അപ്പാബാധേസു സാവകാനം ഏവം

ധമ്മം ദേസേസ്സതി - 'അപ്പകം, ബ്രാഹ്മണ, ജീവിതം മനുസ്സാനം പരിത്തം ലഹുകം ബഹുദുക്ഖം ബഹുപായാസം മന്തായം ബോദ്ധബ്ബം, കത്തബ്ബം കുസലം, ചരിതബ്ബം ബ്രഹ്മചരിയം, നത്ഥി ജാതസ്സ അമരണ'''ന്തി.

''ഏതരഹി തം, ഭിക്ഖവേ, സമ്മാ വദമാനോ വദേയ്യ - 'അപ്പകം ജീവിതം മനുസ്സാനം പരിത്തം ലഹുകം ബഹുദുക്ഖം ബഹുപായാസം മന്തായം ബോദ്ധബ്ബം, കത്തബ്ബം കുസലം, ചരിതബ്ബം ബ്രഹ്മചരിയം, നത്ഥി ജാതസ്സ അമരണ'ന്തി. ഏതരഹി, ഭിക്ഖവേ , യോ ചിരം ജീവതി സോ വസ്സസതം അപ്പം വാ ഭിയ്യോ. വസ്സസതം ഖോ പന, ഭിക്ഖവേ, ജീവന്തോ തീണിയേവ ഉതുസതാനി ജീവതി - ഉതുസതം ഹേമന്താനം, ഉതുസതം ഗിമ്ഹാനം, ഉതുസതം വസ്സാനം. തീണി ഖോ പന, ഭിക്ഖവേ, ഉതുസതാനി ജീവന്തോ ദ്വാദസ [ദ്വാദസം (സീ॰ ക॰)] യേവ മാസസതാനി ജീവതി - ചത്താരി മാസസതാനി ഹേമന്താനം , ചത്താരി മാസസതാനി ഗിമ്ഹാനം, ചത്താരി മാസസതാനി വസ്സാനം. ദ്വാദസ ഖോ പന, ഭിക്ഖവേ, മാസസതാനി ജീവന്തോ ചതുവീസതിയേവ അദ്ധമാസസതാനി ജീവതി - അട്ഠദ്ധമാസസതാനി ഹേമന്താനം, അട്ഠദ്ധമാസസതാനി ഗിമ്ഹാനം, അട്ഠദ്ധമാസസതാനി വസ്സാനം. ചതുവീസതി ഖോ പന, ഭിക്ഖവേ, അദ്ധമാസസതാനി ജീവന്തോ ഛത്തിംസംയേവ രത്തിസഹസ്സാനി ജീവതി - ദ്വാദസ രത്തിസഹസ്സാനി ഹേമന്താനം, ദ്വാദസ രത്തിസഹസ്സാനി ഗിമ്ഹാനം, ദ്വാദസ രത്തിസഹസ്സാനി വസ്സാനം. ഛത്തിംസം ഖോ പന, ഭിക്ഖവേ, രത്തിസഹസ്സാനി ജീവന്തോ ദ്വേസത്തതിയേവ [ദ്വേസത്തതിഞ്ഞേവ (സ്യാ॰), ദ്വേസത്തതിഞ്ചേവ (ക॰)] ഭത്തസഹസ്സാനി ഭുഞ്ജതി - ചതുവീസതി ഭത്തസഹസ്സാനി ഹേമന്താനം, ചതുവീസതി ഭത്തസഹസ്സാനി ഗിമ്ഹാനം, ചതുവീസതി ഭത്തസഹസ്സാനി വസ്സാനം സദ്ധിം മാതുഥഞ്ഞായ സദ്ധിം ഭത്തന്തരായേന.

''തത്രിമേ ഭത്തന്തരായാ കപിമിദ്ധോപി ഭത്തം ന ഭുഞ്ജതി, ദുക്ഖിതോപി ഭത്തം ന ഭുഞ്ജതി, ബ്യാധിതോപി ഭത്തം ന ഭുഞ്ജതി, ഉപോസഥികോപി ഭത്തം ന ഭുഞ്ജതി , അലാഭകേനപി ഭത്തം ന ഭുഞ്ജതി. ഇതി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, മയാ വസ്സസതായുകസ്സ മനുസ്സസ്സ ആയുപി സങ്ഖാതോ [സങ്ഖാതം (?)], ആയുപ്പമാണമ്പി സങ്ഖാതം, ഉതൂപി സങ്ഖാതാ, സംവച്ഛരാപി സങ്ഖാതാ, മാസാപി സങ്ഖാതാ, അദ്ധമാസാപി സങ്ഖാതാ, രത്തിപി സങ്ഖാതാ, ദിവാപി സങ്ഖാതാ, ഭത്താപി സങ്ഖാതാ, ഭത്തന്തരായാപി സങ്ഖാതാ. യം, ഭിക്ഖവേ, സത്ഥാരാ കരണീയം സാവകാനം ഹിതേസിനാ അനുകമ്പകേന അനുകമ്പം ഉപാദായ; കതം വോ തം മയാ ഏതാനി, ഭിക്ഖവേ, രുക്ഖമൂലാനി ഏതാനി സുഞ്ഞാഗാരാനി. ഝായഥ, ഭിക്ഖവേ, മാ പമാദത്ഥ; മാ പച്ഛാ വിപ്പടിസാരിനോ അഹുവത്ഥ. അയം വോ അമ്ഹാകം അനുസാസനീ''തി. ദസമം.

മഹാവഗ്ഗോ സത്തമോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ഹിരീസൂരിയം ഉപമാ, ധമ്മഞ്ഞൂ പാരിഛത്തകം;
സക്കച്ചം ഭാവനാ അഗ്ഗി, സുനേത്തഅരകേന ചാതി.

൮. വിനയവഗ്ഗോ

൧. പഠമവിനയധരസുത്തം

൭൫. [പരി॰ ൩൨൭] "സത്തഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു വിനയധരോ ഹോതി. കതമേഹി സത്തഹി? ആപത്തിം ജാനാതി, അനാപത്തിം ജാനാതി, ലഹുകം ആപത്തിം ജാനാതി, ഗരുകം ആപത്തിം ജാനാതി, സീലവാ ഹോതി പാതിമോക്ഖസംവരസംവുതോ വിഹരതി ആചാരഗോചരസമ്പന്നോ അണുമത്തേസു വജ്ജേസു ഭയദസ്സാവീ സമാദായ സിക്ഖതി സിക്ഖാപദേസു, ചതുന്നം ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ, ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്തഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു വിനയധരോ ഹോതീ"തി. പഠമം.

൨. ദുതിയവിനയധരസുത്തം

൭൬. [പരി॰ ൩൨൭] "സത്തഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു വിനയധരോ ഹോതി. കതമേഹി സത്തഹി? ആപത്തിം ജാനാതി, അനാപത്തിം ജാനാതി, ലഹുകം ആപത്തിം ജാനാതി, ഗരുകം ആപത്തിം ജാനാതി, ഉഭയാനി ഖോ പനസ്സ പാതിമോക്ഖാനി വിത്ഥാരേന സ്വാഗതാനി ഹോന്തി സുവിഭത്താനി സുപ്പവത്തീനി സുവിനിച്ഛിതാനി സുത്തസോ അനുബ്യഞ്ജനസോ, ചതുന്നം ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ, ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്തഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു വിനയധരോ ഹോതീ"തി. ദുതിയം.

൩. തതിയവിനയധരസുത്തം

൭൭. "സത്തഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു വിനയധരോ ഹോതി. കതമേഹി സത്തഹി? ആപത്തിം ജാനാതി , അനാപത്തിം ജാനാതി, ലഹുകം ആപത്തിം ജാനാതി, ഗരുകം ആപത്തിം ജാനാതി, വിനയേ ഖോ പന ഠിതോ ഹോതി അസംഹീരോ, ചതുന്നം ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം ദിട്ഠധമ്മസുഖവിഹാരാനം നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ, ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്തഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു വിനയധരോ ഹോതീ"തി. തതിയം.

൪. ചതുത്ഥവിനയധരസുത്തം

൭൮. [പരി॰ ൩൨൭] "സത്തഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു വിനയധരോ ഹോതി. കതമേഹി സത്തഹി? ആപത്തിം ജാനാതി, അനാപത്തിം

ജാനാതി, ലഹുകം ആപത്തിം ജാനാതി, ഗരുകം ആപത്തിം ജാനാതി, അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരതി, സേയ്യഥിദം - ഏകമ്പി ജാതിം, ദ്വേപി ജാതിയോ...പേ॰... ഇതി സാകാരം സഉദ്ദേസം അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരതി. ദിബ്ബേന ചക്ഖുനാ വിസുദ്ധേന അതിക്കന്തമാനുസകേന യഥാകമ്മൂപഗേ സത്തേ പജാനാതി. ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്തഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു വിനയധരോ ഹോതീ''തി. ചതുത്ഥം.

൫. പഠമവിനയധരസോഭനസുത്തം

൭൯. ''സത്തഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ [സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു (സീ॰ സ്യാ॰ ക॰) അനന്തരസുത്തദ്വേയേ പന ഇദം പാഠനാനത്തം നത്ഥി. പരി॰ ൩൨൭] വിനയധരോ സോഭതി. കതമേഹി സത്തഹി? ആപത്തിം ജാനാതി, അനാപത്തിം ജാനാതി, ലഹുകം ആപത്തിം ജാനാതി, ഗരുകം ആപത്തിം ജാനാതി, സീലവാ ഹോതി...പേ॰... സമാദായ സിക്ഖതി സിക്ഖാപദേസു, ചതുന്നം ഝാനാനം ആഭിചേതസികാനം നികാമലാഭീ ഹോതി അകിച്ഛലാഭീ അകസിരലാഭീ, ആസവാനം ഖയാ...പേ॰... സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്തഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ വിനയധരോ സോഭതീ''തി. പഞ്ചമം.

൬. ദുതിയവിനയധരസോഭനസുത്തം

൮൦. ''സത്തഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ വിനയധരോ സോഭതി. കതമേഹി സത്തഹി? ആപത്തിം ജാനാതി, അനാപത്തിം ജാനാതി, ലഹുകം ആപത്തിം ജാനാതി, ഗരുകം ആപത്തിം ജാനാതി, ഉഭയാനി ഖോ പനസ്സ പാതിമോക്ഖാനി വിത്ഥാരേന സ്വാഗതാനി ഹോന്തി സുവിഭത്താനി സുപ്പവത്തീനി സുവിനിച്ഛിതാനി സുത്തസോ അനുബ്യഞ്ജനസോ, ചതുന്നം ഝാനാനം...പേ॰... അകസിരലാഭീ, ആസവാനം ഖയാ...പേ॰... സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്തഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ വിനയധരോ സോഭതീ''തി. ഛട്ഠം.

൭. തതിയവിനയധരസോഭനസുത്തം

൮൧. ''സത്തഹി, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ വിനയധരോ സോഭതി. കതമേഹി സത്തഹി? ആപത്തിം ജാനാതി, അനാപത്തിം ജാനാതി, ലഹുകം ആപത്തിം ജാനാതി , ഗരുകം ആപത്തിം ജാനാതി, വിനയേ ഖോ പന ഠിതോ ഹോതി അസംഹീരോ, ചതുന്നം ഝാനാനം...പേ॰... അകസിരലാഭീ, ആസവാനം ഖയാ...പേ॰... സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്തഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ വിനയധരോ സോഭതീ''തി. സത്തമം.

൮. ചതുത്ഥവിനയധരസോഭനസുത്തം

൮൨. ''സത്തഹി , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ [സമന്നാഗതോ ഭിക്ഖു (ക॰)] വിനയധരോ സോഭതി. കതമേഹി സത്തഹി? ആപത്തിം ജാനാതി, അനാപത്തിം ജാനാതി, ലഹുകം ആപത്തിം ജാനാതി, ഗരുകം

ആപത്തിം ജാനാതി, അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരതി, സേയ്യഥിദം - ഏകമ്പി ജാതിം, ദ്വേപി ജാതിയോ...പേ॰... ഇതി സാകാരം സഉദ്ദേസം അനേകവിഹിതം പുബ്ബേനിവാസം അനുസ്സരതി, ദിബ്ബേന ചക്ഖുനാ വിസുദ്ധേന അതിക്കന്തമാനുസകേന...പേ॰... ആസവാനം ഖയാ...പേ॰... സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. ഇമേഹി ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്തഹി ധമ്മേഹി സമന്നാഗതോ വിനയധരോ സോഭതീ''തി. അട്ഠമം.

൯. സത്ഥുസാസനസുത്തം

൮൩. അഥ ഖോ ആയസ്മാ ഉപാലി യേന ഭഗവാ തേനുപസങ്കമി; ഉപസങ്കമിത്വാ ഭഗവന്തം അഭിവാദേത്വാ ഏകമന്തം നിസീദി. ഏകമന്തം നിസിന്നോ ഖോ ആയസ്മാ ഉപാലി ഭഗവന്തം ഏതദവോച -

''സാധു മേ, ഭന്തേ, ഭഗവാ സംഖിത്തേന ധമ്മം ദേസേതു, യമഹം ഭഗവതോ ധമ്മം സുത്വാ ഏകോ വൂപകട്ഠോ അപ്പമത്തോ ആതാപീ പഹിതത്തോ വിഹരേയ്യ''ന്തി. ''യേ ഖോ ത്വം, ഉപാലി, ധമ്മേ ജാനേയ്യാസി - 'ഇമേ ധമ്മാ ന ഏകന്തനിബ്ബിദായ വിരാഗായ നിരോധായ ഉപസമായ അഭിഞ്ഞായ സമ്ബോധായ നിബ്ബാനായ സംവത്തന്തീ'തി ; ഏകംസേന, ഉപാലി, ധാരേയ്യാസി - 'നേസോ ധമ്മോ നേസോ വിനയോ നേതം സത്ഥുസാസന'ന്തി. യേ ച ഖോ ത്വം, ഉപാലി, ധമ്മേ ജാനേയ്യാസി - 'ഇമേ ധമ്മാ ഏകന്തനിബ്ബിദായ വിരാഗായ നിരോധായ ഉപസമായ അഭിഞ്ഞായ സമ്ബോധായ നിബ്ബാനായ സംവത്തന്തീ'തി; ഏകംസേന, ഉപാലി, ധാരേയ്യാസി - 'ഏസോ ധമ്മോ ഏസോ വിനയോ ഏതം സത്ഥുസാസന'''ന്തി. നവമം.

൧൦. അധികരണസമഥസുത്തം

൮൪. ''സത്തിമേ , ഭിക്ഖവേ, അധികരണസമഥാ ധമ്മാ ഉപ്പന്നുപ്പന്നാനം അധികരണാനം സമഥായ വൂപസമായ. കതമേ സത്ത? സമ്മുഖാവിനയോ ദാതബ്ബോ , സതിവിനയോ ദാതബ്ബോ, അമൂള്ഹവിനയോ ദാതബ്ബോ [പടിഞ്ഞാതകരണം, യേഭുയ്യസ്സികാ, തസ്സപാപിയ്യസ്സികാ, തിണവത്ഥാരകോ (സ്യാ॰) ദീ॰ നി॰ ൩.൩൫൬ സങ്ഗീതിസുത്തേന ച പാചി॰ ൬൯൫ വിനയേന ച സംസന്ദേതബ്ബം], പടിഞ്ഞാതകരണം ദാതബ്ബം, യേഭുയ്യസികാ ദാതബ്ബാ, തസ്സപാപിയസികാ ദാതബ്ബാ, തിണവത്ഥാരകോ ദാതബ്ബോ [പടിഞ്ഞാതകരണം, യേഭുയ്യസ്സികാ, തസ്സപാപിയ്യസ്സികാ, തിണവത്ഥാരകോ (സ്യാ॰) ദീ॰ നി॰ ൩.൩൫൬ സങ്ഗീതിസുത്തേന ച പാചി॰ ൬൯൫ വിനയേന ച സംസന്ദേതബ്ബം]. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്ത അധികരണസമഥാ ധമ്മാ ഉപ്പന്നുപ്പന്നാനം അധികരണാനം സമഥായ വൂപസമായാ''തി. ദസമം.

വിനയവഗ്ഗോ അട്ഠമോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ചതുരോ വിനയധരാ, ചതുരോ ചേവ സോഭനാ;
സാസനം അധികരണ-സമഥേനട്ഠമേ ദസാതി.

൯. സമണവഗ്ഗോ

൧. ഭിക്ഖുസുത്തം

൮൫. [മഹാനി॰ ൧൮; ചൂളനി॰ അജിതമാണവപുച്ഛാനിദ്ദേസ ൮] "സത്തന്നം , ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാനം ഭിന്നത്താ ഭിക്ഖു ഹോതി. കതമേസം സത്തന്നം? സക്കായദിട്ഠി ഭിന്നാ ഹോതി, വിചികിച്ഛാ ഭിന്നാ ഹോതി, സീലബ്ബതപരാമാസോ ഭിന്നോ ഹോതി, രാഗോ ഭിന്നോ ഹോതി, ദോസോ ഭിന്നോ ഹോതി, മോഹോ ഭിന്നോ ഹോതി, മാനോ ഭിന്നോ ഹോതി. ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്തന്നം ധമ്മാനം ഭിന്നത്താ ഭിക്ഖു ഹോതീ"തി. പഠമം.

൨. സമണസുത്തം

൮൬. സത്തന്നം, ഭിക്ഖവേ, ധമ്മാനം സമിതത്താ സമണോ ഹോതി...പേ॰.... ദുതിയം.

൩. ബ്രാഹ്മണസുത്തം

൮൭. ബാഹിതത്താ ബ്രാഹ്മണോ ഹോതി...പേ॰.... തതിയം.

൪. സോത്തിയസുത്തം

൮൮. നിസ്സുതത്താ [നിസ്സുത്തത്താ (സ്യാ॰) മ॰ നി॰ ൧.൪൩൪ പസ്സിതബ്ബം] സോത്തിയോ [സോത്ഥികോ (സീ॰), സോത്തികോ (സ്യാ॰)] ഹോതി...പേ॰.... ചതുത്ഥം.

൫. ന്ഹാതകസുത്തം

൮൯. ന്ഹാതത്താ ന്ഹാതകോ [നഹാതത്തോ നഹാതകോ (സീ॰ സ്യാ॰)] ഹോതി...പേ॰.... പഞ്ചമം.

൬. വേദഗൂസുത്തം

൯൦. വിദിതത്താ വേദഗൂ ഹോതി...പേ॰.... ഛട്ഠം.

൭. അരിയസുത്തം

൯൧. ആരകത്താ [അരഹത്താ (സീ॰), അരീ ഹതത്താ (ക॰) മ॰ നി॰ ൧.൪൩൪ പാളി അട്ഠകഥാടീകാ പസ്സിതബ്ബാ. സ്യാമപോത്ഥകേ പന സകലമ്പി ഇദം സത്തമസുത്തം നത്ഥി] അരിയോ ഹോതി...പേ॰.... സത്തമം.

൮. അരഹാസുത്തം

൯൨. "ആരകത്താ അരഹാ ഹോതി. കതമേസം സത്തന്നം? സക്കായദിട്ഠി ആരകാ ഹോതി, വിചികിച്ഛാ ആരകാ ഹോതി, സീലബ്ബതപരാമാസോ ആരകോ ഹോതി, രാഗോ ആരകോ ഹോതി, ദോസോ ആരകോ ഹോതി,

മോഹോ ആരകോ ഹോതി, മാനോ ആരകോ ഹോതി. ഇമേസം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്തന്നം ധമ്മാനം ആരകത്താ അരഹാ ഹോതീ''തി. അട്ഠമം.

൯. അസദ്ധമ്മസുത്തം

൯൩. ''സത്തിമേ, ഭിക്ഖവേ, അസദ്ധമ്മാ. കതമേ സത്ത? അസ്സദ്ധോ ഹോതി, അഹിരികോ ഹോതി, അനോത്തപ്പീ ഹോതി, അപ്പസ്സുതോ ഹോതി, കുസീതോ ഹോതി, മുട്ഠസ്സതി ഹോതി, ദുപ്പഞ്ഞോ ഹോതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്ത അസദ്ധമ്മാ''തി. നവമം.

൧൦. സദ്ധമ്മസുത്തം

൯൪. ''സത്തിമേ, ഭിക്ഖവേ, സദ്ധമ്മാ. കതമേ സത്ത? സദ്ധോ ഹോതി, ഹിരീമാ ഹോതി, ഓത്തപ്പീ ഹോതി, ബഹുസ്സുതോ ഹോതി, ആരദ്ധവീരിയോ ഹോതി, സതിമാ ഹോതി, പഞ്ഞവാ ഹോതി. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്ത സദ്ധമ്മാ''തി. ദസമം.

സമണവഗ്ഗോ നവമോ.

തസ്സുദ്ദാനം -

ഭിക്ഖും സമണോ ബ്രാഹ്മണോ, സോത്തിയോ ചേവ ന്ഹാതകോ;
വേദഗൂ അരിയോ അരഹാ, അസദ്ധമ്മാ ച സദ്ധമ്മാതി.

൧൦. ആഹുനേയ്യവഗ്ഗോ

൯൧. "സത്തിമേ , ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലാ ആഹുനേയ്യാ…പേ॰… ദക്ഖിണേയ്യാ അഞ്ജലികരണീയാ അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സ. കതമേ സത്ത? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ചക്ഖുസ്മിം അനിച്ചാനുപസ്സീ വിഹരതി അനിച്ചസഞ്ഞീ അനിച്ചപടിസംവേദീ സതതം സമിതം അബ്ബോകിണ്ണം ചേതസാ അധിമുച്ചമാനോ പഞ്ഞായ പരിയോഗാഹമാനോ. സോ ആസവാനം ഖയാ അനാസവം ചേതോവിമുത്തിം പഞ്ഞാവിമുത്തിം ദിട്ഠേവ ധമ്മേ സയം അഭിഞ്ഞാ സച്ഛികത്വാ ഉപസമ്പജ്ജ വിഹരതി. അയം ഖോ, ഭിക്ഖവേ, പഠമോ പുഗ്ഗലോ ആഹുനേയ്യോ പാഹുനേയ്യോ…പേ॰… അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സ.

"പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ചക്ഖുസ്മിം അനിച്ചാനുപസ്സീ വിഹരതി അനിച്ചസഞ്ഞീ അനിച്ചപടിസംവേദീ സതതം സമിതം അബ്ബോകിണ്ണം ചേതസാ അധിമുച്ചമാനോ പഞ്ഞായ പരിയോഗാഹമാനോ. തസ്സ അപുബ്ബം അചരിമം ആസവപരിയാദാനഞ്ച ഹോതി ജീവിതപരിയാദാനഞ്ച. അയം, ഭിക്ഖവേ, ദുതിയോ പുഗ്ഗലോ ആഹുനേയ്യോ…പേ॰… അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സ.

"പുന ചപരം, ഭിക്ഖവേ, ഇധേകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ചക്ഖുസ്മിം അനിച്ചാനുപസ്സീ വിഹരതി അനിച്ചസഞ്ഞീ അനിച്ചപടിസംവേദീ സതതം സമിതം അബ്ബോകിണ്ണം ചേതസാ അധിമുച്ചമാനോ പഞ്ഞായ പരിയോഗാഹമാനോ. സോ പഞ്ചന്നം ഓരമ്ഭാഗിയാനം സംയോജനാനം പരിക്ഖയാ അന്തരാപരിനിബ്ബായീ ഹോതി…പേ॰… ഉപഹച്ചപരിനിബ്ബായീ ഹോതി…പേ॰… അസങ്ഖാരപരിനിബ്ബായീ ഹോതി…പേ॰… സസങ്ഖാരപരിനിബ്ബായീ ഹോതി…പേ॰… ഉദ്ധംസോതോ ഹോതി അകനിട്ഠഗാമീ. അയം, ഭിക്ഖവേ, സത്തമോ പുഗ്ഗലോ ആഹുനേയ്യോ…പേ॰… അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സ. ഇമേ ഖോ, ഭിക്ഖവേ, സത്ത പുഗ്ഗലാ ആഹുനേയ്യാ പാഹുനേയ്യാ ദക്ഖിണേയ്യാ അഞ്ജലികരണീയാ അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സാ"തി.

൯൨-൬൨൨. സത്തിമേ , ഭിക്ഖവേ, പുഗ്ഗലാ ആഹുനേയ്യാ പാഹുനേയ്യാ…പേ॰… അനുത്തരം പുഞ്ഞക്ഖേത്തം ലോകസ്സ. കതമേ സത്ത? ഇധ, ഭിക്ഖവേ, ഏകച്ചോ പുഗ്ഗലോ ചക്ഖുസ്മിം ദുക്ഖാനുപസ്സീ വിഹരതി…പേ॰… ചക്ഖുസ്മിം അനത്താനുപസ്സീ വിഹരതി…പേ॰… ചക്ഖുസ്മിം ഖയാനുപസ്സീ വിഹരതി…പേ॰… ചക്ഖുസ്മിം വയാനുപസ്സീ വിഹരതി…പേ॰… ചക്ഖുസ്മിം വിരാഗാനുപസ്സീ വിഹരതി…പേ॰… ചക്ഖുസ്മിം നിരോധാനുപസ്സീ വിഹരതി…പേ॰… ചക്ഖുസ്മിം പടിനിസ്സഗ്ഗാനുപസ്സീ വിഹരതി…പേ॰….

സോതസ്മിം…പേ॰… ഘാനസ്മിം… ജിവ്ഹായ… കായസ്മിം… മനസ്മിം…പേ॰….

രൂപേസു…പേ॰… സദ്ദേസു… ഗന്ധേസു… രസേസു… ഫോട്ഠബ്ബേസു … ധമ്മേസു … പേ॰….

ചക്ഖുവിഞ്ഞാണേ…പേ॰… സോതവിഞ്ഞാണേ… ഘാനവിഞ്ഞാണേ… ജിവ്ഹാവിഞ്ഞാണേ… കായവിഞ്ഞാണേ… മനോവിഞ്ഞാണേ…പേ॰….

ചക്ഖുസമ്ഫസ്സേ…പേ॰… സോതസമ്ഫസ്സേ… ഘാനസമ്ഫസ്സേ… ജിവ്ഹാസമ്ഫസ്സേ… കായസമ്ഫസ്സേ… മനോസമ്ഫസ്സേ…പേ॰….

ചക്ഖുസമ്ഫസ്സജായ വേദനായ…പേ॰… സോതസമ്ഫസ്സജായ വേദനായ… ഘാനസമ്ഫസ്സജായ വേദനായ… ജിവ്ഹാസമ്ഫസ്സജായ വേദനായ… കായസമ്ഫസ്സജായ വേദനായ… മനോസമ്ഫസ്സജായ വേദനായ…പേ॰….

രൂപസഞ്ഞായ…പേ॰… സദ്ദസഞ്ഞായ… ഗന്ധസഞ്ഞായ… രസസഞ്ഞായ… ഫോട്ഠബ്ബസഞ്ഞായ… ധമ്മസഞ്ഞായ…പേ॰….

രൂപസഞ്ചേതനായ…പേ॰… സദ്ദസഞ്ചേതനായ… ഗന്ധസഞ്ചേതനായ… രസസഞ്ചേതനായ… ഫോട്ഠബ്ബസഞ്ചേതനായ… ധമ്മസഞ്ചേതനായ…പേ॰….

രൂപതണ്ഹായ…പേ॰… സദ്ദതണ്ഹായ… ഗന്ധതണ്ഹായ… രസതണ്ഹായ… ഫോട്ഠബ്ബതണ്ഹായ… ധമ്മതണ്ഹായ…പേ॰….

രൂപവിതക്കേ …പേ॰… സദ്ദവിതക്കേ… ഗന്ധവിതക്കേ… രസവിതക്കേ… ഫോട്ഠബ്ബവിതക്കേ… ധമ്മവിതക്കേ…പേ॰….

രൂപവിചാരേ…പേ॰… സദ്ദവിചാരേ… ഗന്ധവിചാരേ… രസവിചാരേ… ഫോട്ഠബ്ബവിചാരേ… ധമ്മവിചാരേ…പേ॰….

‘‘പഞ്ചക്ഖന്ധേ [( ) സീ॰ സ്യാ॰ പോത്ഥകേസു നത്ഥി] …പേ॰… രൂപക്ഖന്ധേ… വേദനാക്ഖന്ധേ… സഞ്ഞാക്ഖന്ധേ… സങ്ഖാരക്ഖന്ധേ… വിഞ്ഞാണക്ഖന്ധേ അനിച്ചാനുപസ്സീ വിഹരതി…പേ॰… ദുക്ഖാനുപസ്സീ വിഹരതി… അനത്താനുപസ്സീ വിഹരതി… ഖയാനുപസ്സീ വിഹരതി… വയാനുപസ്സീ വിഹരതി… വിരാഗാനുപസ്സീ വിഹരതി… നിരോധാനുപസ്സീ വിഹരതി… പടിനിസ്സഗ്ഗാനുപസ്സീ വിഹരതി…പേ॰… ലോകസ്സാ’’തി.

‘‘ഛദ്വാരാരമ്മണേസ്വേത്ഥ, വിഞ്ഞാണേസു ച ഫസ്സേസു;
വേദനാസു ച ദ്വാരസ്സ, സുത്താ ഹോന്തി വിസും അട്ഠ.

‘‘സഞ്ഞാ സഞ്ചേതനാ തണ്ഹാ, വിതക്കേസു വിചാരേ ച;
ഗോചരസ്സ വിസും അട്ഠ, പഞ്ചക്ഖന്ധേ ച പച്ചേകേ.

‘‘സോളസസ്വേത്ഥ മൂലേസു, അനിച്ചം ദുക്ഖമനത്താ;
ഖയാ വയാ വിരാഗാ ച, നിരോധാ പടിനിസ്സഗ്ഗാ.

‘‘കമം അട്ഠാനുപസ്സനാ, യോജേത്വാന വിസും വിസും;
സമ്പിണ്ഡിതേസു സബ്ബേസു, ഹോന്തി പഞ്ച സതാനി ച;
അട്ഠവീസതി സുത്താനി, ആഹുനേയ്യേ ച വഗ്ഗികേ’’ [ഇമാ ഉദ്ദാനഗാഥായോ സീ॰ സ്യാ॰ പോത്ഥകേസു നത്ഥി].

ആഹുനേയ്യവഗ്ഗോ ദസമോ.

൧൧. രാഗപേയ്യാലം

൬൨൩. ‘‘രാഗസ്സ , ഭിക്ഖവേ, അഭിഞ്ഞായ സത്ത ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ. കതമേ സത്ത? സതിസമ്ബോജ്ഝങ്ഗോ…പേ॰… ഉപേക്ഖാസമ്ബോജ്ഝങ്ഗോ - രാഗസ്സ, ഭിക്ഖവേ, അഭിഞ്ഞായ ഇമേ സത്ത ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ’’തി.

൬൨൪. ‘‘രാഗസ്സ, ഭിക്ഖവേ, അഭിഞ്ഞായ സത്ത ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ. കതമേ സത്ത? അനിച്ചസഞ്ഞാ, അനത്തസഞ്ഞാ, അസുഭസഞ്ഞാ, ആദീനവസഞ്ഞാ, പഹാനസഞ്ഞാ, വിരാഗസഞ്ഞാ, നിരോധസഞ്ഞാ - രാഗസ്സ, ഭിക്ഖവേ, അഭിഞ്ഞായ ഇമേ സത്ത ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ’’തി.

൬൨൫. ‘‘രാഗസ്സ , ഭിക്ഖവേ, അഭിഞ്ഞായ സത്ത ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ. കതമേ സത്ത? അസുഭസഞ്ഞാ, മരണസഞ്ഞാ, ആഹാരേ പടികൂലസഞ്ഞാ, സബ്ബലോകേ അനഭിരതസഞ്ഞാ, അനിച്ചസഞ്ഞാ, അനിച്ചേ ദുക്ഖസഞ്ഞാ, ദുക്ഖേ അനത്തസഞ്ഞാ - രാഗസ്സ, ഭിക്ഖവേ, അഭിഞ്ഞായ ഇമേ സത്ത ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ’’തി.

൬൨൬-൬൩൨. ‘‘രാഗസ്സ, ഭിക്ഖവേ, പരിഞ്ഞായ…പേ॰… പരിക്ഖയായ… പഹാനായ… ഖയായ… വയായ… വിരാഗായ… നിരോധായ… ചാഗായ…പേ॰… പടിനിസ്സഗ്ഗായ ഇമേ സത്ത ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ’’തി.

൬൩൩-൧൧൩൨. ‘‘ദോസസ്സ…പേ॰… മോഹസ്സ… കോധസ്സ… ഉപനാഹസ്സ… മക്ഖസ്സ… പളാസസ്സ… ഇസ്സായ… മച്ഛരിയസ്സ… മായായ… സാഠേയ്യസ്സ… ഥമ്ഭസ്സ… സാരമ്ഭസ്സ… മാനസ്സ… അതിമാനസ്സ… മദസ്സ… പമാദസ്സ അഭിഞ്ഞായ…പേ॰… പരിഞ്ഞായ… പരിക്ഖയായ… പഹാനായ… ഖയായ… വയായ… വിരാഗായ… നിരോധായ… ചാഗായ… പടിനിസ്സഗ്ഗായ ഇമേ സത്ത ധമ്മാ ഭാവേതബ്ബാ’’തി.

ഇദമവോച ഭഗവാ. അത്തമനാ തേ ഭിക്ഖൂ ഭഗവതോ ഭാസിതം അഭിനന്ദുന്തി.

രാഗപേയ്യാലം നിട്ഠിതം.

സത്തകനിപാതപാളി നിട്ഠിതാ.